DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

EYLÜL 1 1991

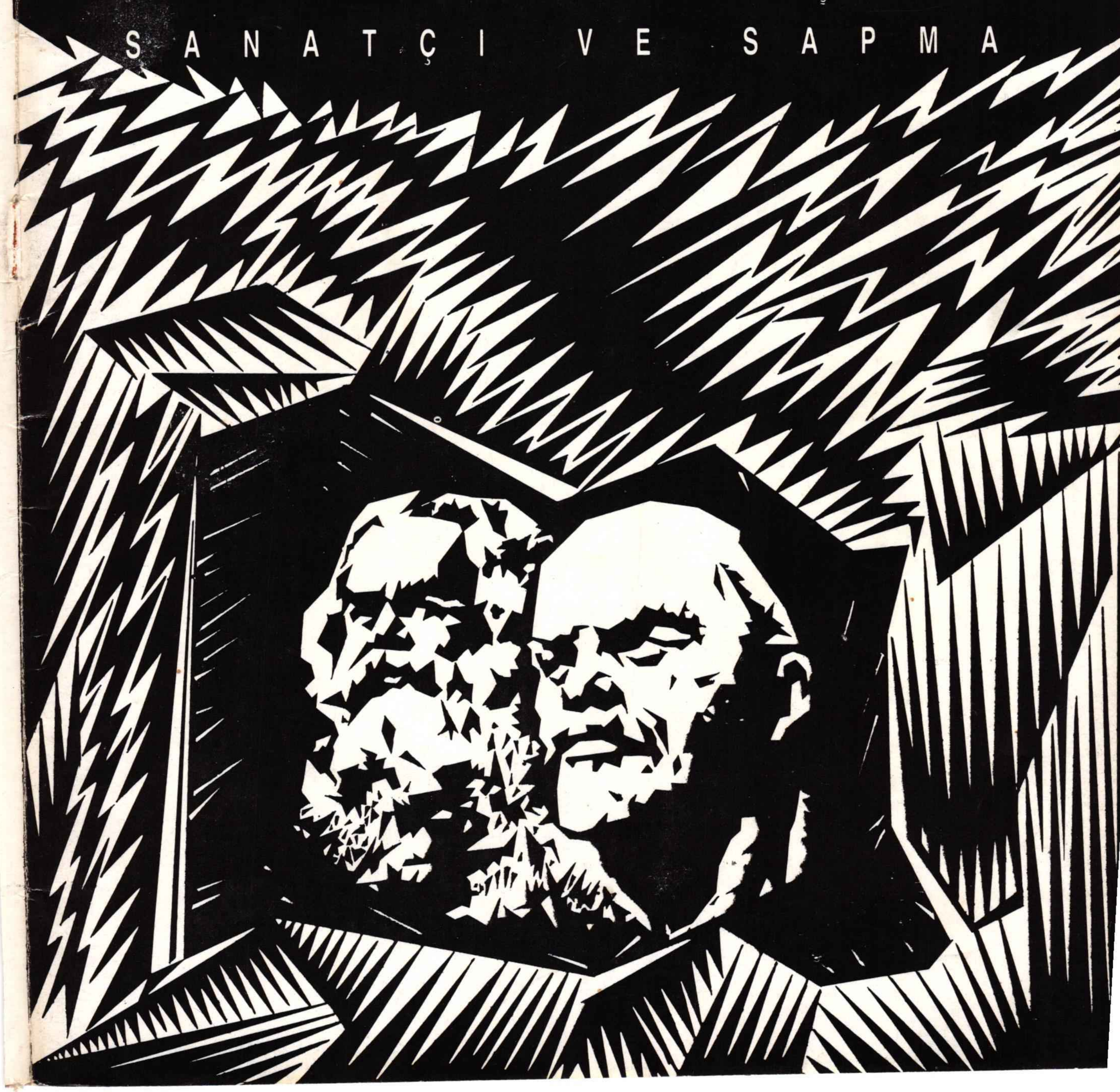
TÜRKİYE DÜNYA VE SOSYALİZM

İDEOLOJİ - POLİTİKA - KADIN

YENİ DÜNYA DÜZENİ

SINIF VE GENÇLİK

SANATÇI VE SAPMA

TOPLUMSAL KURTULUŞ'TA YOL AYRIMI

DENİZ CAN

BURHAN ÇOROĞLU

ONUR ERK

MESUT HASTÜRK

ESİN IRMAK

CAN KARDELEN

S. YILMAZ

HALUK YURTSEVER

ETKİ YAYINEVİ / İSTANBUL MAYIS 1991
Kazım İ. Gürkan Cad. Hamam Sk. Yavuz İşhanı
Kat: 5 No. 16 Cağaloğlu / İSTANBUL

ETKİ

Etki Yayınevi adına
Sahibi ve Yazıişleri Müdürü
MESUT HASTÜRK

Yönetim ve Yazışma
Kazım İsmail Gürkan Cad.
Hamam Sok. Yavuz Han 2
kat:5 No:16
Cağaloğlu 34410 /İstanbul
Tlf: 512 57 61

Avrupa Temsilciliği
YÜKSEL ER
Bilser str. 24 a 2000
Hamburg 60/Almanya
Tlf: 069/495743

Dizgi
ETKİ DİZGİ

Baskı
AYDINLAR MAT.

Grafik Tasarım
ÖMER ÜLKENCİLER

Abone Yurtiçi
Yıllık: 90.000 T.L
Altı aylık: 50.000 T.L

Abone Yurt dışı
Almanya Yıllık: 65 Dm. Altı aylık: 30 Dm
Fransa Yıllık: 150 Ff. Altı aylık : 75 Ff
İngiltere Yıllık: 20 St Altı aylık : 10 St
Avusturya Yıllık : 350 Aş Altı aylık: 175 Aş

Banka Hesap No
Mesut Hastürk
İş Bankası Cağaloğlu Şb. 370961

Posta Çek No
Mesut Hastürk: 666257
Sirkeci / İstanbul

Not: Siparişleriniz için banka hesap numaramızveya posta çek numaramıza, bedeli tutarını yatırıp, alındı belgenizin fotokopisini adresimize göndererek sağlayabilirsiniz.

İ Ç İ N D E K İ L E R

"Eylül de" *Genellikle ilk sayılarda sizi dergi çıkarmaya iten düşünceden çok dergide dile gelecek düşüncelerin ağırlığını hissettirmek istersiniz. Bu istek coşkunuzun ve içtenliğinizin görkemli renklerine nüfuz eder. Bir süreli yayın için bu canlılığı ilk sayıda, süreli yayın mantığı gereği aylara bölmemiz gerekir. İlk sayıda bu sevimsiz bölme zorunluluğundan biraz kaçınıp, daha çok olanak ölçüsünde alanlara ve olaylara yer vererek olması gerekeni yapmaya çalışırsınız.*

Egemen sınıfların sadece maddi üretim araçları ve alanlarına değil, düşünsel üretim araçlarına ve alanlarına da hükmettiği bir dönemde, sadece politika yapmak ve bütün çerçeveyi buna indirgemek doğru olamazdı.

Diğer yandan Marksizmi bir öğreti ve ideolojik bir forma indirgeyen, böyle yapınca da onun bilimsel felsefi ve teorik gücünü zayıflatan görüş ve anlayışlar meşrulaştırılmaya çalışılıyor.

Marksizm'i bir öğretiye, komünizmi bir devlet yöntemine indirgeyen burjuva ve reformist kafaların çın çın öttüğü bir dönemde, her türlü indirgemeci, öznelci, idealist, dualist ve popülist düşünceye karşı bilimsel felsefi özümüzü besleyecek bir düşünce savaşı vermemiz gerekiyor.

Önemli bir nokta da, tekelci terör yönetimi ve tekelci egemenlik döneminde her türlü örgütten kaçışın binbir türüyle teorize edildiği bir noktada Leninizmin muhtevasıyla ve ilkeleriyle, işçi sınıfının kurtuluşunun gerektirdiği nesnel zorunluluklarla "doğru"ve "zorunlu" olan bağını vurgulamak gerekiyor.

Örgütlü varoluşun savunusu gerekiyor.

Sosyalistlerarası birlik ve dayanışmanın devrimci ilkelerle yeni bir ahlakının, gelenek ve hukukunun oluşumuna katkıyı da önemle ele almak istedik.

Devrim,bu amacının daha çıkışıyla birlikte gerçeğe dönüşmesinden kıvanç duyuyor.Yayın planı gereği,bu ortaklığı yansıtmakta bazı eksikliklerimiz oldu.Süreci ve işleri hızlandırarak bu eksiği gidermeye çalıştık.İkinci sayımız,bu birliği daha iyi yansıtacağından,en az birinci sayımız kadar heyecanla hazırlıyoruz.

Yaşama ve mücadele istencini örgütlülükten ve yeni yaşama biçiminden alanlar eylemli bilinç taşımaya devam ediyorlar.

Buluşmak dileğiyle...

Mesut Hastürk

Türkiye Dünya Ve Sosyalizm

Türkiye topraklarında renkler zıttır. Ara tonlar daha az ve ölü hücrelerden oluşuyor. Nesnellik ve tarihsellikle buluşmayan her politika gibi reformistlerin dayanakları da ölü hücrelerdir.

Türkiye'nin içinde ve alt basamaklarında yer aldığı kapitalist ve emperyalist ülke ve ilişkiler bütünü, sömürü ve zora dayanan bir dünya sistemidir.

Şiddetin kaynağı sömürü ve eşitsizliktir. Devrimcileri ve işçi sınıfını şiddete başvurmakla suçlayan , barış ve demokrasi lafazanlığı altında bu meşru sınıf mücadelesini, daha da öte, antikapitalist kurtuluş mücadelesini teslimiyete çağıranlar, bilim ve tarih dışıdır.

Dünya üretim güçlerinin bugünkü gelişme düzeyi, üretimin yoğunlaşması ve çeşitlenmesi ile tüm dünyaya yetecek kadar bol ürünü, az işgücü ile, insanın ve doğanın özüne en uygun yöntemler üretmeyi olanaklı kılmaktadır.

Üretim güçlerinin gelişme hızını yavaşlatan, insanı ve doğayı tahrip eden, insanın insanı, bir bölüm ülkenin dünyanın tümünü sömürüsüne dayanan işleyişiyle tekelci kapitalist sistem, olanakların gerçeğe dönüştürülmesinin önündeki en büyük engeli oluşturuyor. Bu engelin kaldırılması özgürlüğün ve eşitliğin başlangıcını oluşturacaktır.

Sömürülen işçi ve emekçilerin, ezilen ve sömürülen ulusların, tam bir tüketim ve çıkar ahlakı ile alıklaştırılmış kapitalist ülke insanlarının, kurtuluşunun tek geçerli yolu sosyalizmdir.

Komünizm,kapitalist ilişki ve çelişkiler zemini üstüne yükselen,varlık nedenini ve geçerliliğini bu ilişkiler toplamından,emek-sermaye çelişkisi başta olmak üzere,bu toplumdaki nesnel çelişkilerden alan ileri bir toplum hedefidir.

Devlet, bir yönetme durumudur.Yönetenin olmadığı bir düzen olan komünizm,ancak dünya çapında gerçekleştirilebilir.Kapitalizmden komünizme geçiş,içinde pek çok sorunlar taşıyan uzun,çelişkili ve karmaşık bir süreçtir.Dünya henüz bu sürecin başlarındadır.Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalizmin çözülüşü bütün dünya dengelerini ve sosyalizm savaşımının koşullarını etkileyen tarihsel önemde bir gelişmedir.Ancak ilk sosyalizm denemelerinin geri çevrilmesi sosyalizm savaşımının sonu değil,ön tarihinin kapanışını haber vermektedir.Dünya tekelci kapitalist sistemi çelişkileri ve bağrında taşıdığı devrimci sınıf güçleriyle dün olduğu gibi bu gün de sosyalizmin döl yatağı olma özelliğini sürdürüyor.

Dünyadaki ilk sosyalizm denemeleri tüm eksiklik ve bozukluklarına rağmen dünya işçi sınıfının,ilerici insanlığın tarihsel kazanımlarıdır.

Gerçekleşmiş haliyle sosyalizm,sosyal adaletçi bir toplumun,en olumsuz koşullarda bile kurulabileceğini,bu toplumlarda yaşayan her insanın,sağlık,eğitim,iş,barınma gibi temel yaşamsal sorunların çözülebileceğini göstermiş,ancak yeni ve katılımcı toplumsal ilişkiler,yeni insan ve yeni ahlak yaratmakta başarısız olmuştur.

Sovyet sosyalizmi,dünya işçilerinin,dünya-tarihsel önemde,ancak kesimsel bir kazancıdır.Temel sorunu dünya devrimine büyüyememesidir.Bunun ülke içindeki yansıması sosyalist insan yaratamamak ve toplumu sosyalizm doğrultusunda siyasallaştıramamaktır.

Dünya devrimci teori ve pratiği,tarih içinde farklı nedenlere dayanan tek ülkede sosyalizmi yaşatma program ve pratiklerinin yolaçtığı bozukluklara uğramıştır.Sovyet sosyalizmi aşamadığı nesnelliğe uyum göstererek devrimci yoldan adım adım uzaklaşmıştır.

Komünizme doğru ilerleyemeyen sosyalizm gerilemiştir.

Sosyalizm,sadece işçi sınıfının iktidarına indirgenemez.Kurulan minumum sosyalist ekonomik temel üzerinde ideolojik-kültürel bir devrimin gerçekleştirilememesi ilk sosyalizm denemelerinin tıkanıklığa uğramasının önemli nedenleridir.

Devlet ve parti aygıtlarının sınıftan ve toplumdan özerkleşmesinin neden olduğu bürokratik deformasyon toplumu donuklaştırmakla kalmamış, ideolojik canlılık ve yaratıcılığı da öldürmüştür. İlk sosyalizm denemesinin uğradığı tıkanıklık yalnız ekonomik-toplumsal değil, aynı zamanda ideolojik bunalımın ürünüdür.

Dünya sosyalizminin ileri atılımı, sosyalizmin teori ve pratiğinin olumlu katkılarını yadsımayan, ancak yönetimin ve yönetime katılımın kitleler için daha tam ve dolaysız olduğu temel hak ve özgürlüklerin sosyalizme karşı şiddet uygulama-

dıkları sürece kısıtlanmadığı, kapitalizm kalıntısı düşünce ve inançların ideolojik savaşımla yenildiği bir sosyalizm anlayış ve pratiğinin geliştirilmesine bağlıdır.

Aslolan sistemin değişmesi ve yeni sistemin sorunlarının çözülmesidir.Her çözülen sorun sosyalizmi anlatacaktır.

Bu anlamda,sosyalist iktidar,kapitalist üretim ilişkilerini,sınıfsal sömürü ve ayrıcalık ilişkilerine izin vermeyecek bir toplumsal düzenleme yapacaktır.Burjuva iktidarlar,nihai olarak mülkiyet ilişkilerinden vazgeçemez. Amacı ve varlık nedeni mülkiyete dayalı toplum düzenin varlığını sürdürmektir. Bu temel üzerine diğer ilişki ve ilişki biçimlerini geliştirebilir ve burada sistemini esnetme imkanı bulabilir.Sosyalistler de sınıfsız ve eşit bir toplum temelinde aynı esnekliğe sahip olabilir.Sınıfsız topluma gidiş sosyalist toplumun komünizme evrilmesiyle olduğu ölçüde daha kolay ve daha sağlıklı olacaktır.

Bu tür bir toplumsal düzen kurulduğunda, başka her türlü sorun sistem içinde çözülebilecektir.Sistemin devamlılığı da , kendini aşması da büyük ölçüde buna bağlıdır.

* * *

Dünya tekelci sistemi,dünyayı emperyalist bir hiyerarşi içinde kontrol altında tutmak ve şu anda dünyanın sorunlu bölgelerindeki emperyalizm karşıtı bir çok gelişmeyi önleyerek yeni bir statüko dönemi başlatmak istiyor.Tam da bu noktada,ezilen ve sömürülen sınıf ve ulusların ortak başkaldırısına ihtiyaç duyuluyor.Dünya tekelci sisteminin zora düşmesinin ve yıkılmasının tek yolu da bu enternasyonalist mücadeleden geçiyor.

Tekelcilik, yalnızca ekonomik sömürü,militarizm ve siyasal terör değil;korku, bireycilik, bencillik, bilgisizlik, sevgisizlik, amaçsızlık ve yalnızlık üreten bir büyük gericiliktir.Tekelcilik,insanın sürekli bozulduğu bir düzendir.

Tekelci kapitalist düzen,insanlığın bütün değerlerine,özgürlük ve gelişme isteği ile kazanımlarına,sevgisine düşmandır.Kendinden önceki sistemden baskı ve şiddeti özümseyerek devralan bu sistem,geliştirdiği ideolojik aygıtlarla,insanları güdümlüyor,dolaylı baskı yöntemleri ile çizdiği sürüleştirme çerçevesi içerisinde tutabiliyor.

* * *

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile sonuçlanan Kemal devrimi, güdük bir burjuva devrimidir. Bundan sonra Türkiye, devlet eliyle desteklenen hızlı bir kapitalistleşme sürecine girmiştir.

Türkiye bugün,emperyalizme bağımlı,orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülkedir.Uluslararası tekelci sermaye ve devlet ile içiçe geçmiş tekeller ülke ekonomisine hakimdir.

Tekelcilik,kapitalizmin bir uru değil,onun üstüne gelen bir ilişkiler toplamıdır.Tekelcilik bir toplumsal düzendir ve kendisini ayakta tutan kapitalist sınıf ve katmanlara dayanmaktadır.

Türkiye iç ve dış,sınıfsal,ulusal ve toplumsal çelişkilerin yoğunlaşıp yumaklaştığı, siyasal,ekonomik ve ideolojik kriz içinde bir ülkedir.Türkiye işçi sınıfı ,nitel-nicel gelişmişlik düzeyi ile ileri sosyalizm savaşımının öncü gücüdür.Türkiye işçi sınıfının insiyatif alma ve insiyatif kullanma becerisi,bilinen reel sosyalizm pratiklerinden daha olgun bir başlangıca elverişlidir.

Türkiye çelişkilerin yalnızca derinleştiği değil,çeşitlendiği bir ülkedir.Türkiye'de devrimci dönüşüm bu çeşitliliği yansıtacaktır. Modelist ya da devrimin niteliği üzerine yapılan skolastik ayrımlar sağlıklı olmamaktadır.Türkiye'de devrimci dönüşüm sosyalist nitelikli olacaktır.

Burjuva devriminin çözemediği sorunların varlığı ve bağlaşık gereksiniminin nesnelliği,devrimin demokratik görevlerini tanımlamaktadır.

Bugüne kadar devrimciler arası önemli ayrılık noktalarını oluşturan bir çok kalıbın aşılması gereklidir.Bunlardan biri ,azami-asgari program ayrımıdır. Bu düşünce burjuvazi içinde bir kesimin asgari programa razı olup, bu programa destek olacağı yanılgısına dayanır.

Demokratik devrim tezi;anti-faşist programların az gelişmiş ülkelerdeki simetriği olarak geliştirilmiş bir komintern tezidir.Bu tez de bugün teorik ve pratik geçerliliğini yitirmiştir.

Amaç,yöntem ve araçlar giderek tekleşmiştir.

Sosyalistler,yalnızca iktidar ve kurtuluş mücadelesinin ve işçilerin politik öncüsü değil,aynı zamanda ve aynı derecede,yeni toplumsal yaşama biçiminin ve o toplumun ilişki tarzının da taşıyıcısı olmalıdırlar.

* * *

Eşitsiz gelişme döneminde devrimci mücadele ve yürüyüş çeşitlidir.Doğal olarak bu çeşitlilik nesnelliğe ve pratiğe de yansımaktadır.Devrimci yürüyüşün çeşitliliği karşısında herkes,bu yürüyüşte başkalarının da varolduğunu veya olacağı-

nı kabul etmelidir.Bu yürüyüşte,olgun tartışmalar,eleştiri ve birbirini anlama ile ortaklık ahlakı geliştirme önemli bir görev olmaktadır.Ayrı konumlar her zaman ters yönleri ifade etmez.Tekelci egemenliği zayıflatacak her hareket,ilke olarak bir katkı sayılmalıdır.

Kapitalizme,tekelciliğe,emperyalizme,ırkçılığa, şovenizme,insana ve cinslere yapılan zulme karşı mücadele edenlerin hepsi kardeştir.

Bu yürüyüşte düşenleri,dar örgüt ve anlayış sözcükleri ile ayıranlar,gericiliğe kinleri zayıf olanlardır.

Sosyalistlerin en yaratıcı dönemi mücadele ile çeşitlenen ve toplumsal dönüşümü hızlandıran devrimci dönemlerdir. Kalıplardan ve donukluklardan arınmış bir yürüyüşle bu çok daha olanaklıdır.Devrimcilerin görevi bu olanağı gerçeğe dönüştürmektir.

* * *

Sosyalizme barışcıl geçiş,ortak mülkiyeti kabule zorlanmış bir kapitalizm düşüncesine dayanır.Tekelci egemenlik koşullarında sosyalizme barışçıl geçiş,teorik bir olasılık olarak bile mümkün değildir.Dünyanın her yerinde ve hangi tür ve gücü ne olursa olsun bütün devrimci çıkışları yok etmek tekelciler için hayati bir sorundur.

Her egemenlik biçimlenmesi belli bir şiddet oranını içerir.Tekelci kapitalizm çözülüş sürecine giren reel sosyalizmin,dünya üzerinde etkinliğinin kırılmasından sonra,Yeni Dünya Düzeni'nin inşasını başlattı.Yeni bir şiddet ve zor döneminin de başlangıcını ifade eden bu durum,henüz hiçbir sınıfsal ve ulusal sorunlarını çözememiş onlarca toplumun var olduğu yeryüzünde,önemli devrimci nesnellikler yaratıyor.

Yeni Dünya Düzeni,Tekelci kapitalizmin,mevcut sınıfsal ve ulusal dinamikleri pasifikasyona uğratıp,dünyada tam egemen bir statüko dönemi yaratmak isteğinin formülasyonudur.

Ortadoğu çemberi,bu Yeni Dünya Düzeni'nin inşasında büyük bir engeldir.Kürt sorunu bu yanıyla da çok yönlü ve çok işlevsel bir sorun haline gelmiştir.

Yeni Dünya Düzeni'nin,siyasi ve ideolojik formu demokrasidir.Yirmibirinci yüzyıla yaklaştığımız şu yıllarda,demokrasi lafazanlığı yapanlar,gerçekte,emekçilere,işçilere ve toplumlara tekelcilerin,boyunduruğunu sunmaktadırlar.

Demokrasi, burjuvazinin çıplak şiddete alternatif olarak sunduğu şiddeti içermiş bir yönetme biçimidir.

* * *

Ulusallık çağı eksik kapanmıştır.Temel nedeni genel olarak emperyalist paylaşım savaşları sonucu girilen statüko dönemidir.

Devrimci mücadelenin,emperyalizmin fiili işgaller döneminde,fiili işgallerin ortaya çıkardığı fiili tepkiyi arkasına alarak başarı sağlaması ve bunu enternasyonalist politikasının bir unsuru haline getirmesi bir çok avantaj ve dezavantaj ortaya çıkarmıştır.Avantajları,emperyalizme karşı oluşturulan ittifaklarla iktidarı almak iken,dezavantajları,bugün uluslar mozayiğindeki çatlamalar olarak göstermektedir.

Öte yandan, emperyalizme karşıt bir çizgide gelişen ulusal hareketler devrimci bir dinamizm ve bağlaşık olma özelliği taşımaktadırlar.

Bugün Kürt Devrimci Ulusal Kurtuluş hareketiyle Türk devrimi arasındaki nesnel bağ bu noktadır.

Emperyalizmin fiili işgal dönemlerini kapatmak durumunda kalması ve sağladığı statükonun bir mantığı olarak bağımlılık ilişkisi temelinde bir sömürü ve pazar politikası gütmesi,bağımsız olduğu iddiasındaki ülkelerde devrimci hareketlerin hem yanılgılarının hem de halkçı eğilimlerinin sürmesine neden olmuştur.Türkiye'de,Kemal devrimi ve onun etkisi de böyle bir temel yanılgıya denk düşmüş,popülist devrimci hareketleri etkilemiştir.

Ulusal sorun ve devrimin niteliği konusunda bariz olarak ortaya çıkan bu Kemalist etkiyle mücadele etmek,bugün güncelliği azalmakla birlikte,Türk sosyalistlerinin önemli görevleri arasındadır.

Kürt devrimci hareketi,emperyalizmin yeni bir statüko ile dünya egemenliğini pekiştirme girişimi karşısında,anti-emperyalist niteliği ile,Türk devrimini bölge devrimlerine bağlayan bir ilişkiler nesnelliği içindedir.

Kürt sorunu,Türkiye egemenlerinin dayandığı ideolojik,ekonomik,siyasi ve kültürel zeminin kaymasında da önemli rol oynamaktadır.Ortadoğu devrimci süreçlerini geliştirme sorumluluğu büyük ölçüde Türk ve Kürt devrimcilerine düşmektedir.

* * *

Egemen sınıfın ideolojisi,egemen ideolojidir.Bu,sadece egemen güç olanların topluma empoze ettiği ideoloji olarak algılanmamalıdır,aynı zamanda egemen gücün üzerinde oturduğu toplumun inanç ve inanç biçimleri ile ortaya çıkan genel, ideolojik egemenliği anlatır.

İdeoloji bir bakış ve algılayıştır.Devrimci ideoloji bakışını değiştirerek insanı yenileştirir.Yeni toplum yeni insanı çoğaltarak kurulur.

Türkiye'de egemen ideoloji,kendi tarihsel gelişimi içerisinde biçimlenen,kültürel,ahlaki,dinsel boyutları da içeren, altı yüzyıllık devlet geleneğinin kalıtçısı olan Kemalist ideolojidir.

Resmi ideolojiye,egemenlerin empoze ettiği inanç biçimlerine karşı aynı derecede geniş mücadele verilmelidir.

* * *

Tekelci kapitalizm,işçi sınıfını çok yönlü bir kuşatma altında tutmaktadır.Sendikaları sistem içi araçlar haline getirerek,işçi aristokratları yaratarak,ücret politikalarındaki çeşitli uygulamalarla,onu proleter kimliğinden uzaklaştırmaya,ekonomist ve sendikalist alanda kendine mahkum etmeye çalışmaktadır. Ancak, Türkiye kapitalizmi bu tür politikaları uygulamakta zorlanmaktadır.Emperyalizmle bağımlılık ilişkisi,kendi tarihsel gelişimi ve içinde taşıdığı özellikler,Türkiye kapitalizmini bunaltmaktadır.

Sosyal adalet kavramı altında toplumdaki sınıfsal çatışmaları azaltacak,işçi ve emekçilere biraz daha nefes alma olanağı sağlayacak uygulamalara gidememektedir.

Türkiye işçi sınıfı gelişkinliği ve gücü ile Türkiye sömürücülerinin en büyük korkusudur.Son yıllarda uygulanan ve işçileri kıyıma iten politikalar da,sömürü,eşitsizlik ve sınıfsal saldırının birer göstergesidir.

Sendikalar,bilinçli işçilerin insiyatifi olduğu sürece,sistemi zorlayan ve hakları alma mücadelesine siyasal boyut katan önemli birer mevziidir.Sarı sendikacılık,sendikacıların çıkar ve ayrıcalığına prim veren,devletin güdümünde,uzlaşmacı siyasetler izleyerek işçi sınıfının hem güncel,hem genel çıkarlarını satan sendikacılık anlayışıdır.Türk-İş'in bu misyonu yıllardır yerine getirmeye çalıştığı bilinmektedir.

Dünya üzerinde ise,sendikacılık sistemle uyuştuğu ve birer alt çıkar odağına dönüştüğü ölçüde prestijini yitirmeye başlamıştır.

Sendikalar,işçilerin insiyatiflerinde, yönetimine doğrudan katıldıkları,sendika çalışanlarının üzerinde çıkar telaşına düşemeyecekleri tarzda örgütlenmiş,sınıfsal çıkarların hem genel hem de özel anlamda korunup geliştirildiği kurumlar olduğu sürece,sınıfsal hareketin güçlü odakları olabilir.

Tüm bu özelliklere rağmen sendikal ya da benzeri örgütlenmeler sınıf hareketi için hiçbir zaman mutlaklaştırılmamalıdır.Aslolan sınıf hareketinin sınıfsal kurtuluş mücadelesini geliştirip,gerçek hedeflerine yöneleceği alanlardır. Bunlar siyasal bilinç ve mücadele odakları olan örgütlülük biçimleridir.

* * *

Kapitalizm,toplumda kadın cinsi de aşağılamakta,sömürmekte ve ezmektedir.Kadının ezilmesi ve aşağılanması geleneği sınıflı toplumların binlerce yıldan bu güne kadar taşıdıkları bir gelenektir.

Burjuva ideolojisi erkek şovenist bir ideolojidir.Kadının itaati ya da erkek cins karşısında edilgenliği anlayışına dayanır.Kadını egemenliği altında tutan ikinci cins kültürü ve bunun türevi başka cinsayrımcı anlayışların kökünden temizlenmesi için savaşmak devrimcilerin görevidir.

Sosyalistler,kadınlara yönelik her türlü baskı ve aşağılama uygulamasına,kadını edilgen ve bağımlı kılan her türlü fikir ve davranışa karşı mücadele etmelidir.Kadın cins ve erkek cins arasında hiçbir töresel,hukuksal ve kaynağı nereden gelirse gelsin eşitsizliğe yönelen ayrım kabul edilemez.

Kadın sorunu yalnızca kadınların sorunu değil,bizzahiti erkeklerin de sorunudur.Kadınlar özgür değilse erkekler de özgür değildir.Kadın ve erkek ilişkisi özgür ve eşit iki birey arası ilişkidir.

Tekelçi kapitalist çağda kadın da tükenişine karşı kendi insansal kimliğini geliştirmenin ve teslim etmememenin mücadelesini vermelidir.Birincisi cins olarak,ikincisi sömürü ve eşitsizlik düzeninin bir bireyi olarak tek kurtuluş yolu budur.

* * *

Dünya sosyalizminin içinden geçmekte olduğu bunalım dönemi,ancak bugünkü dengeleri değiştirecek yeni ve güçlü bir devrimci çıkışla aşılabilir.Dünya yalnızca yeni devrimlere değil,ileri sosyalizm örneklerine muhtaçtır.

Sosyalizm,ortaklığı,karşılıksız emek harcamayı,başkasına hizmeti mutluluk sayan bir yaşam biçimidir.Herkesin kendini özgürce ifade etmesinin,geliştirmesinin,herkesin bütün potansiyellerini toplum için harcayabilmesinin ve yine herkesin tüm eylemlerinin sonuçlarından sorumlu tutulabilmesinin olanaklarının ve koşullarının yaratıldığı bir kapitalizm karşıtı düzendir.

İleri sosyalizm,kısa sürede oluşabilecek ve sürecin karmaşıklıklarından arınmış bir düzeni anlatmaz. İçinde,ortaklığı ve yeni toplumsal ilişkilerin yaratıcı özgürlüğünü taşıyan,yönetime aktif ve doğrudan katılım olanaklarının yaratıldığı nesnel bir süreci içerir.

İleri sosyalizm,çok yönlü kültür zenginliğine ve ulusal renkliliğe,yığınların eylemli katılımına dayanan,yeni bir toplum düzenlemesi,yeni bir ahlak ve anlayıştır.

Reel sosyalizm bunları gerçekleştirememiştir.Cinsel alandan diğer pek çok alana kadar,sanatta,ahlakta,anlayışta,değer ve yargılarda,kollektif temel üzerine bir gelişme yaratamamıştır.Bu eksiklik,ileri sosyalizmin kapatıp aşabileceği bir eksikliktir.

Kendini, kapitalizme bakarak koruyan, kapitalizmle yarışı bir alternatif sayan reel sosyalizim,sonunda kapitalist etki altına girmek durumunda kalmıştır. İleri sosyalizm, kapitalizm karşısında alternatif imkanlar yaratarak farklılaşan,farklılığı yeni toplumsal biçiminden alan bir sosyalizm olacaktır.

İleri sosyalizm,bireyciliğin tohumu olan emekdeğer yasasına,tekelci hegemonyanın en büyük manivelası olan tüketimciliğe ve taklitçiliğe karşı verilecek ve içinde alternatifleri olan bir mücadele ile kurulacaktır.

İleri sosyalizm, insanın zihinsel, bedensel,doğal ve toplumsal olanakları,özgürlük ve eşitlik temelinde paylaştığı,bunlar üzerinde söz ve yönetme hakkını doğrudan kullandığı bir ileri toplum biçimidir.

İçinde yaşadığı büyük çelişkiler yumağı,inatçı devrimci rüzgarı,çeşitli halk zenginliği,sınıfsal dinamikleri ve gelişkinliği ile Türkiye,sosyalizmin ve ileri sosyalizmin yeşereceği bereketli bir alandır.

Türk devrimcilerinin görevi,bu nesnel durumu görerek,zayıf ve zayıflatan halkadan tutmak,Türk ve Kürt devrimci mücadelesinin teorik-politik-pratik bileşenlerine ulaşmaktır.

Türkiye devrimcisinin sınıfla bütünleşerek gireceği uzun erimli sınıfsız toplum mücadelesinin gerekli araç ve yöntemlerini yaratmak bugünkü temel görevi ve çıkış noktasıdır.Sınıfın devrimci partisinin oluşturulması için girilecek çaba yaşamsaldır.

Eylül sonrası girilen,reel sosyalizmin çözülüşüyle ağır bir yük haline gelen yenilgi ve doğal sonucu gibi görünen ideolojik bunalım ve teorik muhtevayı yeniden gözden geçirme isteği,pratik sürecin ortaya koyduğu sorunları teoriye fatura etme eğilimini güçlendirmiştir.

Son yıllarda sözkonusu arayış süreci,süreç olmaktan çıkmış ve mutlaklaşmaya başlamıştır.Meseleleri pratiğin meseleleri ve yöntemi de pratiğin teorik açılımlarına göre düşünmek,arayışı anlamlı kılabilecektir.

Doksanlı ve ikibinli yıllara doğru gidildiği şu sıralarda,sosyalistler,tekelci kapitalist egemenlik koşullarında örgütlü mücadeleye ulaşmak ve bunu büyütmek zorundadır.Tıkanıklık düşüncesi de bunu yapamamaktan kaynaklanıyor.Günümüzde örgütlülük,bütün sosyalist tarihin dönemlerinden çok daha yakıcı bir gerekliliktir.

Sosyalistler,kendi dışlarında gelişen ve hızla değişen,taşıdığı dinamiklerle etki-tepki gücü yüksek,bu yüzden de düşünsel ve pratik reflekslerin çok seri çalışmasını gerektiren bir dönemde arayış ve yorum çıkmazının,dar çevre ve örgüt mantığının dışına çıkmalıdırlar.

Bütün iplerin uçları sarkmaktadır.Bunu bağlamanın yolu,devrimci siyaset alanındaki boşluğu dolduracak olan örgütlü gücü yaratmaktır.Birlik perspektifi böyle ele alındığında anlamlı ve açıcı olacaktır.

Birlik de pratik bir sorundur.

Yapısal,geleneksel,organik ya da pratik fark ve işlerliği olan bir çok grup ve çevrenin,ortaklık alışkanlığı geliştirmesi ile yaratacakları odaklar önemli hale gelmiştir.

Bugünkü tabloda,özellikle sosyalist iktidar mücadelesi veren yapı,grup ve çevrelerde,tek başına birliğin merkezi olduğunu söyleyecek bir yapı yoktur.Bu açıdan birliğin,hareketler adına değil,sınıfsal mücadeleye katacağı güç,tek bir kadronun bile süreçte oynayacağı rol,gelişen ve varolan hareketlerin uzun vadede açacağı imkanlar,tüm bunların ideoloik-teorik ve pratik bileşimi düşünüldüğünde,birlikler için alan açılmaktadır.

Devrim,bu alana kendini amaçlaştırmaksızın girmeye,mücadelenin genel ve özel amaçlarını gözeterek davranmaya hazırdır.

Yaşasın sosyalizm,
Yaşasın enternasyonalizm.

DEVRİM

İşçi eylemleri ve Paşabahçe direnişi

1991 yaz ayları boyunca süren,6000 işçinin toplusözleşme ve hesaplaşma mücadelesi Temmuz sonunda imzalanan sözleşmelerle şimdilik sona erdi.Türkiye işçi sınıfı Nisan sonundan Temmuz sonuna kadar,katılan işçi sayısının iki milyona vardığı çeşitli eylem ve direnişlerle çetin bir mücadele yürüttü.

Mücadelenin başını öncü bilinçli işçiler çekti.Türk-İş tüm eylem dönemi boyunca sınıfın derinlerinden gelen öfkeyi yatıştırmaya,halkalanan eylem dalgasının önüne geçmeye çalıştı.Bu sarı sendikacıları iyi tanıyan ve hiçbir güven duymayan aktif öncü işçiler eylem insiyatifini ellerine aldılar.Zaman zaman kesintiye uğramakla birlikte,eylemlerin sürekliliğini bu insiyatif sağladı.Öncü aktif işçiler eylemleri dayatarak,kendi örgütleri olan sendikaları da sarı yöneticilere rağmen sürüklemeyi başardılar.

Eylemler çok önemli ölçüde sendikalara rağmen,ancak sendikal karekterde yürütüldü.Sendikalara duyulan güvensizliğin sendikalara sırt çevirme,sendikasız mücadele etme türünden yanlışlara büyümemesi,işçi sınıfının vardığı yetkinleşmenin göstergelerinden biridir.Bu aynı zamanda sendikal sorunlara yaklaşımda taban insiyatifinin gücünü de göstermiştir.

1991 yaz işçi eylemliliği,esas olarak ekonomik istemler temelinde yürütüldü.Ancak mücadelenin koşulları ve yöntemleri kavgaya siyasal bir boyut kazandırdı.Hesaplaşmanın bugünkü ateşkesle yatıştırılması ekonomik olmaktan çok siyasal nedenler sonucu oldu.

Mesut Yılmaz hükümeti erken seçim perspektifiyle davranarak "uzlaşma"aradı ve varlığı işçi işçi sınıfını satmak ve uzlaştırmak olan Türk-İş yöneticilerinin "zevahiri"kurtaracak bir çözüme "evet" demesiyle toplu sözleşmeler imzalandı.

İmzalanan toplusözleşmeler sınıfıyla tekelci burjuvazi arasındaki hesaplaşmada bir

ateşkestir.

Tekelci sermaye vermek zorunda olduklarını geri almak için iki koldan saldırıya geçmekte gecikmedi.Birincisi,toplu işten çıkarmalar,ikincisi,toplu sözleşmelerden doğan ,hatta geçen yıllardan kalan ücret farklarının ödenmesini mümkün olduğu kadar geciktirmektir.

Paşabahçe direnişi işçi sınıfının işten atılmalara karşı gösterdiği çok anlamlı ve çok önemli bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.Direnişin önemi yalnızca elde ettiği başarıdan,atılan işçilerin tümünün geri aldırılmasından gelmiyor.Kuşkusuz bu sonuç önemlidir;mücade edilmiş ve kazanılmıştır. Ancak daha da önemlisi,Paşabahçe direnişiyle şişecam işçilerinin,yaz eylemliliklerinin ardından sermayenin saldırısına karşı toplu,örgütlü ve mücadelenin hedefleri ve yöntemi açısından öncü nitelikte bir kavga yürütmüş olmasıdır.

Tekelci sermayenin, modernizasyon ve teknolojik yenilenme gerekçesiyle başlattığı toplu işten atma saldırısına karşı Paşabahçe işçilerinin,ileri sürdükleri iş saatlerinin kısaltılması istemidir.Bu aşamada gerçekleştirilememiş olsa da,işçi hareketinin bundan sonra izleyeceği mücadele çizgisine ışık tutması açısından öne çıkarılması gereken,ileri bir istemdir.

Toplusözleşme taslak Hazırlığı için seçilen işçi komitesinin formülasyonu şudur:Vardiya sayısı dörde çıkarılsın,iş günü altı saate düşürülsün.

İş saatlerinin kısaltılması istemine Türkiye işçi sınıfının kararlıca sahip çıkması gerekiyor. Çünkü bu istem;birincisi işçi hareketini teknolojik yenilenmeye karşı çıkmak ya da tenkisatları kabul etmek ikileminden kurtarıyor;ikincisi üretimin rasyonelleşmesinin otomatik sonucu gibi gösterilen işten atmalara karşı işçi sınıfının kişisel,kesimsel değil,bir bütün olarak sınıfın çıkarlarını gözeten pozitif bir nitelik taşıyor;üçüncüsü,iş saatlerinin kısaltılması tüm işçi sınıfının tarihsel eğilimine uygun ve sınıfın toplumsal, kültürel konumlarını geliştirici bir bakışı anlatıyor.

Hiçbir ücret kısıntısını kabul etmeden,6 saatlik işgünü için mücadele,sınıfın içinden çıkmış,genelleştirilmesi ve tüm sınıf hareketine maledilmesi gereken önemli bir istem olarak ele alınmalıdır.

Gene-l seçim

Nesnelliğin öneminin kavranması gerekiyor. Sezgiler ve "mevcut" bilgiler bu konuda atıl kalıyor. Süreç dışı yaşamanın tek açıklaması var, sürece bağlanmamak. Sürecin kanalları pratiktir ve yöntemle açılır.

Sosyalistlerin ve sosyalizmin, yenilgi, tıkanıklık, ideolojik darlaşma, hareket güçlüğü, prestij kaybı gibi sorunları üzerinde ağırlıklı olarak hissetmesi, konjonktürel ve pratik süreçlerdeki

aleyhte gelişen bir sürecin etkisiyle olmuştur. Her toplumsal devinim ve mücadele sürecinde bunlar görülür. Önemli olan süreci, konjonktürü ve ne zaman savaşkan olunacağını bilmektir.

Somut nesnellik sürecin devrimci dinamiklerle geliştiğini gösteriyor. Kapitalizmin salyasümük zafer çığlıkları gerisinde korkunç bir gerçeği gizlediğini ne yazık ki bizler zor görüyoruz.

Bütün sorunların ağırlık noktası, bizzatihi pratik ve güncel meselelerden kaynaklıdır. Marksizm'in sorunları başlığı altında da sosyalizmin reel meseleleri üzerinde yoğunlaşmak ve aynı iç mantık gereği çözümler üretmek gerekiyor.

Bugün tüm dünyada tekelci egemenlik boyutlarının ne kadar büyük olduğu bir gerçek ise, diğer bir gerçek de, tekelci egemenlerin üstünde oturdukları yüzelli ülkenin kaynayan ekonomik-siyasi ve sınıfsal kazanıdır.

Bugün emperyalizmin askeri ve siyasi örgütlenmeyi, eski savunmaya dönük saldırı stratejisinden, yeni saldırıya dönük stratejiler yönünde geliştirmesi yetki alanının ve askeri-teknik gücünü konjonktürel zaferin altındaki tarihsel korkuya işaret eder.

Türkiye burjuvazisi bir büyük bunalıma doğru sürüklenirken, zaman sosyalistler için kendiliğindenciliğin bütün açmazları, dağınıklığı ve sonuca razılığıyla işliyor. Böyle işlemesi sosyalistlerin haksızlığını göstermez, pratik başarısızlığını gösterilr.Pratiği salt eylem kavramına indirgemeden anlamak gerekiyor.

Yaz aylarında Türkiye de önemli gelişmelere sahne oldu. Türkiye burjuvazisinin son profili yaz ayında net olarak görüldü. Bu profil içinde saldırı, şiddet, katliam ile telaş ve korku vardı.

Türkiye işçi sınıfı, kapitalizmin dayatmalarına karşı en son ve güzel örneği Paşabahçe direnişinde ortaya konduğu üzere, alternatif çözümler ve mücadeleci kazanımlarla yanıt verdi.Bu tür yanıtlar programlardan söylevlerden çıkmıyor. Çıksa da tutmuyor. Sınıftan çıktı.

Kürt hareketinin meşruiyet ve mücadele zemini gelişmeyi sürdürdü. Yapılan son sınır ötesi operasyon, siyasi iktidarın burjuvaziye vermek istediği "idarenin sıhhati" raporudur. Gerçekte operasyon Çekiç-Güç denen emperyalist saldırı ve denetleme karargahı ile işbirliği içinde gerçekleşmiş, ABD ve tekelci emperyalistlerin, bölgedeki her türlü emperyalizm dışı (karşıtı) gelişmeye yönelik stratejisinin bir parçası olarak uygulanmıştır.

Türkiye, emperyalizmin bölgede taşeronluğunu yapmaktadır.

Emperyalistlerin siyasi temsilcisi ABD başkanı Bush'un Türkiye ziyareti Yeni Dünya Düzeni'ni inşasında, dünya üzerindeki bütün meselelerin tekelciler lehine çözümü çabasının bir uzantısıdır. Kıbrıs sorunu, Filistin sorunu, Kürt sorunu, Arap milliyetçiliği, Ortadoğuda ki ekonomik kaynakların paylaşım ve denetimi,SSCB'nin Güney ve Güneybatısı'ndaki olası gelişmeler, Balkanlar gibi henüz Yeni Dünya Düzeni'nin pürüzlü ve sorunlu bölgelerinde emperyalizme hareket ve denetim imkanı veren, onlara taşeronluk yapan ülkeleri konjonktürel olarak ön plana çıkarmıştır.

Türkiye bu durumdan da yararlanarak emperyal eğilimini güçlendirmeye çalışmaktadır.

Türkiye burjuvazisi eskiden olduğundan daha bütünlüklü bir blok halindedir ve mevcut durumda *duruma* hakimdir. Bunun ise siyasi alandaki yansıması, parlemantodaki tüm siyasi partilerin de aynı çizgi üzerinde durması, genel sorunlarda aynı ağzı kullanması biçimindedir.

Türkiye burjuvazisi siyasal bunalımını özellikle 1987'den bugüne kadar kendi meşruiyet ve hukuk kurallarını daha çok ihlal ederek atlatmaya çalıştı. Erken genel seçim bir yıl öncesine dayanan ve ANAP kongresi ile fiili olarak startın alındığı bir sürecin ifadesi olmuştur.

Yaz dönemi hem Türkiye burjuvazisi hem de siyasi temsilcilerinin iç ve dış platformlarda yeni bir siyasi istikrar operasyonu hazırlığıyla geçmiştir.Ancak planlar her zaman nesnelliği dilediği gibi biçimlemeye yetmiyor.

ANAP'ın kitle tabanını kaybetmesi ile ortaya atılan bir strateji sözkonusudur. Buna göre ANAP'ın kilit ya da güçlü bir ortağı olduğu koalisyon dönemine hazırlanmak.

Bu düşüncenin ilk parçası Ecevit ya da Baykal'lı bir koalisyondu. Bu amaçla Mayıs ayı başında gerçekleşen Ecevit-Özal görüşmesi ve Temmuz'da yapılan SHP kongresi ile, Bush'un Türkiye ziyaretinde muhalefetle olan görüşmeleri de hazırlanan bu senaryonun bir parçasını oluşturur.

Özal-Ecevit görüşmesi, özellikle Türk geleneksel dış politikasının ve emperyalist eğilimin bir sonucu olarak, aynı zamanda iç siyasi gelişmelerin içine girdiği çıkmazda dengeleri konu alıyordu. Amerikancı ve Saddam karşıtı bir politika izleyen Türkiye hükümeti, Saddam'la Kürt politikası konusunda dolaylı dirsek temasını sürdürmüştür. Ecevit Kemalist politikanın bir mesajör'ü olarak Irak'a gitmiş ve Özal'a gelmiştir. Devlet ve tekeller arası bu siyasi mekik genel meselelerle girişilen uzlaşma ve taraflığın göstergesidir.

SHP kongresi ise bir ilginç notla anılmayı gerektiriyor. Bunlardan biri, saf Amerikancı Deniz Baykal'ın tüm burjuva siyasi çevreler, hükümet, basın ve televizyon kuruluşlarının desteğini alarak SHP'de başkanlığa oynamasıdır.İnönü ve Baykal arasındaki karşıtlık veya birinden birinin seçimini gerektiren farklılık gerçekte hiç de abartılacak kadar değildir. Örneğin Baykal siyasi geçmişini ve kariyerini Türk sosyal demokrat geleneğinden almıştır.

Baykal, bugün olsa , ANAP'ın grup başkan vekilliğini üstlenir. Her gördüğü Amerikalının eteğine yapışma eğilimi taşıyan Baykal'dan İnönü farklıdır.

İnönü, kişi olarak bıkmadan üç gün boyunca TV izleyebilir.Hiç randevu kaçırmayan İnönü bir Amerikalıyla karşılaşınca "ne yapmak lazım gelir."diye PM'ne veya sekreterine danışır.

Türkiye aslında hiçbir zaman safların bu kadar ayrıldığı, siyasi partilerin kendilerine özgü seçmenler yaratamadığı, farklılığını gösteremediği bir duruma gelmemiştir.Hiçbir ciddi öngörü sahibi olmayan genel seçmen kitlesinin büyük çoğunluğu boşluktadır.

Koalisyon ihtimalli senaryoların ardında Türkiye egemen sınıflar bloğunun bir de erken genel seçim isteği sözkonusu. ANAP parti olarak korkuya kapıldığı için değil, açık açık Türkiye kapitalistlerinin ısrarı ile erken genel seçim kararı almıştır.

Bir: Devrimci Kürt hareketine ciddi bir saldırı düzenlenecek, Kürtlerin yaşadığı bölgede denetim hükümetin kontrolüne girecek ve bölgede azami istikrar sağlanancak. Türkiye açısından sınır ötesi operasyonun mantığı buradadır.

İki: ANAP, son kongresi ile doğal olarak bir seçim ekonomisi uygulamaya girişmiştir. Türkiye burjuvazisinin bir yıl gibi uzun süreli bir seçim ekonomisini kaldıracak gücü yoktur. Bunu açıkça söylemişlerdir.

Üç: Devlet yönetimi için mevcut hükümet fiili olarak meşruiyetini yitirmiş, denetim mekanizmalarını da fiili olarak işletemez hale gelmiştir. Bu yüzden yeni bir hükümet ve mekanizmalarının beş yıllık bir süreç için daha iyi işletilmesi zorunludur. Dolayısı ile Türkiye egemenleri zaman kazanmak istiyor.

Dört: En kötü koşulda seçimle kazanılacak süre iki yıldır.

Beş: ANAP'ı kaybetmeden önce onu da bu sürede bir denge unsuru olarak istiyorlar.

Burjuvazinin stratejisinde nesnelliği görmemezlik sözkonusu değil. Bu yüzden, işçi sınıfı ve Kürt hareketini devrimci kimlikle temsil eden her kişi ve oluşum üzerine terörle gidip, onları nesnel bağlarından yoksun kılmak isterken, diğer yandan da nesnelliği uzlaşmacı olarak temsil eden muhalif kesimlere söz hakkı vermek istiyor.

Şiddet ve özgürlük tanıma ikileminin altındaki gerçek budur. Oysa, TBKP, SBP gibi devletin hoşgörüsüne dayanan partiler bir türlü nesnelliğin dayattığı dinamikleri temsil edecek iradeyi gösteremiyor. Çünkü nesnellik devrimcidir, uzlaşmacı olmasının koşulları yoktur. Doğal olarak bu tür partilerin de varlık koşulları çok dardır.

TBKP'nin kapatılması çok da önemli değildir bu açıdan, çünkü burjuvazi, %10'larla seyreden bir reformist parti ihtiyacı duyuyor. Ancak bunun için PKK'nın etkisinin minimuma indirilmesi, radikalizmin kırılması gerekiyor.

Erken seçimlerde iki yol:

Tüm bu gelişmeler ışığı altında uzun süredir hazırlığı yapılan ve Ağustos sonlarında startı verilen erken genel seçimler, Türkiye burjuvazisinin bir zaman kazanma operasyonudur. Bu operasyon karşısında devrimci sosyalistler ortak bir tavır geliştirmek zorundadır.

Bu tavır seçim mantığının, sistemin ve burjuva partilerinin teşhirine dönük ve seçimleri protesto etmeye yönelik olmalıdır.

Böyle bir protesto, propaganda olanağı çok sınırlı olan sosyalistlerin başta, başka yöntem belirleme olanağı olmamasından kaynaklanan bir zorunluluk gereğidir. İkincisi, mevcut burjuva siyasi partilerin çok ciddi bir taban sorunu vardır. Kamuoyu yoklamalarını gösterdiği yüzde yirmileri çok aşan kararsızlık oranı, bir yanıyla da mevcut siyasi partilerin birbirine çok benzemesi ve nesnelliğin dayattığı politikalara girip birazcık olsa risk almamasından kaynaklanıyor. Bu risk, kitleleri temsil ediyorum'u göstermek pahasına bile alınamıyor. Bu da partilerin devlet içinde ve kitle üstünde kalmalarının, kitleye inandırıcı politikalar sunamamalarının bir sonucudur. Aksi halde kitleler onu daha farklı noktalara zorlayacaktır. Bu devrimci politikanın zeminini de göstereren bir durumdur.

Devrimci sosyalistlerin bu alanda yapacakları sınırlı ve bunu kaldıracak bir odak yaratma realitesi küçüktür. Sonuçta mevcut güçlerini, güç oranında karşı propaganda konusunda yoğunlaştırıcı ve bağımsız sınıf politikası izleme yolunda tavır geliştirmelidir.Küçük de olsa bir sosyalist odak oluşturulmalıdır.

mit- cia ve terör

Ölü ele geçirmelerin üzerinde cia'nın parmak izleri

Mayıs ayı başında Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve Emniyet Genel Müdürlüğü üst düzey yetkilileri ile, CİA temsilcileri kapitalizmin karargahı Washington'da bir araya geldiler.Türkiye ve ABD'nin karşılıklı ilişkilerinin hukuki gerekçesi olan stratejik işbirliği anlaşması çerçevesinde yürütülen görüşmelerde her iki ülke istihbarat teşkilatları arası etkin işbirliğinin nasıl geliştirileceği konuşuldu.

Türkiye'de yükselen sınıf hareketi ve Kürt hareketi, başta Türkiye ve bölge ülkeleri emperyalizm dışı ve devrimci bir kanala akması, egemen güçlerde tedirginlik yaratmaktadır. Bunun üzerine başlatılan bir karşı şiddet operasyonunun, bölgede "konuşlandırıldığı"günlerde gerçekleşen bu görüşmede; kamuoyuna yansıdığı kadarıyla üzerinde yeniden durulan konular şunlar:

Teknik yardım

Karşı istihbaratın güçlendirilmesi.

Ortadoğu bağlantılı devrimci-radikal hareketlerin önlenmesi.

PKK ve Dev-Sol konusunda özel çalışma.(Görüşmede Türk yetkililer bu konuda sıkıştırılıyor.)

Bush'un Türkiye'ye yapacağı ziyaret öncesi "gerekli"güvenlik önlemlerinin alınması.

Her iki ülke resmi yetkililerince üzerinde anlaşmaya varıldığı söylenen konularda ileriye dönük "daha etkin"bir işbirliği sağlanması kararlaştırıldı.

Mayıs toplantısını takip eden günlerde, Kürt halkının yaşadığı bölgede gelişen provakatif eylemler ve bu eylemlerle kontrgerilla bağlantısı, Washıngton'da kamuoyundan saklanan kararların ne olduğu konusunda hem bir fikir veriyor hem de merak uyandırıyor!

Bush'un Türkiye ziyareti öncesi alınan güvenlik tedbirleri,CIA'nin ekstra uzmanlar göndermesi, MİT ve emniyet teşkilatının yürüttüğü operasyonlarda Amerikalıların da bulundukları fikrini güçlendirdi.

Bush'un Türk yetkililler tarafından heyecanla beklendiği, yolların asfaltlanıp, Frankeştayn'ı alkışlatmak için tatilde bulunan ilkokul öğrencisi avına çıkıldığı bir sırada, başka bir avın izi sürülüyordu.

İstanbul'da üç ayrı semtte yapılan baskınlar sonucu toplam 11 kişi katledildi. Arkasından Ankara'da iki kişi bir baskında öldürüldü.

Geleneksel Türk dış politikasını bilenler, ister istemez ABD'ye bağlılığın ve ABD'lilere olan "sevgi"nin bir ifadesi,

Bush'a bir armağan olarak bu eylemin gerçekleştiğini düşündüler.

Kafatası geleneği olan Yankee'lerin de bu armağanla memnun olduğu kuşku götürmüyor. Öldürmelerin Bush'un ziyaretinden bir hafta önce gerçeklemesinin ve emniyetten tasfiye edilen üst düzey polis mensuplarının "biz de o insanları izliyorduk. Öldürülmeleri büyük saçmalık. daha büyük sonuçlar elde edilebilirdi."biçiminde hayıflanmalarına neden oluşu, başka neyi gösterir?

Tekelci polis devletine bir rötuş daha

MİT,Emniyet veCIA arası bu ilişkinin ardından, devletin polis teşkilatı içinde bir tasfiyeye gidildi. Türk faşizan ideolojisini benimsemiş üst kadrolar dinsel ideolojiyi benimsemiş eski kadrolarla yer değiştirdi.

Aynı dönemde Türk Emniyet Teşkilatı'nın yapısında değişiklikler öngören bir yasal düzenleme hazırlığına başlandı. Buna göre resmi çevrelerin Terörle Mücadele Fonu dediği, muhalif çevrelerin Devrimcilerle Mücadele Fonu dediği, bütçe dışında oluşturulacak ve her türlü merciin denetiminden bağımsız bir fon kurulacak.Bu fona aktarılan denetimsiz para ile emniyet teşkilatına ekstra donanım sağlanacak.

Bu tasarının en önemli öngörüsü ise, Emniyet Teşkilatı hesabına çalışacak bu fondan, yabancı polis görevlisi istihdamı ve ücretlerinin de bu fondan karşılanmasıdır.

Kamuoyuna "ithal polis" olarak yansıyan yabancı polis getirtme isteğinin iki açıdan önemi var: Birincisi bütün özelliği baskı konusunda uzman olmuş ve mesleğini profosyonelce yapan bir kadro oluşturmak. İkincisi bu kadronun mevcut teşkilat içinde ayrıcalıklı ve tekelci devletlerin diğer polis örgütleri ile doğrudan ilişkili olması.Bunun günlük yaşama yansıması ise,İP'in (ithal polis) yabancı olmaktan kaynaklanan mekanik tavrı ve bunun getireceği acımasızlık olacak.Böylece hedefler tereddütsüz imha edilebilecek. İşkence, öldürme ve taciz artacak. Teşkilat içinde barındırılacaklarından, olası tepkilerden sürekli uzak kalmaları nedeniyle Türklerin yabancıya karşı daha çabuk harekete geçecek tepkileri, Türk polislerin eylemi üstlenmesi ile önlenecek.

Bir çeşit, devletin kiralık katil aradığı ve bunları bünyesinde besleyeceği de akıldan uzak bir fikir olmasa gerek.

Böylece"yaralı ele geçirme"lere de son verilebilecek."herkes" ölü ele geçirilebilir hale gelebilecek.

Devlet kendi polis teşkilatı içindeki uzmanlara güvenemez hale gelmiştir.

Şoven Bab-ı Ali basını ve muhalefetin sessizliği ise sınıfsal-siyasal alanda saflaşmanın daha da keskin olduğunu bir kez daha gösteriyor.

Ummadığınız bir gün ölü ele geçirilebilirsiniz.

1991 yılının ilk yedi ayı Türkiye'yi yönetenlerin Türkiye'de yönetilenleri nasıl yönettiğini gösterir önemli olaylarla dolu. Tekelci devletin polis örgütü basit hırsızlık olayından, mahalle kavgasına, siyasal bir görüşü ifade edenden, futbol taraftarına kadar uzanan çok geniş nedenler barındıran bütün olaylara karşı potansiyel bir öfke ile yaklaşıyor. Öyle ki devletin resmi görüşü korumak için saldırganlaşması çok özel bir biçim ve meşruluk kazanıyor.

Potansiyel saldırganlık

Olayların mahiyetine bakılmaksızın, küçük ve doğal bir tepki dahi sonu öldürme eylemiyle biten, öldürme eylemini de resmi kimliklerin arkasına sığınarak meşrulaştıran bir duruma gelinmiştir. Devlet kendini koruttuğu insanlara potansiyel saldırganlık inancı aşılıyor. Eğitiyor, yaşamını zorlaştırıyor, inancı kötüye kullandırıyor, her türlü tepkiyi "suçlu"adını verdiği bir nesneye yoğunlaştırmayı itiyor.

Teşkilat içinde gelişen ve teşkilatın dokunulmazlığı ile meşruiyet kazandırılmaya çalışılan bu durum, kim ve ne olursa olsun, nerede ve ne zaman olursa olsun, peşin bir saldırganlıkla karşı karşıya geliyor.

Üniforma taşımak yeterli.Bir astsubay, gece arkadaşıyla evlerinin önüne çıkmış hava alan bir kızı kimliksiz yakaladım diye götürüp tecavüze yelteniyor. Başaramayınca kızı öldürüp bırakıyor.Futbol taraftarı iki kişiye ateş açılıyor, polis dur deyince korkup kaçan çocuklara ateş ediliyor.Artık günlük hayatın bir parçası haline gelmiş böyle onlarca olay olup bitiyor. Resmi merciilerin bu olaylar için illa emir vermesi gerekmiyor. Gayri resmi gelişen bu tür olaylar, resmi merciilerin "güvenlik ve asayiş"anlayışlarının bir sonucudur.

Teşkilatı, her gördüğü devrimci ve resmi görüş dışı siyasal düşünce ve inanç sahibine soyut bir "suçlu" inancı kökleşti-

rip, bu suçluya karşı her türlü hakaret ve saldırıyı meşrulaştıracak yasal yetkiler verince, ortaya siyasal bir nedeni olmasa da hemen her insanın karşılaştığı bir saldırganlık gelişiyor.

Devlet, teşkilatını saldırı üzerine eğitiyor.

Terörist kim?

Terörist, fizik şiddet ve saldırı ile masum insanların daha çok etkilendiği, hedef ve amacını bu insanları öldürmeyi de göze alarak gerçekleştirmeye çalışan kişi ya da kişilere denir.Eğer devlet kendini ve sömürücü sınıfını korumak pahasına, saldırı gelmediği halde saldırıyorsa ve ya gelen saldırıyı, saldırı aşamasında durdurup olayı önlemeye çalışmıyorsa, bunun yerine saldırıyı ve imhayı hedef alıyorsa terör yapıyordur.

Türkiye'de bu güne kadar gerçekleşen öldürme olaylarının çok azında devlet kendini korumak için sıcak çatışmaya maruz kalmış, bunun dışında ise suçlu farzettiği herkesin üzerine kurşun yağdırmıştır.

Aşağıdaki tablo, bizim toparlayabildiğimiz bazı olayları aktarıyor.Bu olaylardan çoğunda, henüz devletin suçlu olarak gösteremediği bir çok insan hayatını kaybetmiştir. Bu olaylar, polisin eli tetikte gezdiğini ve her irkilmede bir el ateş ettiğini, her karakola getirdiği kişiye işkence yaptığını, her suçlu farzettiği kişiye saldırdığını gösteriyor.

"Ben Fenerbahçe taraftarıyım, başka bir şey bilmem, maçlara gider yaşa diye bağırır ve eve gelir, yine spor haberlerini izlerim" diyen iki genç insan polisin solcu sanması sonucu vuruldu.Sevgilisiyle görüşen bir kız tecavüz edilmek için resmi arabayla götürüldü, gece evinden alınanlardan haber gelmiyor, haftalar sonra karakolda ortaya çıkıyor.

Siz taraftar mısınız?Nişanlınız var mı? Yoksa evden dışarı hiç çıkmıyor musunuz?

O halde sırası ne zaman gelecek merak edenler aşağıdaki tabloyu okusun.

Cumalı Çopur:12 Ocak'ta Nevşehir E Tipi Cezaevi'nde bir merdiven demirine asılı olarak bulundu.

Tevfik Timur: 5 Ocak 1991'de Cizre'de gözaltına alındı. 14 Ocak'ta ailesine teslim edildi.Resmi makamlar Timur'un kalp krizi sonucu öldüğünü bildirdi.

Birtan Altunbaş: 10 Ocak 1991'de öğrenim gördüğü Hacettepe Beytepe Kampusu'nda gözaltına alındı. 16 Ocakta kaldırıldığı Gülhane Hastanesi'nde öldü.

Haydar Arman: 17 Ocak 1991'de İstanbul'da gözaltına alındı.Gönderildiği Ankara'da 24 Ocak'ta tutuklandı. Aynı günün akşamı öldü.

İrfan Başbu: 31 Ocak günü iki paket sigara çaldığı iddiasıyla Ankara'da gözaltına alındı.Götürüldüğü Anafartalar Polis Karakolunda ölü bulundu.

Kasım Aras: 1990 Aralık ayı içinde görevlilere karşı geldiği iddiasıyla yargılandığı davada bir ay hapis cezasına mahkûm oldu. Kars'ın Aralık ilçesinde beyin kanaması geçirdi. Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı. 30 Ocak günü öldü.

A.Rıza Ağdoğan: 12 Şubat'ta İstanbul'da gözaltına alındı. 14 Şubatt'ta Beyoğlu Emniyet Amirliği'nden koma halinde hastaneye kaldırıldı. 16 Şubat'ta hastanede öldü.

İmren Aydın: 2 Mart'ta Ankara'da gözaltına alındı. 3 Mart günü öldü.

Yusuf Erişti: Mart ayı içinde kayboldu. Yakınları ve avukatları 14 Mart'ta Belgrat Ormanı'nda siyasi polis tarafından gözaltına alındığını bildirdiler.

Haşim Sincar: 4 Nisanda Bingöl'ün Solhan ilçesinde gözaltına alındı. Sorgulandığı Solhan Jandarma Karakolu'nda öldü.

Veli Geleş: 1 Nisan'da Ankara'da gözaltına alındı. 5 Nisan'da cenazesi Acil Yardım Trafik Hastanesine getirildi.

Haydar Altun: Mart ayı sonunda Kuzey Irakta'ki PKK'ya ait eğitim kampına güvenlik kuvvetlerince yapılan baskın sonucu yaralı olarak yakalandığı bildirildi. Daha sonra gazetelerde baskında Altun'un öldüğü yolunda haberler çıktı. Annesi Hatice Altun oğlunun sorgulanırken yapılan işkenceler sonucu öldüğünü söyledi.

Alaattin Kürekçi: 16 Mayıs'ta hırsızlık yaptığı iddiasıyla İstanbul'da gözaltına alındı.17 Mayıs'ta koma halinde hastaneye kaldırıldı. 20 Mayıs akşamı öldü. (TİHV raporu 1991)

devam ediyor...

"Cumhuriyet; 15.7.91 iki kişi öldürüldü. Ankara'da operasyon!

"Hürriyet; Kayıp doktor Siyasi Şube'de gözaltında. Dr.Ali Tezel'in İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube ekiplerince gözaltına alındı...

"Güneş;14.7.91 Bir haftadır haber alınamıyordu.Gözaltında bir doktor üç hemşire bulundu.

"Güneş; 14.7.91 İşkence fotoğraflandı. Halkevleri 1. Bölge temsilcisi Dr. Hüseyin Özkahraman götürüldüğü Kadıköy Yeldeğirmeni Karakolun'da işkence gördüğünü öne sürerek 15 günlük rapor aldı.

"Güneş; 14 Temmuz 1991 Cuma, İstanbul'da Güvenlik Güçleri'nin operasyonu sabaha kadar sürdü. 3 baskında 11 kişi öldü.Nişantaşı'nda 4 Dikilitaş'ta 5 Balmumcu'da 2 ölü.

"Cumhuriyet; 12.7.91 Evden alınan gençten haber yok... Ali Rıza Demir, kardeşinin götürüldüğünü komşuların gördüğünü belirterek "Biz eve geldiğimizde ortalıkdağınıktı...

"Hürriyet; Astsubay, kardeşimi direnince öldürdü. Gaziosmanpaşa'da astsubay Erdal Polat tarafından başına sıkılan kurşunla öldürüldüğü iddia edilen Nilgün Oda'nın ablası Filiz Oda, kardeşinin elbiselerinin paramparça olduğunu söyledi.

"Hürriyet; 29.5.91 Polis iki taraftarı terörist sanıp vurdu.Bahçeliveler'de dün öğleden sonra, polisin terörist sanarak ateş ettiği 3 genç koyu Fenerbahçe taraftarı çıktı.

"Hürriyet, 29.5.91 Kahramanmaraş'ta 10 terörist öldürüldü. Sözü edilen 10 kişinin silahsız ve yöre vatandaşları olduğu daha sonradan anlaşıldı.

"Hürriyet; 7.6.91 Terör için ithal polis geliyor. Terörle mücadele fonu kurulmasına ilişkin

kanun tasarısı ile Türk Emniyet Teşkilatı'nın yapısında da değişiklikler yapılması öngörülüyor.

"Cumhuriyet; HEP milletvekili Adnan Erkmen Diyarbakır olaylarında polisin kendisini öldü sanarak dövmekten vazgeçtiğini söyledi.

"Güneş; 15 temmuz 1991 altı ay süre içinde 200'e yakın işkence olayının belirlendiğine yer verilen raporda(TİHV) işkence görenlerin hemen hepsinin cinsel tacize uğradığı öne sürüldü.

"Güneş; 15.7.91 Olayda ölü ele geçirilenlerin aileleri "olayda çatışma yaşanmamıştır!"

"Güneş; Dün akşam üzeri Haklar ve Özgürlükler Derneği'ni (Özgür-Der) basan polis içeride bulunan yaklaşık 60 kişiyi döverek gözaltına aldı.

"Cumhuriyet; 13 Ağustos 91 sorgu sırasında intihar etti. Hanifi Güllü'nün 11 Ağustos günü göz altına alındığı, sorgusu yapılırken intihar ettiği kaydedildi.

"Cumhuriyet; 16.8.91 Alınak'tan ürkütücü iddia;HEP Kars milletvekili Mahmut Alınak, Kars'ın Digor ilçesine bağlı Başköy köyünde Süleyman Dalga adlı bir kişinin gözaltına alındıktan sonra nezarethanede kafasına kurşun sıkılarak öldürüldüğünü ileri sürdü.

"Cumhuriyet; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki çeşitli yerleşim birimlerinde son günlerde cinayet ve bombalamalar giderek yoğunlaştı. İnsan Hakları Derneği ve diğer bazı kitle örgütleri saldırıları kontrgerillanın gerçekleştirdiğini gösteren bazı eylemler şöyle;

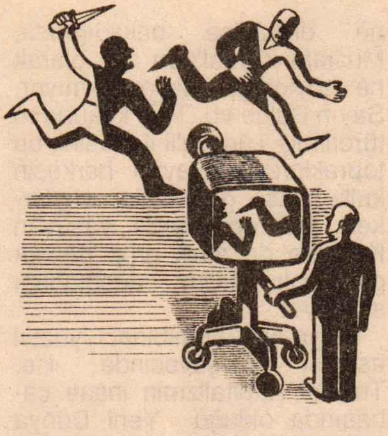
İHD Diyarbakır Şubesi ile Özgür Halk Dergisi Diyarbakır Bürosu'nun bombalanması.

Eski HEP Diyarbakır İl Başkanı avukat Mustafa Özer'in arabasının bombayla havaya uçurulması.

2000'e Doğru dergisinin Diyarbakır Bürosu çalışanlarının ölümle tehdit edilmesi.

Diyarbakır'da sol içerikli dergiler de satan bir gazete bayisinin kundaklanması.

Şırnak'ın Uludere ilçesi Hilal kasabası Belediye Başkanı Yakup Kara ile dört arkadaşının taksiden indirilerek kurşuna di-

zilmesi ve cesetlerin yakılması.

Şırnak'ın Dağkonak köyünde Mehmet Ilıç adlı bir köylü ile misafirinin evinden gerilla kılığında kişiler tarafından alınarak öldürülmesi. Daha sonra TV"den 'teröristler öldürüldü'diye açıklama yapılması.

İHD Batman şube yöneticilerinden M.Sıddık Tan'ın, arabasına konan bombanın patlaması sonucu ağır yaralanması. Aynı olayda arabada bulunan oğlu Asaf Tan ile Cengiz Tek'in de yaralanması.

Mardin Kızıltepe ilçesinde kepenk kapama olaylarından sonra ilçedeki dükkânların gece de açık tutulmaya zorlanması.

HEP Lice İlçe Başkanı Hafız Uzun'un gözaltına alındıktan sonra hakkında hiçbir açıklama yapılmaması.

Van'ın Gürbulak ilçesinden Doğubeyazıt'a giden bir taksinin taranması sonucu İsmail Efe adlı kişinin ölmesi.

Murat Belge ve 94 Müdafa-i Hukukçu'nun Kürt sorunuyla ilgili Nutuk'u

Türkiye'li aydın geriye düşmeye devam ediyor

Dinamik toplumlarda ve tarihsel süreçlerde,toplumun entellektüel (ya da üstyapısal,zihinsel) alanında bulunan kişi,grup ,çevre ve yapıların,bu nesnelliğin dinamiklerini kavramak ve ortaya koyduğu çelişkilerden ilerici olanını etkin kılmak gibi bir görevi olması gerekir.Bir toplumda günlük bilincin dışında,tarihsel ve bilimsel bilinci ile de olaylara bakması gereken entelejansiya'nın,yorumcu ve lafazan kimliğinden öte,sürece katılması da bilimsel ahlakın bir zorunlu sonucudur.Bu zorunluluğu ondokuzuncu yüzyılda öğrenmiştir insanlık.

Türkiye'de ve bu arada dünyada,mevcut sistemin üstyapısal kurumları ile,sistemin kendisi ya da sistem uygulamalarının bir çoğunu eleştirenlerin,muhaliflerin,toplumdaki dinamiklerin dışında kaldığı ve bununla en az ilişki içine girmeyi tercih ettiği görülüyor.Bilimsel düşünce ile yüzyıl önce kazanılmış bir ahlak yitip gidiyor.

Sınıfsal,siyasal,ekonomik,ulu sal ve bölgesel sorunlar, çelişkiler ve çatışkılar içinde bulunan nesnellik, sözkonusu üstyapısallığı(en geniş anlamıyla) temsil edenlerin, bir tür süreç dışılığı ve ilişkisizliği satabilize etiği görülüyor. Devletin tutumu ve isteği ile denk düşen bu durum, aydın insanı kojonktürden ve onun taşıdığı risklerden de uzak tutarak, aynı çizgide buluşturuyor.

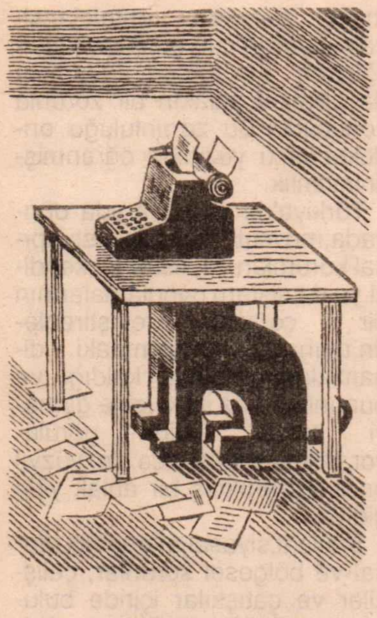
Aydın, düzenin bir parçası, işleticisi oluyor.

Türkiye'de aydın kimliği taşıdığını iddia eden geniş bir okumuşlar ve entellektüelize olmuşlar kesimi, çağı ve çağın "düzeni"i ile bir farksızlık ya da uzlaşma içerisine girmişlerdir. Bu girişin maddi ve mavenevi rantını toplamak ise en büyük özellikleri olmuştur.

Birer kapitalist işletme olan günlük gazete köşe yazarlığından, entellektüel endüstri patronluğuna, her alanda bir ayrıcalık ve reklamasyona yönelen, tarihinde en büyük popilizm ve piyasa hastalığına tutulmuş bu kesimi düzenden ayıracak hiç bir somut ve düşünsel gerekçe kalmamıştır.

Murat Belge vb.

Bu saptamalara kuşkusuz en güzel örneği Murat Belge tiplemesinde ortaya çıkan vb(ve benzerleri) aydınlar oluşturuyor. Bunların temel sorunu süreci, tasavvur ettikleri bir geleceğin içinde yoksamaya özellikleri iken, sürece ilişkin konumlanışlarının da egemen sistem ve onun dayattığı ve benimsettiği mevcut ilişkiler biçi-

minde özetlenebilir. Bu tutum onları, gerçeğin ve sürecin ortaya koyduğu zorunluluk ve sorumluluklardan uzak tutuyor.

Yeni bir Nutuk'a ihtiyaç yok

Murat Belge vb.'nin hazırladığı Kürt sorunu metni, Mustafa Kemal'in hazırladığı Nutuk kitabının argümanıyla, tarihi tahlile girişiyor. Bu bir ideolojik gerileme olmaktan öte, bilimsellik dışı bir anlayışın da kanıtı oluyor. Çünkü, Murat Belge vb. "Muassır medeniyet" literatürü kullanırken, nesnelliğin dışında, soyut bir kavramlar dünyasının peşine takılıyor. Tekellerin siyasi çevrelerinde kamuoyunu gütmek ve güdülemek için kullanılan, soyut, herhangi bir gerçekliğe oturtulmayan ve kitlelere gerçekle ilişkilerinin dışında bir dünyayı göstermeye yaradığı anlaşılan "çağdaş, demokratik, çağ atlama, çağı yakalama, uygarlık,uygar insanlık, uygar insan hakları, " gibi bir dizi kavram etrafında üretilen bir ideolojik görüngüler dünyasının kavramları ile konuşmaları raslantı olmasa gerek.

Bu kavraların bizatihi toplumsal, sınıfsal, siyasi, ahlaki, kültürel, etiksel tüm alanlada somut ilişkileri ve ilişki biçimleri tanımlanarak tahlil edilmesi henüz sözkonusu değildir.Sayın Belge vb'nin önce bunu yapması ve kullandıkları kavramların altını doldurması gerekiyor.

Belge vb'nin imzaladığı metine dikkatlice bakıldığında, Mustafa Kemal'den ayrı olarak ne söylediği ortaya çıkmıyor. Sayın Belge vb, Türk kökünden türetilmiş Türkiye'li ifadesini, bu topraklarda yaşayan herkesin kullanması gerektiğini söylerken, bu topraklarda yaşayan Kürtler'e de etnik grup demek gibi bir bilim düşmanlığı sergiliyor.

Belge vb, yirmibirinci yüzyıl espirisi çerçevesinde ise, Tekelci Kapitalizmin inşaa çabasında olduğu Yeni Dünya Düzeni'ne bizleri hazırlamaya çalışıyor. Bu demokrasi çığırtkanlığı bizatihi insanlık ve sınıf düşmanlığına varmıştır. Sayın Belge vb, açıkça bu tavrı Kürtler'in anlamsız kavgada hem öldüklerini, hem öldürdüklerini, Kürtler'in Türkiyeli olması, Amerikancı ve emperyalist barış koşullarının kabul edilmesi gerektiğini, söyledikten sonra, baskı ve şiddeti kınayarak, metni sürdürüyor. Sayın Belge vb, artık Kürtler,'in varlığının benimsenmesi gerektiğini de açıklıyor. Oysa, Kürtlerin varlığını Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Özal bile sizden önce tanımak zorunda kaldı. Çünkü, Kürtlerin kendilerini tanımısı, uzun yıllar ve en etkili biçimde son altı yılda yürüttüğü mücadele ile olmuştur. Bu mücadele olmasaydı, sayın Belge bugün bu metne ihtiyaç duymayacaktınız. Kürtler'i siz tanımadınız mücadelenin meşruizyeti zaten kendini çoktan ortaya koydu ve varlığını kabul ettirdi. Lutfunuza gerek duyulmadı henüz.

Bugün barış ve istikrar, egemen güçlerin, egemenlik durumunun sürmesine yarayan bir ideolojik söylemdir. Çünkü, hak alma mücadelesine girecek her ulus ve emekçi sınıf mutlaka sistemin baskısına maruz kalacak ve şiddeti yoğunlaştırarak dışavuracaktır.Doğal olarak bu tür bir çıkış şiddetin kaynağı olarak o ulusu ya da emekçi sınıfı sorumlu tutacaktır. Siz de acıkça böyle düşündüğünüzü uzun uzun anlatmışsınız. Tavrınız için önemliydi, iyi ki anlattınız.

Yeni Ülke çevap verdi

Biz metin üzerinde satır satır tartışmayı gerek görmüyoruz. Haftalık gazete Yeni Ülke'nin 18-24 Ağustos tarihli toplatılan sayısında sayın Belge vb'ye cevap verilmiş ve gerçekliğin üstüne örtmeye çalıştıkları metni geçersiz kılmışlardır.

Gazeteci Ragıp Duran'ın Murat Belge vb'ne yaptığı çağrıya henüz yanıt alındığını da sanmıyoruz. Duran, sayın Belge vb'ne Kürdistan'ı yerinde incelemeyi öneriyor.

Bizim ise son söyleyeceğimiz, sayın Belge vb'nin 90'larda artık geridönülmez bir meşruluk ve kendini tarihe maletme başarısını perçinlemiş Kürt hareketinin, devrimci nesnelliğe yaptığı katkı ve izlemdiği emperyalizm-karşıtı politikanın, reformist ve uzlaşmacı bir kuşatmaya alınarak da olsa geriletilmesi çabasına giren egemen güçlerin bu senaryolarının bir parçasını oynayıp oynamadıklarınısormaktır.

SSCB'de müdahale

Pratiklerine bir kez daha yenildiler

SCBB'de Parti, KGB ve Kızılordu'nun komünist ilkelere bağlı olduğunu sık sık vurgulayan kesimi yönetimi reformcu-restoratör kanattan devraldığını açıkladı.

Bu açıklamanın dünya üzerinde etkisi çok büyüktü. Özellikle bütün emperyalistler ve baştan ayağa Tekelci- kapitalistlerin şaşkınlığı kayda değerdi SCBB'yi mevcut sorunları ve dengeleri ile sistemlerine entegre etmekte güçlük çeken, bunun karşısında daha çaresiz, yıpranmış ve kendilerine mah-

kum bir SSCB için uğraş veren emperyalistler. Ele ayağa düşmüş bir SCBB'yi massetmek istemişti. Şimdiki haliyle, her açıdan bir yük getirecek olan SSCB'ye ve taşıdığı risklere katlanacak durumda değillerdi.

Gorbaçov'un, 200 milyar dolar karşılığında satışa çıkardığı ülkesini bu yüzden almak kolay değildi. SSCB'nin alınışı takside bağlanmıştı.

Öngörülen programa göre en az onbeş yıllık bir taksit süresi biçilmiş ve bu arada"hızlı ödemeler"için, SSCB'de reform ve restorasyon sürecinin hızlandırılması ön koşul olarak konmuştu.

Gorbaçov ise, bu koşullar altında ülkesindeki dengeleri ve dinamiklerinin sonuçlarından emin değildi. Özellikle Parti, KGB ve Kızılordu'da hala etkin bir güç olan ve restorasyon sürecinde bir fren işlevi gören politiklerden kurtulmak hiç de kolay değildi.

Batılı emperyalistler, hem kendi kapitalist restorasyon sürecini kendi yaşamak, hem de Birlik'teki ekonomik ve siyasi bağlarından kurtulup Batı Avrupa'ya hızla entegre olmak isteyen ayrılıkçı Cumhuriyetler'i desteklerken, resmi yoldan da bir ekonomik çöküntü devralan Komite üyeleri SSCB'nin emperyalizme satışı karşısında daha açık tavır almaya başlamışlardı. KGB başkanı iki ay önce Gorbaçov'u açık ve sert bir dille, ülkesini patronlara satmakla suçlamıştı.G-7'ler zirvesine katılan Gorbaçov, daha çok tepki toplar hale gelmiş, artık ABD'nin kuyruğuna yapışmış bir lider olmuştu.Parti içindeki dengeci tutumu değişmiş ve kesin olarak restorasyon sürecini hızlandırmaya karar vermişti.

Ağustos ayı başlarında SSCB'de taraflar Kasım ayında yapılacak 29. Parti kongresine hazırlanıyordu. Bu hazırlık içinde artık sağır sutlanın bile duyduğu haberler ortaya çıkmıştı.Reformist kanada muhalif partililer kongrede tasfiye edileceklerdi. Tepkiler ve gelişmeler SSCB'de restoratörlerle bundan rahatsızlık duyanlar arası hesaplaşmayı kaçınılmaz hale gertirmişti.

Böyle bir ortamda, 29. Kongreye iki ay gibi kısa bir süre kalmışken, ülke içinde yönetim ağırlığı en yüksek düzeyde olan, liderliğini Gorbaçov'un yardımcısı Yaneyev'in yaptığı bir komite yönetimi devraldığını ilan etti.

Komitenin bu kararında etkili olan etmenler nelerdi?

Bir: Ülkede bunalım gittikçe artmaktadır. Gorbaçov Batıdan umduğu yardımı alamadığı gibi, Batının sunduğu reçetelere razı oldu. Örneğin Batı gıda ve temel tüketim maddeleri için kısmi yardımlarda bulunurken, ülke ekonomisinde önemli müdahalelere elverecek yardımlardan kaçınıp, SSCB'yi kendine daha az maliyete entegre etmek istemiştir.SSCB ise bunun karşılığında, Stratejik silahların İndirimi Anlaşmasını imzalamıştır.Anlaşma daha önceki INF anlaşması gibi,SSCB'nin, ABD'ye oranla daha çok indirim yapmasını öngörüyordu.Aralarında %9 ve 17 oranlarında fark vardı. Batı Avrupa emperyalistleri ise herhangi bir yükümlülüğe girmemişti. KP programı değiştirilmiş ve Yeni Birlik Alaşması imzaya hazır hale getirilmişti.

İki : Batılı bankalar sık sık SSCB piyasasına girip, ülke ekonomisini felç etmeye çalışıyordu. İki kez, Batılı sermaye odaklarının tezgahı açığa çıkarılmıştı. Batılı bankalar SSCB'ye birinde sahte 500 Ruble'lik bankonotlar sürmüş, diğerinde ise, piyasadan Ruble toplamıştı.

Üç : Batılı kapitalistler ve SSCB'de oluşturulmaya çalışılan burjuva sınıfına aday kişiler, piyasadan önemli miktarda mal alıp stoklamıştır. Nitekim, yönetimi üstlenen komite, bu stoklara el koyup halka dağıtmaya başlamıştı.

Dört : Değiştirilen parti programı ve yeni birlik sözleşmesi, 29. Kongre öncesi kabul edilmesi bakımından, kongrede reformcu ve komünist kanadın kesin ayrışması sonucunu doğuracaktı, ancak kimse bu sonucun ne olacağından emin değilken, Gorbaçov'un artık Batı himayesine girmesi ve politikasını o yöne kaydırması, kongre öncesi dengeleri de benzer biçimde değiştireceği olasılığını arttırmıştı.

Beş: Bütün dünye ve Batılı emperyalistler SSCB'de reform muhaliflerinin yönetime gelme ihtimalini çok iyi hesaplıyor ve karşı tedbirleri alıyor durumdaydı. Kesin olan şey, bizce Yaneyev ve arkadaşlarının yönetimi kongre öncesi almak istedikleridir.

Yedi: Bu isteğin gerçekleşmesi için en uygun zaman, girişimin;bir Gorbaçov'un tatilde olması, iki kimsenin beklemediği anda olması gibi koşulların imkanı düşünelerek seçilmiş olduğu muhtemeldir. Bu girişimin, reformcuları, yönetimi ve emperyalistlerin olası hazırlıklarını, hazırlıksız bir zamanda üst, üste düşürmeyle ilgisi olduğu söylenebilir.

Ancak düşünülmeyen, hatta düşünülüp de riste atılan şey de tam bu noktadadır. Parti ordu ve KGB eski gücüne sahip değildir. Reform sürecinin ortaya çıkardığı yeni durum iyi analiz edilememiştir. Asıl önemlileri ise:

Bir: Yönetimi devralan kadronun ciddi bir programı yoktur. Toplumun önünde sunacakları fazla bir seçenek olmadığı daha ilk gün ortaya çıkmıştır. Örneğin, Yaneyev, ilk gün kü açıklamasında, SSCB'nin uluslararası anlaşmalara bağlı kalacağını, yeni birlik anlaşmasının imzalanacağını ve reformların daha dikkatli sürdürüleceğini açıkladı. Gerekçe olarak ise, ülkenin açlık, sefalet ve kargaşa ortamına sürüklendiği, kanlı çatışmalara gebe ileri sürüldü.

İki: Yukarıdan müdahale yöntemiyle gelmeleri, yetmiş yıllık sosyalizm pratiğinin olumsuzlukları ve bürokratik deformasyonun ağır prangalarını taşıyor olmaları.

Üç: Bunun doğal sonucu olarak toplumda aktif bir destek bulma şanslarının alabildiğince az olması. Örneğin, üçyüzelli milyon nüfuslu ülkede yalnızca Baltık'larda bir kaç büyük kent ve Moskova'da toplamı (beş yüz bini bulmayan)bir dirençle karşılaşmalarına rağmen, bunu dengeleyecek bir desteği bulumamışlardır. Toplumn diğer kesimlerinin bekle gör politikası izlemesi bir yanıyla olumluluk

da olsa, içlerinde aktif destek unsurları bulabilmesi büyük güce işaret edebilirdi.

Dört: Seslendikleri tek ihtiyaç, sosyalist olmaktan çıkan, ama henüz kapitalist de olmayan geçiş döneminin kaotik, belirsiz ortamına duyulan tepki olabilirdi.Buna yanıt getirecek ideolojik-siyasal netlik ve destekten yoksundular.

Tüm bunlar açıkça gösteriyor ki, Sovyet komünistleri tarihlerinde bir kez daha pratiğe ve pratiklerine yenik düşmüştür.

Bu yenilginin SSCB açısından sonuçları ise kısaca şöyle özetlenebilir.

-Yönetim ve ülkenin bundan sonraki siyasal süreçlerinde komünistlerin mevcut ağırlığı ortadan kalkmıştır.Fren patlamıştır, en azırdan tutmaz hale gelmiştir.

- Batılı emperyalistler, daha iki yıl önce Amerikan rüyası görmeye başlamış olduğu için alaya alınan, Los Angeles barları önünde sarhoş dolaşmalarını dillere destan yapılan tavırlarından sıyrılmış,kamuoyu önünde kitle iletişim araçları yoluyla da kahramanlaştırılmış ülkesinde reformcu kanadın bile kukla olarak gördüğü Yeltsin'di, daha iyi kullanma şansı elde etmiştir. Yeltsin, artık Gorbaçov'dan daha çok itibar görecektir.

Gorbaçov ise bu arada Los Angeles'e davet edilebilir.

-SSCB'de belirsizlikler daha netleşir hale gelmiştir.Batı komünist kadronun tasfiyesi ve etkinliğinin minumuma indirilmesi ile yardım koşullarını yumuşatacaktır. Kapitalistleşme süreci bir bakıma ikinci ve son aşamasına girmiştir.

Ama ne olursa olsun SSCB nesnelliğinde ve onu bekleyen siyasal, ulusal ekonomik ve yönetimsel olumsuzluklar artarak sürecektir. Tepki de. Sovyet komünistleri, özellikle bu dönemde sağduyu, ciddiyet ve proğramatik çalışmalarını, yeni olgun koşullara hazırlamak için çaba gösterdikleri oranda, sosyalist deneyimi olan bir toplumun içinde etki kazanma yolları bulabilir.Bu mümkündür.

Baltıklar'dan Yugoslavya'ya

Dünyanın son yıllarda sıcak çatışmalara gebe iki bölgesinnde yaşanan ve ulusal temele dayandığı yanılsamasına oturtulan olaylar, gerçekte soğuk savaş sonrası emperyalist düzenlemelerin konusu olması bakımından bilinen bütün ulusal sorunlardan bir çok yönüyle ayrılır.

Baltık ve Balkan ülkeleri tarihsel geçmişleri ve bu gün içine girdikleri süreçler olarak çok yönden parelellik gösterir.Her iki bölge de farklı farklı iki sosyalizm deneyiminin yaşandığı ülkelerin ortağıdırlar. Bunlardan Yugoslavya farklı olmak üzere bu böyledir.

Her iki bölgenin şu anda ayrılmak istedikleri Birlik'lere katılımı İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası olmuştur ve Doğu Bloku ülkeleri ile benzer oluşum karekteri taşırlar.

Her iki bölge de, içinde bulundukları Birlik'in en gelişmiş, sanayileşmiş ve ekonomisi güçlü ülkeler yer alır Yine her iki bölge Batı Avrupa'nın ilgi alanı içindedir.

Baltık ve Yugoslavya'da yer alan ülkeler, İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında bağlı bulundukları birliğin ekonomik ve sosyal politikaları sayesinde büyük avantaj sağlamış ve ancak böyle geleşmişlerdir.

Bu gün, bağlı oldukları Birlik'ten ayrılmak istemeleri, gelişmişliklerini borçlu oldukları Birlikler'le artık ekonomik olanakları paylaşmak istememelerinden kaynaklanıyor

Her iki bölgenin de kapitalizme doğru yol almaya başlaması, ekonomilerini Batı emperyalizmine entegre etmek istemeleri, diğer taraftan başta Almanya olmak üzere Batı emperyalistlerinin alttan alta desteğini almaları bu günkü koşulları yaratmıştır.

Büyük bir aymazlık ve utanmazlık içinde, bağlı bulundukları birliğin sağladığı nimetleri gaspetme telaşına düşen ve emperyalistlerle işbirliği içine giren sözkonusu ülkelerin dayanabilecekleri tek nokta milliyetçilik ideolojisi olmuştur.

Yugoslavya'da Slovenya ve Hırvatistan ile diğer cumhuriyetler arasında çok açık bir ekonomik fark vardır. Nufuslara oranlandığında Yugosyavya'nın en gelişmiş ve Avrupa'ya en yakın bölgesinde bulunan bu ülkeler, bu yanıyla da diğer fakir özerk bölgelerden net olarak ayrılmaktıdırlar.

Bu kısa yorum için bazı bilgiler iletmek gerekirse: Yugoslavya'da en yoğun nufusa sahip olan Sırbistan'ın (tüm ülke nüfusunun %42'si) Gayri Safi Milli Hasıla'sı, Slevonya ve Hırvatistan'dan ortalama % 19.63 düşüktür. GSMH ile nüfusu arasında, GSHM aleyhine % 50 bir olumsuzluk sözkonusu iken, Slovenya ve Hırvatistan'da durum tam tersidir.

Birlik'ten ayrılma girişiminde yalnızca Slovenya ve Hırvatistan bayrağı taşırken, diğer bölgeler bu girişime çatışma derecesinde soğuk bakıyor.

Yugoslavya'da gelişen ayrılıkçılık rüzgarı, emperyalizme yamanmak isteyen ve Birlik'le ekonomik ilişkisini koparmak isteyen Slovenya ve Hırvatistan'ın Batılı emperyalistlerin resmi kanallardan zaman zaman, fakat özellikle resmi olmayan yollardan aktif desteğini aldığı biliniyor. Diğer yandan Yugoslavya'nın genel çerçevesi, kapitalist yolda Birliği korumaktır.Yani taraflardan diğer kısmı da aynı ekonomik kaygıları ve aynı amaca dönük çıkar çatışmalarının muhatabıdır.

Baltık Cumhuriyetleri'ndeki yeni durum ise çok daha farklıdır. İkinci Dünya Savaşı sonrası SSCB'ye katılma kararı alan Cumhuriyetler, 1950 ve 1960 arası büyük bir sanayileşme hamlesi yaptı.

Bu hamle sosyalist ekonomik planlama sonucu gerçekleşti. Baltıklar'ın Avrupa'ya sınır olması, Kuzey denizi ile dünyaya açılması, SSCB'de bir ticaret ve endüstri merkezi olmasının doğal şartlarıydı.Sosyalist toplumda üretim, paylaşım, eşitlik ilkelerine asgari uyma anlayışı da toplumsal koşullarıydı.

Bu şartlar dikkate alınarak yapılan yatırımlar ve geliştirilen ticaret ve sanayi, Baltık

Cumhuriyetleri'ni kısa sürede ilerletmiştir.

Ekonomik değerlerin, ekonomik yatırım ve imkanların kullanımı da ortak ediyor. Reform sonrası hızla yükselen kapitalist restarasyon çabaları ve ekonomik kaygılar bu ortaklığı dağıtmanın da koşullarını hazırlıyor.

Birlik'cumhuriyetlerinin de hakkı olduğu bir ekonomik olanağa tek taraflı olarak el koyma ve bunu emperyalizmin sömürü çıkarına sokması anlamına gelen ulusal ayrılıkçı tutum bir çıkar mantığının ürünüdür.

Sınır ötesi savaş

Kürt sorunu tarihsel ve çok boyutlu olduğunu özellikle son on yıl içerisinde bütün dünyaya kanıtladı. Çok buyutlu olması Kürtlerin dört ülke sınırları içinde bölüşülmüş topraklarda yaşıyor olmasının dışında, özellikle Türkiye'deki Kürtlerin anti-emperyalist devrimci hareketinin de getirdiği, bölge dışı emperyalist ülkelerinde karıştığı bir sorun oldu.

Türkiye'nin Kürtlerin yaşadığı bölgeye düzenlediği sayısız sınırlı savaştan en sonuncusu, tarihsel olarak 1980 lerden öncesinden ayrı olarak devrimci Kürt hareketine yönelik en kapsamlısaldırıdır.

Saldırı öncesi, artık denetim ve baskı koşullarını da kırarak yaygınlaşıp kökleşen kürt uyanışının ve onun devrimci öncü hareketliliğinin kazandığı başarı karşısında, Kürt sorunu emperyalist masaya yeniden yatırılmıştır.

Bunun birinci ayağı, ABD'nin, Irak devleti ile savaşan Kürtlerin yenilgisini biklemek ve Hamisi olmak yoluyla Kürt halkının bağımsızlık istemini, bölge devletleri arası statükoya ve emperyalizme bağlılık çerçevesinde çözme girişiminin bir parçası olarak bölgeye yerleşmesi olmuştur.

Bunun doğal sonucu olarak, bölgede kayıtsız Amerikancı bir politika izleyen ve Emperyalizme bağımlılıkta kusur etmeyen Türkiye'nin Kürtlere karşı izlediği politika da buna zemin hazırlayarak, Kürt sorunundaki ikili siyaset birleşmiş oldu. Sivri uçları kırmak ve bağımlılık ilişkilerini kurmak.

Birleşen bu emperyalist politika, Çekiç-Güç adı verilen, misyonu yalnızca Kürt hareketiyel, Irak devleti ile sınırlı olmayan, örneğin İran, Azerbeycan, Ermenistan gibi ülkelerdeki gelişmeleri de etki ve denetim altına almayı öngören, emperyalist askeri karagah kuruldu.

Bu askeri karagahın kuruluşunu takip eden günlerde, Türkiye, Çekiç-Güç ve ABD'nin askeri uzay uyduları aracılığıyla yardım olanağı bularak bölgede askeri bir harekat gerçekleştirdi.

Askeri harekat, çok yönlü amacı ve işlevi açısından tam bir imha savaşı niteliğindeydi. Operasyon demek için yaslanılacak sıcak takip espirisinin doğru olmadığı fiilen ortaya çıkmıştır.

Askeri harekatın çok boyutlu olması çok işlevli olmasının kanıtları, ABD'nin askeri ve siyasi destek vermesi, saldırıdan istisnasız bütün Kürt insanlarının doğrudan etkilenmesi, Türkiye sınırı dışında Türkiyenin denetiminde bir tampon bölge adı altında işgalin tertiplenmesi, sivil Kürt halkından çok sayıda insanın ölmesidir.

Türkiye açısından operasyon, Kürt hakının genel yükseliş içinde olan kurtuyuş bilincini ve eylemlilik halini sindirmek, özel olarak ve daha planlı bir biçimde, onun devrimci öncü örgütünün etkisini alabildiğine kırmak, genel olarak tüm bölgedeki Kürtler'in, potansiyel varlığına, potansiyel bir gözdağı vermektir.Genel ve özel amaçları olan bu harekattan, ABD ise emperyalizm karşıtı bir dinamik olabilecek her harekete karşı uyguladığı saldırgan politikasını burada da yürütmüştür.

Türkiye idari makamları ise, operasyonla bir bakıma hem seçimler öncesine denk düşmesi, hem de burjuvazisine güvenlik ve istikrar raporu vermesi açısından da konuyu ele almışlardır.

Yapılan geniş çaplı harekatın açık başarısızlığı ortaya çıkmıştır.Burjuva basınını izleyen her göz, bizatihi kendi tutarsızlıklarından bunu çıkartabilir.Örneğin, harekatın başarısına övgüler dizilirken, bir yandan kayıp Alman turistleri bulamamış, öldürülen bir kaç sivil Kuzey Irak'ta yaşayan Kürt fotoğrafından başka delil gösterememiş, Samanlı karakolundan kaçırılan 7 askere ulaşamamıştır. Harekatın yapıldığı günlerde Türk basınının PKK kampında tutulan yedi askerle görüşmesi daha ilginçti.

Halkı Emek Partisi Diyarbakır il başkanı Vedat Aydın'ın iğrenç bir işkence sonucu öldürülmesi, yine Diyarbakır'da Demokratik Kitle Örgütleri ve ilerici insanlara yönelik saldırıların birden bire artması, Kürtlerin yaşadığı bölgede, açık savaşın yanı sıra karanlık bir savaşın da yürütüldüğünü gösterdi. Bu karanlık savaşın organizatörlüğünü Mit-Cia-Kontrgerilla üçlüsünün yaptığı Çorum ve Kahramanmaraş olaylarını da hatırlatan bir gerçekti.

Vedat Aydın'ın alçakça öldürülüşünün ardından düzenlenen cenaze töreni de bu gerçeği kanıtlamıştır.Cenaze töreninde, halkın üzerine ateş açılmış ve çok sayıda insan katledilmişti .Ancak, korkuyu besleyeceği düşünülen Karanlık savaşın tersine cesareti büyüttüğü görülmüştür. Cenaze törenine katılan altmışbin dolayında insan açık karanlık savaş yöntemlerine karşı bir güç gösterisi de yapmıştır.

Sonuç olarak, yeni bir emperyalist düzenin inşaası için genel Türkiye burjuvazisinin bekaası için özel yöntemlerle sürdürülen bu çok boyutlu ve çok işlevsel saldırı politikası sonuç vermemekte tersine egemenlerin korkularını büyütmektedir.

Türkiye'nin Kürt politikası devrimci Kürt hareketinin mücadelesi karşısında gerilemiştir.Artık nesnel durum ikili iktidar koşullarını hazırlamaya başlamıştır.

Süreklilik ve kopuş-1

Sosyalizm deneyimi

HALUK YURTSEVER

Yirminci yüzyıl tarihin yoğun yaşandığı, tüm dünya süreçlerinin hızlandığı bir yüzyıl oldu. Önümüzdeki on yıla sığacak gelişmeleri önceden ve tam olarak kestirmek kolay değil. Ama geride bıraktığımız 90 yıl, özellikle de son on yıl, yüzyılın sonunun yalnız takvim açısından değil, tarihin biriktirdiği sorunlar ve bunları çözmeye aday dinamikler açısından da bir dönüm noktası olacağını gösteriyor.

Kapitalizm, insanlığın "dünya tarihsel"liğe açılışının başlangıcıydı. Yüzyılın başlarında kapitalizmin emperyalistleşmesiyle birlikte gerçek anlamda tek dünya pazarı oluştu ve yeryüzündeki bütün toplumsal ilişkiler enternasyonelleşti. Ekim devriminin, emperyalist-kapitalist sistemden ilk büyük kopuşu gerçekleşmesi ise dünya süreçlerine tarihte eşine ender rastlanır kendine özgü bir içerik kazandırdı.

Yüzyılın ilk yarısına damgasını vuran, işçi ve ezilen halkların sosyalizm ve ulusal bağımsızlık savaşımlarıydı. Yüzyılın sonu ise emperyalist-kapitalizmin varlığına meydan okuyan başlangıçları, ilk sosyalizm denemelerini likide ederek kendi sistemi içine katmasına tanıklık etti. Yirminci yüzyılın son on yılını tüketmeye başladığımız şu aylarda, dünyada ve Türkiye'de olup biten herşey bu birkaç cümlede özetlenen dünya durumu üzerinde biçimleniyor.

Emperyalizmin güçlü propaganda merkezleri, içinden geçmekte olduğumuz momenti "sosyalizmin sonu"olarak sunuyor ve bu yargıyı tüm dünyayı etkisine alan güçlü bir ideolojik-psikolojik cereyan haline getiriyorlar. Son "gelişmeler" karşısında sosyalizmden yüzçeviren eski sosyalistler ise, hiçbir zaman sosyalist olmadıklarını ele veren bir acelecilik ve gönüllülükle sosyalizmin, devrimci marksizmin öldüğünü, tekelci kapitalizmin üstünlüğünü ve ebediliğini ilan ediyorlar.

Oysa, önümüzdeki yakın ve uzak döneme ilişkin kestirimler bir yana bugünkü gerçek durum, bu erken ilan ve teslimiyetleri haklı kılmaktan çok uzaktır. Dünyanın yeni döneminin bir "düzen" ve "istikrar" dönemi mi olduğu, yoksa yakın zamanlara dek istikrar ve statüko sağlayan dengelerin bozulduğu bir düzensizlik dönemine mi girildiği sorusu bizzat emperyalist ülkeler bilim ve siyasetçileri tarafından soruluyor ve bu soru temelinde şiddetli bir tartışma yürüyor.

Bu tartışmalara girmeden ve kestirmeden söylenecek olan şudur: Yüzyılın başı gibi sonu da fırtınalıdır; dünya büyük alt-üst oluşlara, toplumsal çalkantı ve sıçrayışlara gebedir.

Bilim, siyaset ve sanatta büyük sözler böyle dönemlerde söyleniyor, teorik derinleşme ve çağ açıcı toplumsal pratikler böyle dönemlerde gündeme geliyor.

Tarih, süreklilik ile kopuşun, evrimci gelişme ile devrimci sıçrayışların birbirini izledikleri karmaşık bir süreçtir.

Tarihin hareket yasasında süreklilik var. Hiçbir şey yoktan var olmuyor; ilerlemek için biriktirmek gerekiyor.

Tarihin hareket yasasında kopuş ve sıçrama var; birikimin gücü büyüktür; ancak birikim, gelişme ve ilerlemeyi olduğu kadar süreci tıkayacak tortuları da barındırıyor. Birikimde gelişmenin hazineleri kadar geçmişin ağırlığı ve küfleri de var.Biriken tıkanabiliyor ve daha fazla ilerleyebilmek için tıkanıklığın olağanüstü yöntemlerle açılmasının zorunlu olduğu bir an geliyor. Tıkanmanın köktenci yöntemlerle açılması ve aşılması devrimdir. Devrim, gelişmeye yeni bir ivme ve daha ileri bir temel kazandırıyor; ancak son çözümlemede birikimin sınırları devrimci sıçrayışın karakterini ve menzilini de belirliyor. Başka türlü formüle edilebilir: Tıkanıklık, çoğu zaman bir toplumsal formasyonun toptan ve kesin tükenişini, içinde barındırabileceği bütün güçleri son sınırına dek geliştirip olgunlaştırdığını anlatmıyor. Bundan çok, süreç içinde oluşmuş itici güç ve dinamiklerin, gelişmenin önüne set çeken egemen ilişkilerle çatışmasını anlatıyor. Bu çatışma devrimle ya da karşı devrimle çözülüyor. Devrim sonrası yeniden kuruluş ise, devralınan verili miras ve birikimle devam ediliyor.

Teorinin gelişmesi de benzer özellikler taşıyor. Teori de, devraldığı birikim üzerinde, onu içererek, sınırlarını zorlayarak, tıkandığı noktada aşarak gelişiyor.

Başlangıç pratiktir. Pratik olmadan teori olamıyor. Teorinin denek taşı son çözümlemede yine pratiktir.

Teoriye, soyutlama yöntemine başvurmadan pratiği, pratikler toplamını anlamak mümkün değil. Pratik süreçleri anlaşılır ve bilinebilir yapan teoridir.

Öte yandan, en ideal durumda bile, teorik model ile toplumsal pratik arasında özdeşlik yoktur. Hiçbir teoride pratik süreçleri önceden, tam olarak görme ve sıraya sokma gücü bulunmuyor.

Pratiğin teori üzerindeki etkisi de mekanik ve bire bir değil. Teori, tek tek pratiklerin üstündedir; geçerli sayılması için tek tek pratiklerin her durumda ve aynen teoriye uyması gerekmiyor; bunun gibi tek tek en aykırı pratikler bile, genel ve tarihsel bir eğilimi ortaya kaymadıkları sürece bir teoriyi geçersiz kılamıyor.

Bugünkü dünya durumunu anlamak ve çözümlemek, pratikle teori arasındaki ilişki ve etkileşimi yerli yerine oturtmaya bağlıdır.

Pratiğin verileri, olgular ve gelişmeler ortadadır. Bunları, en gelişkin teorinin ışığında yeniden kurmak gerekiyor.

Ekim devriminden bu yana 73 yıl geçti. Marksizmin tarihi ise 150 yıla yaklaşıyor. 70 yılı aşkın sosyalizm denemesinin yadsınamaz pratik sonuçları ve emperyalist-kapitalist sistemin tazelenmiş dünya egemenliği karşısında marksist teorinin durumu nedir? Yandaşları ve karşıtlarıyla marksizmle, sosya-

lizmle ilgili herkesin yanıt aradığı temel sorulardan biri budur. Bu sorunun hakkıyla yanıtlanması çetin bir teorik çabayı gerektiriyor. Burada böyle kapsamlı bir iddia ve amaç taşımadan sorunun tartışılma ve ele alınma yöntemiyle ilgili bazı eleştirel yaklaşımlar getirmek istiyorum.

Sorunun ele alınışında düşülen ilk ve en kolay yöntem yanlışlığı Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülmesi sonucundan çıkarak marksist teorinin sosyalist dünya görüşünün iflas ettiği sonucuna varmaktır. Böyle bir düşünme yöntemi iki açıdan yanlıştır: Birincisi, bu düşünce yöntemi, Sovyet marksizminin geliştirdiği teorik çerçeve ile marksist teori arasında tam bir özdeşlik kurmaktadır. Ve bu varsayım teorik değil, pratik argümanlarla desteklenmektedir. Bununla bağlı olarak ikincisi, olumsuz sonuçlanmış pratik üst düzeyde bir soyutlama olan marksist teorinin geçersizliğinin kanıtı olarak sunulmaktadır. Oysa, bir teori ancak teorik olarak çürütülebilr. Teorik ifade ve formülasyonlarıyla, ortaya konulmadığı sürece pratiklerin mevcut teoriyi doğruladığı mı yoksa çürüttüğü mü sorusuna bilimsel yanıt verilemez. Olumsuz pratikler, varolan teorinin tümüyle aşılmasını gerektirebilir; ama olumsuz pratikler teorik temelin yanlışlığını göstermediği sürece teoriyi geliştirmenin itici gücü de olabilir. Çünkü teori, yalnız kendisini doğrulayan olumlu pratiklerden değil, zayıf yanlarını ortaya koyan olumsuz pratiklerden de güç alarak gelişir.

Yönteme ilişkin başka bir nokta daha var. Marksizmin, devrimci sosyalizmin öldüğünü, kapitalizmin yaşamın ebedi sırlarını bulduğunu söyleyenlerin başlıca dayanağı, dünyadaki ilk sosyalizm denemesinin başarısızlığıdır. Ama bu, kapitalizmin üstünlüğünü, ebediliğini vb. kanıtlamaktan çok uzak, pozitif olmayan bir gerekçedir.Sorulması gereken asıl soru, emperyalist-kapitalizmin kendi uzlaşmaz çelişkilerine ve egemeni olduğu dünyanın yumaklaşmış sorunlarına pozitif çözümler getirme kapasitesine sahip olup olmadığıdır.

Marksizm, tarihin hareket yasasını bulan, kapitalizmin bilimsel analizi ve eleştirisi temelinde sosyalizm teorisini geliştiren bütünsel bir dünya görüşüdür. Yalnız sosyalizm pratiğine indirgenemez. Marksizmi tarihe gömebilmek için, onun kapitalizme yöneltiği temel eleştirileri boşa çıkarmak, sınıf mücadelesi teorisini ve sınıf mücadelesinin zorunlu olarak yolaçacağı devrimci dönüşüme ilişkin tezleri çürütebilmek gerekirdi.Bunu yapabilen yoktur. Kapitalizmin ebedi yaşamın sırlarını bulduğunu iddia edenlerin yapabildiği tek şey, sabah akşam Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde olup bitenleri göstererek zafer çığlıkları atmaktan ibarettir. Marksizmin iflas ettiği iddiasının bilimsel bir gücü bulunmuyor.

Teorik cephede ciddi ve çetin sorunlar var. Ancak bunlar kapitalizmin tarihsel "doğru"luğundan, ya da "haklı"lığından değil, devralınan teorik mirasın özelliklerinden, tarihsel gelişimin ortaya koyduğu yeni sorunlardan kaynaklamaktadır.

Devrimci sosyalizmin karşılaştığı asıl güçlük, birikmiş teorik sorunların pratik mücadele koşullarındaki köklü ve olumsuz değişikliklerle üst üste düşmesidir.Sosyalizm-kapitalizm çatışması üniversite kürsülerinde akademik tartışma yöntemiyle çözülmüyor; sınıf mücadelesi,milyonlarca insanı doğrudan ilgilendiren, maddi ve sert bir karşılaşmadır. Son gelişmelerle birlikte, sınıf mücadelesi koşulları dünya çapında ve sosyalizm güçleri aleyhine değişikliklere uğradı.Dünya sosyalizminin geleneksel güçleri büyük bir dağınıklık ve amaçsızlık duygusu içine düştüler; yeni güçlerin devrimci bir toparlanma ve alternatifler yaratması ise zaman istiyor.

Tek neden olmamakla birlikte, bütün bu gelişmelere yol açan esas neden olan 70 yıllık teorik-pratik deneyimin ortaya koyduğu nedir?Bunları kısaca ve tezler biçiminde yazmak istiyorum.

Bir: Büyük Ekim devrimiyle başlayan ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülmesiyle birlikte kritik bir noktaya gelen süreci sosyalizmin öntarihi saymak gerekiyor.70 yıllık dönem, tarih içinde kısa bir zamandır ve insanlık henüz kapitalizmden komünizme geçiş sürecinin başlarındadır. Sosvyet sosyalizm deneyimi bir son değil başlangıçtır.

İki: Sovyet sosyalizmi başarı ve başarısızlıklarıyla, kazanım ve deformasyonlarıyla, teoriye getirdiği katkılar ve yabancılıklarla tarihsel önemde, olağanüstü zenginlikte bir deneyimdir.

Üç: Sovyet sosyalizminin özgüllüğü, dünyanın gerece geri bir ülkesinde ortaya çıkması ve tek ülkede kalmasıdır. Bir yönüyle teorik modelden sapma, öteki yönüyle katkıdır.

Lenin'in Rus devriminin ülkenin azgelişmişliğinden ve işçi sınıfının gücünün sınırlılığından gelen iki önemli zayıflığına karşı geliştirdiği iki temel dayanak, Rusya'da iktidarı almayı ve korumayı olanaklı duruma getirecek olan işçi-köylü bağlaşıklığı ile Ekim devrimini tamamlayacak ve ileri çekecek olan Avrupa devrimiydi. İki dayanaktan birincisi, işçi-köylü bağlaşıklığı siyaset bilimine bir katkıydı ve sosyalist Sovyet iktidarının toplumsal desteği oldu.Avrupa devrimi ise gerçekleşmedi. Avrupa devrimi ile ileri çekilemeyen Sovyet sosyalizmi, köylülüğe daha çok dayanmak zorunda kaldı ve köylü ağırlığı devrimi geri çekici bir rol oynadı.

Dört : Olağanüstü zor iç ve dış koşullara rağmen Sovyet iktidarının tutunabilmesi ve sosyalizm kuruculuğu yolunda ilerleyebilmesi tarihsel önemde büyük bir başarıdır. Tutunduğu topraklarla sınırlı kalması ve o topraklarda da sosyalist *toplum* ve *insanı* yaratma çizgisinde derinleşememesi temel çelişkisi oldu. Sovyet sosyalizmi derinleşemedi ve dünya devrimine büyüyemedi. Tek ülkede kalması derinleşmesini, derinleşememesi dünya devrimine örnek olma gücüyle destek ve itilim vermesini engelledi.

Sovyetler Birliği, ülkesinin ve nüfusunun büyüklüğüne, ikinci paylaşım savaşından sonra Doğu Avrupa ülkeleriyle bir blok oluşturmasına rağmen, egemen ve kendisinden güçlü bir sistemin kuşatması altında bir sosyalizm adası olma gerçeğini değiştiremedi. Çözülüşü de, esas olarak egemen dünya sistemi olmayı sürdüren emperyalizmin basıncıyla gerçekleşti.

Beş: "Tek ülkede sosyalizm" tarihsel bir zorunluluk olarak ortaya çıktı ve sosyalizm teori ve pratiklerine damgasını vurdu. Tarihsel olarak haklı nedenlere dayanan tek ülkede sosyalizmi yaşatma program ve

pratikleri, dünya devrim hareketinde işlev kaymalarına, teori ve siyaset alanında ilkelerden ayrılmaya yolaçtı.Sovyetler Birliği'nin kendi iç sorun ve gereksinmeleri Sovyet devletinin ve partisinin dış siyasetini, Sovyetler'in dış siyaseti ise dünya komünist hareketinin program ve pratiklerini belirledi. Sovyet sisteminin ve dünya devriminin bugün geldiği noktada bu zincirleme reaksiyonun önemli payı olduğu kesindir.

Altı: Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşü Gorbaçov siyasetleriyle birdenbire ortaya çıkan ani bir durum değil, kendisinden önceki gelişmelerin, kurulan sistemin içinde taşıdığı çelişki ve zayıflıkların yarattığı bir sürecin sonucu ve son halkasıdır.

Yedi: Sovyet sosyalizmi bürokratik bir bozulmaya ve giderek tıkanıklığa uğramış ve bu süreç, sistemin sosyalist karakterini koruyarak sorunlara çözümler üretebilecek iç dinamiklerin dumura uğradığı bir çürüme noktasına kadar ilerlemiştir.

Perestroyka ve glasnost'un Sovyet toplumunun özdinamikleri ve yığın mobilizasyonu üzerinde yükselen bir sistem içi reform hareketi değil, asıl gücünü emperyalizmin varlığından ve etkisinden alan bir kapitalist restorasyon hareketi olduğu olanca açıklığıyla ortaya çıkmıştır.

Sekiz: Çözülüş ve bunun gerçekleşme biçimi, SBKP çizgisinin sadık izleyicisi resmi çizgiyi tam bir iflas ve tükenişe itmiş, maoist ve troçkist tezlerin Sovyet sosyalizmi ile ilgili teorik-siyasal tezlerini de çürütmüştür.

"Reel" sosyalizmin, "tam", "ileri", "komünizmin maddi teknik temellerini atan"bir sosyalizm olmadığı bir yana, yeterince sosyalist olmadığı açığa çıkmış ve bütün varlığını Sovyet sosyalizminin abartılmış gücüne bağlayan resmi Sovyet çizgisinin varlık nedeni de ortadan kalkmıştır.

Sovyetler Birliği'nin 1956'da kapitalist, giderek de sosyal emperyalist olduğunu ileri süren Maocu-Arnavutlukçu tezler de iflas etti.İleri sürülen görüşlerin teorik yanlışlığı bir yana, Sovyetlerin daha önce kapitalizme döndüğünden hareket eden bu tezlerin bugünkü kapitalist restorasyon süreçlerini anlayabilmesi ve açıklayabilmesi mümkün değildir.

Sovyetler Birliği'ni kapitalist de, sosyalist de olmayan bir "geçiş toplumu" olarak niteleyen troçkist tez ise, bu saptamasıyla öteki iki çizgiden daha doğru bir noktada durmakla birlikte, yanlış siyasal değerlendirme ve sonuçlara varmıştır. Troçkistlerin bakışı kısaca şöyleydi:Kapitalizmden çıkmış, ancak henüz sosyalist olamamış bu toplumlar işçi sınıfı önderliğindeki politik devrimlerle sosyalizme gideceklerdir. Bu şemaya bağlılık troçkistleri perestroyka ile glasnostu keyfi biçimde birbirinden ayırma, birincisine karşı çıkarken ikincisini destekleme ve sorunun politik devrimle çözüleceği düşüncesinde ısrar noktasına getirmiş, kapitalist restorasyonu görmelerini ve kabul etmelerini güçleştirmiştir Troçkistlerin öngördüğünün tersine, "geçiş toplumları" karşı devrim ve restorasyon yollarından kapitalizme gitmektedirler.

Dokuz: Ekim devrimi ve sovyet sosyalizmi, bütün eksiklik ve kusurlarına rağmen insanlığın büyük kazanımlarından biridir. Sovyetlerdeki ve Doğu Avrupa ülkelerindeki eski düzenlerin eleştirilecek birçok yönü var. Ancak bu eleştiriler bu düzenlerin üstünlük ve başarılarını yok sayma, inkar etme noktasına vardırılıyor. Ekonomik açıdan geri ve yoksul bir dizi ülkede, tarihin tanıdığı en büyük ve hızlı ekononmik gelişmeyi sağlamak, işsizlik, açlık, yoksulluk ve eğitimsizliğin üstesinden gelmek, toplumun en alt kesimlerinin bile temel gereksinimlerini karşılayan görece eşitlikçi toplumsal ilişkiler yaratmak, eğitim ve sağlık hizmetlerini tüm toplumun hizmetine sunmak, bütün bunlar küçümsenecek, dudak bükülecek başarılar değildir.

Bazı batılı marksistler, sosyalizmin, sıradan insanın yiyecek, giyecek, barınma ve sağlık türünden temel ihtiyaçlarını karşıladığını, ama bunların ötesine geçemediğini, kapitalist ülkelerin de bu ihtiyaçları karşılar duruma gelmesiyle birlikte sosyalizmin dayandığı maddi argümanların zayıfladığını ileri sürüyorlar.Bu saptama ve eleştiriler bir yönüyle doğrudur. Sosyalizm sözkonusu temel ihtiyaçları karşılamanın ötesine geçebilseydi durum bugünkünden çok daha farklı olurdu. Ancak bu eleştirileri yapanlar iki önemli noktayı unutuyorlar. Bir kez dünya emperyalist ülkelerden ibaret değil ve bu dünyada milyonlarca insan hala açlıkla, yoksullukla pençeleşiyor, dünyanın birçok yerinde her türlü toplumsal, cinsel, ırksal adaletsizlik ve ayrımcılık sürüyor.Bu ülke insanları için en eksikli haliyle bile sosyalizmin bugünkünden daha iyi bir düzen olduğu tartışmasız kabul edilmesi gereken bir doğrudur.İkincisi, emperyalist ülkelerdeki emekçilerin sosyal haklarında, görece iyi yaşam koşullarında da Ekim devrimi ve sosyalist toplum alternatiflirinin önemli payı vardır.Sosyalist seçeneğin reel varlığı, kuşkusuz bu ülkelerdeki sınıf savaşımıyla birlikte, "refah"toplumu düzenlemelerinin itici nedeni olmuştur.

Ve üçüncü olarak, Ekim devrimi dünyanın her yerindeki ulusal kurtuluş mücadelelerine muazzam bir itilim kazandırmış. Sovyetler Birliği ve sosyalist blok bu mücadelelerin başarıya ulaşmasında, bağımsızlığa kavuşan ülkelerin ayakta kalmasında önemli bir destek işlevi görmüşlerdir. Sosyalist blokun, kurtuluş hareketlerine , karşıtı emperyalist blokla mücadelesinin taktik gerekleri nedeniyle de olsa destek vermesi bu ülkeler için ciddi bir dayanak olmuştur.Bu dayanağın önemi, sosyalizmin çözülmesinden ve dünya dengelerinin emperyalizm lehine değişmesinden sonra daha açık ve anlaşılır hale gelmiştir.

On: Sovyet sosyalizminin esas zararı ve bozucu etkisi marksist- leninist teori ve dünya komünist hareketi üzerinde oldu.

Lenin'den sonra teoride bir donma ve kalıplaşma dönemi yaşandı. Sovyet sosyalizminin devrimci teoriye getirdiği olumlu katkılar sınırlıdır. Asıl "katkı"sı teoriyi kısırlaştırma ve dejenere etme yönünde oldu.Marksist-leninist teori bir yandan resmileştirilip bir dogmalar yığını durumuna getirilirken, bir yandan da izlenen pratik siyasetlere fetva veren bir araca dönüştürüldü. Bugünkü teorik kargaşada Sovyet marksizminin günahları büyüktür.

Teorideki bozulma ve yabancılaşmaların, devralınan teorik mirasın bütünsel bir analizi bütün dünya komünistlerinin önünde duran devasa bir görevdir.Burada, ileri sürülen tezleri kanıtlamaya yardım

edecek temel çizgiler üstünde kısaca duracağım.

Temel nokta şudur: *Sovyet marksizmi, tarihsel ve pratik zorunluluklar nedeniyle başvurduğu uygulamaları teori yapmıştır.*

Marksizmin teorisinde "tek ülkede sosyalizm"diye bir kategori, tek ülkede sosyalizmin "nihai zaferi" türünden bir düşünce yoktur. Sovyet sosyalizmi ise kimsenin değiştirme gücünde olmadığı nesnel iç ve dış koşullar altında tek ülkede sosyalizm denemesine girişmek zorunda kalmıştır.Yapılan zorunluydu ve doğruydu. Yapılanların teorileştirilmesi ise çok temel bir yanlıştı. Tek ülkede sosyalizm teorisi zamanla, tek ülkedeki sosyalizmin yaşatılmasını birincil ve tek enternasyonal görev sayan, dünya devrimi perspektifini tümüyle bir kenara iterek emperyalizmle barış içinde yan yana yaşayarak ekonomik yarışma yoluyla komünizme varılacağını savunan marksist teoriye tümüyle yabancı bir içerik kazanmıştır. Sosyalist blokun dünya ekonomisi içindeki sektörel varlığı, dünyanın başka yerlerinde sosyalizme barışçıl geçişin dayanağı olarak görülmüş, sosyalizmin dünya çapında üstün gelmesi için yeni devrimlerle beslenmesinin gerekli olduğu düşüncesi terkedilmiştir. Teori ulusçu ve ekonomik-determinist bir bozulmaya uğramıştır

Tek ülkede sosyalizm teorisi ve Sovyetler Birliği'ni ne pahasına olursa olsun yaşatma önceliği dünya işçi ve komünist hareketini büyük programatik açmaza düşürmüştür. Devrimci sınıf hareketlerinin kendi ülkelerinde devrim yapma misyonunu, kendi burjuvalarını sosyalist ülke ile iyi ilişkilere zorlayan bir işbirliği hedefine dönüşerek aşınmaya uğramıştır.Bu yalnız pratik siyasette değil, kapitalist sınıfa teorik bakışta ortaya çıkan bir aşınmadır.

Komünternin her kongresinde farklı içerikler kazanan faşizm tahlilleri tam bir teorik kargaşa yaratmış, bunun da ötesinde Komitern'in yedinci kongresinde noktalandığı biçimiyle faşizm ve faşizme karşı mücadele teorisi, Sovyet ve Komitern merkezli dünya komünist hareketinin devrimci programlardan uzaklaşmasının belgesi olmuştur.

SBKP ve Komüntern'in, Komüntern'den sonra da Sovyet merkezli geleneksel komünist hareketin tarihi, her aşamanın özelliklerine uyan teorik gerekçeler bularak devrimci teori ve programlardan uzak durmak olmuştur.1920'lerde tek sosyalist ülkeyi yaşatmak, 1930'larda ve sonrasında faşizme karşı burjuva demokrasisini savunmak, daha sonraları nükleer savaş tehlikesini önlemek ve en sonunda insanlığın"global" sorunlarını çözmek devrim ve sosyalizm mücadelesini ertelemenin teorik gerekçeleri olarak öne sürülmüştür. Devrimin sözünün edildiği durumlarda da, çift programlı, çok aşamalı, aşırı tasnifli ve kendini "anti"lerle tanımlayan programlarla büyük bir karışıklık yaratılmıştır.

Anti-faşist programların azgelişmiş ülkelerdeki varyasyonu olarak formüle edilen ulusal demokratik devrim ve kapitalist olmayan kalkınma yolu teorileri de sözkonusu ülkelerdeki devrimci mücadelenin uzun yıllar kurtulamadığı tartışılmaz "doğrular"haline getirilmiştir.

Bütün bu teorik kargaşanın altında teorinin siyasete, pragmatik amaçlara kurban edilmesi yatıyor. Süreç içinde Sovyet devletinin ve halkının kısa erimli kesimsel çıkarları dünya işçi sınıfı ve devrim hareketinin önüne konulmuş, bunun teorisi yapılmıştır. Sovyet işçi sınıfı ve halkına enternasyonal bir bilinç verilmemiş, kazandığı yaşam standartlarını koruma anlayışı dünya görüşü haline getirilmiştir.

Teoriyi bozan önemli etkenlerden biri de Sovyet toplumunun niteliği ve ulaştığı düzey ile ilgili değerlendirmelerdir. Sovyetler Birliği de sosyalizmin nihai zaferinin sağlandığı, proletarya diktatörlüğünün tüm halkın devletine "büyüdüğü",Sovyetler Birliği'nin "gelişmiş","olgun" sosyalizm aşamasına, komünizmin maddi teknik temellerinin atıldığı bir aşamaya geldiği türünden yanlış görüşler resmi ideoloji olarak sunulmuştur. Sosyalizmin başarılarının demir çelik üretimindeki artışa indirgenmesi, 1980'lerde Sovyetler Birliği'nin her alanda ABD'yi geçeceğinin ve komünizme ulaşılacağının ciddi ciddi savunulması sosyalizmin imajını vulgarlaştırmış, teoriyi yozlaştırmıştır.

Sosyalizm,işçi sınıfı iktidarı, üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyet ve planlı ekonomi olarak tanımlanan, ama tarih içinde bağımsız, ayrı bir toplumsal ekonomik formasyon oluşturmayan kapitalizmden komünizme geçiş toplumudur.Sosyalizmden komünizme doğru ilerleyebilmenin iki olmazsa olmaz koşulu var. Biri, emek üretkenliğinde kapitalizmi geride bırakan bir artış, öteki, proletarya diktatörlüğünün, devletin ortadan kalkmasının koşullarını hazırlayacak olan katılımcı, özgürlükçü ve özyönetimci bir toplmsal ilişkiler sisteminin adım adım geliştirilmesidir. Komünizm, ancak dünya ölçüsünde gerçekleştirilebilir. Sosyalizmde ilerleyebilmenin yöntemi devrimi sürekli kılmaktır. İlerlemeyen sosyalizm geriler. Sovyet sosyalizmi, gelişmesinin belli bir aşamasında ilerleyemez duruma gelmiş ve geriye çevrilmiştir.Statükonun teorisinin yapılması statükonun korunmasına yetmemiştir.

Onbir: Dünya komünist hareketi, yalnız Sovyet marksizminden ibaret olmayan, içinde çeşitli ekol ve eğilimler barındıran bir tarihsel oluşumdur. Yine de, tarihten süzülüp bugünlere gelen dünya komünist hareketine, Ekim devriminin muazzam otoritesine dayanan Sovyet sosyalizme ile, kapitalizmin, modern sınıf mücadelelerinin ve marksizmin doğum yeri olan Avrupa sosyalizminin damgalarını vurduğunu söylemek yanlış olmaz.

Leninizm, Avrupa marksizminin teorik ve tarihsel mirasını, Rus devrimci halk hareketi geleneğiyle sentezleştiren, marksizmi yeni katkılarla geliştiren teorik ve pratik bir atılımdı. Ekim devrimi, bu devrimci atılım ve katkıya büyük bir siyasal otorite kazandırdı.

Avrupa komünist hareketi, gelişkin bir ekonomik kültürel temel, uzun geçmişi olan yığınsal bir işçi hareketi üzerinde yükselen, ancak emperyalistleşmenin sağladığı süper kâr ve işçi sınıfının bir bölümünü aristokratlaştırma olanaklarıyla evrimci ve barışçı yanı ağır basan bir ekoldü. Teorik olarak derin ve zengin olmakla birlikte hiçbir zaman yeterince devrimci olamadı. Lenin bunu şu sözlerle anlattı: "Avrupa'nın büyük talihsizliği ve içinde bulunduğu tehlike burada hiçbir devrimci partinin olmayışıdır."(Lenin Toplu Eserler, İng.c.28 p.113)

Leninizm, görece geri bir ekonomik-kültürel temel

üzerinde, daha az derin ama daha keskin çelişkiler üzerinde biçimlendi. Özellikle önder güçleri açısından teoride de ileri bir düzeyi temsil etmesine rağmen toplumsal, kültürel açıdan daha geri bir temele ve Avrupa'ya göre daha az birikimli, sayıca daha küçük bir işçi sınıfına dayanıyordu. Belli bir gelişmişlikle, kapitalist anlamda azgelişmişlik ve bunun üstündeki Çarlık Otokrasisi, başlıca bu üç olgunun oluşturduğu koşullar ve çelişkiler Rusya'yı zayıf halka durumuna getiriyordu. Leninizm bu halkayı koparan teori ve pratiğin adı oldu. Leninizm, bütün özellikleriyle Avrupa marksizmiyle kıyaslanamayacak kadar devrimciydi; ama Avrupa işçi-komünist hareketinin sorunlarına çözüm getirecek bir "model"değildi.

Ekim devrimi bu çelişkiyi, Leninist devrimciliğin ilişkiye egemen olması biçiminde çözdü.Ama başından itibaren Avrupa komünizminin, kendi varoluşundan gelen evrimci-barışçı renkler de dünya komünist hareketine girdi.Avrupa devriminin tıkanmasından sonra, tek ülkede sosyalizmi koruma önceliğiyle, Avrupa işçi sınıflarının ekonomist ve evrimci mücadele eğilimi birbirleriyle buluştular.Bu buluşmanın en açık ve olumsuz sonucu, proletarya enternasyonalizminin adım adım ikinci plana atılması oldu.

Avrupa'da faşizmin yükseldiği ve egemen olduğu yıllarda, tek ülkede sosyalizmi koruma ve Avrupa'da burjuva demokrasisini savunma tercihleri dünya komünist hareketinin aynı yöndeki başkalaşımına yeni bir boyut kazandırdı.

Geç emperyalistleşen ve yeni bir paylaşımı gündeme getiren ülkelerin başlattığı II. Dünya savaşında Sovyetler Birliği ve Avrupa komünist hareketi faşizmin yenilgiye uğratılmasında kendilerine büyük bir prestij kazandıran belirleyici bir rol oynadılar.

Savaştan sonra Marshall yardımının sağladığı olanaklar Batı Avrupa da hızlı bir ekonomik büyüme ve bunun sonucu olan nisbi bir refah yarattı. Sovyetler'de ise savaş öncesinde başarıya ulaştırılan sanayileşme atılımının sonuçları savaştan sonra Sovyet halkının günlük yaşamında daha somut duyulmaya başladı.

"Barış içinde yan yana yaşama"siyasetleri bu gelişmelerle birlikte farklı ve yeni bir içerik kazandı. Sovyetleri Birliği ve Batı Avrupa komünist partilerinin kendilerini en çok ve en başarılı biçimde barış hareketi içinde göstermeleri biraz da bu gelişmenin sağladığı sonuçlardı.

Bu söylenenleri kanıtlayan en açık ve resmi formülasyon, Brejnev tarafından, SBKP'nin 26. kongre raporunun "SBKP ve Dünya komünist Hareketi" başlıklı bölümünde yapıldı. Şöyle: "Büyük birleştirici ilke, dünya komünist hareketinin birliğini arttırmada ve saygınlığını yükseltmede güçlü bir etken, konünistlerin emperyalizmin saldırgan siyasetine, bir nükleer felaket tehlikesini içinde barındıran silahlanma yarışına karşı, barış için ardıcıl savaşımdır."(L. Brejnev, SBKP 26. Kongre Raporu, 23 Şubat 1981)

Bu sözlerle, dünya komünist hareketinin birliğini geliştirecek *büyük birleştirici ilkenin* artık proletarya enternasyonalizmi değil, barış yaşamı olduğu ilan edildi.

Komünist partilerinin enternasyonal örgütlenmeleri ve iç ilişkileri de, bu gelişmelere uygun bir evrimden geçti.

Dünya hareketine getirdikleri ve götürdükleri başka, ama Komintern, faşizme ve Hitler'e karşı batılı emperyalist ülkelerle bağlaşıklığı kolaylaştırmak için kapatıldı.Stalin'in 25 Mayıs 1943'de yaptığı açıklamadaki şu sözler kuşkuya yer bırakmıyor: "Komüntern'in kapatılması özgürlüğü seven bütün ulusların ortak düşmana karşı ortak saldırısının örgütlenmesini kolaylaştırdığı için tam zamanında ve uygundur."

Komüntern'in dağıtılmasından sonra, komünist partiler arasındaki ilişkiler nasıl bir biçim ve işleyiş kazandı?

En başta, komünist partiler arasında Hindistan'ın kast sistemine benzeyen bir hiyerarşi oluştu. En tepede SBKP, sonra sosyalist blok partileri, Avrupa'nın büyük partileri ve tüm varlığını SBKP desteğinden alan küçük "kardeş" partiler. Komünist eşitlik ve yoldaşlık ilişkileri yerini amir memur ilişkilerine terketti. Büyük ve kendi ülkelerinde belli bir temsil gücü olan partilerin, özellikle Avrupa partilerinin, SBKP ile ilişkileri aynı doğrultudaki bir karşılıklı etkileşim ve başkalaşım içinde sürerken, küçük partiler Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı'ndaki "masa"lara bağlandılar.

Sovyetçi partilerden hiçbirinin II. Dünya Savaşından bu yana ülkelerindeki devrimlere önderlik edememeleri, bunların içinden Marksist Leninist teoriye devrimci yönde anlamlı bir katkının çıkmaması, partiler arasında ve partilerin içinde üst-alt , amir-memur ilişkilerinin egemen duruma gelmesi, bütün bunlar yaşanan yozlaşma ve çürüme sürecinin somut göstergeleriydi.

Öte yandan, SBKP merkezli harekete, başta Çin Komünist Partisi olmak üzere, çeşitli partilerden sonu düşmanlaşmaya varan tepkiler geldi. Latin Amerika'daki gerilla hareketleri de varlıkları ve eylem çizgileriyle bir dönem için yeni bir yolun etkili temsilcisi olarak varlık gösterdiler. Ancak resmi çizgiye gösterdikleri yer yer haklı tepkilere rağmen bu hareketler popülist bir çizgiyi aşamadılar. Özellikle ÇKP veAEP, tepkilerini yanlış ve kısır bir temelde teorikleştirmekle kalmayıp, pratik siyasette de dünya çapındaki güç ilişkilerinin nesnel anlamını kavramakta eksik kaldılar.İşi Sovyetler Birliği'ni baş düşman ilan etmeye kadar vardırdılar. Daha da önemlisi, aynı ortak mirastan, komüntern pratiklerinden devraldıkları bürokratik-aparatçı gelenekleri yeniden üreterek kendileri de yozlaşmaya uğradılar.

Oniki: Reel sosyalizm denemelerinin geri çevrilmesi ile, geleneksel dünya komünist hareketinin çözülmesi eş zamanlı ve içiçe süreçler olarak gelişti. Bugün, uluslararası sosyalist harekette, dünya çapında etki ve toparlayıcılık gücüne sahip merkez ya da merkezler yoktur.

Sınıf düşmanımızın her zamankinden çok enternasyonal olduğu bir tarih döneminde ortaya çıkan bu dağınıklık, önemli bir zaaf ve boşluk yaratmaktadır. Ama, temel işlevinden ve varlık nedeninden özerkleşmiş uluslararası merkezlerin dünya hareketi üzerindeki vesayet ve tekellerinin sona ermesinin, uzun erimde

sağlıklı gelişmelere temel hazırlamak gibi olumlu bir sonucu olacaktır. Sosyalizmin teorik ve pratik mirasının özgürce ve bilimsel bir yaklaşımla çözümlenmesi bugün dünden daha olanaklı ve acil duruma gelmiştir. İçinden geçmekte olduğumuz koşullarda, dünya hareketindeki kamplaşmaların yarattığı yapay ayrımlar anlamını yitirmekte, köklü devrimci kopuş ve sentezlerle sosyalizmin kendini yeniden üretmesine son derece elverişli bir ortam doğmaktadır.

Onüç: Yeni dönemin sunduğu olanakları değerlendirmede emperyalizmin zayıf halkalarındaki yeni devrim denemelerine ve devrimlere çok önemli bir görev düşmektedir.

Bu noktada kısa bir parantez açmak gerekiyor.

Dünya devriminin daha Marks ve Engels yaşarken ortaya çıkan en önemli çelişkilerinden biri, sosyalist toplumun maddi, toplumsal önkoşulları ile devrimin koşullarının aynı ülke ya da ülkeler topluluğunda üst üste düşmemesidir. Gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkeler sosyalizm için olgun ancak devrimlerden uzaktırlar. Az gelişmiş ülkeler sürekli bunalım ve devrimci durumlar yaşamakla birlikte buralardaki üretim güçlerinin gelişme düzeyi ve kültürel birikim, sosyalizm kuruculuğuna daha baştan bazı önemli nesnel sınırlama ve güçlükler getirmektedir.

Orta gelişmiş ülkeler, hem devrim, hem de sosyalizm kuruculuğu açısından daha büyük bir şansa sahipler. Bu ülkelerin karakteristik özelliği, modern kapitalizmin temel ilişki ve işleyişiyle egemen olacak kadar gelişmiş, çelişkileri yumuşatacak kadar gelişmemiş, emperyalistleşmemiş olmalarıdır.Modern işçi sınıfıyla birlikte toplumda ağırlığı artan kentli sınıf ve katmanlar da bu ülkelerde toplumsal devrim için güçlü bir toplumsal temel oluşturuyorlar.

Burada dünya devriminin yolunu, bugünkü geçici tıkanıklığı ve önümüzdeki döneme ilişkin perspektifleri tartışma olanağı yok. Ancak bir hipotez olarak, tekelci dünya sisteminin en güçlü göründüğü bir zamanda kendi varlığını sorgulayan çok büyük çelişki ve sorunlarla yüz yüze olduğunu, orta gelişmiş kapitalist ülkelerden birinde ya da birkaçında gerçekleşecek devrimlerin emperyalist ülkelerde de yeni devrimci olanaklar yaratabileceğinisöyleyebiliriz.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist rejimlerin emperyalizm karşısında alternatif ve aynı zamanda denge unsuru olarak durabildikleri dönemden farklı olarak, şimdi dünyadaki bütün büyük sorun ve çelişkiler emperyalizmin, dünya tekelci sisteminin içindedir ve ona karşı işlemektedir.Bugünkü görünüme aldanarak, gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkelerin önümüzdeki orta ve uzun vadede her türlü devrimci gelişme olasılığının dışında kalacağını düşünmek doğru değildir.

Bu tartışmayı burada bırakıp, yazının bu bölümünün sonsözlerine geçiyorum.

Dünyanın içine girdiği yeni dönemle birlikte, devrimci sosyalizm, Marksizm-Leninizm de bir sınavdan geçiyor.Bu, sosyalizmin teorik-pratik mirasını süreklilik ve kopuş diyalektiği içinde yeni sentezlere ulaştırma sınavıdır.

Bu yazıda, sosyalizmin pratik mirasının ele alınmasıyla ilgili yöntemsel bir yaklaşım getirmeye çalıştım.

Teorik mirasın çözümlenmesi, geliştirilmesi ise daha çetin, zaman ve yoğun çaba isteyen bir iştir.

Marksizmin dünyayı anlama ve değiştirme yöntemi olan diyalektik ve tarihsel materyalizm, bu yöntemle ulaşılan bir teorik soyutlama olan tarihin hareket yasası, bundan çıkarılan devrim teorisi, sınıf ve sınıf mücadelesi teorisi, emperyalizm ve proletarya enternasyonalizmi teorileri geçerliliklerini koruyorlar mı? Dünyadaki sürekli devinim sürecinin ortaya çıkardığı yeni sorunlar, teoriyi geliştirme ve yeni sentezleri dayatıyor mu? Bundan sonraki yazıda ele alınacak bu sorulara bir ilk yanıt olarak iki sorunun cevabının da "evet" olduğunu düşünüyorum.

Bunlarla birlikte, Türkiye devrimci hareketindeki süreklilik ve kopuşu ele almak da bundan sonraki yazıların konusu oluyor.

Yeni dünya düzeni

ESİN IRMAK

Soğuk savaşın bitişi ve hemen ardından Körfez savaşı uluslararası gündemin ilk sırasına "Yeni Dünya Düzeni" ne olacak sorusunu getirdi. En çok, Kuzey-Güney ikileminin eski kutuplaşmanın yerini alacağından söz ediliyor. Kuzey bir Pax Americana olarak da tanımlanıyor. Sözde Kuzeydeki refah bir ölçüde de Güneye yetebilecektir(!) Eski sömürgecilik yerini barışçıl bir emperyalizme bırakacaktır(!) Kimilerine göre emperyalizm başkalaşım geçiriyor(!)

Konuyu bu şekilde ele alış, tamamıyle evrimci bir mantığı ve burjuva ideolojisine teslimiyeti gösteriyor. Dünyanın hiyerarşik düzeninin değiştiği doğrudur. Dünyadaki dengelerin değiştiği de doğrudur. Marksist-Leninistlere düşen bu değişikliklerin nedenlerini ortaya koymaktır. Ancak değişmeyen emperyalizmin başkalaşabileceğini ya da barışçıl emperyalizme dönüşerek Güneyi de kurtarabileceğini düşünenler yanılıyorlar.

Eski dünya düzeninde, bir yanda başını Sovyetler Birliği'nin çektiği "sosyalist blok"ülkeleri diğer yanda da başını ABD'nin çektiği piramit şeklinde bir hiyerarşik düzen içinde kapitalist-emperyalist ülkeler topluluğu vardı. Kapitalist-emperyalist ülkeler topluluğu da gelişkin, orta derecede gelişkin ve az gelişkin ülkelerden oluşuyordu.

"Yeni Dünya Düzenin"de ortaya çıkan tabloyu önce kısaca yazmak istiyorum, daha sonra da herbir saptamayı daha yakından incelemek istiyorum.

Birincisi, başını Sovyetler Birliği'nin çektiği "sosyalist blok ülkeleri topluluğu"dağıldı. Yaşayan sosyalizm çözüldü. Ancak Kapitalist-emperyalist sisteme entegrasyon tamamlanmadı, entegrasyon çelişkileri yaşanıyor.

İkincisi, Kapitalist-emperyalist ülkeler topluluğu piramit şeklinde hiyerarşik yapısını kaybetti. Ekononmik açıdan, tepede tek yerine bugün üçlü vardır. Almanya, Japonya ve ABD.

Üçüncüsü, askeri siyasi açıdan da dünyada tek bir hegemon güç yoktur. Kapitalist-emperyalist sistemin askeri siyasi açıdan egemenliğini pekiştirecek formülasyonlar aranmaktadır.

Dördüncüsü, orta derecede gelişkin kapitalist ülkelerin emperyalistleşme savaşımı hızlanacaktır.

Beşincisi, orta ve az gelişkin ülkelerde sınıf savaşımı ve devrim savaşımı keskinleşecektir.

Altıncısı, emperyalizm barışçıllaşmayacak tam aksine saldırganlaşacaktır.

Yaşayan sosyalizmin çözülüşü ve entegrasyon sorunları

Lenin barış üzerine şöyle yazıyordu:"Kapitalizm ve sosyalizm yanyana varoldukla[illegible] sürece, barış içinde yaşayamazlar, sonunda biri ya da öteki üstün gelecek ya Sovyet Cumhuriyeti'nin ya da dünya kapitalizmin cenazesi kaldırılacaktır. Bu bir süre savaşa ara vermektir. Kapitalistler savaşa gitmek için gerekçeler arayacaklardır."(1)

Cenaze töreni, yaşayan sosyalizm için oldu. Bu ülkelerde"sosyalizm çözüldü. 1989-90 sürecinin ardından 1 Nisan 1991 de Varşova Paktı kendini resmen lağvetti.

SB ve "sosyalist blok" taki niteliksel değişmeler, kuşkusuz Gorbaçov ile başlamıştır. Ancak öncül koşullar olmasaydı Gorbaçov ile birlikte niteliksel değişmeler bu kadar hızlı gelişemezdi.

Öncül koşullar, yaşayan sosyalizmin bağrındaydı. Nesnel ve öznel bir sürü etmen bu süreçe etkili oldu.

Bu bölümde nedenlerden çok sonuçlar üzerinde durmak istiyorum.

Birincisi, bu ülkeler dünya ölçeğinde askeri siyasi insiyatifi yitirdiler. Ancak kıtasal bir ülke olan Sovyetler Birliği hala büyük bir askeri güçtür. Ülkede kapitalizme entegrasyon sorunları yaşanmaktadır.Federasyonun geleceği tehlikeye girmiştir.

İkincisi, kapitalizme entegrasyon süresince emperyalist ülkelerle olan ekonomik ve siyasi işbirliği konusundaki balayı yerine süreç ilerledikce yeni çelişkileri bırakacaktır. Dünya da uluslararası tekellerin pazar paylaşımı , yeni bir hız alacaktır. Tekellerin pazar paylaşımında devletler çok önemli rol oynayacaktır.

Üçüncüsü, entegrasyon süreci ilerleedikçe federatif yapılar dağılma sürecine girecektir. Örneğin Yugoslavya'da Tito döneminde belirli bir ortak inanç temelinde oluşturulan federatif yapı bugün iç savaş yaşıyor. Bu gelişmelerde, oportünist milliyetçi akımların adım adım tırmanması, sosyalizme ortak inancın çimento işlevini yitirişi, dünya tekelci burjuvazisinin ideolojik propogandası etkili oldu. Yugoslavya federasyonunu oluşturan parçalarda, özel ulusal çıkarlar genel çıkarların önüne çıktığı zaman savaş kaçınılmaz oldu.

Dördüncüsü, yaşayan sosyalizmin pratiğiyle Marksizmin Leninizmin teorisini eşdeğer gören eğilimler doğdu. Siyasi olarak yaşayan sosyalizmin itibar yitirişi, kimi çevrelerde yılgınlık doğurdu. Orta ve az gelişkin ülkelerde olası devrimci gelişmeleri büyük güçlükler bekliyor. Dünya sosyalizminin geleneksel güçleri büyük bir dağınıklık ve çöküntü içerisindedir. Yeni güçlerin toparlanması ve alternatif yaratması içinse olumsuzluk değil, olumluluktur. Dünya devrimi için yeni olanaklar doğacaktır.

Ekonomik süperler: Almanya, Japonya ve ABD

İki Almanya'nın birleşmesi, tekelci sistem içinde hegemonya kavgasının kızıştığı bir zamana denk geldi. Kavganın bir yanında, hala dünya jandarması olan ama ekonomik olarak gerileyen ABD, öteki yanında ekonomik gelişmeleriyle ABD'ye meydan okuyan ancak siyasal, özellikle de askeri güçleri sınırlı ve yetersiz kalan FAC ve Japonya var.

Dünyada denge değişimini zorlayan FAC'nin yükselişine ve ABD'nin güç kaybına yakından bakmak

gerekli oluyor.

FAC ve Japonya'daki ekonomik gelişmeleri ABD ile karşılaştırmalı olarak ele alırsak, Alman ve Japon yükselişi daha iyi görülür.

Kapitalist sistemin ihracat miktarındaki paylarını oransal olarak karşılaştırırsak, 1948 yılında ABD'nin payı, % 23.8, FAC'nin payı%1.1, Japonya'nın ki %0.4 dür.

1958 yılında ise, ABD'nin payı, %18.5'e düşmüştür. FAC'nin payı %9.7 ve Japonyanınki ise %3'e yükselmiştir.

1968 yılı karşılaştırmasında ise ABD'nin payı %16.2'e gelirken, FAC'nin payı %11.8'e Japonya'nın ki de %6.2 ye yükselmiştir.

Ortalama yıllık sinai büyümesini yüzde olarak karşılaştırırsak, 1951-1960 yılları arasında ABD %3.4, FAC %11.3 ve Japonya %15.2dir. En hızlı büyüyen Japonya'dır. 1960-71 yılları arasında, ABD %4.5 FAC %5.7 ve Japonya %13.9 oranında büyüyorlar.FAC'nin hızlı büyümesi yavaşlarken, Japonya daha da hızlanıyor.

Aynı dönem içerisinde emek üretkenliğinde artış hızlarını karşılaştırmak da çok çarpıcı bir manzara veriyor. İşçi başına 1950 yılı 100 kabul edilirse,. 1955 yılında artış hızı, ABD'de 118, FAC'de 127, Japonya'da177 dir. Japonya'da emek üretkenliği en hızlı artmıştır.

1960 yılında emek üretkenliği artış hızı, ABD'de 134, FAC'de 153, Japonya'da 299'dur. 1965 yılındaki emek üretkenliği artışı, ABD 183 FAC 251 ve Japonya 716 dır.ABD her zaman geride kalıyor. FAC istikrarlı bir yükseliş gösteriyor. Ama Japonya'nın ki inanılmaz bir artıştır. (2)

II. Paylaşım Savaşı sonrası 1950-1972 yılları arası dönemde FAC ve Japonya'nın hızlı büyümelerinde kısmen benzer bir çok etken ve karşılıklı etki rol oynamıştır.

Bu ülkeler, İkinci Paylaşım Savaşı'nda en çok zarar gören ülkelerdir. Üretim yeni bir teknik temel üzerinde, yeni sanayi dallarının kurulması ile yenilenmiş, gelişmiştir. Üretim araçları yenidir. Yenilik görece daha eski üretim araçlarına sahip ABD ve İngiltere'ye göre *eşitsiz gelişimi* olmuştur. Savaştan daha az zarar gören emperyalist-kapitalist ülkeler "*kar oranlarının azalması yasasının*" etkisindedir.

Hızlı ekonomik büyümeyi sağlayan diğer bir etken de bilimsel teknik ilerlemeler ve bu ilerlemelerin sonuçlarının üretime aktarılmasıdır.

Federal Almanya Cumhuriyeti için özellik taşıyan diğer bir etken de Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin varlığıdır.FAC için DAC'e karşı ekonomik yarışmadaki başarı, tekelci burjuvazi için yaşamsaldır. DAC'nin varlığı FAC için her zaman dürtü işlevi görmüştür. SB diğer sosyalist ekonomilerin de bu dönemde başarılı büyümeleri, yarışmayı engellemiştir.

İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik toplumsal koşullarını geliştirmesi yolundaki mücadelesine bağlı olarak iç pazarların genişlemesi de sinai üretimin artışında etkili olmuştur.İstikrar yılları hayat standardını hızla yükseltmiştir. Toplumsal psikolojiyi yönlendirici reklamlar, "bilimsel metodlarla" tüketim sarhoşluğu yaratılabilmiştir. 2-3 senede bir yeni model araba 2-3 senede bir dayanıklı tüm ev eşyalarını yenileme bir yarışmaya dönmüştür.

Büyümenin önemli bir nedeni de sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesinin boyutları, devlet tekelci kapitalizmi bünyesinde üretimin daha iyi organize edilmesini, devletin tekelci denetimi sağlayıcı yeni yöntemler uygulamasını getirmiştir. Örneklersek, planlamayla, sevk ve idareyle uğraşan pek çok araştırma enstitüsü ve hükümetlere bağlı kurumlar kurulması, üretim arz ve talep alanlarında geniş bilgisayar kullanımı, piyasa tahminlerinin yapılması, şirketlerin ve tröstlerin üretimi çok çeşitli hale getirmeleri, eğitilmiş personel kullanımının yaygınlaşmasıdır.

Uluslararası işbölümünün ileri derecede derinleşmesi ve üretimde işbirliğinin yaygınlaştırılması, bilimsel teknik bilgi değiş tokuşuna, karşılıklı gelişmeye, yeni kazançların yaratımına etkili olmuştur.

FAC ve Japonya bu dönem (1950-1972) içerisinde silahlanmaya çok az pay ayırdılar. Silahlanma harcamaları çok düşüktü. Dolayısıyla, yatırımlar bir çok başka sanayi dalına kaymıştır. ABD ekonomisinin üzerinde Kore ve Vietnam savaşlarının yükünü de gözönüne almak gerekir.

Kapitalist sanayinin hızlı büyümesi, dış pazar gereksinimini de hızlandırdı. Dış ticaretin daha hızlı genişleme olanağını doğurdu.

1970-1990 yılları arasında da büyüme devam etti. Ancak daha önceki hızı kalmadı. Bu dönemde ABD'nin ekonomik büyümesi ve dış ticaretinde göze çarpar bir gerileme başladı. FAC ve Japonya'nın dış ticareti ve ekonomik büyümesi eş zamanlı süreçler olarak sürdü.

1975'den bu yana FAC tekelleri ABD'ye daha fazla yatırım yapmaya başladılar.(bkn.3). FAC ve Japonya tekelleri, ABD tekellerini satın almaya ABD ise klasik pazarını kaybetmeye başladı. FAC ve Japonya ticaret fazlası, ABD'nin ticaret açığı anlamına geliyor.

Bugün FAC'nin Deutsche Bank'ı Avrupa'nın en güçlü bankasıdır. Alman tekelci burjuvazisi bir yandan AT ülkelerini sömürürken, diğer yandan da "Doğu politikası"yla "Doğu"ya yayılmayı başarmıştır.

Avrupa Depositenbanken'ı toptan satın alan Deutsche Bank finansman temelini iyice güçlendirmiştir.Kredi gücü artık FAC'nin elindedir.(4)

1984'ün sonunda, ilk defa ABD de yatırım yapan FAC sermayesi, FAC' deki Amerikan yatırımlarından daha yüksek düzeye ulaştı. Bu önemli bir gelişmedir. (5)

ABD klasik pazarlarını kaybediyor. Son 14 yılda AT ülkelerinin buğday ihracatı %300 arttı. 1981-1987 yılları arasında FAC'nin İspanya'daki yatırımları, ABD'ye oranla iki mislidir. VW,SEAT'ı 1.5 milyar DM'a toptan satın aldı. Bosch İspanya'nın elektrikli ev aletleri üretimini sarstı.

1980'den bu yana Brezilya'da ABD'nin doğrudan yatırımları düşerken, FAC'nin yatırımları hızla yükseliyor. Aynı eğilim Güney Afrika ülkelerine olan yatırımlarda da görülüyor. 1985'den bu yana Güney

Afrika en çok FAC'den satın alıyor. 1980'li yılların ortalarında ABD tekelleri Güney Afrika'dan çekilmek zorunda kaldılar. Bu dönemde BMW satışlarını dört misli artırdı.

"1987 yılı FAC'nin toplam ithalat değeri, 228.219 milyar dolardır. Yüzde olarak dağılımı, %52.7 AT ülkeleri, %6.2 ABD, %3.9 SB ve Doğu Avrupa ülkeleri, %6.2 Japonya,%31 diğer ülkeler.Aynı yıl FAC'nin ihracatı ise, 294.263 milyar dolardır. Yüzde olarak dağılımı, %52.8 AT'a, %9.5 ABD,ye%3.4 SB ve Doğu Bloku ülkelerine %32.4 de diğer ülkeleredir.

"Aynı yıl Japonya'yı ele alırsak, toplam ithalatı 146 milyar dolar. Yüzde dağılımı %11.9 AT, %21.7 ABD,%1.6 SB ve Doğu Bloku ülkelerinden %45.25'de diğer ülkeleredir

."ABD'nin 1987 toplam ithalatı 424 milyar dolar. Yüzde dağılımı, %20 AT'dan ,%0.5 SB ve Doğu Bloku ülkelerinden %20.8 Japonya'dan %58.7 diğer ülkelerdendir. Aynı yıl ABD'nin ihracatı ise toplam 254.256 milyar dolarla FAC'den daha azdır. % dağılımı,%23.5 AT'a%0.9 SB ve Doğu Blokuna, %10.9 Japonya'ya %64.7 diğer ülkeleredir." (6)

İstatiklerden de görüldüğü gibi en büyük ihracatçı ülke FAC'dir. ABD ikinci sıraya düşmüştür. Japonya üçüncü sırada yer alıyor. FAC'nin kıtasal bir güç olmadığı da göz önüne alınırsa Alman sermaye yoğunlaşmasının ve merkezileşmesinin boyutları daha iyi anlaşılır. 1987 yılında FAC ve Japonya dış ticaretlerini fazlalıkla kapatırken, ABD'nin açığı 169.681 milyar dolardır. ABD'nin gerileyen dış ticaretini güzel gösteriyor. Öte yandan FAC Avrupa ticaretinde ABD ve Japonya'nın önündedir.

Emperyalist sistemde askeri siyasi hegemonya kavgası

Dünya, emperyalist sistemin tek bir ülke tarafından denetimde tutulamadığı bir dönemden geçiyor. ABD'yi askeri siyasi açıdan dünyada tek hegemon güç olarak görenler yanılıyorlar. ABD'nin Körfez savaşı gösterisinde Birleşmiş Milletler kalkanını kullanmaya özel dikkat etmesinin gerekçesini daha iyi anlamamız gerekiyor.

Birleşmiş Almanya ve Avrupa kendi içerisinde yeni düzenlemelere hazırlanıyor. Almanya üzerindeki askeri sınırlamalar 1995'de bitiyor. Sonuçları olacaktır.

FAC'nin ekonomik yönden devleşmesi, siyasi yönden de hegemonya istemini nesnel olarak doğuruyor. NATO yerine Almanya önderliğinde yeni Avrupa savunma sistemi projeleri gündeme geliyor. "NATO staretejisi gün be gün inandırıcılığını yitiriyor"deniyor. (7)

İkinci paylaşım savaşı sonrasının tartışılmaz hegomon gücü ABD, 1970' lerden bu yana içerde ve dışarıda bir gerileme süreci içerisindedir. 1980-1990 yılları arasında bu gerileme daha belirgin duruma gelmiştir.

Vietnam yenilgisinin sonun başlangıcı olduğu söylenebilir. 1975 de Vietnam savaşı yenilgisinin hem ekonomik hem de siyasal faturası oldukça yüksek oldu. ABD bir yandan klasik pazarlarını FAC ve Japonya'ya kaptırırken, diğer yandan da dış ticareti açık vermeye başladı. ABD borç alan ülke durumuna girdi. Kuşkusuz ABD hala kıtasal bir güç olarak dünya ölçeğinde dev siyasal askeri bir güçtür. Ama tartışılmaz hegemon değildir.

Kapitalist dev ülkeler arasındaki ilişkilere yalnız bugünkü durumlarıyla değil geleceğe ilişkin ipuçlarıyla da bakmamız gerekiyor.

1989-1990 boyunca ABD ve dünya tekelci kapitalist sistemi Sovyetler ve öteki eski sosyalist blok ülkelerini dünya kapitalist ekonomisine entegre etmeyle de uğraştılar.Dünya kapitalist sistemi yeni katılımlarla "güçlendi"! Sistem içerisinde yeni çelişki kaynakları doğuyor.

Sovyetler Birliği'de hala siyasi ve askeri dev güçtür. ABD ekonomik gücünü FAC ve Japonya ile paylaşırken, siyasi ve askeri yönden de Sovyetler Birliği'ni şimdilik dikkate alıyor.

İngiltere emperyalist hiyerarşinin çok aşağı sıralarına düştü. Fransa ister istemez FAC hegomonyasına razı oldu. AT içerisinde sermayenin içiçe girmesi Fransa'nın tesellisidir. Avrupa sermayesi, kararlarının koruyucusu ve güvencesi olarak giderek Avrupa devleti istiyor. Uluslarüstü devlet organları için gerekli alt yapı girişimleri başlamıştır. AT'a bu açıdan bakmak gerekir. Ekonomik içiçe geçmişlik siyasi ve askeri bütünleşmeyi davet ediyor. Ancak bu çok karmaşık durum, henüz tamamlanmamış, ne olacağı tam belli olmayan başlangıç halinde bir süreçtir.

Bir kez İngiltere bu süreçte en isteksiz ve geride kalandır. İhtiyar İngiltere hep mızıkçılık yapıyor. Avrupa çapında para birliğine, merkezi bankaya karşı çıktı.

Alman dönemi başlıyor.Şu anda Avrupa'nın tartışılmaz devi dünya ölçeğinde hegemonya yarışında hızla tırmanıyor. Almanya ve Japonya, SB'de yatırımlara hızla başladılar. Soğuk savaşın asıl galibi Almanya ve Japonya oldu diyebiliriz.

Almanya'nın tarihsel bir alışkanlığı var. Her zaferden sonra genişlemeye kalkıyor. Şimdi de Soğuk Savaşı kazanmanın zaferi yaşanıyor. Şu anda genişleme "Doğu ya"yeni yatırımlar şeklindedir. Ancak genişlemenin yarın alabileceği biçimler düşündürücüdür. Şimdilik Almanya askeri sınırlamaları kabul ettiğini söylemiştir. Ancak yarın tam "hükümdar"devlet olduğunu ordusunu da istediği gibi kuracağını ilan edecektir. Kimsenin kuşkusu olmasın Birleşik Almanya en yakın zamanda ekonomik gücüne uygun siyasi ve askeri örgütlenmesini gerçekleştirecektir.

Son Körfez savaşı Birleşmiş Milletlere yeni bir işlev kazandırdı.Dünya kapitalist emperyalist sistemin saldırgan bekçiliği.

Dünya çapında sınıf ve siyaset güçlerinin yeniden gruplaşacağı bir süreç başlıyor. İşçi sınıfının uluslararası dayanışması giderek daha çok önem kazanıyor.

Orta derece gelişkin kapitalist ülkelerde emperyalistleşme savaşımı

Kapitalist üretim süreci aynı zamanda bir birikim sürecidir. Üretim ve birikim süreci geliştikçe mevcut ve el konulan artı-emek kitlesi ve dolayısıyla toplum-

sal sermaye tarafından ele geçirilen mutlak kar kitlesi büyümek zorundadır. Bu büyüyen hacimle birlikte, aynı üretim ve birikim yasası, toplumsal sermaye için, büyüyen bir kar kitlesi ve düşen bir kar oranı yaratmak anlamına gelir. "Kar oranının düşme eğilimi yasası" olarak bilinen yasa, kar oranındaki düşmeyi, artıdeğerin yatırılmış toplam sermayeye oranındaki bir düşmeyi anlatır.

Marks şöyle yazıyor:"Kar oranı düştüğünde...sermaye gayrete gelir,... fazladan bir kar koparma amacına dayalı yeni üretim yöntemleri.,yeni sermaye yatırımları, yeni serüvenler, gözü dönmüşcesine girişimler yoluyla bir kapkaççılık ve kapkaççılığı yaygın hale getiren ve isteklendiren bir ortam belirir."(8)

Daha fazla kar hırsı paylaşımı zorluyor. Büyük tekeller sermayeleri ve güçleri oranında dünyayı paylaşıyorlar. Ancak zamanla arkadan gelenler ve güce kavuşanlar da pay istiyor. Emperyalist kapitalist sistemde iki eğilim her zaman oluyor. Birincisi bütünleşme, öteki ayrışma ve çatışmadır.

Lenin şöyle yazıyor.:"Kapitalist gruplar arasında, dünyanın ekonomik paylaşım esasına dayanan bazı ilişkiler doğmakta olduğunu , kapitalizmin bugünkü en son aşaması bize gösteriyor. Buna paralel ve bağlı olarak da siyasi gruplar, devletler arasında dünyanın toprak bakımından paylaşılması, sömürge savaşı,'etki alanı için savaşım' esasına dayanan bazı ilişkiler doğar."(9)

'Irak arkadan gelen kapitalist bir devlettir. Son on yılın temel hedefi "ihracata yönelik sanayileşme", bir başka deyişle emperyalistleşme, dışarı açılabilmedir.

Emperyalistleşme, dışarı açılabilme ülke dışındaki ekonomik hareketliliği öne çıkarıyor. Türkiye'nin dış pazarlarda kendine yer kapması gerekiyor. Dış pazarlarda yer kapmak için ileri teknolojiye dayanan rekabet gücü ön koşul oluyor. Ülkenin yeraltı ve yerüstü kaynakları, potansiyel gücü de önemlidir. Özal'ın Körfez savaşındaki "aktif tutumunun", "ne kadar tahrip olursa olsun bizim müteahhitlere o kadar iş çıkar" mantığıyla da ilişkisi var.

Sovyetler Birliği ve eski sosyalist ülkelerin kapitalizme entegrasyonu Türkiye için "olanak" ve "umut"oluyor. Ancak bu olasılığı değerlendirmek o kadar kolay değidir. Emperyalistleşme yolunda olan ülkeler, çok uluslu tekellerle bütünleştiği, süperlerin icazeti içinde "pazar kapabilir".Aksi takdirde Irak'ın karşılaştığı durum ortaya çıkar.

Emperyalist sistemin en zayıf noktası Ortadoğu'dur. Yeni Ortadoğu Düzeni'nin nasıl olacağı tam ortaya çıkmamıştır. Ulusal Kürt savaşımının kontrol altında tutulamaması, Filistin-İsrail sorunu , emperyalistleşme yolunda olan Türkiye, İran ve Irak'ın yakın komşuluğu bölgeyi hassaslaştırıyor.Ayrıca Türkiye-Yunanistan ilişkileri ve Kıbrıs sorunu da gündemdedir.

Orta ve az gelişkin kapitalist ülkelerde devrim savaşımı

Dünya devriminin kalbi az ve orta gelişkin ülkelerde sosyalizmin yeni başlangıçlarında yatıyor. Bu ülkelerde devrim savaşımı giderek keskinleşiyor. Emperyalistleşme istemi ve devrimci durum aynı ortamdan, aynı ekonomik temelden kaynaklanıyor. Bu ülkelerdeki sorunlar ancak devrimle çözülebilir. Emperyalist sistem içinde "yardımlarla"sorunlara çözüm bulunamaz.

Devrim kuşağı ülkeleri Ortadoğu'dadır.

Emperyalist kapitalizm, orta ve az gelişkin kapitalist ülkeleri yağmalayarak kendini yeniledi. Bu ülkelerdeki refah, tekellerin "süper karları" sayesinde gerçekleşti. Günümüzde aynı olanak orta ve az gelişkin kapitalist ülkeler için geçerli değildir. Onun için de bu ülkelerde devrim savaşı keskinleşiyor.

Gelişkin emperyalist ülkelerin dışında dünyada milyonlarca insan açlıkla pençeleşiyor. Dünyanın pek çok yerinde ulusal, toplumsal, ırksal adeletsizlik sürüyor. Kaldıki gelişkin kapitalist ülkeler içinde de açlık sınırında yaşayanlar hiç de küçümsenecek sayıda değildir. ABD'de 30 milyon insan açlık sınırındadır.

Bu ülkelerde sıradan insanın günlük ihtiyaçlarını karşılayacak tek seçenek sosyalizmdir.

Ancak sosyalizmin yeni denemelerine karşı emperyalizm çok daha acımasız olacaktır. Tekelci dünya sisteminin en güçlü göründüğü bir zamanda kendi varlığını sorgulayan çok büyük çelişki ve sorunlarla karşı karşıyadır. Devrim kuşağı ülkelerinin birinde ya da bir kaçında gerçekleşecek devrimler emperyalist ülkelerde yeni durumlar yaratacaklardır.

Saldırgan emperyalizm

Emperyalizm bugün herzamankinden de güçlü gözüküyor. Ancak bu bir görüntüdür. Emperyalizm üzerine eleştiriler neredeyse yerini övgüye bıraktı. Tarihin hareket yasasının, sınıf mücadelelerinin artı değer sömürüsünün ve emek değerinin artık önemini yitirdiği vurgulanıyor. Emperyalizmin başkalaştığından sözediliyor. Hatta "Kuzeyin Güneyi doyurması"nın daha "verimli" olduğunun bilincinde olduğundan" sözediliyor.

Tüm bunlara yanıt vermek zorunlu oluyor. Bu yanıtı bir sonraki yazıya bırakıyorum.

KAYNAKLAR

1.Lenin, Toplu eserler c.31 s.457
2.Kapitalizmin yeni gelişmeleri ve çelişkileri, N. İnosemtsev s.58
3.Wirtschafwoche 15-1987
4. Alain Minc Die deutsche Herausforderung Hamburg 1989, s. 46
5.Wirtschafwoche 15/87
6.Britannica World Data 1989 p.826
7. Arbeiter Politik 4,5/89
8.Marx, Capital V.III s.258-259
9.Lenin, Toplu eserler, c.22 s.25

Kötümser bilgin

EMİNE GÜNEŞ

Teori ve pratik ilişkisinde kompleks ve diyalektik ilişki bütününü sistemleştirmek mümkün.Her bilim uğraşçısı da, olay, olgu ve gözlemlerini oluşturduğu bir sistemle analiz eder.Sistem, gözlem deney ve önceki birikimlerden çıkartılıyor. Sistem,bilim uğraşçısının, aynı zamanda uğraşı alanı ve alan dışı dinamiklerden edindiği mantık silsilesidir.

Her düşünce, ilkel ya da karmaşık olsun, bir sistemle çalışır.Sistem, zihnen ve zihinde oluşan dizgeler ve dizgeler arası ilişki bütünü (biçimi) dür.Tutarsızlık, sistemler arası çelişkiden çıkmaktadır.İlkel düşünce sistemi somuttan-somuta olanıdır.

Karl Marks'ın düşünce sistemi başta, tarih ve felsefe alanlarında iktisadi toplumların,genel gelişim çizgisinin son ve büyüyen halkası durumundadır. Büyüyen demek, eksikliği değil, gelişme dinamiğini gösterir.

Marks'ta eksikler keşfetmek, eksikleri Marks'ın zaafı görmek bir bakıştan çok yöntem sorunu olmaktadır.Doğal olarak kendi gelişim dinamiğini de gösteren bir sisteme eksik demek kadar, eksikliği yapıcısına maletmek de yanlış olmaktadır.İdeal ya da mükemmel yoktur.Şu halde, sorun, farkedilen eksikliği giderecek katkıdadır.

Marks'taki eksiklik nedir? Biz hangi eksiklik (ler)ten sözediyoruz?Başlangıç paragrafını bir bakış açısı vermek için yazdım.Henüz, Marks'ta bütünlüklü bir eksiklik keşfedebilmiş değil. Yapılan tartışmalardan da ciddi sonuçlar çıkarıldığını görmedik. Bu yazıyı harekete geçiren, Toplumsal Kurtuluş yazarı Çelik Bilgin'in *İyimser Marks* (1)yazısı ve yazıda ileri sürdüğü görüşler olmuştur.

Kimi bilim uğraşçılarının asıl olarak bilimkurgusal ve sezgi-kurgusal çalışmanın öne çıktığı alanlarda,(estetik, ahlak, sanat, vb.)başvurdukları bir düşünme sistemi vardır: Bunlar, zihinsel alanı ve o alanda kurgusal (teorik) olarak var olan, zaman ve mekan gerçeğinden bağımsız, kendi zihinsel zaman ve mekanını gerçek zaman (tarih) ve mekan (nesnellik-somut) yerine kullanır.Ayırmaz. Doğal olarak düşünce sistemi de buna bağlı olarak oluşmuştur.. Bu tür bir sistem, özgün bir işleyiş sağlayabilir. Ama, özgün olması bilimsel olmasını her zaman sağlamaz.Yazının öznesi, bu bakımdan incelenmek hakkına sahiptir. Bir kez, politik, ideolojik teorik konularda önemli bulduğumuz bir özne. Diğer yandan bu yazı Ç.Bilgin'in diğer tüm çalışmalarına ilişkin kendi çalışma sisteminin ipuçlarını yakalamayı amaçlıyor. Son olarak da, karşıt iki düşünce sistemi arası tartışmayı kendi sayfasında buluşturup, okura üçüncü bir imkan sağlıyor.

Geçmeden önce bazı noktaları vurgulamak gerekiyor. Birincisi Çelik Bilgin'in kalem arkadaşı Tevfik Fikret Yorulmaz, ikincisi Yalçın Küçük. Çünkü üç yazar arasında, ortaya çıkış nedenlerinin ve seçtikleri alan farklılıklarının ortaya çıkardığı renk ayrımları vardır. Söz konusu yazarlar arası düşünme sistemlerinde, söz konusu ayrı varlık koşulları nedeniyle senkron tutmamaktadır. Tevfik Fikret Yorulmaz, *Toplumsal Kurtuluş*'ta yaşanan yapısal/politik nedenlerden kaynaklanan ayrışma sonrası bir polemikçi kimliği ile ortaya çıkmıştır. Daha çok kendi durumunu ve eksiklerini teorize etmeye çalışırken,ayrışanlara karşı olumsuz bir noktadan politika üretmeye çalışıyor. Yorulmaz'ın varlık nedeni bir pratik nedendir. İlk üç yazısı bize önemsenmemesi gerektiğini gösteriyor. Biz yine de Yorulmaz'a Yalçın Küçük okumasını tavsiye ediyoruz.

Çelik Bilgin'in İyimser Marks yazısına gelebiliriz.

"Önce, sevgili okuyucumu ve yoldaş devrimciyi irkiteceğini sandığım tezlerimi dillendirmek istiyorum. Bir: Eğer Lenin olmasaydı, Marks sınıflı dünyanın iktisat derslerinde, doktrinler tartışması içinde okutulan bir iktisatçı ve felsefe tarihinin bir dipnotu olarak kalacağını düşünüyorum.İki:Eğer Stalin olmasaydı, Lenin'in devriminin aynı dönemlerde Avrupa'da patlayan başkaldırıların birisi olarak tarihe geçeceğini sanıyorum...Lenin'in eserlerini kalıcı yapan Stalin'dir ve Marks'ı yaşatan da Lenin oluyor."(s.21)

Çelik Bilgin'in tezini tersinden yazıyorum."Bir:Eğer Lenin olmasaydı Marks, sınıflı dünyanın ilk pratik öncülerini, kendi dönemi koşulları içinde de verebildiği için, pratik olarak(politik) önemini koruyabilirdi. Varlığı döneminde bile politik sınıf mücadelesi ve deneyimleri gerçekleşmiş,bağımsız ve farklı ülkelerde Marksist gruplar türemiş,1.Enternasyonal kurulmuş, kısaca leb denmiştir.Leblebinin anlaşılması için farklı pratik ve deneyimlere sıçramak gerekmektedir. Marks'ın asıl katkısı tarih bilimini kurması ve diyalektik metaryalizmle felsefede de devrim yapmasıdır. Aristoles'in bile dipnotu olmadığı bir dünyada köklü düşünsel dönüşüm ve sıçramalara dipnot yakıştırması ne kadar anlamsız kalmaktadır.

Lenin, Marks'la,Marks ve kendi arası bir çok pratik deneyimden yararlanmıştır. Çelik Bilgin, bu noktada tarihsel zamanı değil,kendi zihinsel-kurgusal mekanını kullandığı için, bu pratik süreci ele almıyor. Dolayısıyla bilimsel değil Kurgusal-egzersiz yapıyor. Marksizm'in dipnot kalamayacağının ipuçları bizzat döneminin pratik verilerinden çıkmaktadır.

Bir sistemin dipnot kalması, gerçekle ve bilimle olan tüm doğrusal ilişkilerden ayrıksı kalmasındandır. Böyle olsa bile, her düşünsel planda gelişen felsefi akım tarihsel olarak bir dönemde maddi etkinliğe kavuşabiliyor.Aristotales ve Skolastikler buna tipik bir örnektir. Marksizmin ve Marks'ın bilimsel-nesnel süreçlerden ayrıksı olmadığı, onun teorik planının ne nesnelliğe bağlı, ne de nesnellik dışı olmadığı yeni bir bilgi bile değildir.

"İki, Lenin Marks'ı daraltmıştır. Stalin, Lenin'i daha da daraltmıştır." diyorum. Bu karşıtlığı göstermemin öne sürülen tezden daha mantıklı gerekçeleri vardır. Birincisi, bilimsel olarak da, her nesnellik

soyutlaması ve soyutlamalar arası teorik kavrayış salt nesnelliğe uygulanmak için pratik değerlerce ölçülür, pratiğin kalıbına uydurulur. İkincisi, Marks'ın sistemi, salt sınıf politikası anlamında değil, genel toplumsal sınıfsal mücadele alanlarını kapsıyor. Dolayısıyle, mülkiyet araçlarına, silahlara ve somut diğer tüm araçlara el koymakla, toplumsal bilinç biçimleri kültür ve yaşam tarzlarına etki ve buradaki mücadele çok farklıdır.

Stalin ise, özellikle 1934'ler ve sonrasına doğru gittikçe devlet-sosyalizmi ve tek ülkede sosyalizm politikaları ile, ister zorunluluk olsun ister başka türlü değerlendirilsin, objektif olarak Marksizmi de Leninizmi de daraltmıştır. Nep tartışması hala yerine oturmuş değildir. Ayrıca bu da tek gösterge (kanıt) olamaz.

Teorik olan önce ve sonrayı da kapsar. Pratik olan şimdi'dir.

Yine burada da görülen, Ç.Bilgin'in, tarihsel olay-olguları kendi zihinsel zaman ve mekanında ağırladığıdır.

Tarihte "şu olmasaydı" sorusunu sorarak yaklaşmak her zaman yararlı olmamakta. Bu bir egzersiz olabilir.Egzersiz yazmak ise her zaman daha yanlış yollara sürüklemektedir. İddia olarak "Stalin olmasaydı" sorusu "Kim olsaydı"nın yanında, Stalin'e bağlı tüm *önce sonrayı* temsil eden önemli soruları yanıtlamayı gerektirir.Tek başına "Stalin olmasaydı"sorusunun hiçbir yararı da olmuyor."Leninizm Rusya Marksizmidir, Marksizmi başarıya götüren Rusya Marksizmi oluyor." Bir kez daha Lenin'in kendi yerini en iyi kendisi saptamış olduğuna bu iddia karşısında tekrar inanıyoruz.Marksizm sonrası tek sınıf mücadelesi Rusya'da verilmedi, diğer yandan aynı mantıkla sınıf ve iktidar mücadelesine tanık olmuş ve çeşitli renklerde devrim yapmış, yine teorik pratik yorum ve farklılıklarıyla ayrılan bir çok mücadele için de,x Marksizmi,y Marksizmi demek de mümkün. Böyle denmesine yol açacak bu ifadenin kasdedilmediğini umuyoruz.Gerçek anlamda Marksizmin pratiğe, ete kemiğe bürünmesinin en üst biçimi Rusya'da gerçekleştirilmiştir.Bunun Marksizme katkıları da düşlünüldüğünde özgüllüğünün de bir çeşit Marksizm sıfatı hakettiği düşünülür.Bu anlamda Rusya Marksizmi ifadesi doğru oluyor, fakat bu tespit hangi gerçeğin kanıtlar listesine giriyor? Başka Marksizm olmadığı ya da Marksizmin kapalı ve kendine yeten haneler dışında tek pratik-politik çıkış ve dönüş noktasının Rusya olması ve başka da olma imkanı bulmaması gibi spesifik bir durum gerekirdi. Marksizm tarihi için spesifik denebilirse, Lenin olmasaydı sorusu haklı bir yerindelik kazanırdı.

Çelik Bilgin, "artık" olmuş bir olaydan, sonuçtan hareketle ilerlemeye çalışıyor.Lenin abartması giderek Lenin küçültmesine varabilir. Yazının sonunda 11. Tezi felsefi planda tutarlı bulmayan Bilgin, Marksı güçlü olarak niteleyip önemini vurgularken "dernek ve örgüt kurullarında yapılan ve temenniler" bölümündeki yüzeysel telkin ve dileklere baş vuruyor.Tarihi, kişilere yazmak, kişileri yüceltmek, şark usulü yiğitlemelere kalkışmak gibi mistizme yönelmek, bilimsel bir tutum olmaktan uzaktır. Buradaki amaç, iktidar istemi ve mücadele gücünü öne çıkarmak gibi gerekli moral güç enjeksiyonu için bile olasa bu tutum alınırken parçayı bütüne karşı kullanmak yöntemi yarar getirmiyor.Öznelci yaklaşımlara karşı mücadele etmek de bilimsellik ölçütüdür.

"Ütopyacıları kapitalizmi anlamamakla ve hep eleştirmekle, filozofların hep tarihi yorumladıkları ve değiştirmeye çalışmaları gerektiği ni felsefi planda tutarlı bulmuyorum.Anlamak değiştirme iradesini zayıflatıyor."

Yazıda Ç.Bilgin, Marks'ın ütopyacılara karşı tutumu ile ütopyaları ve filozofları eleştirisinide felsefi planda olumsuz olduğunu, tutarlı olmadığını iddia ediyor. Parçalar alındığında, parçaları kurgusal yerleştiriminiz, parçaların bütünle olan ilişkisini değiştirmiyor, aynı dergide "Eylemli Bilinç Taşıma"yazısını yazan, iradeciliği öne çıkaran Ç. Bilgin'in bunu iddia etmesi ilginç. Aynı dergide ütopya konusunda"Ütopya ve Red"başlıklı bir yazı da yayımlandı. Yazı Marksizm ve Ütopya konusuna değiniyordu.

Bir, gerçekte bu iddiayı tutarlı bulamıyorum. Öncelikle Ç. Bilgin de çok iyi bilir.Marks ve Engels'in ütopyacılara karşı mücadelesi, ütopyacı zihinlerinin klasik çalışmasından ileri gelir. Bu tür ütopyacılığın iki temel özelliği vardır.

-Model sunmak

-Zihinsel-Kurgusal ile bilimsel-kurgusal ilişkisini kuramamak. Buradaki felsefi-bilimsel bilgi eksikliği bizzat Marksizm'le giderilmiştir.

Marksizm temsilcilerinin ve özellikle pratik-politik öngereklerin istismar ettiği, ütopyanın bilimsel-kurgusal yanı geliştirmek yerine, zihinsel-kurgusal ve modelist tarza karşı yapılan eleştiride kalmalarıdır.Ç.Bilgin 'in eleştiri konusu da o tür yaklaşım olmalıydı.

Ütopyanın beslendiği üç alan vardır. Zihinsel-kurgusal,sezgisel verili olanı red temelinde gelişir. Marksizm buna karşı değildir.Böyle bir zeminde pratik nedenler, koşullar ve daha çok buna bağlı kalmak zorunda olan politikanın tercih sorunu olarak karşımıza çıkmıştır bu eksiklik.

"Anlama iradeyi zayıflatıyor"sözüne bir yanıyla katılmak mümkündür. Anlayan anlamakla yetindiği sürece iyimser, iyimser de anladıkça ermiş tavrı gösterir. Ermeni Rahibe Mektuplar'da Y.Küçük Tanrılaşmaktan sözederken, irade büyüklüğünü göstermeye çalışıyordu diye düşünmüştüm. Böyle bir güçlülük, ölümü de içeren ve küçülterek kazanılan bir kişilik olsa gerek.Bunun tersi de mümkün.Anlamak eylemsizliği de içerir. Anlamak tek başına iradesizliği getiriyor. Eylemsizliği de. Değiştirmek iradeyle ilgili. Filozof eleştirisi anlama noktasında değil, tek başına anlama noktasındadır. Değiştirme iradesi buna eklenemiyorsa anlamak eleştiri konusu olamaz. Eğer felsefeyi idealist açıdan ele alır ve menkul bir alan olarak görürsek o zaman elbette Marks tutarsızdır.İstenilen ya da doğru görülen şey, felsefi planda eylemli düşünce'dir. Marksizm hep bir *yapma* eylemidir. Bu anlamda yapamayanın eylemi hiç olmazsa intihar olmaktadır.

Marksizmin felsefeye ve felsefesine eklediği, iradenin iki yönünden birini daha vurgulamak, ruha et ve

kemik sağlamaktır. Bu iki yön de iradenen teorik ve maddi yönüdür.Maddi yön gösterilmiştir. anlamanın iradeyi zayıflatması, iradenin maddi yanının gelişmemesine bağlıdır.

Alıntının bir yerindeki örneği paragraf sonunda kullanmak gerekiyor. Alıntı şu: "En uçtan ifade edilecek olursa, bilim adamının anlamada mükemmelleşen aklının anlamın objesine müdahale iradesini zayıflattığını ileri sürebiliyorum...Bu her büyük bilim adamı için geçerlidir."

Bilim adamının -bilimcinin-,nesnellikle olan ilişkisinin bu tarz kurulması, bilimcinin varlık koşullarını sorgulamayı tekrar gündeme getirir.Mevcut ilişki ve varlık biçimi "doğru yer"olarak tespit ediliyorsa bu değişim mantığını ortadan kaldırmak da gerekir. İnanmıyoruz.

Teorik ya da zihinsel faaliyet ile, zaman ve mekan farklılaşmasından doğan mesafe onun eyleminin derecesini verir. Bu derece o uğraşçının eyleminin niteliği tartışması için yeterli değildir. Eylemin gerçekleşmesine de bağlıdır.Gerçekleşen eylemi ile maddi ve teorik doğrusal ilişkisi önemlidir bu noktada. Marks ve Lenin öznelerini ve Marksizm ile Leninizm ilişkisini böyle kurmak gerçekçi olur. Yine, Ç. Bilgin'in genellemesine dayanarak Einstein ve elektronik teknolojisi ilişkisi de böyle kurulabilir.

Örneğe gelince:"Rusya sansür kurulu veya kendisini Marksist sayan kapitalist yolcu Bulgar Devlet Başkanı Jelev, tümüyle haksız mıdırlar?"

Başarıya giden Rusya Marksizmi tümüyle haklı mıydı? Kompleks olaylardan mutlaklıklar çıkarmak ne kadar mümkün? Organik ilişkiler bütünü kavramak olduğu kadar kavranandan irade çıkarmak demektir. Bu bir yana, Marksizm büyük öçüde, teorik ve pratik yan ve ilişkileriyle ele alındığında, bu *tüm* içinden herkese bir parça düşer. Sabancı da bir ara sosyalist olduğunu söylüyordu. Kautsky tarihin en iyi Marksizm bilenlerindendir.

Rusya sansür kurulu da olsa kendi önünde ilk ve eylemsiz bir olgu-nesne karşısında tepkisel olamaz.Ne diye çevrilmesine karşı çıksın? Kapital sihirli bir maddi güç değildi sonuçta. Maddi güç eylemdedir. Yasaklamada bulunmak için Devrimi beklemedi. Diğer yandan Marks'ın bir sürgün hayatı yaşadığı unutuluyor olsa gerek. Lenin heykellerini korumak için yasa çıkartan,"Yolumuz Ekim'in Yoludur"diyen TK'ta Ç.Bilgin ve Y. Küçük'ten olumlu destek alan Gorbaçov ile SSCB yönetimi, ne kadar sosyalist ve Leninist? Şu anda açık olan bir gerçek bu tür soruların Kimlerin Marksist olduğuna bakılarak Marksizmin eleştirisi mümkün olamıyor.

"Marks'a göre gelişme ne kadar ileri olursa, daha yeni ve daha iyi düzene o kadar yaklaşılmış olunuyor."Yazı içerisinde öne çıkarılması gereken bu tartışma, yazının tümü ve amacı içerisinde yokolup gidiyor.Tersi oluyor.

"Marks'ın devrimlerin kaçınılmazlığını anlatan "Capital'i de fesefi planda kaçınılmaz olarak tedriciliği çağrıştırıyor." Marksizmde yer alan bu görüş kendiliğinden sınıf mücadelesinin ortaya çıkmasıyla ilk kanıtlarını elde etmiştir.İradeciliğin ve sıcak mücadelelerin (politik mücadelenin) gelişmesiyle daha da gerçeklik(doğruluk)kazanmıştır. En büyük kanıtı ise tarihsel toplumsal-sınıfsal gelişim çözümlemesinde ortaya konur.Marksizmde olan, tespit ve açıklama değil, tespit ve açıklamanın soyutlanmasıdır.Tarihsel süreç için bu soyutlamanın, *zorunluluk* ilkesinin ise yine Marksizmde olduğu bilinen *mutlak yoktur* ifadesiyle birlikte düşünülmesi gerekiyor.

Zorunluluk ilkesinin öbür ucu kapitalizmin sürekliliğiyle ilgilidir. Ç.Bilgin bu konuda bir şey yazmıyor. Dolayısıyla Marks'ın zorundalık ilkesini sorgulamak için gerekli dayanaklardan yoksun. Zihinsel egzersize başvuruyor.Fesefe zihinsel egzersiz anlamının üstündedir. Dolayısıyla felsefi planda bir kaçışı içeriyor.İddiasını, marksizmin zorundalık tespitine değil, bu tespiti mutlaklaştıran marksist pratisyenlerin icraatına yönelik yapmalı ve tartışmayı oraya çekmeliydi.Elbette pratisyenlerle uğraşmak daha farklı bir yol, doğru da olsa.

Herşeye rağmen,öngörülebilir bir gelecek tasarımı açısından zorunluluk tartışılır bulunabilir. Yalnız kabul edemeyeceğimiz şey, zorunluluktan mutlaklık çıkarmadır. Mutlaklık çıkaranlarla marksizme eleştiri yapmaktır.

Sorun eleştiri yapmakta değil elbette. Kişilere maletmenin tüm risklerini taşıyan bir bakışla, gerçek zaman-mekan ve ilişkilerle bağımsız zihinsel odağa bağlı bir olumsuzundan yaklaşma eylemindedir. Yöntem olarak doğru olmadığı gibi amacı bakımından da yanlış yerlere götürüyor. Aynı bilimsel tarzda yapılacak bir katkı marksizmin alanını genişletecektir.Kişilere, adlara maletme, örneğin diyalektik metaryalizm ve tarihsel maddeciliği Marks fiziğiyle özdeş yapma mülkiyetçi kültür ve anlamlandırma geleneğinin bir ürünüdür. Sürdürüyoruz. Yeni kavramlaştırmalariçin başka bir kültürel kopuşun yoğunlaşmasını sağlamak gerekiyor.O zamana kadar bizlerin yine de bu maletme alışkanlığı ile hareket etmekten özenle kaçınmamız gerekir. Oysa bu yazıda yapılan, maletmeden kaynaklanan bir subjektivizm alışkanlığıyla tez üretme çabasıdır.

Bu yanılgıyı bir yana bırakıp rastlantı-zorunluluk ve irade kavramlarını ele alacak bir yazıya kadar konuyu burada noktalamak istiyorum.

"Marks'ın sistemi model kurma açısından kapalıdır. Anlaşılmasını kolaylaştırmak için, günlük dille, otarşik olduğu söylenebilir;kendi kendisine yetebilen bir sistemi var.Sistemin işlemesi için dışardan bir müdahale gerekmiyor. Ve bu nedenle de yeni bir düzeni tasarlamak veya her an iktidarı almaya hazır politik yönelim pek önemli olmuyor."

Bunları destekleyen görüşler, ütopyacılara ilişkin söylenenler ile politik irade yokluğudur.Ütopya ve ütopyacılara yönelik tartışmayı yazının başlarında kısaca yaptık.Politik irade yokluğu ya da zayıflığını genel olarak çürüten kanıtlar da var. Elbette bunlar yetkinleşmiş,Leninist tarzda bir irade düzeyine ulaşmış değildir.Olması da mümkün değil. Buradan elde edilecek sonuç da yanı derecede önemsizdir. Kurcalamakta yarar yok.En azından Ç.Bilgin bunu söylemekle yeni bir şey de yapmıyor.Görüşlerine kanıt oluşturamıyor.

Alıntıdan başlarsak :

Bir :Her felsefi-teorik sistem kapalıdır. Kendine yeter.Hegel'de de Eflatun'da da böyledir. Sistem, yasa-

larıyla ve yasalarının uyarılmasıyla genel ve küme ile alt-kümesel tüm alanlara nufuz eder. Aksi halde ona sistem ya da dünya görüşü demek mümkün olmaz. Aristotales'in sistemini Skolastikler açmıştır. Marksizmi ayırmak gerekiyor. Marksizm sadece gerçek ve gerçekliğin bilgisine dayanmasıyla değil, müdahale embriyonlarını bizzat yapıcıları tarafından fizik olarak da taşımasıyla ayrılıyor.Lenin'in çıkış noktası da bu pratik faaliyetleri soyutlama ve pratik yasallıklar elde etme noktasında gerçekleşiyor.Ç.Bilgin, Marks ile Lenin arası süreci yok sayıyor. Bunun yerine kendi zihinsel zaman ve mekanını öne koyuyor.

İki: Her felsefi-teorik ve bilimsel sistem,genel deyişle dünya görüşü, maddi güce dönüşmediği sürece kapalıdır.

Üç:Kendi kendine yetmesi sistem olmasının doğal sonucudur. Mantıklı sonucudur.

Dört:Model kurma açısından kapalılığı çok da yanlış değildir.Bir kez model kurulması düşüncesini doğru bulmamak gerekiyor.Gercekliği bir modele uydurma çabasını getirir. Buysa mümkün olamaz.Marksist yöntem, gerçek ve gerçekliğin bilgisini, başka deyişle,gerçek ve gerçeklikte varolan tüm sorunların çözümü noktasında kendi *yeni* sini oluşturur.Dolayısıyle bu da bilimsel bir faaliyettir.Bir yanıyla da kurgusal faaliyeti dışlamaz. Model, bir sonuç gibidir daha çok, amaç ve neden yerine konulamaz.Ütopik kısırlık ve kusur burada değildir. Bunlardan bazılarını yoksamaktadır.

Beş: Sistem-pratik ilişkisi, kendi öznesinin koşulları ve koşulların sonuçlarıyla değil, kendi nesnesinin koşullarca ve koşullarla giriştiği entellektmüel-maddi ilişkiler toplamının çatışmalarının neden ve sonuçlarıyla düşünüldüğünde anlaşılabilir. Ç.Bilgin, düşünmeyi birinci basamakta duruduruyor.

Marks'ın "yeni düzeni çizmeyi sansür"ettiği savı da bu çerçevede düşünülürse anlamlıdır.Diğer yandan Marksist pratikler bunun böyle olmadığını da gösterir. Marksist pratikler Marksizmin ve Marks'ın değil onu ve onları takip eden sürecin unsurlarının da pratikleridir daha çok.Ayrıca tüm bunların arasında yeni düzen ile gerçek düzen arasında ilişki sorunu vardır. Lenin yeni düzeni çizme ya da bir model oluşturma kaygısı ile yola çıkmamıştır.Model, kendi koşulları, kendi ve ilişkileri ile tüm bunları içeren teorik-pratik-politik mücadele biçimlerinin yine o koşullarda yaptığı değişikliklerin bir sonucuna ulaşılarak olmuştur.

Sorun daha çok, yarın(uzak)ile bu gün- (şimdi ve yakın) arsındaki politik önceliğin genel mücadele unsurları karşısında tekilleşmesinde yatıyor. Ç.Bilgin kendiyle bu noktada çelişiyor.Marksizmde aradığı eksikliğin bizzat bu noktada, yani kendi abartma kaygısı taşıdığı noktada ortaya çıkıyor. Politik öncelik ve yoğunlaşmanın, diğer alanlardaki zayıflamanın öteki alanların diyeti olmasından kaynaklanan bir kısırlığı sözkonusudur.Tartışma konusunun yalnızca"iyimser Marks"yazısıyla sınırlı olmadığı da açık. Aynı zamanda bir bakış ve kendi içinde bir sistem özelliği taşıyan bakışın mantığıyla da ilgilidir. Bu mantık ya da sistem Ç.Bilgin'in sistemidir.Yazıda belirtildi.

Son olarak girilmeyen bir evin kapısı girmeyen için *hem* açık *hem* kapalıdır. Sistem de.

Sanatçı ve sapma: sanat

CAN KARDELEN

Atalardan sana kalan şeylere sahip olman için onları kullanman gerek.

Faust (1)

Bu yazı

Bu yazı şu vurguları yapmak istiyor: Herkes herşeyi biliyor! Sanatın amacı bunu söylemek ve kanıtlamaktır! Sanat ve Politika; iki ayrı dildir. Türkiye'de sanatçının sapması: Sanattır! Ölçülerimiz: Hasisliğimiz. Cömertliğimiz. Seçimlerin inandırıcılığı: "yardım"peşinde!

Bu yazı alıntılarla konuşan bir yazı oldu. Kanıtlamak gerektiği için.Ve bir de şunun için: Önce, anlatmak istediklerimi daha önce başkalarının söylediğini gördüm. Sonra da anlatmak istediklerimi daha önce bir yerlerde okumuş olduğumu anladım.

Netleşen ve bilinen

Dünya toplumsal süreçlerin karmaşıklığı, toplumsal süreçleri açıklayan teorilerin bu yeni durum karşısında yetersiz kaldığı ve teoride yeni açılımlara gerek olduğu değil süreçlerin netleştiği ve bu zamana kadar kimsenin yapamadığı "tılsımlı"teorik açılımlara gerek olmadığı doğrudur. Israrla ve yalnızca bu"tılsımlı"açılımların peşine düşenler, gittikçe derinleşecek bir sapmanın-en azından-eşiğinde oluyorlar.

Netleşen şudur: Kimsenin sırtını dayayacağı, sıkıştığında onu düşünerek huzur bulacağı bir yıkılmaz duvar yoktur. Tartışmayı sevenlerin tartışabileceği "ilkesel"tartışma konuları olabilecek başka dünyalar yoktur.

Netleşen şudur:Durulabilecek bir "orta alan"kalmamıştır.

Ve gereken şudur:Direnmek, yıkmak, kurmak.Yıkmak ve kurmak

Bütün tarih boyunca olduğu gibi bugün de, toplumsal yaşam içindeki birey için iki nokta vardır: Ölmek ve yaşamak."Yaşamak", ezilmektir.Bu iki noktadan birisini reddetmek, diğerini yaşamayı gerektiriyor.

Kapitalizmde yaşamak, her birey için her gün ölümle yüz yüze yaşamaktan başka bir şey değildir. Şunun için:İnsan kapitalizmde, ancak "ölerek" temiz kalabilir. Bunu yapamadığında, her gün gördüğü, zorunluluk olarak gördüğü ölüm noktasından geri çekildiğinde ise her gün artan bir biçimde kirlenir ve ezilir. Böyle oluyor.

Yaşayanlar ölmedikleri için her gün kirleniyorlar. Bunu hepimiz biliyoruz ve herkes herşeyi biliyor!*

Herkes herşeyi biliyor.Yaşamı bütünüyle kavrayanlar korkmuyor ve ölüyorlar.(2) Bilinen "her şey" budur.

"Ölüm", ölüm anı olarak kullanılmıyor, sınırında yaşayanlar "ölüm"ün içindedirler.

Ölümden korkanlar, kendilerine "arada"kalan yaşamlar buluyorlar;korkuyu ve çaresizliği ifade ediyor.

Bu durumda tertemiz olan "gençlik"oluyor.Yaşlılar ise suçlu ve kirli. Çünkü kimse bu düzenin suçlarına ortak olmadan yaşayamıyor ve temiz bir yaşam ölümden kurtulamıyor.

Bu giriş

Bu giriş şunun için: Anlamak kolaylaşmıştır ve insan korkunç bir hızla kirlenmektedir. Zorlaşan, temizlenmek, temiz kalmak ve kirlenen insanı temizlemektir.

Nazım,Kemal Tahir'e yazdığı (muhtemelen 944'te) bir mektubunda anlamanın kolaylaştığını yazıyor:

"...bugünkü teknik belli başlı şunları mümkün kıldı ki, eskiden bu yoktu.

1) Dünyayı kısalttı ve küçülttü.2) Mahalli ve milli hususiyetleri yanında beynelmilel müşterek vakıalar ve hadiseler ve reaksiyonlarla, aksiyonları gerçekleştirdi...."3,4 diye devam ediyor ve ardından bir sonuç yazıyor:

"Bugün bir romancı hatta bizim tekniğimizle, bütün Anadolu'yu dört ayda dolaşabilir ve diyalektik materyalist metodu ve BİLGİSİ varsa bütün Anadolu'yu bir yılda anlayabilir. Halbuki eskiden bu işi yapmak bir ömre bedeldi." (3)

Sanatın amacı

Evet, anlamak kolaylaşmıştır ve herkes her şeyi biliyor. Bu durumda sanat ne yapar?

"Sık sık sanıldığının aksine, sanatın işlevsel belirlenişi, düşünmeyi teşvik etmek, bir düşünce iletmek ya da örnek oluşturmak değildir. Hayır, sanatın amacı daha çok, insanı ölüme hazırlamak, onu iç dünyasının en gizli köşesinden vurmaktır."(4)

Neden iç dünyasının en gizli köşesinden? Çünkü her şeyi biliyor ve her şeyi bilen insanı köşeye sıkıştırmak gerekiyor.

Neden köşeye sıkıştırmak gerekiyor?Yine aynı: Çünkü herkes herşeyi biliyor!

Peki sanat insanı nasıl köşeye sıkıştırır?

Engels, bir sanat eserinde yazarın görüşleri ne kadar gizlenmişse, o eserin o kadar iyi olduğunu söylüyor. (5)

Anlatılmak istenenin neden gizlenmesi gerekiyor?Çünkü anlatılmak istenen ne kadar gizlenebilirse o kadar yoğunlaşıyor ve ne kadar yoğunlaşırsa her şeyi bilen insanın içindeki o en gizli köşeyi o kadar güçlü vurabiliyor; köşeye sıkıştırıyor ve köşeye sıkıştırılan kaçamıyor.

*Herkes herşeyi biliyor. Politikadan en uzak insan bile, emniyet müdürlüklerinde ne yapıldığını çok iyi biliyor. Bunun niçin yapıldığını da biliyor.Bilmekle karşı çıkmak arasında "korku" yatıyor. "Suni denge" teorisi de herkesin herşeyi bildiği üzerine oturuyor: "Herşeyi bilen insan", güçlenir de, "onun korkusunu yenerseniz" her şeyi bildiğini kabul eder!

Sanat-Politika:İki farklı dil

"Sanatçı, daha hızlı görebilme yeteneğiyle ölçülüyor...sanatçı olmayana görülmeyeni gösterebilendir.Derine inebilen ve derini çıkarabilen oluyor...Mümkün olan çok daha az birikimle ve çok daha hızla derine inebiliyor.(6)

Politikacı ve sanatçı aynı malzeme üzerinde, derinde çalışıyorlar ve iki farklı dille "yeni"yi arıyorlar. Aynı malzeme üzerinde, derinde, ama iki farklı dille! Politikacı için çok önemli olan bir olay sanatçı için hiç önemli bir olay olmayabiliyor. Politikacı için önemsiz olan bir olay sanatçıyı çıldırtabiliyor, titretebiliyor. Bu yüzden, ne Nazım Hikmet *"Türkiye de Kapitalizmin Gelişmesi"* diye bir ekonomik politik kitabı, ne de Lenin *"Rusya'dan İnsan Manzaraları"*diye bir şiir kitabı yazmaya kalkışıyor.

İki farklı dildir: Politikacı ve sanatçı, bir ve aynı hayatın derinliklerinde, o hayatın yasalarını arayanlardır; buldukları yasaları, "yeni"yi, iki farklı dille anlatanlardır. Politikacı, ısrarla kendi durduğu yerden anlatandır. Sanatçı ise, bir bakışı olan, ama kendi bakışıyla, politikacıyla üzerinde ve derininde çalıştığı bir ve aynı hayatı, başka başka yerlerde durarak, başka başka gözlerle görebilen, anlayabilendir.Bu anlamda politikacıdan farklı olarak, durduğu yer yoktur.

Gorki bunu şöyle anlatıyor: "Her şey çekici geliyor bana. Kadınlar, kitaplar, işçiler ve tasasız öğrenciler. Ama hiçbir yere ait olmayı beceremiyorum." (7)

Durduğu, ısrarla durduğu bir yer olan politikacı ile durduğu bir yer olmayan sanatçı arasındaki sorun şu noktadadır: Derinde ne bulunuyor ve insanlara neyi"işaret"ediyorlar?

Kaynak: Acı

Acı'yı varoluşçular ileri sürüyor. Varoluşçu psikoterapist *Rolla May*'in *Yaratma Cesareti*'ni çeviren *Alper Oysal*, kitaba yazdığı sunuş yazısında acı çekmeye yaklaşımları anlatıyor, ikincisi şu:"Acının varlığı varolan yapının aksadığını gösterir ve üzerine gidildiği takdirde, yeni bir düzenin, yaşamın yaratılmasına giden yolun başlangıcıdır." (8)

Varoluşçu bir yazıyı dayanak yaptığım için yazıyı bırakanlar olsa da, sürdüreceğim.

Evet, bu düzende yaşamak bize acı veriyor ve bu yüzden karşı çıkıyoruz. Bilincimiz ise, yeni bir yaşam kurabileceğimizi gösteriyor.

Kapitalizmde yaşamak insana acı veriyor ve acı duyan, acının kaynağına karşı çıkıyor, onu yok etmek istiyor. Acı duymayanın ruhu kurumuş oluyor.

Acı duyan karşı çıkıyor. İşkencehanelerin halka açılmaması, devrimcilerin "kaçarken"vurulması bu yüzdendir. Yapılanları o güne kadar "bilmeyen" (gerçekte göz yuman) bir kişi"camiden"alınıp, bir yüzleştirme için örneğin, emniyet müdürlüğüne götürüldüğünde, yüzü dehşet içinde kalıyor; bunun örnekleri çok yaşandı."Bilmeyen" insanlara öğreten, yaşadıkları şoklar oluyor.

Acı duymak yetiyor mu? "Üzerine gidilmesi"gerekiyor. Ne ile? Nazım "bilgisi varsa"derken "bilgisi"sözcüğünü büyük harflerle yazıyor. Bilinçle.

Bilinç, acının kaynağını yok etmek için en etkili silahtır; güce ve dolayısıyla örgütlülüğe işaret ediyor.

Sanatçı :Neden ve Ne Yaşıyor.

Politika,sonuç almak için en kestirme yoldur.*Tolstoy* şöyle tanımlıyor: "Politika sanatı dışlar,çünkü bir hedefe varmak için tek taraflı olmak zorundadır." (9)

Bu en kestirme yol varken birileri tutup niye sanatı seçiyorlar?

Güçsüzlük mü? *Kafka* buna işaret ediyor: "Gerçekte ozan, toplumun orta kişisinden daha küçük, daha zayıftır. Bu yüzden yersel varlığın yükünü, öbür insanlardan daha yoğun, daha güçlü duyar. Türküsü, ozanın kendisi için bir çığlıktır ancak." (10)

Flaubert destekliyor. "romanım, çevrenin dalgalarında boğulmamak için tutunduğum bir kayadır."(11)

Güçsüzlük, belki bir yanını açıklıyor.*Andrey Tarkovski*, sanatçıyı "mecbur olan" olarak tanımlıyor:"Bir sanatçının konusunu 'aradığını' söylemek yanlış olur. Konu onun içinde tıpkı bir tohum gibi olgunlaşır ve şekillendirilmeyi bekler. Bu, tıpkı bir doğuma benzer...sanatçı, durumun hakimi değil, hizmetkarıdır.Yaratıcılık, onun için mümkün olan yegane varoluş biçimidir. (12)

"Neden" olduğu üzerinde fazla durmak gerekmiyor. "Oluyor işte !"diyebiliriz.

Ne Yaşıyor?

"Mümkün olan çok daha az birikimle ve çok daha hızla derine inebiliyor...daha hızlı görebilme yeteneğiyle ölçülüyor." tanımı genel bir özelliğini veriyor.

Sanatçı olmayandan daha hızlı ve daha çok anlıyor: "Sanatçılar resmetmeyi amaçladıkları kır manzarasıyla karşılaşırlar-ona bakarlar,onu şu ya da bu açıdan gözlerler. Onun içine emildiklerini, yutulduklarını söyleyebiliriz" (13)

Dostoyevski, Yeraltından Notlar'da, niçin bir böcek bile olamadığını anlatırken, fazla anlamaktan yakınıyor,yakınmaktan da öte çığlık atıyor: "Baylar, yemin ederim, her şeyi fazlasıyla anlamak bir hastalıktır; hem de tam anlamıyla, gerçek bir hastalık." (14)

Hızlı ve çok anlamak acı veriyor.

Kafka: "Kesin olan tek şey acı çekmektir. (15)

Van Gogh: "İşte böyle; sanatıma hayatımı koydum, kendimi tehlikeye attım, bu uğurda yarı aklımı yitirdim."

İsabelle Allende: "Kısa öykü kitabımda yer alan son öykü, bir yanardağ patlamasının yol açtığı bir çamur gölünde üç gün kaldıktan sonra can veren küçük bir kızla ilgili...1985'te dünyadaki bütün TV ekranlarında gördük *Omayra Sanchez*'in yüzünü...O kızın kara gözleri beş yıl aklımdan çıkmadı...Omayra'nın yüzünü gördüğü ilk günden başlayarak, onun için birşeyler yazmak istedim, ama yazmadım. Acısını yeterinci yaşamamıştım. En sonunda öyküyü yazabilecek duruma geldiğimde ise, onunla ilgili bir şey yazamadım.Öykü Omayra Sanchez'le ilgili değil, onun yanında olan biriyle ilgili. Omayra Sanchez'in doğrudan doğruya yaşadığı acıdan iki üç düzeyde uzaklaştırılmış bu öykü bu...ben küçücük bir acı çektim, o ise çok büyük bir acı yaşadı..." (16)

Sinan Şanlıer(Fotoğraf Sanatçısı): Sadece uygun bir söylemi bekleyebilirim. Sanatın acısı ya da sanatçının acısı." (17)

Ve bir bilim adamı, *Yalçın Küçük*: Derin ağrılar içinde yazdım. Bu önsözü de acılar içinde yoğrularak

kaleme aldım.(18)

Bunları sanatçılar söylüyor; onları mantıklı olmaya, bize saçma gelen bu "acı" denen kaynağı bırakmaya, "akıl" dolu süreçler yaşatmaya davet ediyoruz-ki bunlar daha çok politikacılar oluyor-ama onlar bu davetlere-yani eleştirilere-karşılık şunları söylüyorlar:"Evet, ilginç.Ama yaratıcı edim bende olup bitenler bunlar değil."(19) Yine de saçma mı bulunuyorsunuz? Mektup yazmak bize neden zor gelir? Çünkü yazarken kendimizle karşılaşırız! "Kendimiz" kimdir?Her birimiz çağımızı yansıtmıyor muyuz?

Sanatçı, hızlı ve çok anlıyor, sanatçı olmayandan daha çok acı mduyuyor, acıyı dönüştürmek, bir şarkıyla, bir resimle, şiir ya da romanla çığlık atmak, anlatmak, göstermek istiyor.

Bu noktada bir paradoks başlıyor.*Rolla May*, anlama anı'na "kaşılaşma"diyor-"ilham geldi"dediğimiz an.Karşılaşma oluyor ve sanatçı karşılaştığı"şey" le birlikte yaşamaya başlıyor.Paradoksun iki boyutu var:

Bir; yaratma sürecini yaşamak. Burada günlük yaşamla uyumsuzluk ortaya çıkıyor ve yalnızlık istiyor. Uyumsuzluk gösteriyor.Amerikalı psikiyatrist Kay Redfiel Jamison'un bulgularına göre roman yazarlarının yüzde 13'ü, şairlerin yüzde 28'i ressamların yüzde 50'si deprasyon yüzünden tedavi görüyor. (20)

İki: Yaratma sürecini toplumsal mücadele içinde yaşamak.

Bir; yaratma sürecinde ne oluyor?

Bernhard Shaw,kemancı *Heifitz*'in ölmesinden korkuyor ve bir konserini dinledikten sonra şu notu yazıyor:

"Azizim Mr. Heifitz,

Karım ve ben konserinizle büyülendik. Böylesine güzel çalmayı sürdürürseniz genç yaşta öleceğiniz muhakkak. Kimse tanrıların kıskançlığını kamçılamadan böylesine mükemmel çalamaz. Sizden her akşam yatmadan önce kötü bir şeyler çalmanızı içtenlikle istirham ediyorum."(21)

Yalçın Küçük, yaratıcının, tanrı tekelini yıkan olduğunu söylüyor. (22) Tanrı tekelini yıkan her yerde ölüme yakın oluyor; politikada, bilimde, sanatta.

İki; yaratma süreci tuplumsal mücadele içinde yaşanırken, sanatçı, politikacının ölçülerine göre-ve gerçekte-sapma gösteriyor; politikacı ile çatışıyor. Çelik Bilgin, bilimadamını açıklarken "Bilimadamları, tarihin büyük bir yükselişiyle, devrimler yükseliştir, politika ile ilgili olmaya başladıkları halde, bunda kalıcı olamıyorlar;bu da, anlamanın eylemliliği zayıflatan etkisiyle açıklanabilir...Anlamak, değiştirme iradesini zayıflatıyor"(23)diyor ve politikacı arkadaşlar bunu bir sapma işareti-ya da sonucu-olarak değerlendiriyorlar.(24) Sanatçı içinse en güzel örnek, bazılarımızın"proleter sanatçı"diye adlandırdığı *Maksim Gorki* ile *Lenin* çatışmasıdır.*M.Gorki*, geçici Hükümete bir mektup yazarak hükümetin süren dünya savaşını durdurmak için bir barış andlaşması imzalamasını ve Rus halkının yeni rejimin giriştiği siyasi ve sosyal kalkınma işini desteklemeğe çağırmasını istiyor.*Lenin* buna ateş püskürüyor ve "Bu hükümetten halkçı bir barış andlaşması istemek,'umumhane işletenlerden erdem vaaz etmek'le birdir"diyor. Uzaktan Mektuplar'da da Gorki ile bu konu üzerinde konuşmalarını şöyle anlatıyor:"Bu satırları yazan, Kapri adasında Gorki ile buluştukları sırada, bunu kendisine haber vermek ve siyasi hatalarını yüzüne vurmak fırsatını bulmuştu.Gorki, bu yüze vurmaları, taklidi imkansız bir tatlılıkla ve yapmacık olmayan şu söylerle savuşturmuştu: "Ben kötü bir marksçı olduğumu biliyorum. Hem sonra, sanatçı olan bizler hepimiz de az buçuk sorumsuz insanlarız." Buna söyleyecek söz bulmak zor.

Gorki'nin engin bir sanat kabiliyeti olduğuna şüphe yok. Dünya işçi hareketine dün de çok yararlı olmuştu, yarın da olacaktır." (25)

Sanatçı politikanın kurallarına göre sapma gösteriyor ve Lenin, sorumsuz olduğunu kabul eden Gorki için "engin bir sanat kabiliyeti orduğuna şüphe yok" diyor.

Yaratma süreci, kendisinin ve toplumsal mücadele içinde, çatışmalı ya da uyumlu, yaşanıyor ve eser ortaya çıkıyor. Ama bitmiyor.Her çığlığın bir bedeli oluyor;devlet bunu ödetiyor. Bu noktada sanatçı politikacıyla aynı alanda oluyor. Gelen saldırıya karşı eserini savunması gerekiyor.Bunu yapamadığı zaman eksiltiyor.

Bir sanatçı eserini yaratmadan önce ve yaratma sürecinde güçsüz olabilir.Ancak eseri yarattıktan sonra güçlüdür.Çünkü her yaratma süreci, güzellik'e doğru'ya ulaşma sürecidir ve bu süreci pürüzsüz yaşayan güce ulaşmış olur.Eserini güçlü bir biçimde savunmayan her sanatçının eseri sorgulanmalıdır,eksik yaşanmıştır ve bunun ipuçları eserindedir.

Eylemin anlamı

Sonraki alt başlıkları desteklemek icin gerekti: Her eylemin gücü, değiştirme gücüdür. 12 Eylül'ün gücü, devrimcileri devrimcilikten vazgeçirme, 12 Eylül'e karşı devrimcilerin gücü, devrimci olarak kalma gücüdür.

Adressiz Sorgular (26),eylemin anlamı'dır.Adressiz sorguları yaratanlar,eylemin anlamı'ndan sapmıyorlar.Her sahne, işkencecilerin "Bağır!"demeleriyle başlıyor ve işkencecilerin "Bağır!" diye bağırmalarıyla bitiyor.

İsmail Beşikçi, eylemin anlamı'dır. Bir cümle, bir satır, bir an vazgeçmiyor.Yazdıklarını hukukçu denetiminden geçirtmiyor. Sade, ve abartısız."Teşhirsiz!" Yazıyor. Alıp götürüyorlar, bedelini ödüyor, çıkıyor...

Türkiye'de sanatçı, sorunu ve sapma

Her iki oyun da, politika da, sanat da, cesaret gerektiriyor. "Cesaret, sevgi ve sadakat gibi diğer kişi değerleri arasında yer alan bir erdem ya da değer değildir. Cesaret olmaksızın sevgimiz salt bağımlılık olarak solar.Cesaret olmaksızın sadakatimiz uyumculuk halini alır." (27)

Oynayanların her ikisi içinde, sanatçı ve politikacı için, temel kural: Kendisini cesaretle adamak.Ve her seçim,büyük olursa anlam kazanıyor.

Sonra şunlar geliyor: Amaçtan , anlam'dan sapmamak, bedeli öderken de anlam'dan sapmamak ve ölümü karşılayabilmek.Ölüm, her zaman politikacıya daha yakın duruyor. Sanatçı, ölebilenleri anlatıyor ve belki de böylece yaşama ve ölebilenlere olan borcunu ödüyor. Dostoyevskiy'e ölümü gösterip bırakıyorlar. Dostoyevskiy, bir daha Çarlığı yıkmaya kalkışanlarla

birlikte olmuyor.Ama büyük eserler bırakıyor.
Sanatçı kendisini önce-önce!-neye adamalıdır?Sanata!
Ve nasıl ?:"Santçının kendi sanatı uğruna verdiği mücadelenin vazgeçilmez koşulları, kendine inanmak, (sanata) hizmet etmeye hazır olmak ve taviz vermemektir." (28)
Türkiye'de sanatçının sorunu, ne devlet yardımı, ne de devlet baskısı, bu oluyor, kendisini sanata adamaması.
Geçim sorunu nedeniyle sanat yapmadıklarını, sanat için devletin yardım etmesi gerektiğini söyleyenler Knut Hamsun'un Açlık romanını bilmiyorlar mı? Okuyanların bir kez daha okuması, geçim sorunu olduğunu söyleyenlerin utanması ve Türkiye'de sanatçıyı değerlendirirken politika ölçülerinden önce-önce!-*Açlık*'ın temel ölçü alınması gerekiyor.
Türkiye'de sanatçı "oyunu kendi alanının kurallarına göre değil, politikanın karallarına göre oynamayı seçiyor.Zorunlu kalmaktan önce seçiyor!
Bu noktaya *Akif Kurtuluş* daha önce Eylül 1990 tarihli *Demokrat* dergisinde değindi, *Maddeci Komünist Sanat Hareketi* başlıklı yazıda, sanatçının politikayla karşılaşmasının pratik bir zorunluluk olduğunu da söyleyerek şu vurguyu yaptı:"Sanatçının muhalif konumunu yapan "şey"in politik konum alıştan başka bir "şey"in olması gerektiğini, ancak, bunun olmadığını vurgulamaya çalışıyorum."
Evet, Türkiye'de sanatçı, "biraz"sanatçı, "daha çok"politikacı oluyor. Pratik bir zorunluluk var, politikayla, devletle, ister istemez karşılaşıyor ve böyle bir durumda sanatçıdan çok politikacı olmaması mı gerekiyor?Evet sanatçının önce sanatçı olması gerekiyor.
Oyunun kuralıdır;kendi sahasında oynayan tabelaya önce yazılır. Şu söylenebilir: "Doğru. Ama rakip sahada yenersen, yenginin anlamı daha güçlü olur." Bu da doğru. Ama rakip sahaya gidip de, oyunu rakibin kurallarına göre oynayanlardan dönen olmuyor. Tarafsız bir saha da yok! Rakip sahasını genişletiyor ve üzerine gelenleri yutuyor. Bu durumda Türkiye'de sanatçının kronik sapması da şu oluyor:Devletle uzlaşma.
"Sanat uzun, ömür kısadır" (29) Tersi oluyor: Sanat kısa, ömür uzun. Ve şu tip ortaya çıkıyor: Türkiye'de sanatçı sorununun para olduğunu söylüyor, devleti sanatçıya yardım yapamadığı için politik bir dille "şiddetle"eleştiriyor. Devlet bu eleştiriyi çok haklı buluveriyor ve parayı veriyor. Parayı alan birdenbire kendisini suçlu hissediyor ve solcuların devlet içindeki ajanı oluyor: "Parayı alırsın, ama söyleyeceğini de söylersin."Elbette! Söyleyeceğim, Havel'in oyununu oynamak olur!
"Yaratıcı cesaret yeni bir toplumun inşasında yeni biçimlerin yeni sembollerin, yeni modellerin bulunmasıdır." (30)
Eğer bir sanatçının, içinde yaşadığı düzenle bir sorunu varsa ve yeni bir düzenin kurulabileceğine "işaret"etmek istiyorsa, bunu deli gibi istiyorsa, o düzenin "kaynağıyla" bütün bağlarını kesmekten başka ne yapabilir?
Türkiye'da sanatçının kendisini sanat yapmaya zorlayan, dahası "mecbur eden"koşulları var eden ve sürdüren "kaynakla" sorunu var mıdır?
Akif Kurtuluş, adı geçen yazısında, "Türkiye'de, bugünkü hükümetten de, dünkü hükümet(ler) den de sanatçıların, aslında sistemle ilişkilerinde fazlasıyla memnun mes'ut olduklarını söyleyebiliriz"diyor. Bu durumda ne oluyor? "Türkiye'nin sanat medyası, ortamı, sistemi olumsuzlayan bir sanatsal pratikle karşılaşmıyor..."
Türkiye'de sanatçı "sistemle ilişkilerinde fazlasıyla memnun mes'ut." Ama sistemle sorunu yok mu gerçekten? Kesinlikle var! Hiçbir sanatçı bu düzende yüzü dehşet içinde kalmadan yaşayamaz, yaşayamıyor. Ama ne yapıyor?
Tekrar tekrar vurguluyorum: Türkiye'de sanatçı önce sanat'tan kaçıyor! Yaratma sürecinden, acı'dan kaçıyor! Kendisini tüm bir dolulukla adamıyor ve acı'dan kaçarken, "kaynağa"koşuyor!"Kaynağa", düzeltmesini rica ediyor. Yaratma sürecinin bedeli yerine, bunun bedelini ödüyor: Ruhu kurtuluyor.
Dostoyevskiy, Yeraltından Notlar'da ortalama bir insana yetecek kadarından fazla anlıyor olmaktan yakınıyor, çığlık atıyor. Ama daha sonra Suç ve Ceza'yı, Karamazof Kardeşler'i ve diğer büyük eserlerini yazmaktan kaçmıyor.
Türkiye'de sanatçının sorunu, politik konumundan önce, sanat'tan kaçmasıdır. Güçlü olabileceği alan yerine zayıf olduğu alanı seçiyor ve yutuluyor. Sanat'tan korkuyor ve yutulmak üzere gidiyor. Yutulduğunu da kabul etmiyor ve devletin içinde solcuların ajanı oluyor, devleti kandırıyor.
Sanattan neden kaçıldığını Bernhard Shaw kemancı Heiftz'e yazdığı notta güzel ve eksiksiz anlatıyor. Peki sanatçılar sanattan kaçmasalar ne olacak?
Her yaratma süreci, Gerçek'te, Doğru'ya, Güzellik'e ulaşma eylemidir. Ve her sanatçı, eserini bitirmeden önce, yaratma süreci boyunca güçsüzdür.Kendilerini bu sürece dolulukla adayanlar Gerçek'e ve güce ulaşırlar. Ama "Güzel, gerçeğin peşinden koşmayanlardan kendini gizler." (31) Gerçek'e, Güzel'e, pürüzsüz bir biçimde ulaşanlar ise ondan vazgeçemezler.
Sanatçının gerçeği nedir? Her zaman politik gerçek olmuyor. *Balzac*'ın politik tutumu ili edebiyattaki yerini tam bir zıtlık taşıdığı biliniyor. *Lenin*, *Tolstoy*'u şöyle değerlendiriyor: "bir yanda, yalnız Rus hayatının eşsiz tablolarını çizmekle kalmayıp, dünya edebiyatına da birinci sınıf eserler vermiş olan deha sahibi bir sanatçı. Öte yanda, kendini köyün meczubu gibi gösteren bir toprak sahibi." (32) "İnkılâbı anlamadığı ve bundan yüz çevirdiği aşikar olan" (33) bir sanatçı, kendisini sanata adadığı zaman hayatın "eşsiz tablolarını"çizebiliyor.
Kendilerin sanata dürüstlükle adayanlar, kurnazlık yapamıyorlar. Nazım, devrimi anlayamayan ve bundan yüz çeviren Tolstoy'u şöyle tanımlıyor: "Ben Tolstoy kadar hileye tenezzül etmeyen sanatkar az gördüm. Kurnazlık yapsa bile bir devin çocuk kurnazlığı. Zaten başka türlü de olamaz, kuvvetine güvenen insan kurnaz değildir." (34)

Sapmanın yaşanması

Sanatçının uyumsuzluğu kesindir ve genel bir özellik olarak, uyumsuz olduğu bir düzen içinde, yeni

bir düzeninin politik alandaki temsilcilerinin ölçülerine göre de sapma gösteriyor. Böyle olması gerekmiyor, ama tarih bize sapma göstermesinin sanatçının genel bir özelliği olduğunu anlatıyor. Pratik tutumunda sapma oluyor, ancak eserin bedelini ödeme aşamasında eserin savunulmaması ve gelen saldırının göğüslenmemesi, sanatçı ve eserini lekeliyor; eser ve yaratıcısının eserin bedeline karşı pratik tutumu birbirlerinden bağımsız olamıyor; bu da kesindir. Sanatçının, eserinin bedeline karşı aldığı tutum, eserindeki sapmaları tespit etmemizi sağlayabilecek bir ipucudur.

Ancak, bu aşamadan önce, aynı malzeme üzerinde ve derinde çalışan politikacı ile sanatçı arasındaki temel sorun, sanatçının yaratma sürecinde-kaçması mümkün olmayan politik tutumlarda değil-politika yapıp yapmadığı, doğru olan politik ölçülere uyup uymadığı değil, derinde bulunan "şey"le, sanatçının eseri üzerinedir. İlk önce böyle olmalıdır. Politika ve sanat, kuralları farklı iki zanaattir ve her zanaatkâr, önce-önce!-kendi zanaatinin kuralları ile değerlendirilmelidir. Lenin, bu "önce" kuralını sanatçılar için en iyi uygulayan politikacı olmuştur.

Büyük eserleri, o gün için bir sapma olarak görülen büyük seçimlerin, dehşetle yaşanmasına borçluyuz.

Ölçülerimiz

Bizim sanatçılarla sorunumuz, "önce"işaret ettikleri "şey"le, zanaati ile ilgilidir. Bu konuda bir bütün olarak *Edebiyat Dostları, Akif Kurtuluş* politik toplantılarda işçiler önünde *Edip Cansever*'den şiirler okuyarak ve *Osman Çutsay,Toplumsal Kurtuluş'un 6.* sayısında yayınlanan *Edip Cansever ve Sınıfa Şiir Küstahlığı* yazısında vurgu yaptılar. Osman Çutsay, yazısında "(Edip Cansever) biz solcu talepleriyle kalmadı. Şiiriyle kaldı" diyor ve şunu soruyor: "Tarihimizdeki ya da aynı anlamda kullanırsam, anadilimizdeki rafine ve işlenmiş olanların mirasçıları biz sosyalistler olmayacak da Murat Belge'den Enis Batur'a kadar genişleyebilen bir "klan"mı olacak?"*

"Proleter sanatçı"ölçülerimiz çok tartışma götürüyor. Edip Cansever bu ölçünün dışında kalırken, sahnede "işkencede günlerce özgürlük mahkumları" derken dinleyicilerine el çırptırarak tempo tutturan *Ferhat Tunç* "proleter sanatçı" ya da "devrimci sanatçı" olabiliyor. Sait Faik'i bir "sarhoş" alarak bilirken ve tanımak için lütfedip de bir öyküsünü okumazken, Livaneli'nin "Özgürlük"ya da Yeni Türkünün "Sakın çıkma patika yollara"şarkısını dinleyebiliyor ve bu şarkıların sözlerini sorgulamayabiliyoruz.

Kimdir "proleter sanatçı"? Gorki mi?

Gorki Lenin'e, Lenin'in kitaplarını "papaz taraftarı, kaba saba, zararlı, saçma" (35) bulan Mach'çılarla uzlaşmasını öneriyor. Gorki, Geçici Hükümet'in Rusya'ya barış getirebileceğine inanıyor ve Lenin bu nedenle Gorki'ye ateş püskürüyor. Gorki, politikada sorumsuz olduğunu kabul ediyor. Çoğaltılabilir.

Sanatçı çağının tanığıdır; anlar ve anlatır.

Gorki, "proleter sanatçı"değildir. Gorki, çağını, proletaryayı ve devrimi, anlamış ve anlatmıştır.

Nazım,"proleter sanatçı" değildir. Nazım çağını, çağının anlamını ve insanını dehşetle anlamış ve dehşetle anlatmıştır. Nazım önce sanatıyla devrimcidir.

"Ekim devriminin Ozanı" *Mayakovskiy*, Bolşevikler kendilerini devrime adamışken, aşksız yaşayamamış, yazamamıştır. Ve Mayakovskiy, *Marx*'ın "Aslında başlangıçta tutkulu bir arzu, ama umutsuz bir sevgi"(36) olarak tanımladığı aşk yüzünden intihar etmiştir.

Ölçülerimiz çok tartışma götürüyor.

Tolstoy, politikayı"tek taraflı olmak zorunda" diyerek doğru tanımlıyor elbette! Ama bazı seçimlerimizde kurnazlık yapmıyor muyuz!? "Kuvvetine güvenen insan kurnaz değildir" ve "hasisliğimizde seçim gücümüz yatıyor"(37)-olmalı!

Seçim ve inandırıcılığa inat

Her seçim büyük olmalıdır. Seçimin inandırıcılığı, seçilen alanda gösterilen inat oluyor ve ancak karşılarına çıkan her şeye-her şeye!-karşı direnen ve seçimlerinden sapmayan, seçimlerinin "anlamından" sapmayanlar, seçimlerine inat edenler "değiştirebiliyorlar"

Ve *Brecht, Me-ti'nin Özdeyişler Kitabı*'nda İnatçı sanatçıyı anlatıyor:

Me-ti, kuzey eyaletlerinden birindeki bir halkevinde güzel bir resim gördü...işçilere: "Bu resmi nereden buldunuz?"diye sordu. İşçiler gülerek "Onu bize sanatçının biri zorla sattı " dediler,.."bütün bir gün boyunca bize dil döktü,.. resimdeki her çizgiyi dikkatle planladığını söyledi, şu güzelliği ya da bu inceliği görüyormuyuz, diye, bize soru üzerine soru yağdırdı. Sonunda içimizden bazılarını gerçekten resmin iyi olduğuna inandırdı. Geri kalanlarımız da ondan bir an önce kurtulmak istiyordu, onun için resmi ve levhayı satın aldık. Acıdığımızdan, onu büyük bir düş kırıklığına uğratmak için yaptık bunu; ayrıca ona yardımcı olmak da istedik, çünkü açlığın ne demek olduğunu biliriz. "Me-ti" Anlıyorum"dedi. "adam gerçekten inatçı biriymiş. Peki ama, madem resmi çoğunuz beğenmemişsiniz, ressam halinden memnun olarak buradan ayrıldıktan sonra neden indirmediniz duvardan? "işçiler, ne karşılık vereceklerini bilemez oldular. Sonra "Aslında o tuhaf bir iş"dediler, "bu resim sanki onu yapanın inatçı karakterinden bir şeyler almış gibi. Asılı olduğu yerde konuşuyor. Üzerine beğenmeyen bakışlar çevrildiğine alınmıyor, ama indirmeye kalkışsaydık, bağırırdı hiç kuşkusuz. Şöyle denilebilir: Savaşan bir resim bu..." (38)

Resim zorla satan sanatçı aç ,ama inat ediyor ve açlıkla, savaşan resimler yaparak savaşıyor.

Mayakovskiy, "gece gündüz, boya kutularınınbile donduğu soğuk bir odada (39) çalışıyor, afişler yapıyor, karikatürler çiziyor ve bu koşullarda Devrim şiiri "150 000 000"u yazıyor. Eğitim Komiseri Lunaçarski bu şiiri şöyle değerlendiriyor: "Süprüntü, budalalık, görülmemiş aptallık. Bana göre, böylesi on yapıttan

* Evet bunlar "klan"dır. Murat Belge, Enis Batur, Özdemir İnce, Hilmi Yavuz ve türleri "klan"dır. Tuttukları her şeyi kirletiyorlar. Dostlarımızı ellerinden almalıyız. Hilmi Yavuz'la 2000'e Doğru'nun 12 Mayıs 1991 tarihli sayısında Poesium üzerine yapılan söyleşiyi hepimiz okumalı ve bunları her yerde ve her zaman teşhir etmeliyiz! Bunlar, her yanları yağ bağlayan, kokuşan bir "klan"dır!

biri, o da 1500 sayı geçmemek üzere basılacak." (40)

Mayakovskiy, "Futurizm"i, "Gelecekçilik"i savunuyor ve garipseniyor.İki arkadaşı, *Burlyuk* ve *Kamenski* ile birlikte, şiirlerini halka ulaştırmak için ve basımevlerinin kendilerini boykot etmeleri nedeniyle, Güney Rusya'ya geziye çıkıyorlar; şiirlerini meydanlarda okuyorlar.(41)

"Düğmelerinde para taşıyorlar ve yüzlerinde uçak, köpek ve kabbalist işaretleri çiziyorlar." (42) Bir gazeteci onları şöyle tanımlıyor: "Onlar dejenere olmuş tiplere benzemektedir. Kostümleri-bütün bu kırmızı ceketler- büyücülerden çalınma...Ve yüzlerindeki yanık izleri de suçlu tiplerden ödünç alınma..." (43)

Mayakovskiy ve arkadaşları inat ediyorlar. Dinleyicilerden biri şöyle bağırıyor Mayyakovskiy'e: "Şiirleriniz geçici. Yakında unutulacaklar."Mayakovskiy, güvenli ve inatçı: "Bin yıl sonra gel bana, o zaman görüşürüz."(44)

Türkiye'de inatçı sanatçı yaşadı, yaşıyor:

Işıl Özgentürk, Devrim için hareket Tiyatrosu'nu anlatıyor:

"1968'in sıcak Eylül günü Aksaray'da o zamanki Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) salonunda altı kişi biraraya geldiler. Amaçları tiyatro yoluyla "Kimin için sanat?"sorusuna bir yanıt aramaktı...Onları bir tek amacı vardı. "Kimin için sanat?" sorusunun yanıtını sokaklarda, kahvelerde, miting alanlarında vermek, aramak...Sonra Devrim İçin Hareket Tiyatrosu, tiyatronun zorunlu kapanma yılı olan 12 Mart 1971'e kadar, Köprü, Amerika, Grev ve Gecekondu adlı oyunlarını yüzlerce kez sokaklarda , grev alanlarında, kahvelerde, mitinglerde oynadı...Sık sık kovuşturmaya uğradılar, gözaltına alındılar, dekorlarını kendilere taşımak zorunda kaldılar, sık sık sesleri kısıldı, okulu bir iki yıl ertelediler, işten atıldılar ama hep oynadılar."(45)

Grup Yorum, Türkiye'de sanatçının "Devlet yardımı!Devlet yardımı! diye diye devlete koştuğu bir dönemde ortaya çıktı;"sakın çıkma patika yollara !" şarkılarını dinlediğimiz bir dönemde bir "patika" yola çıktı. Bazılarımız "Grup Yorum'un yaptığı müzik mi sence?" diye sorduk. Onlar, sokaklarda, grevlerde, alanlarda ve salonlarda söylediler. Sık sık kovuşturmaya uğradılar, gözaltına alındılar, sesleri kısıldı ve müzik eğitimi aldıkları konservatuarları bıraktılar, ertelediler, ama hep söylediler, söylüyorlar.

Her üç örnek de çok güzeldir. İnat ediyorlar. Onları, politik ölçülerine uymadıkları için ya da eserlerinde işaret ettikleri"şey" kendilerini rahatsız ettiği için beğenmeyenler çıkıyor, çıkacaktır. Ama onlar, bin yıl sonra da okunacak, anılacak ve dinleneceklerdir. Ama ne "Kahrolsun Faşizm!", ne de "Sakın çıkma patika yollara!" dedikleri için! Önce, seçtikleri alanda inat göstererek yarattıkları ve insanlara söylemek istedikleri "her şeyi" onlarla söyledikleri, bedellerini cesaretle ödedikleri eserleriyle!

NOTLAR

1.Faust, Yohann Wolfgang Goethe,Çev. Sadi Irmak, İstanbul Kitabevi, 1973, İst.s.43

2. Kafka ile Konuşmalar, Gustav Janouch, Çev. A.Turhan Oflazoğlu, Bigi Yayınevi, Mayıs 1966 Ank. s.70

3. Kemal Tahir'e Mapusaneden Mektuplar, Nazım Hikmet, Bilgi Yayınevi, 2.Bas. Haziran 1975 Ank. s.70

4. Mühürlenmiş Zaman, Andrey Tarkovski, Çev.Füsun Ant, Afa Yayınları, Ekim 1986 İst. s.49

5.Akt. Andrey Tarkovski,age. s.51

6. Küfür Romanları, Yalçın Küçük, Tekin Yayınevi, 2. Bas. 1988 İst. s.60,61

7. Henri Troyat, Gorki biyografisi, Telos Yayınevi

8. Yaratma Cesareti, Rolla May, Çeviri ve Sunuş Alper Oysal, Metis Yayınları, 2. Bas. Mayıs 1988 İst. s. VIII,IX

9. Leon Tolstoy'un günlüklerinden akt. Andrey Tarkovski, age. s.57

10. Kafka ile Konuşmalar,s.14

11. Age. s.107

12. Mühürlenmiş Zaman, s.48

13. Yaratma Cesareti, s.37

14.Yeraltından Notlar, Fyodor Mihayloviç Dostoyevskiy, Çev. Mehmet Özgül, Adam Yayınları, Nisan 1989 İst. s.12

15. Kafka ile Konuşmalar, s.10

16. Celal Üster'in kötü çevirisiyle, Cumhuriyet Kitap Eki, sayı 64, s.12,13

17.2000'e doğru, 26 Mayıs 1991

18. Kürtler Üzerine Tezler, Yalçın Küçük, Dönem Yayınevi, 1.Bas.Ağustos 1990,s.16

19. Yaratma Cesareti, s.32

20. Cumhuriyet Bilim ve Teknik Eki, sayı 206

21. Akt. Rolla May, age. s.22

22. Kültür Romanları s.60

23, Çelik Bilgin, İyimser Marx, Toplumsal Kurtuluş 37-38, s.22

24. Deniz Hayat, Toplumsal Kurtuluşta Yol Ayrımı, Deneyim ve Derslerde şöyle değerlendiriyor:"Anlaşılmaması için çok uğraşılan bu satırlardan, Marx'ın 11. tezinin doğru olmadığı, söylenmek isteniyor. Çünkü bu önemli tez onların rasyonalize ve teorize ettikleri konumlarına uymuyor."

25. Lenin, Sanat ve Edebiyat üzerine seçmeler, derleyen Jean Freville,Çev. Şerif Hulusi, Payel Yayınevi

26. Adressiz Sorgular, derleyen Yaşar Ayaşlı, Yurt-Kitap Yayın

27. Yaratma Cesareti, s.7

28. Mühürlenmiş Zaman, s.45

29. Faust, s.41

30. Yaratma Cesareti, s.19

31. Mühürlenmiş Zaman, s.47

32. Lenin age.142

33.Age.142

34. Kemal Tahir'e Mapushaneden Mektuplar, s.258

35. Lenin, age. s.113

36.Karl Markx'ın babasına 10(-11)Mart 1837'de yazdığı mektup, Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, İletişim Yay. c.1, Ek s.7

37. Edip Cansever ve Sınıfa Şiir Küstahlığı, Osman Çutsay, T.K, sayı 6 s.70

38. Me-ti'nin Özdeyişler Kitabı, Bertolt Brecht, Çev. Ahmet Cemal, Alan Yay. Aralık 1982 İst. s.108-109

39.Akt.Abdullah Rıza Ergüven, "Ben", Mayakovskiy, Gerçek Sanat Yayınları, Kasım 1989 İst. Sunuş yazısı, s.7

40. Age.s.15

41. Age.s.7

42. Age.s8

43. Age.s8

44. Age.s9

45. Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ans. İletişim Yayınları, c.5, s.2074

Üç kavram : aykırılık,sıradanlık, yalnızlık...

Y Ü K S E L E R

Aykırı olan düzen karşıtı olandır

Toplumda hakim düşünce; egemen sınıfın düşünce ve tavrıdır.Egemen düşünceden kopuş,*eski kendi* bilincimizden de kopuştur. Bu aynı zamanda toplumun çoğunluğunun bilincinden de kopuşu beraberinde getirir. İşte o an,toplumdaki egemen bilinç ve tavırla çatışma, aykırılığımızı kabul etmeksizin kendimizi ileriye doğru geliştirme olanağı bulamayız. Kim ki, bu aykırılığa hayıflanıyorsa toplumun egemen düşüncesinden kopamamıştır.Bu nedenle sızlanmaktadır.Onlar sadece sızlanmıyorlar, ileriye fırlayanları da geri çekmeye çalışıyorlar.

Baskının yoğun olduğu tarihsel koşullarda teklere, örneklere ve toplumun mevcut durumundan aykırı olanlara gereksinme olduğu gibi,bunlar, tarihi ileriye doğru dönüştürmede dışarı vurmayan yığınsal düşünceyi ve tepkiyi ifade etmekle tarihin akışına, yapılışına katkıda bulunurlar.

Sıradan olan düzenden yana olandır

Kişi devrimci olmaya karar verdiği andan itibaren bu aykırılığın kendisini sıradan olanın dışına ittiğini bilmelidir. Sıradan olan düzenden yana olandır, günü-nü gün edendir. Sıradan olan halinden de kendinden de, durumundan da memnun olan veya olmasa bile tepki göstermeyendir. Sadece kendini düşünendir. Ve kendi çıkarı için herşeyi, ama herşeyi yapabilir durumda olandır. 12 Eylül böylesi bir kişiliği yaygınlaştırmıştır. Kişi devrimcileştimi , yukarıda belirtilen "kişilik"ile aykırılaşır ve çatışır. Bu nedenle de egemen toplumsal ilişkiler tarafından yalnızlığa itilir. Devrimci olmakta kararlı iseniz bu yalnızlık dirence dönüşür. Bu direnç yalnızlığı kaldıran bir işlev görür. İşkencede, hücrede ve takipteki devrimcinin direnci bu bilincin ifadesi olur.

Yalnızların yığınsallaşması toplumsal kopuşları zorluyor

Yalnızlığı bilen, yalnız olarak ayakta kalmasını da bilir. Böylesi "tek"ler arttıkça kütleleşir. Toplumsal çalkantı, alt-üst oluş, yığınsal tepki ve direncin egemenlerce bastırıldığı yenilgi dönemlerinin ardından yeniden yalnızlığa düşülebileceğini bilmek gerekiyor. Böylesi durumlarda sorumluluğu yığınlarda değil, kendimizde aramamız gerekiyor. Aksini düşünenler kendi yalnızlığının bilincine varamayanlardır.

Yalnız olmak, yığınlardan kopuk olmak demek değildir. Yığınların tutumu, duygu ve davranışları yalnızlığı biçimlendirmektedir. Yenilgi koşullarında yı ğınlardaki geriye kayışa ayak uyduranlar, kendilerinden ödün verenlerdir. O koşullarda da yalnızlığında kararlı ve tutarlı olmak gerekiyor. Taraf olduğunu bilmek ve yerinde sımsıkı durmak gerekiyor. Bazıları, başkaldırının egemen sınıfın "demir ökçe"lerinin altında ezildiği "zor"un gündeme geldiği koşullardaki kaçışta yanında kendisi gibi olanları göremeyince yalnızlığını dirence dönüşütüreceği yerde ya kaçanlara katılmakta, ya da ihanete yol açmaktadır.Geçmişine kin kusarak intikam almaya çalışan ihanet, sıradan olanların yanına dönmekte, hatta dahada dibe batmaktadır.

Türkiyeli sosyalistler, en büyük aykırılığı 12 Eylül öncesi yaşarken, en büyük yalnızlığı ise12 Eylül'ün ardından yaşadılar. 12 Eylül bir dönüm noktasıdır. Öncesi ve sonrası biribirini yadsımaktadır. Bugünler de ise her iki sürecin yadsınması gelişmektedir.Derindeki birikim, öfke, inilti durmadan ve yükselerek yüze çıkmaktadır. Hırs ve sınıf kini ile dolu olarak kendini dışa vurmaktadır. Günümüzde yalnızlık kendi yalnızlığını büyük çoğunluğa dönüştürüyor. Yalnızlar artıyor.Yalnızların yığınsallaşması toplumsal kopuşları zorluyor. Bu sevindirici bir olgu. Bu nedenle; doğru söylemde yalnızlaşmakta, arınmakta ve çıblak olarak ortaya çıkmaktadır.Burjuva ideolojisinden kopuş, onun karşıtı olarak kendini yükseltme uç noktaya varıyor. Çoğunluğun ve sıradan olanın düşünsel sapkınlığından uzaklaşılması ve yeni olan yolun üretilmesi gerekiyor. Bugün o yol açılıyor.

Günümüzde aynılar bile ayrı yürüyor

Eylemde ve söylemdeki uçlaşma doğal olarak sol saflardaki aynıları ve ayrıları ortaya çıkarıyor. Bu anlamda birlik sorununu nesnel durumun kendisi olanaklı kılacaktır. Ama birlik sözcüğünün sihri herşeyi çözecek ilaç olamıyor. O sihre kapılınmamalı. İstemekle ulaşmak ayrı şeyler. Süreç yakınların bile ayrı yürüdüğünü gösteryor. Bu nedenle, kendine ve yoluna güven zorunlu. Ama bu, büyük kanallarda birliği engellememeli. Dün doğru dediğine, hiç bir eleştiri getirmeden birdenbire yüzseksen derece ters tavır alıp, yere batırma kişiliksizliğin, sıradanlığın ve korkunun kendisidir. Çoğunlukta ifadesini bulana teslimiyettir. Çürüyüştür..

Tek iktidar odağına doğru

Günümüzde aykırılık uçlaştıkça, yalnızlık olup yığısallaştıkça iktidarın odakları açığa çıkar. İktidar odağının tekelleşmesi önemlidir., İktidarı alıncaya değin çok parçalı bir iktidar odağı işlev görsede, iktidarın alınmasından sonda her odak " otoritenin" kendi elinde yoğunlaşması savaşımı vereceğinden ötürü ; "ihtilalin evlatlarının biribirini yemesinin" önüne geçilmesi olanaksız hale gelebilir.Sadece karşı-devrime karşı

birlik yetmiyor.Aynı zamanda programatik birlik gerekli oluyor.Özellikle siyasal yaşamda olgunlaşmamış ve deneyim noksanlığından ötürü Türkiye solulunun parçalı iktidar odağı ile iktidara yürüyüp alamayacağı, alsa bile elinde tutamayacağı gün gibi açık.Bununla kendi dışımızdakileri yadsımak değil, aksine güçlü bir iktidar odağının oluşması için bugünkü duruma bir an önce son vermek gerekliliğini vurgulamak istiyorum. Özellikle ısınan ve müsait hale gelebilecek bir ortama doğru yuvarlanırken, hayata müdahale edip iktidar şansının doğabileceğini göstermek istiyorum.Karışan bir Orta-Doğu'da geleceğin neler getireceğini kimse önceden kestiremez. Hele sınıf çelişkilerinin ve ulusal çelişkinin sarmal hale geldiği Türkiye'de geleceğin sosyalistlerin olduğu açıktır.Bu nedenledir ki; burjivazi, solu tasviye planlarını kendisine "sol maskesini takmışlar eliyle bir an önce gerçekleştirmek isterken bilinç altında bu korku yatıyor. Ve sınıf sezileri ona yol gösteriyor.

Tepki ve ürettiği sonuç

Tepkinin örgütlülüğü , küçük "aparatçık" ve çevreler şeklinde örgütsüzlüğe dönüşüyor. Çünkü sınıf savaşımındaki başarı, daha büyük ve güçlü kanallarda birikmiş büyük çaplı örgütlenmelere gerek duyuyor.

12 Eylül sonrası, önceki örgütlenmelere yönelik bir tepki vardı. Egemen düşünce," kullanılmışlık"edebiyatı ile bazı zihinleri bulandırdı. O günün nesnel koşullarında kullananın da kullanıldığı görülemedi. Egemen ideolojinin etkisinde kalanlar tepkilerini intikam alır biçimde kusmaya başladılar.Sınıf savaşımında yetişen kadrolar " insaf" ölçüleri aşılarak eleştirildi. Verili koşullarda yapılabilir olanla, yapılanı ve yapılabilecek olması gereken karıştırıldı. Geçmiş herşeyi ile kötü degildir. Geçmişi tümden reddetmek ayaklarını yerden kesmektir. Geçmişte iyi ve doğru olan, doğru yapılan işler de vardır. Ayıklamasını bilmek gerekiyor.Bu nedenle yaygın devrim tasfiyeciliği yapan ve geçmişi karalayanlara yönelik ödünsüz savaşım vermek gerekiyor.

Sınıf savaşımı önderleri yaratır

Sınıf savaşımı sürecinde sınıflar kendi gereksinme duydukları önderleri yaratarak öne çıkarır. Yukarıdan aşağı önderleri kötüleyerek geçmiş ile gelecek arasındaki köprüler uçurulmamalıdır. Savaşım ve yaşanılan yenilgi nasıl yığınlar için bir deneyim idiyse, önderler için de öyledir. Zaten az sayıda olan önderlere saldırılarla bir yerlere varılacağını sananlar yanılıyorlar.Önder, uzun ve yorucu savaşım süreçlerinin sonunda olgunlaşarak o konuma ulaşır. O boşluğun nasıl dolduralacağı yanıtını getirmeden önderlere saldıranlar,hangi saflarda, ve ne için, kimin yararına, ne yaptıklarını sorgulamalıdırlar.Önderler uzun savaşım süreçlerinde gelişir ve deneyim kazanırlar. " En iyileri " savaşım sürecinde sınanarak ortaya çıkar.Yanılgılarını görüp düzelterek, tıpkı bir çocuk gibi emekleyip düşüp- kalkarak öğrenirler. Önderlerden " İnsanüstü" yetenekler isteyenler yanılırlar. Böyle düşünenler; mistizmi, egemen burjuva ideolojiyi aşamayanlardır.

Önder, arkadan gelen ve kendinden daha yetkin olanı kabullendiği, yerini ve önünü açtığı oranda tarihsel gelişimde adından olumlu söz edilmesini sağlar. Önder, ya kendisini yenilemeli, ya da " daha iyiye" yolu açmalıdır.Aksi, örgütü de savaşımı da tıkayan bir işlev görmek demektir. Bu işçi sınıfına darbe vurmak anlamına gelir.

Önder yukarıdan aşğı örgütü likide ederken örgüt damarlarını kurutur. Aşağıdan örgüte ve öndere inançsızlığı işleyenlerse örgütün tasfiyesine neden olur. Örgütü ileriye götüremeyen, sınıf savaşımında yeni yollar açmayan her önder müdahalesi ile, ve öndere yönelik olduğu söylenen her eleştiri de örgütlülü savaşıma birşey kazandırmıyorsa, aynı yıkıcı etkiyi yapar. Hele örgütte kendinden başka önderlerin yetişmesini istemeyen " önder", örgütüne de sınıfına da birşeyler kazandıramaz. Aksine tıkar. Bir örgütte, "tek " önder değil, *kollektif önderlik* yaratılırsa ve her alanda önderlerle dolu ise sınıfın doğa önderlerini kendinde toplamış ve sınıfı ile bütünleşebilmişse başarıya ulaşır. Önderler öyle kolay yetişmez.Taban denetimi önderlik kurumunu dahada geliştirir. Önderlerin biribirini " yemesinin" önüne geçer.

Önder sıradanlığı aşandır. Önder, kendi yalnızlığının bilincinde olan ve yol açandır. Önder, her yeni durumda kendini aşandır. Önder, günü kavrayıp çözümleyerek, bugünden geleceğe yürüyüşte geçmişin deneyiminin senteziyle ışık saçandır. Önder, kendi dar kalıplarını kırıp aşarak daha büyük kanallar açandır. Önder, yılgınlık ve yenilgi koşullarında umut saçandır. Önder, herşeyin sıradanlaştığı koşulda aykırılığın yalnızlığını yığınla buluşturandır.

Aydın kavgada değil söylemde uçlaşır

Önder, "aydın" kişiliktir. Ama onun aydın kişiliği, işçi sınıfının kimliği içinde erimiş, yeni bir kişilik kazanarak savaşımı ile kendisini bütünleştirmiştir. Proleter kişilikle bütüleşemeyen aydın, günü göremez. Günü görmek demek; eylem demektir. Günü gördün mü kendin için yaşayamazsın. Gün kavga demektir.Aydın yalnızlığı kavgada değil, söylemde uçlaşır.Söylemde uçlaşmak, kendini salt orada tanımla mak, eylemden kaçışın yolunun bir başka biçimidir.Bu aydın gelecekle ilgili söylemde uçlaşsa da, yer altındaki iniltileri hissetsede, bu güne sağırdır.Gün yığında erimek, günü tanımlamak, günü kavramak zamanıdır.Aydın yığından kaçar. Çünkü kendisini göremez, gösteremez. O örgütlülükten kaçar ve kollektivite onu cendere gibi sıkar. O, örgütü de kadroları da kendi sınırlarına çekmeye çalışır.

Aydın kendinde yalnızlığı ister. Aydın yalnızlığını her yerde, herşeyde kendini yukarıya çekmek için kullanır. Aydın, kendisinin farklılığını göstermek için kendisini uçlara iter. Böylece sıradanlığı aşmaya yönelir. Aydının yalnızlığında hep beğenilme, alkışlanma ve önde görülme istemi yatar. Bu nedenle de, kendisinde çok " üstün yetenekler" olduğu imajı yaratılır. Bu onun bir yandan çekici yanı, diğer yandan da itici, uzaklaştırıcı yanı olarak belirginleşir.Yanılgılar çevresindekilere ihale edilirken, iyi ve doğru olanların salt kendisinden kaynaklandığı gibi bir hava yaratılır.Buna

özen gösterilir. Bu bir kişilik ve kimliktir. Savaşım sürecinde kişilikleri eylemlerini belirler. Kendine " tapınmanın " ve "kendini mutlaklaştırmanın" sonucu siyasetlerine yansır. Bu kişilik, proloter kimlikle yoğrulmadığı sürece, aydın örgütlü savaşımda toplayıcı değil, dağıtıcı ve parçalayıcı olur.Kendisini örgütlü savaşımın ve gücün içinde tanımlayacağı yerde, kendisini "ayrıcalıklı" görerek örgütsel normları parçalamaktan kaçınmaz.Sonuçta; kendi yalnızlığını " kutsayan" dar bir çevrede kendini tatmine yönelir.

Kendi konumu için bir örgütlülüğü dağıtabilir.Hatta daha büyük devrimci savaşım kanallarının önüne geçer.Savaşıma yaptığı katkılar yadsınmaksızın bu kişilik sorgulanmalıdır.Sınıf savaşımında, kendi sınıf konumlarını terk etmeden işçi sınıfının yanında durduğunu söyleyenlerin, bu savaşıma ne denli zarar verdiği de görülmelidir. Sınıf savaşımını söylemle eşitlenemez. Bu savaşımın olmazsa olmaz koşulu; eylemle söylemin birliğini sağlamaktır.Söyleminde solda olmak, eyleninde eski sınıf konumlarını, korumak, kendi içindeki fırtınaları tanımlar. Kendi içinde fırtına kopanlar, derinleri dinleyip, dipten geleni hissetseler bile, gözlerinin önündeki sınıf savaşının körü olurlar.

Bir örnek ve bir-kaç söz...

Legalistler, sıradan olana karşı uçlaştıkça, aykırılığını açık ve net olarak koydukça, dost ve düşman güçlerce izleniyordu. savaşımları bu boyutta anlam kazanıyordu. Ciddiye alınıyordu. Bir işlev görmüş ve bu misyonu tamamlamıştı. Artık yeni görevler bekliyordu. Bu noktada izlenen zik-zaklar, duraksamalar,ileri ve geri çekilişler kendisini gündemden düşürmeye başladı.Hele işçi sınıfının yığınsal değişik alanlara özgü örgütlenmesi konusunda net ve açık bir tutum olmaması kendi çelişkisini ifade ediyordu. Varolan yığınsal örgütlenmelere karşı katı tutumda buna eklenince bir tıkanma kendisini gösterdi.Bu nedenle, işçi sınıfımızın 89 bahar eylemleri doğru kavranılıp değerlendirilemedi.Bu sınıftan kopukluğu tanımlıyordu."Yasalcılar" kendi aykırılıklarını işçi sınıfı zemininde uçlaştırmayı başaramadı.İşçi sınıfı zemininde uçlaşmak, "olmayanı" oldurmak uğraşı olmalıydı.Bu olmayınca da " kriz" başgösterdi.Bu durum kendisini örgüt sorununda ifade ediyordu.Bu olmayınca da kendisini amaçlaştırmak kaçınılmazdı.Bu da "gazetecilik " yapmak demekti. Ve olan da budur.Fakat bu durum kendi karşıtını üretmeye adaydı. Şu bilinmelidir ki; düzen, kendisi ile örgütlü savaşıma girmeyecek söylemde uçlaşmaya da açıktı. Varolanın altının boşluğunu gördükçe düzenin toleransı arttı. Bu durum çok uçta eleştirilen TBKP ile söylemdeki keskinliğe karşın eylemdeki sınırları biribirine yakınlaştırdı. Pratikte sıçrama gerçekleştirilemeyince, aşağıya doğru hızla düşen bir cisim gibi kayma başladı ve tarih hükmünü verdi. Onlar işçi sınıfı zeminine oturmayı istedi mi? Sanmıyorum. (Bu kanıya birlikte yürünen bir sürecin sonunda varmak, belki de benim için bir kazanım oldu.) Onlar sadece görüntüyü kurtarmaya çalıştılar. Uçta yüründü, ama sınıfta içselleşilemedi. İşçi sınıfına vurgu yapan kalemlerin, onların dışına düşmüş olması bir tesadüf değildir.İşçi sınıfına güven duyulmuyordu ve onun yarattığı örgütlenmelereürkek bakılıyordu. Öyle ya; onlar söyleyecek, birileri de çıkıp yapacaktı! Herhalde kendilerinin uğraşmasına da gerek yoktu! Elbette bu tutumda, işçi sınıfının onları da eylem alanına davet edeceğini bilmenin ve görmenin etkisi vardır.Türkiye devrim mücadelesine yönelik, bir yandan olumlu olarak "devrim şehitlerinin "tümüne sahip çıkma anlayışı görülürken, diğer yandan da tam zıddı, kendisinin olmadığı her eylemi olmamış farzederek geçiştirme anlayışı görülmekteydi. Dün olumlu yanından kavranılırken, bugüne yönelik tersi bir tutum sergilenmekteydi. 12 Eylül sonrası salonda kutlanan 1 Mayıs ilklik anlamında ve Eylül'ü yırtmak anlamında önemliydi. Bu yadsınamaz. Ama ardındangelen yıllarda, işçi sınıfının tepkisinin salonları aştığı ve sokaklara taştığı bir türlü kabul edilmemiş olacak ki, bir tutum alış ve değerlendirmeye rastlamak olanağını bulamadık.Eleştirilerse hep biryerlerde tıkandı. Eleştiri sevilmedi. O zaman da herkes kendini yazmağa başladı. Bu da okuyucunun gözlerinden kaçmadı. İyiniyetle zorlanan ortak yürüyüş, sınırlarını zorlayarak sonunda kendi zıddını doğurdu. Süreç öğrettikleri ile yine de bir kazanımdır. Olumlusundan kavramak gerekiyor. Şu bir gerçek ki; sıradan hale düşüyorlar. Sıradanlaşmamak için her an kendini aşarak yeniden üretmek gerekiyor.Yoksa söylemi ile eylemi uyumlu olmayan yaşamdan kopuyor. Bize rağmen ve bizim dışımızda yapılanları da görmek, göstermek doğrularına sahip çıkmak zorunluluğundayız. Başarıda, birlik'te buradan geçiyor.

Siyaset bir denklemdir, çözülmeyi bekliyor

Toplumsal yaşamdaki hareketlilik, siyasal yaşamda sürekli değişime doğru etki yapıyor. Siyaset zemini kaygan. Siyaset, toplumsal yaşamın etkisiyle gün be gün karmaşıklaşıyor. Bu karmaşıklık, ya uzun vadede düğümü her ayrıntısına dikkat edilerek çözülecek, ya da Büyük İskender'in Gordion'da yaptığı gibi bir " kılıç " darbesi ile çözeceğiz. Yani siyasetteki düğüm; ya uzun vade de burjuva sınıflarına sığınılarak tarihsel sürece terk edilecek, ya da siyasette insan unsuru öne çıkarak düğümü "güçler", "güç" yoluyla çözecekler. İkinci yol sağlıklı olan yoldur.

Orta-Doğu'daki çalkantıların, dalgalanmaların ülkemizi de etkileyeceği bir gerçektir. Gelişen dalgalar Türkiye'yi girdabına alabilir.Bu derinden gelen bir deprem gibi etkili olur.Sarsıntı dipten ve şiddetli geldikçe, eski köhne yapı buna dayanamayıp çökebilir.Böyle bir depreme ve onun yaratacağı çöküntüye hazırlıklı olmak gerekli. Yoksa bu halimizle hepimiz altında kalırız. Yepyeni bir yapı ve geleceği yaratmanın hünerini göstermek gerekiyor. Siyaset bilimi bizi ipteki cambaza döndürebilir.Dengeyi tutturmak gerekli. Sağlam basmak gerekli. Aksi; yanılgı, hüsran ve yine yenilgidir. Mücadele ile taçlanan yenilgi öğreticidir.Şimdiye kadar olmayan budur. Ama yenilenler de yenmesini öğrenecektir. Onun için : Gelecekte, bizimdir, gelenek de.

Organize ırkçılık ve demokratik haklara saldırı

ELLEN HAUSER

Federal almanya'da yeni yabancılar yasası

Hristiyan Demokrat Parti'nin (CDU) baş ideloğu *Heiner Geissler* 19.3.1990 Spiegel dergisinde şunları yazıyor: "Yabancıların Almanların elinden işlerini aldıkları söylenemez. Kelimenin tam anlamıyla yabancılar, niteliklerinin veya ek ödeneklerinin veya ücretlerinin yetersizliğinden dolayı Almanlar tarafından kesinlikle tercih edilmeyen işyerlerinin ve evlerin "artık değerlendiricisi"dirler.

İçişleri Bakanı Schaeuble 1987 yılı sonlarında şunları söylüyordu: "Alman nüfusundaki azalmayı kısmen de olsa yabancıların sürekli artan gelişiyle uzun süre dengelemek durumundayız.İş piyasası bunu zorunlu kılıyor. Bu demektir ki, toplam nüfus içinde yabancıların oranı artacak bununla birlikte tabii ki kültürel ve sosyal problemlerde."

Geissler, şöyle devam ediyor: "Daha önceleri nüfus artışı, emekli maaşlarının reformu için önemli bir dayanaktı. Fakat şu andaki emekli maaş sistemi, eğer Alman ekonomisi ve sigorta sistemi sadece Almanlarca ödenen aidatlara dayanırsa, artık finanse edilemez." Bunun anlamı açıktır.Yabancılara sadece kısa ve uzun süreli istihdam edilebilen iş gücü- modern köleler- olarak ihtiyaç duyuluyor. Bu amaçla hala dışarıdan işçi alınırken, toplum içinde de, asgari oranda benimsenmeleri gerekiyor. Yabancıların, kültürlerinin-göbek dansı, ülkelerinin mutfakları-tadı, Almanlara"çığırtkanlıkla" anlatılarak kabul edilmeleri de sağlanmalıdır! Bu ise, küçümsemenin "kibar" biçimidir. Alman olmayanların sadece doğrudan üretime katılmaları halinde Alman toprağında kalma şansları vardır.

İki yıl boyunca Yeni yabancılar Yasa Tasarısı Almanya'da halka açık sadece bir tek toplantıda tartışıldı. Yasanın kısa bir süre önce parlementoya önerilmesinden sonra giderek artan protestolar ancak yeni yeni yükseliyor.

Aralarında hiçbir fark olmayan, biri eski İçişleri Bakanı Zimmermann'a (CSU), diğeri birleşik Almanya'nın amaçlarından dolayı yeni politikasını gerçekleştirmek için daha fazla beklemek istemeyen şimdiki içişleri bakanı Schauble'ye ait iki yabancılar yasa tasarısı vardı.

Yeni yasa iki Almanya'nın birleşmesinden dolayı hiç kimsenin böyle bir kararın önemine dikkat etmediği bir zamanda, bir kaç hafta içerisinde parlamentodan geçirildi.(Ayrıca toplumda bireyin güvenliği için düşünülemeyen tehlikeler taşıyan ve yabancılar yasasına göre daha az güncel olan, fakat uzun vadede büyük tehlikeler içeren gen teknolojisi ile ilgili yeni kanun da aynı zamanda çıkarıldı.)

Yabancılar Yasasının yeni yapısı yabancıları üç sınıfı ayırıyor. Almanyanın yaşamına entegre olanlar, sadece geçici bir süre çalışmalarına izin verilen iş köleleri ve hakları sürekli yontulan politik göçmenler.

İptal edilemeyen oturma iznine çok az yabancı sahiptir.Bunlar şimdiye kadar entegre olmuş yabancılar, onların çocukları, devamlı çalışarak ve uyum göstererek Alman iş piyasasının şartlarına tahammül eden çok az sayıda yabancıdır.-En kötü uygulamalarda- çalışmalarına izin verilen yabancıların büyük bölümünün her an iptal edilebilen kısa süreli oturma izni vardır. Sadece çalıştıkları sürece, varlıklarına katlanılabilir.

Yeni yasa hükümete, karamamelerle kısa süre için çok sayıda mevsimlik işçinin getirilmesi iznini veriyor. Hatta bugünlerde boş zamanları olmaksızın, toplumsal yaşama katılmaksızın, evlerde değil barakalarda oturarak, ancak yaşamalarına yeten ücrete Polonyalı işçiler Mosel'de şarap üzümlerini, Kürt işçiler Hamburg'taki Alt Land'da elmaları topluyorlar.

Bazı şartlar yerine getirilmediği taktirde oturma izni iptal edilebilir ve bundan sonra da aileler bavullarını hemen toplamak zorundalar.Örneğin:

-Yabancı ailenin oturduğu ev yeterli büyüklükte değilse. Ama şu da biliniyor ki Doğu'dan göç akımı başladığından beri ev bulmak hemen hemen olanaksızdır. Ayrıca daha önce 16 yaşını doldurmuş her çocuk için oturma izni istenirken artık yeni doğmuş bebek için bile oturma izni gerekiyor.(yasaya göre oturma izni alınırken 16 yaşından küçük çocuklar için 9metrekarelik, 16 yaşından büyük çocuklar içinse 12 metrekarelik alan gösterilmek zorundadır.-ç.n.) Bu demektir ki yabancı ailelerin pek çoğu için ev problemi çözülmez boyutlardadır. Bunun yanı sıra eski evlerin kiraları da, ki özellikle bunlarda yabancılar oturmaktadır, %46 oranında arttırıldı.

-İşten çıkarılan kişi yıl boyunca işsizlik yardımı aldıktan sonra hala iş bulamayıp sosyal yardım talebinde bulunursa,

- Geçim zorluğundan dolayı sosyal yardım talebinde bulunursa,

-Bir yabancı radikal olarak politikayla uğraşıyorsa. Örneğin: Özellikle yabancılar problemi üzerinde kendini ilglendiren insanlık dışı çalışma şartlarına karşı mücadele ederken bir greve katılırsa ya da dini örgütlerin dışında istisnasız bütün politik gruplar örneğin, PKK,KOMKAR, TKP/ML,DİDF, ATIK gibi, Türk-Kürt politik gruplarında çalışır veya üye olmayarak da olsa bu grupları desteklerse,

-Alman hükümeti veya Başbakanı veya Cumhurbaşkanı hakkında aşağılayıcı sözler kullanırsa,

Yasa genel olarak incelendiğinde ortaya çıkan, yabancılardan ekonomik haklarını ellerinden alan şartları yerine getirmelerinin istendiği ve politikayla uğraşmalarına yaptırımlı yasak konulduğudur. Yine yasaya göre uzun yıllar Almanya'da ikamet etmelerine rağmen yabancılar, işsiz kaldıkları takdirde yurtdışı

edilme tehlikesiyle karşı karşıyalar. Bu demektir ki, iş bulmak zorunluluğa dönüşüyor ve bir yabancı bir işi seçme hakkı olmadan kabul etmek durumundadır.Örneğin, bugün hala Türk kadınlarının büyük çoğunluğu saat ücreti 8 dm, oturma izni olmayıp illegal durumda olanlar ise saat ücreti 3.20 dm.olan işlerde çalışıyorlar, ortalama saat ücreti 15 dm olmasına rağmen. Yabancılar süresiz oturum hakkını alamamışlarsa veya Alman vatandaşlığına geçmemişlerse her an haklarının birçoğunu kaybedebilirler.Gerçi vatandaşlığa geçme işlemleri kolaylaştırılmıştır, fakat bu hala birçok kişi için mümkün olmadığı gibi direk asimilasyonu da beraberinde getirmektedir.

Sonuç olarak, toplum bu yasayla Almanlar ve Alman olmayanlar olarak ikiye ayrılıyor.

Altı aydan büyük her çocuk, Almanya'ya gelmek için seyahat nedeni ne olursa olsun, 1.1.1991 tarihinden itibaren vize almak zorundadır. Kadınların durumu bu yasayla daha da kötüleşiyor. Uzun süre Almanya'da yaşayan bir kadın ancak legal 5 yıl çalıştıktan sonra bağımsız oturma hakkı alabilir. Örneğin, 10 yıllık evli, altı çocuğu olan, daha önce hiç çalışmamış ve kocası tarafından sürekli dövülen bir kadın, Alman veya Alman olmayan kocasından, yurtdışı edilmek istemiyorsa, boşanamaz. Bu üretim gücünü değil, sadece evlilik ve ikamet süresini ölçü alarak daha önceki yasaya göre yabancı kadınların haklarının kısıtlanmasıdır.

Politik sığınmacılar, başvuruları kabul edilmezse, itiraz için hukuki yolların sınırlanması nedeniyle ülkede bir kaç ay gibi çok kısa bir süre kalabilecekler. Artık politik sığınma istemlerinin de sadece %2'si tanınacaktır. İlticaya baş vuranlar işlemleri sonuçlanana kadar çoğunluğu şehir dışında olan, hatta tercümanlar ve avukatlarla görüşme olanağının olmadığı sığınmacı kamplarına yerleştiriliyorlar. Burada kalan insanların sosyal yardım olarak artık sadece beslenme giderleri karşılanacak, yani ayrıca para yardımı yapılmayacaktır.Bütün bunlar politik sığınmacıların avukatlarının yardımı da olmaksızın bürokrasinin ellerine teslim edilmesi demektir.Bazı sığınmacılar bu davranışları ülkelerindeki zulüm ve işkencenin devamı olarak görüyorlar.

Yasa hazırlayıcılar bu yıl, iki veya daha fazla sığınma başvurusu yapanların, 430 dm olarak belirlenenden daha az sosyal yardım almalarını kararlaştırdı. Şu ana kadarki mahkeme kararları da anayasaya aykırı olmasına rağmen bu kararı desteklemektedir.

Yeni Yabancılar Yasası ilk defa resmi kurumların Almanya için muhbirliği görevini de içeriyor. Bundan sonra yurtdışı edilmeye neden olacak bütün durumlar, istinasız, devlet görevlileri içerisinde yabancıların işlemleriyle ilgilenen memurlara hemen bildirilmek zorundadır.Örneğin:

-Sosyal işlemler dairesi, sosyal yardımın alınmasını; örneğin, bir yabancı aile çocuklarının okul gezisi için-sadece bir defa da olsa-para talebinde bulunduğu zaman,

-İş ve İşçi Bulma Kurumu, işsizlik yardımının alınmasını,

-Gençlik dairesi, eğitim için yardım talebini ve yabancı gençlerin işledikleri suçların durumunu

-Öğretmenler, yabancı öğrenciler ve aileleri hakkındaki bilgileri.

Bu demektir ki, yabancı olan kişinin sosyal haklarını talep etmesi, sınırdışı edilme nedenine dönüşmüştür.Yasa , muhbirlik yükümlülüğü ile anayasanın temelini oluşturan insanlık onurunun korunması ilkesini terk ediyor. Buna karşı ilk tepkiler demokrat memurlardan gelirken, bu kararname halkın çoğunluğunca bilinmemektedir.

Nasıl bir anlayış hakim, nasıl bir ruh hükmediyor ki, bir ülkede böyle düşünceler yaşayabiliyor?

Yabancılar yasası, 1938'lerin faşizan polis talimatlarının geleneğine dayanıyor,ki bu emirler 1965'te içeriğinde değil, sadece ayrıntılarında değişiklik yapılarak bundan önce geçerli olan yabancılar yasasına dönüşmüştü. 1991'lerin yeni yabancılar yasası da milliyetçi bir nüfus politikasını hedefleyen ırkçı bir yasadır. Yasa polisin Avrupa ülkeleri dışından gelenleri fişlemesinin istendiği (1992 yılından itibaren),eğer ABD isterse ve Alman sermayedarları da kârlarından memnunsa, NATO dışındaki ülkelere(Kuveyt,Irak) Alman ordusunun takviye gönderip göndermeme sorusunun hükümette tartışıldığı bir zamanda kanunlaşıyor. Ayrıca Alman ordusunun böyle bir takviye göndermesi anayasaya aykırı olmasına rağmen hasıraltı ediliyor.

İki Almanya arasındaki duvarın yıkılmasından sonra Almanya merkezli Avrupa'nın kurulması çerçevesinde yeni bir duvar inşa ediliyor. Avrupa Birliğinin bu duvarı, dışarıdan gelenlere ve politik, kültürel sermaye olarak faydalanılamayanlara karşı,girişi engelleyecek şekilde sağlamlaştırması gerekiyor.

Alman pasaportu taşımayanlar için Almanya'ya giriş izni "sermaye ve politika için kârlı"olma kaydı taşıyor.

Buna uygun olarak devletin üzerinde daha iyi ve daha esnek söz sahibi olabilmesi için, egemen, ırkçı vatandaşlık tanımlamasına göre yabancı olarak nitelendirilen insanlar Almanya'nın menfaatine göre seçilir.

Yasa incelendiğinde Almanya'da anti-demokratik gelişmelerin hangi boyutlara ulaştığı görülüyor.Kamuoyunda yasaların ayrıntıları kesinlikle bilinmemektedir. Vatandaşlığa geçmeyi kolaylaştırdığından ve bazı ayrıntılara yüzeysel bakıldığından, resmi propaganda yasayı liberal olarak nitelendiriyor.Bunun yanı sıra çok geç ve çok az tepki geldi.

Alman demokratları, bu yasadan zarar gören yabancı arkadaşları kadar korkmalıdırlar. Sınırları genişletilen Almanya'da hazırlanan bu anti-demokratik gelişme, bir başlangıçtır. Bugün söz konusu olan yabancılardır, yarınsa Alman solcuları sendikacıları.Bu bağlamda anti-faşist teolog Dr.M.Nielöller'in 30'lu yılların faşizmi başlarken yazdıkları buraya uyuyor:

Önce komünistleri götürdüler,
hiçbir şey yapmadım.
Komünist değildim çünkü.
Sonra sosyal demokratları götürdüler,
sustum.
Sosyal demokrat değildim çünkü.
Sonra beni ve arkadaşlarımı götürdüler,
hiç kimse karşı koymadı,
çünkü kimse kalmamıştı karşı koyacak.

İdeoloji-politika ve kadın

MESUT HASTÜRK

Çoğu konjönktürel dönemler,mevcudiyete ilişkin kavram, eylem ve düşünceleri, dile pelesenk etmeyi gerektiriyor. Genel olarak Türkiye'de özel olarak ve (daha önemlisi) Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinde, kadın sorunu pelesenk olmak zorunda kaldı. Bilinen odur ki, kadın sorununun toplumsal-sınıfsal ve bilimsel-teorik açıdan, toplumsal bilinç düzeyine çıkarılması Marksizmin tarihsel katkılarıyla olmuştur. Bugün için,feministler ve sosyalist feministlerin teorik arka plan açısından Marksizme getirdikleri eleştiriler bu gerçeği değiştirmiyor. Kaldı ki, çoğu bunu kabul ediyor.Elbette, her tanrısını ya da İsa'sını bekleyenin, her Kur'an'ını bekleyenin tarzın da, tüm tarihsel insani sınıfsal ilişki ve edimleri çözme, bir kaç cilt kitapla sorunsuzlaştırma isteği gerçekçi değildir. Marks peygamberlik iddiasında da değildir.

Marks'ın çalışmaları özellikle kadın olgusu üzerinde konusu doğrudan kadın olmamakla birlikte, aile konusundan hareketle kadın konusunda bu gün için eksik, açıklanmamış da olsa torik bir temel olduğu hiç bir şekilde atlanamıyor. Doğal işbölümü konusunda ciddi teorik açılımlara gereksinme vardır. Kadının soy üretiminin, üretim olarak ele alınmasında da var.

Bu yazı daha çok politik ve pratik meseleler üzerinde durmak amacında. Ancak, yazının girişinde Marksist çalışmaların son yıllarda yoğunlaştığı ve feminist anlayışların eleştirerek tümden ayrı olmayı hedeflediği birkaç noktayı işaretlemek istedim.

Bizim için asıl sorun, Marksizmin teorik açılımlarının -ki eksik sayılan konularda henüz ciddi sonuç alınmış değildir-genel doğruluklarının,sosyalist pratiklerde ve sosyalist mücadelelerde nasıl somutlandığı ve bu tür somutlukların kadın sorunu -kadının kurtuluşu-konusunda nasıl karşılık bulduğudur.

Birinci Enternasyonal'e kadar gidiyor ve Enternasyonel'in 12. şubesinden, yazman W.West imzalı bir bildiride yer alan politik eşitlik ve toplumsal özgürlük kavramlarını temel alarak konuya girmek istiyorum.

W.West imzalı bildiride temel olarak: "Enternasyonalin son amacı, yalnızca politik iktidarı ele geçirerek, erkek ve kadın işçileri kurtarmaktır. Bu, şunları içerir:,önce her iki cinsin politik eşitliği ve toplumsal özgürlüğü. Politik eşitlik herkese uygulanan yasaların hazırlanmasına, çıkarılmasına ve yürütülmesine, herkesin kişisel olarak katılması demektir. Toplumsal özgürlük, tümüyle kişisel nitelikte olan, her işte, örneğin dinsel inançta, seks ilişkisinde, giyim tarzında vb yersiz bütün müdahalelere karşı güvence demektir." (1)

Dönemin dili ve ekonomik ilişkileri ile, dönemin ideolojik yaşayışı bu tür bir bildiriyi çağlar ötesi bir kavrayış olarak karşımıza çıkartır. Yanılsamaya neden olmaması için bildiride kullanılan ve ölçütü belli olmayan bazı noktalara dikkat çekip konuya devam etmek istiyorum. Öncelikle "dini inanç"özgürlüğü'ne haklı olarak West imzası yersiz müdahaleden uzak durması gereğiyle bakıyor. Bu noktada bir doğruya da işaret ediyor. Diğer yandan ise bir muğlaklık getiriyor

Şöyle anlamalıyız: *Doğru olan yan, dinsel bir inanca fizik şiddet kullanılamaz, yumuşak bir deyimle fizik müdahale yanlış ve yersizdir. Başka tür, zihinsel- düşünsel inançlara da aynı şekilde, fizik şiddete dönüşmedikçe,fiili olarak çatışma doğurmadıkça, fiil (fizik) müdahale geri bir davranıştır.Diğer yandan, bu gibi ideolojik, bilimdışı kavrayış ve düşünüşlerle mücadele etmek zorunluluktur.* kadınla da ilgisi olduğu için söz ediliyor, dini inanca, ideolojiye, karşı verilen mücadele yine teorik bir mücadele olmalıdır.Teorik- ideolojik bir şiddet kullanılmalıdır.

İkincisi, "yersiz" sözcüğünün ölçütleri nedir? Bunu da açıklarsak West imzasının formülasyonunu yazının ekseni kabul edebiliriz. Burada, kişilerin seks ilişkisinde özgür olmaları yersiz müdahalelerden uzak tutuluyor. Fakat yerli müdahalelere açık kapı bırakılıyor.Sorun yerli müdahalenin ne olduğudur?Egemen toplumsal ahlaki inanç, değer ve yargı sistemleri mi? Bunun kural yada işleyişi nasıldır?Ayrıca, kadın ve erkek cins dışında da cinsi farklılaşmalar var bunların seks ilişkileri nasıl değerlendirilecek ve müdahale nereden gelecek?

Prensipte, toplumsal özgürlüğün kişilerin tasarrufunda olması ve başka kişi ya da kurumların müdahalesinden korunması gereken bu tür ilişkilerin de yaptırım kaynağı tek tek kişilerin zihin ve bedenleri üzerindeki tasarruflarıdır.

Bilimsel olmayan ve kaynağını gerçeklikten almayan hiçbir toplumsal norm, kişilerin bu tür ilişki ve davranışlarına müdahale etmemelidir. Bilimsel olarak ise, ancak bu tür ilişkilerde örneğin sağlık, kişisel zor vb, bir başka insanın bedeni ve zihni üzerinde olumsuz rol oynayabilecek etkenler olmamalıdır.Bunun dışında, soyut, yaptırım nedeni ahlak ya da gelenek gibi bir çok karşılıksız, gerçekçi olmayan müdahale yersiz olarak anlaşılmalıdır.

Yine West imzasının "salt" işçi kadınların kurtuluşunu kastetmekle sınırlı kaldığının, diğer yandan politik eşitlikte yasal-siyasal sürece değinirken, arka planında üretim ilişkilerinin de kasdedildiğinin anlaşılmış olması gerekir.

Bu açıklamalardan sonra geçebiliriz.

Ben, bildiride yer alan Politik Eşitlik, Toplumsal Özgürlük düşüncesini Marks'ın, pratik çatışmalar ile teorik çatışmalar üzerine değindiği aşağıdaki sözüyle paralel ve birbirini anlatan düşünceler olarak gördüğümü belirtmek istiyorum.

Ruga'a yazdığı mektupta Marks "Sosyalist ilkenin tümü, gene yalnızca bir yönüdür... Biz, kendi payımıza, öteki yöne, insanın teorik varlığına da eşit önem vermeliyiz ve dolayısıyla, dini, bilimi vb, eleştirimizin bir hedefi yapmalıyız... Nasıl ki din, insanlığın teorik çatışmalarının içindekiler tablosunu temsil ederse,

siyasal devlet de, insanın pratik çatışmalarının içindekiler tablosunu temsil eder".

Paralelliğe gelince, politik eşitlik, insanın siyasal çatışmalar içerisindeki mücadelesine, toplumsal özgürlük ise, insanın teorik çatışmalar tablosu içerisine girmektedir.

Tarihsel açıdan kadın mücadelesine bakarken politik eşitlik ya da politik mücadelesi ile toplumsal özgürlük yani teorik, toplumsal bilinç biçimlerine karşı verilen mücadeleler ve verilmesi gereken mücadeleler açısından bakmak gerekir. Sosyalist deneyimler bu konuda da önemli bir fikir verecektir. Çünkü, sözü edilen mücadele biçimlerinin hiç değilse pratik ya da verili olanakları buralarda vardır.

Genel bir rahatsızlık- eksiğin gediği

Politika kendini tartışmak durumunda ve bizzat marksist politikacı politik pragmatizmini de politik muhataplar nezninde kabul etmek durumunda. Bu sıkıntı çok kez yinelenecektir. Çünkü, sınıflar mücadelesinde iktidarı alma hedefini anlatan politika, iktidarı almayı *herşeyleştirdiği* ölçüde, toplumsal mücadelenin diğer alanlarını, Marks'ın deyimi ile "sosyalist ilkelerin" öbür yanını, teorik mücadeleler yanını hiçleştirmektedir. Başka bir yazıda bu tek vektörel mücadele biçimi konusu işlenecektir. *Politika, sınıflar mücadelesinin iktidar savaşımına denk düşen vektörüdür.Sınıflar mücadelesinin toplumsal inanç biçimlerine denk düşen daha birçok vektörü de vardır.Tüm bu vektörler eskimiş, gericileşmiş bir sınıf ve toplumsal yapıya karşı yönelmiş devrimci uçları sivrilmiş vektörler olarak tarih sahnesine çıkar ve hemen hepsi toplumsal devrimin oluşumunda rol oynar.*

İktidar öncelikli bir devrim stratejisinin (leninizm) fiiliyatta karşılaşacağı handikap da buradadır. Çünkü, önce iktidar demek politik mücadelede bütün güçlerin birikmesi anlamına gelir. Bu da tüm vektörlerin, politik vektörde yoğunlaşması demektir ki, tek vektörel yoğunlaşma, kaçınılmaz olarak diğer alanları kısır ya da boş bırakmaktadır. Daha da kötüsü, bu fiili oluşun ya da nesnel zorunlulukların dışında, politikanın bunu istemesi buna iradi olarak katılmasıdır. Nesnelliğin getirdikleri, oluşturdukları dışında, bu tür iradi düşünüş ya da dayatmalar politik pragmatizmin kendi dışına da taşıp, uzun vadede toplumsal devrimin uçlarını köreltmesine neden olabilmektedir.

Burada, leninist tarzda, iktidar öncelikli toplumsal devrimden söz ederken, iktidar öncelikli tezin eleştirisinden çok eksik ya da ihtimallerinden söz edilmektedir. Tek vektörel yoğunlaşma, politika vektörünün tüm diğer vektörleri araçlaştırması, aynı tarzda, tüm vektörlerin de kendi araçlarını bu tarzda ifade etmesi teorik olduğu kadar pratik ve genel devrimci müdahale açısından büyük bir sakınca taşımaktadır.Bu da lenizmin değil, leninizmi de daraltan politik pragmatizmin bir gediği ve boşluğudur.

Kadın sorunu da bir vektördür ve toplumsal devrimin önemli göstergelerinden biridir. Çünkü kadın, mülkiyetçi sınıflar tarihinin yarattığı ilişkiler toplamının mirasçısı konumunda, bu açıdanda ahlaki, ideolojik, estetik, dini vb, tüm toplumsal bilinç biçimlerinin, tüm algılayış türlerinin belirlediği bir konumda, mülkiyetçi ve sınıfsal ilişkiler toplamında sonutlandığı şekliyle karşımıza çıkyor. Başka deyişle, politik (sınıfsal)ve teorik(bilinçsel) alanlarda etkileri ile var.

Bu tür var oluş, kadın sorunundaki mücadele biçimlerini de içeriklerini de gösteriyor. Politik (sınıfsal) ve teorik (toplumsal bilinç biçimleri algı türleri vs.)-aynı şekilde, erkek varlığını da böyle gerçekleştirebiliyor.

Şu halde, kadının toplumsal praksisteki var oluşu, toplumdaki sınıf ilişkileri ve bilinç biçimleri ile açıklandığına göre, bilinç biçimlerindeki kadın fikrin (örneğin mevcut kadın tipolojisi) tüm özellikleri ile, tüm etki ve yansımaları ile,tüm kodlamaları ile, tüm ideolojik var oluşuyla, etik, estetik, felsefe, din değer ve yargılar...düzeyinde bir vektör durumundadır. Toplumsal devrim amaçlanıyorsa, bu vektör, toplumsal devrimin bütününü belirleyici parçalarından birine tekabül etmektedir.

Tarihsel ve ülkemizin örneklerinde çok net bir biçimde ortaya çıkan bu tür eksiklerin yarattığı boşlukların hiç de küçümsenemeyeceği o kadar belli ki, toplumsal devrim mücadelesinde fiilen tükenmekte, bu tükeniş çoğu ülkede sistemden dönüş gibi büyük sonuçlara ulaşmaktadır.

Bir adım ileri iki adım geri-SSCB'de kadın

Marksizm ve daha sonra marksist teorik çalışmalarla politik mücadelelerde kadın sorunu aile kavramı eksenində ele alınmıştır.Bu çok doğru olmakla birlikte, özellikle Marks sonrası için de söz konusu olunca bir eksiğe işaret eder.O da genel olarak kadın cinsisin tüm varlığıyla teorik sorunlarını irdelemektir.Aile kurumu toplumsal pratikte kadın sorununu en geniş ve en somut biçimde temsil ederken, tarihsel olarak bütün etkileriyle kadının toplumdaki yerinin daha başka teorik boyutları da olması gerektiğini gösteriyor.

Aile kurumu ve toplumda kadının eşitliğinin sağlanması amaçları sosyalistlerin bilinen ve devrimini gerçekleştirdiği taktirde öncelikle halletmesi gereken meselelerin başında gelir. Bu tarihsel olarak da kanıtlanmıştır. Tarihte ilk sosyalist düzeni ilan eden Sovyet devriminin 1918'de çıkardığı ilk yasa ile de somutlanmıştır. Yukarıda belirtildiği üzere aile kurumu ve buna bağlı olarak düşünülen kadın sorunu 1918'de çıkarılan Aile Kanunu ile ele alınmış, bugün hala Türkiye ve çoğu batılı kapitalist ülkede sorun olarak duran tüm temel konularda çağını aşan ilerlemeler yasal olarak sağlanmıştır. Bu politik başarının, toplumsal özgürlük alanında da sağlanması, Troçki'nin ifade ettiği gibi "evcil alışkanlıklardan kurtulunması..."nı sağlayacak mıdır?

Öncelikle aile kanunu, hem 19. yüzyılın hem de özellikle 1920'lerin açısından inanılmaz bir ilerici muhteva içermektedir. Bu pratikteki başarı, toplumdaki altyapı düzenlemeleri ile toplumsal devrim sürecini tamamlamak ve kadın sorunu-ailede büyük ölçüde çözüm yolunu göstermiştir. Yasal düzeyde boşanma işlemleri, kadına ekonomik destek, çocukların eşitliği ve toplumun tüm çocuklara ebeveyn olması, kreşler ve aile-kadın işlerinin toplumsallaştırılması bu kanunun

öngördüğü meselelerden bazılarıdır.

Bunu takip eden ilk on yıl içerisinde Sovyetler'de katedilen mesafe de aynı derecede inanılmaz başarılarla somutlanır.Birkaç örnekle ifade edersek:

1928'de Tıp Fakültesine devam eden kadın sayısı, yüzde 52, 1932'de yüzde 68.3'tür. 1928'de Sovyetler Birliği tüm meslek birliklerinde kadınlar genel toplamın yüzde 26'sını, 1932'de ise yüzde 29.7'sini oluşturmaktadır.

1923'te SBKP'sine seçilen kadın delege sayısı 95.000 iken, 1932'de 2.200.000'e çıkmıştır. Yaklaşık 23.1 kat artış olmuştur.

Bu somut gelişim, yasal çözüm ve altyapı hazırlığı, yazıya başlık olan haliyle politik eşitliği sağlama yönünde büyük adımlar olarak kaydedilebilir. Ancak toplumsal özgürlük cephesinde çok yeni şeyler olmamıştır. Örneğin Aile Kanunu'nun sağladığı imkanlar, hala erkekçi bir kültürün olumsuzlaması ile karşılaşmıştır. *Kadın özgürlüğüne dönük sonuçlar yerine kadının yasal lehteliği, pratikte aleyhteliğe dönüşebilmiştir.* Bu bir yan, diğer ve önemli bir yan da, Stalin 'in 1934'te yaptığı bir konuşma ve Aile Kanunu'nda atılan hızlı geri adımlar.Bu tip bir alt yapı çalışması fazla lüks bulunmuş olabilir, ancak üst düzey kadrolarda, yeni dünyanın, proletaryanın getirdiği sınıfsız toplum müjdesinin temsilcilerinin, Aleksandra Kollantay'ı girdiği özgür ilişkiler ve kadın mücadelelerinde burjuvalıkla suçlamaları, aslında kendilerinin bile bu yeni dünyayı bir türlü tasvir edememiş olduklarına işaret sayılmalıdır.

1930'larda Sovyetler'de, yeni kadın tipolojisi yaratılmak için eski içeriğe yeni biçimler uydurulup, resmi politikalar izlenmeye başlandı. "Emekçi kadın"tipolojisi ya da dönemdeki adıyla "proleter anne" "işçi kadın ", mistifike içeriği devrimci sıfatıyla ortaya konur. Bu, teorik gerileme, pratikte, kadının ekonomideki konumuyla da paralel olarak gerçekleşir. Kadın, yine kadınsı işlere ve evine dönmek durumundadır.Buna, ekonominin sağlam ve güçlü kalabilmesi, toplumsal artı değerin tek ülkede sosyalizmin korunmasına aktarımı, dolayısıyla toplumsal artık değerin önemli bir bölümünün toplumsal yaşantıya giriş kanallarının çoğunun kapanması gibi nesnel-zorunlu gerçekleri vardır.

Somutun bu gerileştirici zorlaması, ilerlememiş bir toplumsal bilincin kolaylığıyla da ilintilidir. Bu savaş ekonomili yıllarda kadına evine dön mektubu okunurken, bütün yollar kadın için eve çıkmıyordu. Kadını hala pembe gören bir toplumun gereğidir onu zorunlu kılan.

1950'lere gelindiğinde başta boşanma kanunu olmak üzere aile yapısı daha ağır şartlarda korunmaktadır. Hruşov döneminde ise, kanun düzeyinde yumuşamalar yapılmıştır. Ancak, bu tür yasal düzenlemeler sistemleşen kurumsal varlığı süren ve teorik varlığı gelişmemiş sorun için ancak koşulları düzeltmek(stabilizasyon) gibi bir kez daha sağ bir adım olarak kalmıştır.

Tipik bir gelişme de 1986 yılında Moskova'da düzenlenen Dünya Kadınlar Konferansı'nda M.S.Gorbaçov'un, aileyi destekleme sözüdür. Türkiye'de de bu sözün temsilcisi Cemil Çiçek'tir.

Bu somut deneyimler çok farklı açılardan değerlerdirilebilir. Varyasyonlara girmek hiç değilse şimdi gereksiz. Buradan eğer bir sonuç çıkacaksa o da, politik eşitlik mücadelesinde ve siyasal düzlemde gerçekleşenlerin teorik düzeyde olanlara bütünleşemediği, o noktada ya da yazıda kullanıldığı şekliyle kadın vektöründe büyük bir boşluk olduğudur.Bir sonuç da, bu yazıda kullanılmayacak olsa bile, ailenin hem ekonomik düzeyde taşıyıcılığı hem de bir sistem için bir ayak olduğu, bu tip bir aygıtlaşmışlığın sosyalist deneyde de "karşılık" bulduğudur.

Politikanın kadın sorunu

Politika varlık nedeni gereği, kadın sorununu, iktidar sorunun bir parçası olarak görür.Bu da genel politik mücadelede, sınıflar ilişkisinde kadın sorunun iktidar sorununa bağlanabildiği noktaları içerir. Politika, iktidarı almadıkça, kadın sorununun köklü olarak çözülemeyeceğini ifade eder ve kadınları politik mücadelesinde görmek ister.

İşçi sınıfının iktidar mücadelesini temsil eden sosyalist politik mücadele ve örgütleri, sınıfsal temelden hareket eder ve sınıfın temsilcisi kadınların kurtuluşunu yine sınıfsal olarak çözümler.

Buraya kadar doğru. Eklenecek bir şey de, sınıf mücadelesi yapan politikanın, sınıf mücadelesine konu olan kadınları da örgütlemek ve öz örgütünde onları da temsil etmek durumunda olmasıdır.

Genel ve kabataslak bakıldığında sosyalist mücadelelerde bu böyle olmuş ve karşılığını bir ölçüde bulmuştur. Bir ölçüde diyorum, çünkü, proleter erkek sayısı ve partili proleter erkek sayısı, mev cut koşullara doğrudan bağlıdır. Parti, yoktan kadın va r edemez, ya da kontenjan açamaz. Politika cephesi böyle iken, kadın sorununda örgütlenme ve mücadele etmenin, kadın sorununa da teorik-iradi müdahale etmenin yolu yok mudur? Bizzat devrimcinin işi, salt politik mücadele vermek değildir, politik mücadele devrimci mücadelenin alanlarından biridir, devrimcinin mücadele alanı bir değildir. Politika, aynı zamanda diğer alanları da bilmek durumundadır.

"Hem komünist bilinci üretimin kitleselliği ve hem de davanın (cause) bizzat kendisinin başarısı için insanların kitle çapında değişimi gerekir. Öyle bir değişim ki, ancak ve ancak pratik bir eylem, bir devrim içerisinde yer alabilecek nitelikte. Bu yüzden devrim sadece yönetici sınıfların başka hiç bir yolla alaşağı edilemedikleri için değil, fakat aynı zamanda onu alaşağı eden sınıfın kendi kendisini geçmiş bağlarının bütün pisliklerinden arındırması ve yeni bir toplum kurmaya uygun hale gelmesi, ancak bir devrimle başarılabileceği için zorunludur."(Alman İdeolojisi, K.Marks-F.Engels, Melsa Yayınları, Mayıs 90, s. 47, İstanbul) (2)

Devrimi açıklayan bu alıntı, politikanın devrimi amaçlayan mücadelesinin yönü için de önemlidir. Buradan anlaşılan da, biraz önce anılan Sovyet deneyi için de gönderme yapan bir cümle olmalıdır. O da, politikanın kendi mücadele ve sınıf savaşımı kadar, genel mücadele ile ilişkisini kendinde değil, kendiyle birlikte diğer alanlarda görmesi gerekir.

Kadın mücadelesi farklı örgütlense de, sınıf mücadelesinin ideolojik hedefinin bir parçası olarak, tüm diğer parçalar gibi gerçekleşmesi ve mevcut kadın fikrinin yıkılması doğrultusunda olması gerekir.Burada mücadele biçimi konusunda reçete yoktur. Ancak mücadele alanı kadar, alana ilişkin mücadele tür ve biçimleri geliştirmekten yana bir anlayış savunulabilir.

Bu noktada Kollantay'ın büyük çabalarına rağmen Alman Komünist Partisi'nin direngen ve RSDİP'in kayıtsız tavrı ciddi olarak eleştirilmektedir. Politika ve parti, kadın sorununun teorik öncülüğünüde üstlendiği ölçüde, pratik çalışmalarını da örgütlemek zorundadır.Buysa kadın sorunun tüm genel etkileri ile ele alınması ve mücadele edilmesi anlamına gelir. Başka türlü".. kitle çapında değişim.."ve "bütün pisliklerden arına"sı sözkonusu olmamakta...

Kadın sorununun tüm teorik yükü aynı zamada onun pratik yüküdür.Bu yükü omuzlayan politika (parti) kadın mücadelesinin genel toplumsal mücadeleye gitmesini,gerek örgütmenme tarzında, gerek üyelerinin kimliğinde ve gerekse teorik-pratik alanda, soruna, kendi iç dinamikleri açısından bakmalı, sözkonusu dinamikleri politik mücadelesinin araçlarından biri olarak görmemelidir.

Politik mücadele egemen ideolojinin, egemen politik gücüyle çatışmayla kendini sınırlıyorsa-ki öyle yapıyor; çünkü, egemen ideoloji mevcut toplumsal sınıfsal ilişkilere de egemen olan ideolojidir ve şu anlamda, politika, kendi dinamikleri dışında, yaslandığı sınıfla çatışmaya girmek istememektedir-o halde, kendi dinamikleri dışında var olan toplumsal ilişkileri ya araçlaştırmakta ya da onlara alternatif olmamakta, bu da, politikanın genel devrimci mücadeleyi kendine indirgemesi sonucunu getirmektedir. Bu haliyle de örneğin kadın sorununda mevcut cinsiyetçi ideolojiye göz yummaktadır. Çıkan sonuç, mücadelede boşluk.

Egemen ideolojinin bütün alanlarında çarpışmak, pratikte temsilcisi olduğu sınıfla da çatışmak anlamına geleceği gerekçesi varken, kadın sorunu, haklı olarak kendi dinamik güçlerinin mücadele sorunu olarak kalmaktadır. Bu da, toplumsal mücadelede kadının kurtuluşu için bir alan ve onların örgütleri sorununu getirmektedir. Kadın örgütlülüğü ve mücadelesi bu anlamda bağımsız da olabilir.

Konuyu böyle ayırmakla araya set çekilmemekte, bizzat, kadın mücadelesinde kadın sorunu ve alanı ile, politik mücadele arasında genel teorik ideolojik birliğin ve doğal olarak pratiğin yönleri saptanmaya çalışılmaktadır. Partili mücalede aynı tarzda, yani teorik-ideolojik çatışma ile, partisiz de olsa bunun bir zorunluluk olduğu vurgulanmak istenmektedir.

Kadın mücadelesi kadına karşı yapılmalıdır.

Kendisini yeni bir toplumun temsilcisi olarak ortaya koyamayan, eski toplumun temsilcilerine inandırıcı bir hayat gösteremez. Yeni toplum eğer sınıfsız toplumun ilişkilerini feda ediyorsa bu daha çok teorik olarak ve pratikte onunla bütünleşerek var olma demektir Bugün kadın ne ise yarın o değildir."Bireyin zihinsel (intellectual)zenginliği onun gerçek ilişkilerindeki zenginliğe bağlıdır." (3)

Hala kadını kadın olarak gören ve algılayan bir devrimci için devrim ne kadar pratikte yakın görünse de, daha henüz çok uzaktır.

Bugün kadın sorunun en önemli kısmını teorik-ideolojik alan oluşturmaktadır.Elbette pratikte kadının ezilmişliği, köleliği, örneğin 5.5 milyar ürcretsiz çalışan ve soy üretiminde ayrıca zevk ve süs için kullanılan Türkiyeli kadının erkekle aldığı ücret arasında ortalama yüzde 14 aleyhine bir durum olan ve tüm sigortalılar içinde sadece1/10'u oluşturan kadının pratik durumu da çok önemlidir. Tüm bunlar sınıfsal mücadele ve sosyalizmin genel ekonomik çözümleri ile tarifi mümkün olabilen sorunlardır.

Öte yandan, kadın fikri yaratmayı amaçladığını düşündüğüm ve kadına tarihsel bilinç verme kaygısı ile iyi niyetli olsa da kanıtları yanlış yorumlayan sosyalist ve sosyalist feministlerin bu yönetimi iyi düşünceklerı umudu taşıyoruz.

Bir de yeri gelmişken *Toplumsal Kurtuluş*'ta kadın sorunu üzerine yazan N. Bayındır'ın üst paragrafa denk düşen eğilimini de düşüneceği kanısındayım.

Kadının teorik-ideolojik mücüdelesi, erkekçi toplumun cinsiyetçi ideolojisi ile, mülkiyetçi toplumun kadın kültürü ve kapitalizmin sınıfsal ekonomik karekterinin tarihe gömülmesinin bileşkesi olmak zorundadır.

Sorun, her türlü farklılaşmayı, doğa ve toplumda eşitsizlik olarak haklılaştıran ve insanı insanla, insanı doğayla, insanı yaşamla karşı karşıya getiren mülkiyetçi burjuva düşünce ve pratiklerine ilişkindir.Kadın sorunu da burjuvazice dualist görüşle ele alınır ve kadın kimliği ya da gerçekliği, eşitsizliğinden hareketle değerlendirilir. Bir burjuva sistem kendi sistemini sürdürürken sadece üretici güçlerin gelişimini karşısındaki tutumu değil, bir o kadar da yaslandığı toplumsal kültüre toplumsal pratiğe hakim olur. Kadın konusunda da, her toplum ve onun egemenleri bu kültüre dayanmak zorundadır.Bu kültür, o toplumun ideolojik egemenliğinin tarihsel altyapısıdır. İdeoloji ve bilinç biçimleri bu kültürel alanda yankısını bulur. Türkiye için bir kadın kültürü vardır ve sistem kadını bu kütürün ürünü olarak ele alır. Almak zorundadır. Marks'la West arasında kurduğum toplumsal özgürlük ya da teorik çatışmalar bu alanın konusu olmaktadır.

Mevcut sistemin üzerine oturduğu kültür ve ideolojiler bütünü aynı zamanda mevcut kadın fikri ve zikrinin ta kendisidir. Bu fikre ve zikre karşı mücadele etmedikçe, ne yeni toplum kadınına ne de onu yeni yapan ilişkilerine ulaşmak mümkündür.

Daha net ayırmak için:

1.Kadının nesnel , verili olan sorunları, pratikte sınıfsal konumlanış ve mülkiyet ilişkilerinden kaynaklanan ve yasal-siyasal boyutları olan sorunlar. Bunların toplamına birden politik eşitlik sorunları diyebiliriz.

2.Kadının, toplumsal inanç biçimleri-din, ahlak vb-içerisindeki konumlanışından kaynaklanan sorunları. Bunlara da teorik-ideolojik sorunlar ya da toplumsal özgürlük sorunları diyebiliriz.

Kadın meselesinde saptanabilecek böyle bir ayrım, soruna karşı mücadelenin yöntemlerini de belirlemektedir.Yöntem ayrılığının ya da iki ayrı tespitin gerekçesi yazıda görüleceği üzere soruna yönelik kadın konusunda pratik mücadele daha çok işçi sınıfı partisinin pratik mücadelesinin bir konusudur. Parti öncelikle

bundan sorumlu ve yükümlüdür. Kadın sorununun sınıfsal mücadele veren bir partinin de sorunu olması, doğal olarak ideolojik teorik birliğini sağlamış ve homojenleşmiş bir yapıda, cins faktörü ve onun içselleşmiş sorunları nesnel olarak kendini partide tam hissetirmeyebilir. Prensipte öngörülse de pratikte kadın mücadelesinin, sınıfsal siyasal alandaki genel mücadelesi yansıdığı kadarıyla partinin konusu olmaktadır.

Bu tür bir sınırlama ile genel kadın mücadelesinde doğacak büyük boşluğun kadın örgütlenmeleri, açık yaygın kadın mücadele biçimleri ve özellikle teorik şiddete dayalı mücadele ile doldurulabileceği düşünülebilir.

Ayrı kadın örgütlenmesi mücadeleye ilişkin bir görüş olarak değerlendirilmelidir.Yoksa salt kadınlardan oluşan kadın mücadelesi konusu tartışılır.Çünkü kadın, yeni bir kadın fikri yaratacaksa, buna genel olarak ihtiyaç yoktur ve burjuva mantığın karşılaştığı doğal toplumsal eşitsizlikler olarak ortaya çıkışını üstü kapalı bir biçimde kabul etmek anlamına da gelir.Diğer bir yan mevcut erkekliğinden ayrılmayan erkek cinsle ve o erkek cinsi ortadan kaldırmayacak bir birlikte mücadele pratikte insanlaşmanın önüne her zaman çıkacaktır.

Ancak birlikte insan olunabilir.

Bunu belirtmekle nitel-nicel bir kadın ağırlığın olduğu ve özdinamik açısından örgütlü mücadelesini kadınların belirlediği, ancak erkek cinsin de niteliksel olarak beraber görüldüğü/olunduğu bir kadın mücadelesi de gereklidir.

Teorik açıdan özellikle vurgulanması gereken bir nokta da erkekçi ideolojinin erkek öznesinin ideolojisi olduğu kadar da kadının kendi olmadığı bir ideolojisidir.Bu "olmak", aynı zamanda kadının kendi konumsal, tarihsel, -tüm dün ve bugün- ve yarına taşınmakta olan ile kapsayıcı-tarihsel,(4) ideolojik, açıdan verili kadınlığıyla aynı zamanda başka ya da kendi olmayan bir kendidir. Bu ideolojik belirlenimi kadının aslında kendi olmayan bir kendine karşı da mücadele vermesi gerekliliğini gösterir.Sorununun iki yanını da gösteren bu durum, erkek için de geçerlidir, ancak erkek için gerekli olmayan, özdinamik. Sorunların kapsayıcı-genel olmamasıdır.Yine de erkeğin erkekçiliğinden kurtuluşu da benzer bir problematiği oluşturur.

Göran Therborn'ün ifadesiyle, sorun sadece egemen sınıfın egemen ideolojik sesleniş ve bu tür bir ideolojik biçimlenişin salt sınıfsal egemenlik ve iktidar aygıtlarınca değil, fakat, toplumda egemen bu tür bir oluşun, tarihsel ideolojik etkileşim-eklemlenişleriyle de ayrıca değerlendirmek gerekir.

Kadın sorununda teorik şiddet

Toplumsal özgürlük ya da teorik çatışmalar tablosuna ilişkin düşüncemi yazı başlarında ileri sürmüştüm.Pratik ya da politik olarak tanımladığımız mücadelede sorunlar, örgütlenme mücadele araç ve işlevleri ile,türleri, temsiliyet ve sorunun özdinamiklerinin yok sayılmasını ya da önemsenmemesini çeşitli örneklerle vurguladım.

Burada ise, hem ideolojik,hem etiksel hem de etiksel ideolojik, hem diğer alan ve alan-ideolojik (x,y,z)mücadele olmaksızın Marksist söylemle;nitel dönüşüme ve teorik çatışmaya dayanmaksızın kadın sorunun insani açıdan kolay aşılabilir bir sorun olmadığı da açıktır. Yazıda örnekleri olduğu kadarıyla, pratik çatışmalar ya da politik mücadelelerin bir yanını , savaş ya da sıcak mücadele koşulları tarafından nesnel olarak tek kanala yoğunlaşılmadığı sürece (o da nesnel olduğu için) büyük payın teorik çatışmalara düştüğü ve özellikle tekelci dünya sisteminde bunun bir kez daha güçlü bir gereksinim olduğu açıktır.

Teorik şiddet, fizik şiddetten ayrıdır.Fizik şiddetle buluştuğu noktalar vardır. Bu noktalarda fizik şiddet olarak anılmak durumundadır.Ortak şiddet denilebilir. Bu yüzden, özellikle teorik, ya da bilinçsel yapılıyorsa fizik şiddet kullanmak sonuç verici olmamaktadır.Bu farka işaret etmenin gereği, inanç halindeki düşünceleri etkileme ve değiştirmenin bilinç halindeki düşüncelerin işi olduğudur ve teorik şiddetin kısa vadede değil belki ancak genel olarak etkisinin büyük olduğudur.

Bu kısa değinmeden sonra, mevcudiyete ilişkin, kadın/erkek cins ve karşılıklı ideolojik konumlanışlarıyla-ki erkekçidir-genel toplumsal ideolojilerin neyi içerdiği konusuna girebiliriz.Hemen belirtmek gerekir ki, bu tür ayrımlamayı konuyu işlemek açısından düşünmek gerekir. Yoksa, kadın/erkek (cinsci ideolojiler toplamının) onlara seslenişi arasında ayrım güçtür.

Kadın öznesi: Kadın cinsin, biyolojik varlığı ile, tüm yaşamsal süreçleri ve kendini var kabul ettiği benlik durumudur. Bu "ben"başka ya da dışındakilerin "sen "dediği ile eş anlamlı değildir.Elbette zembille inmiş bir "ben"de değildir.Benlik durumu, dışında biyolojik-fizyolojik ve varoluşsal tüm evreleri kapsar. Pratikte sen demekle tamamlanır ya da biçimlenir.Başka deyişle dışarıdakilerin "sen "dedikleri ile tanınır ve bilir kendini.

Burada dışındakilerin ona ses-davranış ve tüm anlamlar dahilinde ulaştırdıkları "sen", kadın öznesinin, aralarında görmek istedikleri halini ifade eder daha çok. Bu dışardan gelen ideolojik tuzak, aslında sen diye hitap edenlerin kendilerini ulaştırdıkları ve kendilerini biçimledikleri ideolojik evreni, yaşadıkları pratik deneyimlerle-ki burada sınıf egemen ideolojisi ile eklemlenen ya da etkileşen ideolojileri ile seslenirler.

Birincisi, kadın öznenin kendi vadoluş durum ve hisleriyle benlik durumu saf kalabilse, burada açıklamamız mümkün olmayan ve gerekmeyen bir oluştan sözetmek gerekirdi ama genel olarak bu safilikte bile, fizik var oluşu ile tüm bu tür var oluşlar ararında gireceği çatışma ve maddi çatışmada ulaşacağı yeni bir noktadır.

İkincisi, senin taşıdığı ya da temsil ettiği dışarıdaki tümün ve onun özneye yakın olandan başlayarak tek tek temsil ettiği evren. Bu ideolojik evren, içine doğulan toplumun ta kendisidir. Tek tek öznenin yakınında yer alan diğer özneler de o toplumun birer üyesidir.Asıl sorun bu tek tek üyeler ile ideolojilerinin ve bu toplam ile tümel ideolojilerinin daha çok ne olduğu sorunundur.Buna geçmeden önce, yukarıdaki sürecin erkek cins için de aynen geçerli olduğunu belirtmek gerekir.

Bu ileri sürdüğüm düşünceler, gerçekte "sen"hitabının,ya da daha çok "sen "deyişle biçimle-

nen"ben"in, pratikteki oluşu ya da yaşamı onun kendisini, doğal olarak ideolojik biçimlenişini de büyük ölçüde ifade eder. Bu biçimlenişte etkenler çoktur ancak biz burada genel olarak ve amprik olarak bir ölçüte baş vuruyoruz. Ölçütümüz, doğan kız çocuğa ilk hitap ile başlayan son hitaba ve aradaki maddi-pratik ilişkilere kadar, mevcut toplumsal varlığın genel ideoloji ve maddi ilişkileridir. Buna bir de devletin ve onun iktidar aygıtlarının ideolojisini yeniden üretimini eklemek, bütünlemek zorunludur.

Egemen ideoloji egemen sınıfın ideolojisidir tanımlaması doğru fakat yanlış yorumlanan bir tanımlamadır.Egemen sınıfın ideolojisinin toplumda mevcut ideolojik küme ve alt kümelerle uzlaştığı ve eklemlendiğini burada kısaca belirtmek gerekir. Egemen sınıf ideolojisine karşı gelmek pahasına seçilen ideolojik malzemenin bu geri-tarihsel toplum ideolojileri olduğu bilinmektedir. Halkçı devrimciler açısından bu böyledir.

Şu haliyle belirterek; toplumsal tümel ideoloji ile devletin egemen sınıfının ideolojik seslenişi ve kendi varoluş koşulları ile kadına iletilen ve onu büyük ölçüde biçimleyen-elbette erkeğe de-ideolojik süreçler vardır. İdeolojik alan-süreçler diyebiliriz buna.

İdeolojik alan-süreçler, bir toplumsal formasyonda, o formasyonun tamamını oluşturan, fakat her biri kendine genel-diğerine özgül ilişkilerle ifade edilebilen tüm toplumsal bilinçlenme biçimleridir. Toplumsal bilinçlenme biçimleri, bir toplumun teorik-bilinçsel ve ideolojik çerçevesini çizer. Bu çerçeve içinde yer alan alanlar: Politik bilinç, sanatsal bilinç, ahlak bilinci, felsefi bilinç, bilimsel bilinç, gelenek, kültür, çeşitli duygusal evreler vs. Burada bilinç sözcüğünün yerinde kullanıldığı tartışılabilirdi ancak kastedilen şudur: O toplumun tarihsel ve çağsal tüm üretim faliyetleri maddi ve teorik birikimleri ile oluşturdukları toplumsal formasyon, bu formasyonunun kendisini var kıldığı maddi teorik yapısıdır.Eklersem, bu yapısının devamlılığını sağlamakta da iş gören varoluş biçiminin devamlılığıdır.

Kadın cinse"sen"diyen ve onun "ben"i tüm bu süreçlerin kompleks tezahürüdür. Birincisi toplumsal bilinç biçimleri ikinçisi bu toplumsal bilinç biçimlerinin üzerine oturan egemen sınıf ve onun iktidar aygıtlarınca da temsil edilen kadın düşüncesidir.Pratikte ise kadının toplum tarafından bu düşünceye uygunluğu açısından da, toplumsal-sınıfsal ilişkiler de aldığı konum.Bu maddi-teorik süreçler kadın fikri ve mücadele formlarını da verecektir.

Kadın fikri

Kadının ağda yapmasını isteyen fikirdir. Kadın ağda yapan fikir olarak hem kendisi hem de kendisini ona yaptıran fikrin kendisidir. Bu da kadının, bu fikir olmadığı, bu fikrin, onu kendisinden isteyenlere kendisinin onun tarafından temsil edildiği benin fikri olduğu, dolayısı ile kendisinin başka bir şey de olabileceği, belki de olması gerektiğidir.

Bu kadın fikri ya da ideolojisi, aynı zamanda o toplumdaki tüm bireylerin hoşlandıkları varsayılan, tarihsel ortaklıklarının bir ürünüdür. Kendini ifade ile kabul biçimleridir. Karşılıklıdır. Bu açıdan yazının bir yerinde kadın mücadelesinin, kadına karşı yapılması gereken bir mücadele olduğu düşüncesini ileri sürdüm. İşlemeyen mantık için ağda örneği çok tipik gelebilir. Giyim tarzı, süs ya da kokular kadar temsil olunan kimlik için de geçerlidir bu.Temsil olunan kimlik özünde cins kimliğidir ve toplumsal formasyonca belgelenir.Örneğin, kadına seçmesi gereken ilişki biçimini ve ilişki kişisini de aynı kanal verir.Kız çocuğa eteği de aynı kanal giydirir ve erkeğe eteği de aynı kanal yasaklar. Tüm bunların maddi-pratik bir açıklaması da vardır. Bir kez, egemen sınıf, toplumu varoluşu ile değişmez ya da değişimini zorunlu olarak üretici güçlerin değişimi oranında kabul eder.Zaten ikincisine mecbur kalır.İkincisi, egemen sınıf, varolan toplumsal-sınıfsal ilişkilerin üzerine oturmuştur.Bu oturuş, varolan toplumla çatışmayı da getirebilir.Örneğin laiklik ve din ideolojisi arasındaki çatışma.

Egemen sınıf, kendinin olduğu kadar, üzerinde oturduğu gerçek toplumsal ilişkilerin de temsilcisi olmak durumunda ve ikisi arasında sürekli uzlaşmacı ve ikiyüzlü olur. Tıpkı, üzerinde oturulan toplumsal gerçekliğin iki yüzlü olduğu gibi.

Kadın cinsin, cinsel özgürlüğü bu tür bir toplumsal ilişkiler ve sınıfsal ilişkiler bütününde inanılmaz ölçüde ikiyüzlüdür.Bir kez, gerçekte kadının cinsel özgürlüğü, kadının seks ilişkisinde seçeceği erkek cins ile ilişki biçimlerine, ikisinin özgür iradeleri dışında gerçekçi olmayan bir müdahalenin söz konusu olmamasını gerektirir. Gerçekçi müdahale ise, ilişkiye taraf olan cinslerin kendi bilinçleri ile oluşturdukları bu ilişki biçiminde meta, çıkar ya da sağlık vb. türden özgürlüğü ortadan kaldırıcı mantıksal ahlakın müdahalesidir. Özyaptırım gerekir. Bunun dışında toplumsal müdahalenin olmaması gerektir.Herhangi bir gerekçe cinsler arası-kadın erkek ya da cinsel diğer tüm farklılıkların-özgür ilişkilerine müdahale insani değildir.Bizzat insanlık dışıdır.

Bu örnek de, mülkiyetçi ideoloji ve ahlaki ideolojilere karşı verilmiştir.Ayırarak belirttim, çünkü, sol ya da sosyalist olup da bir ahlaka sahip olanların, bu alandaki ahlaki ölçütleri de genellikle eklektisttir.Diğer yandan mülkiyetçi ideoloji ve ahlaki ideolojisi ile egemen sınıfsal toplumsal formasyonları, yukarıda değinildiği biçimiyle paralel düşmektedir. Eşzamanlı ya da eşanlamlı olmasa da bir aynılık gösterir.

Kadın fikri, sadece ahlaki olarak değil, örneğin sanatsal alanda da, sanatın kendi olduğu kadar ahlak, ideoloji vb yansımaları ile de, toplarsak bir bütün estetik oluş ve etkileriyle de bir kadın fikri sunar/ işler.Örneğin,"Yarim,anacığım, beyaz kuşum..."Genel olarak mevcut toplumsal inançların, dilin,dili bu inançlara denk düşen anlamları ile kullanmanın vb. Alan-süreçlerde örnekler çoğaltılabilir.Bir dergi yazısı için uzatmamak durumundayım. Bu değini, sosyalist ya da devrimci solda sık sık karşılaştığımız, kadının özdinamik ve özgürlük meselesine hem bir lafzi, hem bir kaçamak yaklaşımından ve özellikle, egemen toplumsal ve egemen sınıfsal ideolojik-pratik sorunlarda ekonomik ve politik olanlar dışında indirgemeci ve egemen toplumsal olandan özellikle sakınmacı daha

da ötesi, egemen sınıfa olan karşıtlığı ile seçtiği noktanın egemen toplumsal olan olması noktasıdır. Bu nokta, aslında değiştirmeyi hedeflediği egemenlerle durduğu noktadır. Oysa egemen sınıfsalla kopuş noktasının bu olması gerekmektedir. Bir tartışma açma paragrafı alarak kaydedip geçiyorum.

Ekonomik açıdan kadın sorunu

Kadın fikrini yapan, bir önceki sınıfsal-toplumsal ilişkiler ve üretim ilişkileri olduğu kadar o ve ondan önceki ve başka toplumlarla da olan aynı türlerdeki ilişkilerse,bu gün için de sınıfsal- toplumsal ve aynı ilişkelerdir.Kadın fikri ya da ideolojisinden sözettikten sonra bir de öbür yan , pratikte olan, kadından da sözetmek gerekir.

Toplumlarda kadının mülk ve kapitalist toplumda aynı anlamı da içermek üzere meta olduğu düşüncesiyle, onun üretim ve üretici güçler ile üretim ilişkilerinde aldığı yer bakımından asıl olarak belirlenen konumu anlatılmaktadır.Tüm kadınlar da erkekler kadar en az olanlar kadar mülkiyetçi-sahip-olsalardı bile, belki ağırlıklı olarak cins faktörünün metalaşmasından sözederdik ve salt kadın cinsin metalaşmasından daha az söz ederdik. Ancak her iki şekilde de metalaşma insan üzerine gelen ve onu insansal özelliklerinden alıkoyan bir durum olurdu. O halde bu gün ağırlıklı olarak kadın cinsin ve cinselliğinin ayrıca da cinsel faktörün metalaşmasından sözediyoruz.

Erkek cinsin aktif olarak varolduğu her iki durumda da kadın cins ve başka faktörler nesnel olarak ikincil duruma düşecektir.İster erkek mülkiyetçi, ister erkek ortakçı yaşam olsun kadın açısından durum özgürleşmenin önündedir. Kadın aktivitesini engelleyen, bizzat kapitalist egemenliğin kendisi olduğu kadar üstüne kurulu olduğu mevcut toplumsal formasyondur da.Bu ikili ya da iki-birlik, erkek egemen bir sınıfsallığın tarihini bugün için çağın temsil eder.

Kadının toplumsal hayata aktif katılımı mülkiyetçi ve metacı bu sistematiğin bizzat varlık nedenleriyle ilgilidir. Çünkü, kadının toplumsal hayata katılımı tüm bu sınıfsal kanal için, ahlaki, ideolojik, felsefi olduğu kadar, politik ve sınıfsal etkileri ile de hayat bağlarından birini kesmek demektir. Aile kurumunun tasfiyesi ya da çöküşü kapitalizmin iktisadi bunalımını büyük doruklara taşıyacak nitelikte bir gelişmedir.Birincisi, ideolojik bir aygıtından yoksun kalır. İkincisi, sistemi yeniden üretecek bir güç olarak aile kurumu en uygun üretim birimi olmaktan çıkar.Üçüncüsü, tüm kadın nüfusun da üretime katılımı mantıken sözkonusu olamaz.Bu ancak komünizm için geçerli olabilir, o da toplumsal yoğun emeğin sağladığı bir olanaktır.

Burjivazinin ideolojik değerlerine gelince,erkek egemen tüm ideolojik yapısının değişmesi çok zordur.Ayrıca ahlak ve moral değerleri buna karşıtlık oluşturmaktadır.

Maddi varlık olarak kadın, kapitalizmde, proleteri işine hazır halde tutan, ona her türlü lojistik desteği olan ve ihtiyaçlarını gören, olmanın dışında, kapitalizme yeni proleter emek güç adayları üreten bir nesnedir. Tüm kapitalist egemenlik, kadın fikrini, aygıtları aracılığıyla bu tarzda bir formasyon için kullanır.Eğitim kurumları ve eğitimde de güdüleme sistemleri ile kitle iletişim araçları, enformasyon, hiyerarşik düzenleme ve askeri örgütlenme ile toplumsal her türlü örgütlenmede mutlaka bir *cins hiyerarşisi* kullanarak bunu yapar. Kadın ve erkek cins karşıtlıkları ve hatta bunlara eklenen, homoseksüel, heteroseksüel, transeksüel farklılıkları da içeren karşıtlıkları sürekli işler. Bu, aynı zamanda her türlü tüketime de yansımıştır.Kadın renkleri ile kokuları ve erkek renk ve kokuları, kumaş türleri ile nereye baksanız iki farklı insana hitap eder.

Sanat da öyledir. Erkek cins ve cinsi faktörler o kadar egemendir ki, sanat, kadını işlerken, erkeği işlemeye gerek duymaz. Kaldı ki gerek duyulsa bile, yine aynı mantıkla ikicileşir. Bu ikicileşme, karşıt ve konumları maddi olarak da, ideolojik olarak da belirlenmiş bir eşitsizliği ifade eder. Yoksa iki farklı ve özgür insanı değil.

Egemen olarak genişleyen ve hükmeden bu erkekçi ideolojik sınıfsal bakışın, hitabında kadının maddi belirlenimi de önemlidir. Sınıfsal olarak ikinci olan kadındır yine. Büyük sermaye sahibinin ilişkide olduğu kadın, süs ve zevk objesi olarak ortaya çıkarken yine cinsi gerekleri,çocuk doğurma vb aynı formasyonlar da yürütür.

Sınıf olarak proletaryaya mensup bir erkeğin kadını da, erkek proleterin de köleleşmesinde bilinçsiz (mevcut bilinciyle) rol aldığı bir ikili köleleştirmeye maruz kalmaktadır. Türkiye'de 6.5 milyon kadın ücretsiz çalışmaktadır. Bu çalışma çoğu kez kentlerde ev biriminde iken kırlardaki rakamın çoğunluğudoğrudan işliklerdedir.

A.B.D.'de 50.000 doların üzerinde yıllık kazancı olan her 10 kişiden 1'i kadın."Biz Bir Aileyiz"motivasyonunun sürekli rol aldığı bu emperyalist ülke için kadın aleyhine oluşan tablo, zenci aleyhine oluşandan daha siyahtır.

Türkiye için de, hem başlığımız itibarı ile, hem de pratik politik mücadelede önemli maddi bilgilendirme açısından aşağıdaki oranları vermek istiyorum.

Türkiye'de 8.yılını dolduran ANAP hükümetinin, parti programında 1990 yılına kadar, iktisaden faal nüfus içerisinde, istihdama yönelik hedeflerinden en önemlisi 1.400.00 erkeğe yeni iş alanı açmak iken bu sayı kadınlar için 1000'dir.Tüm çalışanlar içerisinde ise, kadın çalışanların oranını % 30'un altına indirmektir. Türkiye'de doğum yapan her 1000 kadından 123.2'sinin doğurduğu çocuk ölmektedir.Bunlardan kaçının kadının ölümüyle sonuçlandığı kesin olarak bilinmemektedir.

Resmi makamların 3500 dolayında ifade ettiği, cinselliğini satarak yaşayan kadın sayısı çeşitli araştırmaların ortalaması olarak 200.000'in üzerindedir.Benzer bir şekilde, kapitalist bir ülke olan Tayland'da 17ve30 yaş arası ile sınırlı olmak üzere her 3 kadından 1'i aynı şekilde beden satıcısıdır ve bunların çoğu seks turizminde iş görür.Türkiye bu pazarı dönen sermaye, tüm serbest meslek çalışanlarının kullandığı sermayeyi geçmektedir. 1985 itibarı ile 2 trilyon lira.

Ceza yasasının, 438, 440, 441, 429, 453, 472, 456 ve 462'ci maddeleri kadın aleyhine olan düzenlemelerdir.

Türkiye'de kadın nüfusun 5.5 milyonu evli (1985) ve bu evli kadınlardan yalnızca 1 milyonu okuma yazma bilirken sadece 19.000'i yüksek öğrenim görmüştür. Tarım kesiminde çalışan kadın nüfus 6 milyon dolayında.Bunlar ücret almadıkları gibi tek yaşam güvenceleri sağlıklı olabilmek *şansıdır.*Yılda ortalama 365 bin evliliğin yapıldığı ülkede, kadınların yüzde 36'sının evlenme yaşı 19 yaşın altındadır.Bunlar aile ve topluma fazla ekonomik külfet olmamak üzere bir erkeğe, bir şekilde satılmaktadır. Bir kısmı da hibe edilmektedir.

Aktif kadın nüfusun ancak yüzde 14'ü ücretli olarak çalışmaktadır. Ücretli çalışan kadınlarla erkekler arası ücret farkı, kadınlar aleyhine %14 tür.Tüm sigortalı ücretliler içinde kadının yeri yüzde 9, her 10 ücretli ve sigortalı erkek içinde 1 kadın yer almaktadır.Kendi işinde çalışan kadın sayısı ise 25 milyon kadın içinden iktisaden faal olanları alsak bile rakam çok komiktir.7500 kişi.

Genel olarak Türkiye'de kadının maddi belirlenimi açık bir şekilde, toplumsal inanç ve üretim ilişkileri ile egemen sınıfın gerçekliğini ortaya koyuyor.Rakamları sonsuza kadar kadın lehine değiştirmek başarısı hayalen olsa bile, meta ekonomilerinde, başta cinsler olmak üzere kadın cins özgürlüğünden sözetmek fantastik olarak dahi mümkün görünmemektedir.

Sonuç ya da kurtuluş için bir kez daha!

Yazıda,kadın sorunu yer yer tarihsel gönderme ve örneklemelere dayanmak kaydıyla "politik eşitlik,toplumsal özgürlük" çerçevesinde işlenirken, teorik-ideolojik alanlar da kullanıldı. Her başlık özellikle başlığa ilişkin bir sonucu ya da anafikri içinde taşıdığı için ayrıca bir toparlama ya da sonuçlar kataloğu çıkarma gereği duyulmadı.Konu içinde tartışma açıcı noktalar ve işlenmeye hazır tespit ya da göndermelerde bulunuldu.

Bu açıklamalardan sonra, artık, belki ister istemez ve belki de geleceğe ilişkin simge ve anlamlar yüklenen her sözcük ya da işarette olduğu gibi, benim burada kullandığım "kurtuluş" sözcüğünün de gelecekçi ve bu yüzden de mistifike çağrışım yüklü olduğu düşünelebilir.Bu haklı bir düşünüştür.Ancak mistifike deyişlerden kurtulmak ancak somuta müdahale olarak ifade edildiği şekliyle, pratikte kurduğu ilişkinin de gönderdiği yerle bağlantısını kurmak yoluyla bu sakıncayı bilimsel olarak bertaraf edebiliriz.

Gönderme yapılan yer " sınıfsız" toplum ise, pratikte kurulan ilişki de "sınıfsız" topluma gönderilen ilişki olmalıdır. Solda pratik olarak bu mümkün görülmemiş ve ütopik olarak reddedilmiş de olsa insanın ve insana, sınıfın ve sınıfa ait olan her ütopyanın ya da düşüncenin pratiğe ilişkin bir de olanak ve zenginliği olduğu unutulmamalıdır.Bu, unutma ya da kaçma veya tasarlayamama, çoğu zaman dönüş noktasıdır.

Kadının kurtuluşu, onun politik-sınıfsal-ekonomik olduğu kadar, teorik-ideolojik mücadelesinin de bir ürünü olabilecektir.*Pratikte ne kadar düzenle karşı karşıya geliniyor ve çatışma çıkıyorsa, teorik biçim ve düzeyde de aynı derecede karşıtlık ve çatışma yaşanmalıdır. Düzen ise, devrimci olanın dışındaki hemen herşeydir.Devrimci için devrimci sınıfın dışında bir nesnellik, devrimci dinamiğin asıl konusu değildir.*

Devrimci sınıf ise, değiştireceği düzenin tüm kurumlarını alt-üst edecek tek gerçek (asıl) güçtür.Mülklüleri mülksüzleştirmek ayrı bir dünyadır.

Bu ayrı dünya, ayrı kadını yaratmak zorundadır. Bugün devrime duyulan ihtiyaç ve devrim toplumunun yapısı, bugün devrim toplumunun kadınına duyulan (kadın ve erkeğin) ihtiyaç birbirine içkindir.

Devrim günü ve bugün organik bir azlık-çokluk ilişkisidir. Bu organik ilişki, kadın özgürlüğünün teorik ve pratik olarak bugünkü zenginliğiyle de ilişkilidir.Devrimci kadın-erkek bugün özgüllüğünde özgür değilse yarın da genelliğinde değildir.

Kurtuluş buradadır...

KAYNAKÇA

1.Alman ideolojisi/K.Marks. F.Engels Melsa Yay.4 1.Baskı Mayıs 1990,İst.

2.İktidarın ideolojisi ve ideolojinin iktidarı / G.Therborn İletişim Yay.80, 1.Baskı İst.1989.

3.Feminizm,Sosyalizm ve Eylemde Birlik / S.Rowbotham,L.Segel,H.Wainwright/ İletişim Yay.31 Baskı İst.1984.

4.Kadın ve Aile/ Marks, Engels, Lenin / Sol Yay. 2.Baskı Nisan 89 İst.

5.Lenin'in Bütün Dünya Kadınlarına Vasiyetleri/ K.Zetkin Sorun Yay. 2. Baskı Kasım 1979

6. Marksist Teoride Kadın / L. Vogel /Pencere Yay. 1.Baskı Temmuz 1990, İst.

7. Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi İletişim Yay.

Radikal sol, birleşik parti için "Leninizm'in zanaatçılığını" aşmalıdır.

A . T U R G U T

Çok genel teorik tesbitlerle somutu kavramadan hayata yön verdiğini zanneden ve pratikte yaşanan tüm olaylara dar bir çerçeveden bakan insanlara, hemen hemen her komünist grup ve çevrede rastlamak mümkündür. Yaratıcılıktan yoksun uzun bir geçmişe ve önemli sayıda kadro birikimine sahip olan bu eğilim, Türkiye komünist hareketinde dönemsel değil, yapısal bir sorun haline gelmiştir. Değişik isimler altında örgütlenen komünistler, onca ideolojik-politik düşünce farklılıklarına rağmen, bu yöntemi kolaycılığın getirdiği rehavetle benimseyip, uygulamışlardır. Oysa Marksist öğretinin basma kalıp bir şekilde uygulanması, kendi özgülünden bir şeylerin katılmaması, yani yaratıcılığın törpülenip yerine bir takım genel geçer teorik tesbitlerin konması, onun candamarlarını kurutup, teorik laf yığını haline gelmesini sağlamaktan başka bir şey değildir.

Marksist-Leninist öğretinin yaratıcılıktan yoksun olarak uygulanması, günlük pratik görevlerden başlayarak, çizilen hedeflerin gerçekleşmesinde politik yanılgılara düşülmesini ve tarihsel sürecin tahlilinde kısır döngüler etrafında şuursuzca dolaşılmasını besleyerek ona, kendinden bir şeyler katarak başarılı olunabilir. Zaten "Marksist yöntem doğru olarak ancak Marks'ın kuramı ile çalışırken pratik hayatı kavradığınız zaman uygulanabilir".

"Ruhtan, yaratıcılıktan yoksun", abartı ve basma kalıp yöntemlerle beslenen ideolojik politik düşünceler belli bir dönem kabul görse de, Komünist hareketin gündemini uzunca bir süre işgal etse de, bu durum o düşüncenin doğruluğu anlamına gelmez."Kutsal"hale getirilip yıllardır tartışılmadan, hatta dokunulmadan duran düşünceler bu özelliğinden dolayı genel geçer düşünceler olamaz. Kaldı ki, ileri sürülen her düşünce pratiğin süzgecinden geçip doğrulanmadığı müddetçe, her dönem tartışılmaya muhtaçtır. Hiçbir düşünce bir diğerinin basit tekrarı olmamalıdır. Tarihsel koşulları, özgünlüklerin atlanarak başka bir ülkede başarıyla uygulanan bir karar ne kadar doğru olursa olsun olduğu gibi alınarak uygulanmaya çalışılırsa, sonuç hüsran olur. "Bu gün bir sorunu şöyle hallettiysen, yarın aynı sorunu yeni bir biçimde halledeceksin. Çünkü yarın yeni bir durum olacaktır".

Marksist yöntemin bilinen bu gerçeklerine rağmen, Türkiye komünist hareketinde hala nuh nebiden kalma yöntemlerde direnen ve bildiği yöntemlerden vazgeçmeden ona sıkı sıkıya sarılan komünistlerin varlığı, ideolojik fukaralığın ve basma kalıpçılığın yapısal bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Görülmektedir ki, karşı karşıya bulunduğumuz sorun basit değildir.

Türkiye komünist hareketinin gündeminde önemli bir yer işgal eden birlik konusunda küçük çaplı bir araştırma, Marksist yöntemin somuta uygulanırken ne kadar karmaşık bir hale getirildiğini ve tahrif edildiğini görmemizi sağlayabilir. Tüm somut gerçekliğe rağmen mevcut durumun devamından rahatsızlık duymayan pratik tavırlar bu çarpıklığın yansıyan görüntüsüdür. Oysa, karmakarışık birlik teorileriyle bugüne kadar izlenen politikalar ya kağıt üzerinde kalmış, ya da, yaşam şansı olmadığından tozlu raflara terkedilip, parti arşivlerine kaldırılmıştır. Hayatla beslenmeyen, yaşam şansı olmayan bu ölü düşünceler bir dönem sonra zorunluluktan dolayı arşivlerden indirilip, yeniden yaşatılmaya çalışılmıştır. Ve hala da öyle yapılmaya çalışılmaktadır. Oysa bir karar uygulandığı zaman başarısız bir sonuç elde edilmişse, o kararda direnmenin anlamı yoktur. Yaratıcılktan ve sürece bilinçli müdahaleyi gerçekleştirecek genişlik ve esneklikten yoksun kararlarda direnmenin hayatı olduğu gibi değil, görmek istediğimiz gözle görmekten başka bir şey olmadığını belirtmekte yarar vardır. Hayat, birlik politikalarında kendisine giydirilmek istenen elbiseyi yırtmıştır. Eski elbisede direnmenin politik bir kazanç sağlayacağını beklemek aşırı derecede saflıktır.

"Leninizm'in zanaatçıları"

Marksist-Leninist öğretinin yavanlaştırılması onun basma kalıp savunulmasıdır. Bu tür anlayışlar sadece Türkiye komünist hareketinde değil, dünya komünist hareketinde de sıkça görülmüştür.Marksist-Leninistler için en tehlikeli anlayışlardan birisi, bu öğretiyi basma kalıp uygulamaktır. Kendinden bir şayler katmadan bu öğretiyi uygulayanlar "Leninizmin zanaatçıları" olurlar. Zanaatçı ile sanatçı arasındaki temel farklılıklardan birisi sanatçının ortaya çıkardığı esere duygularını, düşüncelerini ve ruhunu katmasıdır. Zanaatçı ise herşeyden önce bakma kalıpçıdır. Ortaya çıkardığı eserde kendi duygularını düyüncelerini ve ruhundan izleri bulmak mümkün olmaz. Bir Marksist ise yaratıcıdır.

Formüllere, kalıplara bağlı kalmak adına yapılan işler yaratıcılıktan yoksundur. Karşılaşılan bir sorunun çözümünde düşünce üretmeden, formüller arayan kişiler "Leninizmin zanaatçıları" haline gelirler.

Türkiye komünist hareketi geleneğinde "Leninizmin zanaatçılığı" yerleşik bir durum almıştır. İdeolojik üretimde eklektizme düşülmesi, en genel kavramların tekrarından ileri gitmeyen teorik tesbitler, Marksizmin-Leninizmin kendi özgülümüze uygulan-

masında yaratıcı düşünce birikiminin sınırlı bir oranda gelişimini sağlamıştır. Sovyet, Çin, Vietnam, Küba ve Doğu Avrupa devrimlerinden alınan ve bunların birbirine ilavesi ile yazılan ideolojik politik çizgiler komünist hareketin birikimini yansıtan en çarpıcı örneklerdir. Oyasa bu devrimlerin herbiri kendi özgül koşullarını ve yollarını izlemiştir. Hiçbir devrim bir öncekinin aynısı veya benzeri bir süreci yaşamamıştır. Bu gerçekliğe rağmen çok sayıda örgüt, bu devrimlerin izlediği yollardan, hatta mücadele biçimlerinin aynen benimsenmesinden, sonuç olarak ortaya tipik devrim stratejileri çıkarmışlardır. Kendi özgülümüzde yaratıcılığın yerine, basma kalıpçılığın uygulanması zaten başka türlü bir sonucu da yol vermezdi.

Türkiye komünist hareketinde bu güne kadar yaşanılan süreç olumlu ve olumsuz yönleriyle farklı örgütlerde dağınık bir şekilde de olsa, bir birikimin oluşumunu sağlamıştır. Çok gelişmiş deneyleri önümüze koymasa da, mevcut birikimin devam ettirilmesi ve geliştirilmesi gereken yönleri, aşılması ve yadsınması gereken birikimleri vardır. Örgüt sorunu da bunlardan birisidir. Yaşanılan tarihsel süreç çok sayıda Marksist grup ve örgütlenmenin ayrı ayrı kalarak varlığını sürdürmesinin çıkışsızlığını göstermiştir. Ama buna rağmen, yaşanılan tarihsel sürecin doğru bir değerlendirmesini yapmaktan uzak, Devrimci hareketin yenilgilerine yol açan nedenleri ve sonuçları görmezden gelen örgütlerin varlığına rastlamaktayız. Bu örgütlerin varlığı bir yana, yeni bölünmeler sonucunda mevcutlardan daha da katı grupçu anlayışlarla yeni örgütler kurulmaktadır. Leninizm adına yapılan bu örgütlenmeler, bir kez daha yaşanılan süreci tekrar yaşatmaya çalışırken, kelimenin gerçek anlamıyla "Leninizmin zanaatçıları"dırlar. Yaşanılan sürecin canlı ve sürekli bir hesabını tutmaktan öte, bu tür anlayışların "ürettikleri" teoriler sözde Marksizmden başka bir şey de değildir. Savunulan düşünceler sol içerikli sloganlarla doldurulmuşsa kurulan örgütlerin yaşaması için canlılık belirtisi yoktur. Bugün, 1970'lerde kurulan örgütleri ortaya çıkaran ve daha sonra doğurganlaştıran koşullardan farklı bir tesbitin yapılamaması, kurulan örgütlerin yaşamasını imkansız hale getirmektedir.

Kendi dar dünyalarında yaşamaya devam edenlerin yarattığı olumsuzluğun yanısıra, yaşanılan süreçten dersler çıkarıp, grupçuluğun yarattığı ve olgunlaştırdığı ilkelikten arınmaya çalışan komünistlerin sayısının artması olumlu bir gelişmedir. Farklı geleneklerden bu insanların, örgütlerin, çevrelerin birleşik bir partiye sahip olma fikrini savunmaları ve sahiplenmeleri, Türkiye komünist hareketinde bu güçleri diğer güçlerden ileri bir konuma yükseltmiştir. Komunist hareketin ileri birikimlerinin grup farkı gözetilmeksizin bir bütün olarak savunulması, onun bir bütün olarak yaşatılması için de uygun bir zemin yaratmıştır.

Radikal sol'da birleşik bir parti örgütlemek için kavga veren bu çevrelerin varlığı, önümüzdeki günlerde Radikal sol'un alternatif program tatışmalarını gündeme getirebilir. Grup çevre vs. örgütlenmeyle yetinmeyen, Marksist-Leninistlerin birliğine yönelen bu eğilimin işi, kuşkusuz ayrılıp örgüt kuranlar, ya da mevcut örgütleri yaşatmak için çalışanlar kadar kolay olmayacaktır. Komünist harekette ur haline gelen bir geleneği yıkmak, geleneği devam ettirmekten elbette çok zordur. Ama ölü bir düşünce olan grup kurmak fikri kadar zor değildir. En önemlisi de fikir canlı ve dinamiktir.

Yalnız hemen belirtmekte yarar vardır. Birleşik parti kurmak için çalışan güçler geçmişten devralınan çeşitli sorunlarla yüzyüzedirler. Teknik sorunlar bir yana, ideolojik-politik ve örgütlenme sorunlarında olumlu ve olumsuz yönleri ile geçmişin izlerini belli bir süre daha taşıyacaklardır. Geçmişte yaratılan ve bugün devam eden fraksiyoncu örgütlenme anlayışı ideolojik-politik konularda tek yönlü bir kadro tipi yaratmışlardır. Bu olumsuzluk örgütlerin grubu ruhla besleyip, demokrasisi olmayan bir demokratik merkeziyetçi politikayla, yönetilmesiyle şekillenmiştir. Böyle şekillenen bir geleneğin aşılması, sadece yönetim kesiminde yer alanların aşmasıyla sağlanamaz. Örgütlerin de aşabilmesi için bir hazırlık sürecine ihtiyaç vardır.

Diğer yandan tüm Radikal sol'un birleşik bir parti fikrine yatkın ve o genişlikteki birikime sahip olmadığını biliyoruz. Radikal sol gruplar daha doğurgan ve grupçu anlayışa sahip olarak şekillenmiştir. Bugün kü hava da o kadar olumlu değildir. Birleşik parti fikrini ileri sürerken pembe bir tablo çizmek yerine ayaklarımızı yere basmak istiyorsak, mevcut durumumuzu görmemiz gerekir. Tablo ne pembedir ne de kara. Düne nazaran bugün, farklı geleneklerden gelip, sorumlu davrananların sayıları artmıştır. Bu olumlu bir gelişmedir.

Birleşik partinin karşılaşacağı bazı sorunlar

Birleşik parti mücadelesi küçümsenmeyecek veya görmezden gelinmeyecek sorunlar yumağı ile karşı karşıyadır. Bunun altını çizerek belirtiyoruz. Bazılarının zannettiği gibi birleşik parti örgütlenmesini savunurken ütopyalar kurmuyoruz. Sorunun zorluğunu biliyoruz. Ama zoru başarabilmek için, geçmişin yanlışlarının bilmece haline getirdiği sorunları çözmeye, aşmaya, hatta kötü gelenekleri ayaklarımızın altına alıp çiğnemeye çalışıyoruz.

Dünden daha farklı olarak Radikal sol'un geleceği ideolojik-politik ve örgütsel olarak karanlık değildir. Birleşmek fikrini kağıt üzerinden eyleme geçirmek, karamsarlığı yıkmak isteyenlerin girişimleri bunun somut kanıtıdır. Bugün birleşik parti kurma fikri tüm olumsuzluklara rağmen gelişmektedir. Yalnız hemen belirtelim: Birleşmekten yıllardır uzak durarak birlik politikası "üretenlerin" somutta hiçbir mesafe alamamaları, sözden eyleme geçişteki cesaretsizlik, birliğin daha geniş kesimleri kapsamasını olanaksız hale getirmektedir. Ama gerek program düzeyinde, gerekse birleşik örgüt konusunda ileri bir adımın örgütlenmesi yıllardır çok şey söyleyip bir şey yapılmayan birleşme

fikrinin somutlaşması bu çevreleri de etkileyecektir. Birlik sözcüğünü sıkça kullanmak yerine, döneme bilinçli müdahaleyi gerçekleştirecek çalışmaların örgütlenmesi, ihtiyaç duyulan örgütün yaratılmasını sağlayacaktır.

Bugünden başlatılacak böyle bir çalışmanın karşılaşacağı sorunları ise, şu başlıklar altında toparlayabiliriz.

A- Geçmişten süregelen örgütlenme geleneğinin yarattığı sorunlar,

B- Dışa kapalı ideolojik-politik gelişim,

C- Birlik konusunda şematize edilen anlayışlar.

A- Geçmişten süregelen örgütlenme geleneğinin yarttığı sorunlar:

Radikal sol'da yer alan mevcut grupların, örgütlerin büyük bir kısmının particilik geleneği pek yoktur. Particilik geleneği olanlar ise, partili dönemi diğer Marksist güçlerden çok büyük farklılıklar gösteren bir şekilde yaşamamışlardır. Yani örgüt demokrasisi konusunda partili ve partileşemememiş siyasi yapılar arasında, çok büyük farklılıklar yoktur. Komünist hareketin genelinde (bazı istisna anti-Leninist örgütler hariç) Leninci parti demokrasisi en genel kabul görmesine rağmen, pratikte demokrasiye işlerlik kazandırılamamıştır. Ortaya çıkan deneyler de görülmüştür ki uygulanan yöntemlerin Leninist demokrasiyle isminden öte bir benzerliği yoktur. Onun ruhuna yabancı olan yöntemler, ona maledilmeye çalışılmıştır. Örnek verecek olursak; Leninist parti demokrasisi gizlilik arkasına saklanılarak tasfiyecilik teorilerine malzeme yapılmaya çalışılmıştır. Leninci parti demokrasisinin sadece lafızı yapıldığı zaman görülecek bu anlayış, Leninist parti öğretisiyle değil, Lenin'in bolşevik parti içerisinde mücadele ettiği ne kadar parti demokrasisine aykırı şeyler var ise onunla beslenmiştir. Leninist parti demokrasi anlayışı teoride savunulmuş ama, uygulamada ondan uzaklaşılmıştır. Leninist parti demokrasisi adına, örgüt yöneticileri kendilerine avantajlar sağlayacak kararlar alırken, demokrasinin yerleşmesine yol açacak ileri gelenekleri yaratamamışlardır. Ortaya çıkan olumlu bazı gelenekler ise yaşatılacağına, belli bir dönem sonra terk edilmiştir. Kısacası parti demokrasisi pratikte işlerlik kazanamamıştır. En ileri düzeyi tutturabilmiş örgütlerde dahi yaşayan gelenekler tasfiyeciliğin üzerinde şekillenmiştir.

Radikal sol'un birleşik partisi iddiasını taşıyarak kurulacak parti, geçmişte oluşan bu anlayışın özellikle ilk dönemlerde sancılarını yaşayacaktır. Yılların birikiminin izlerini ilk günden ortadan kaldırmaya gücü yetmese de, Leninist parti demokrasisinden başka her şey olan geçmiş örgütlenme anlayışına prim verecek davranışlardan kaçınması ve bu konuda ödünsüz davranması işe iyi bir başlangıç olacaktır.

Diğer yandan birlik çalışmalarına katılacak yöneticiler ültimatomlarla veya sihirli kararlarla geçmişte oluşturdukları anlayışı gruplarında, örgütlerinde, çevrelerinde kolayca silebileceklerine ve örgüt olarak kurtulacaklarına ve bunu da kısa sürede gerçekleştireceklerine kendilerini inandırırlarsa, objektif davranmamış olurlar. Bu kez abartı başka bir biçimde karşımıza çıkmış olur. Kuşkusuz birlik çalışmalarına katılacak örgütler içerisinden ileri bir düzey tutturmuş olanlara rastlanabilecektir. Ama bugüne kadar genel hava grup ruhunun diri tutulması şeklindedir. Bundan dolayı birlik çalışmalarında yaşanılan tüm süreç örgütlere mal edilmelidir. Dışa kapalı yapılanmaların aşılması hatta yıkılması ancak böyle sağlanabilir. Eğer birlik çalışmalarında tavan ve taban arasında farklı süreçler yaşanırsa, bu kısa sürede uç noktalarda eğilimlerin boy vermesini sağlayacaktır. Geçmişte sınırlı sayıdaki birlik çalışmalarında bu olay gözlemlenmiştir. Burada önemli olan tabanda bağnazca oluşan grup ruhuna prim vermemektir. Birlik çalışmalarının ömrünün bıkkınlık derecesinde diplomasi ilişkilerine döndürecek, çalışmaları atıllaştıracak önemli nedenlerden birisi budur. İşe cesur adımlarla başlayıp daha sonra örgütsel endişeleri gözönüne alıp, genel çıkarı küçük çıkarlara boğazlatacak anlayışlar birliğin önüne çıkacak engellerdir. Birliğe soyunan örgütler hareketin genel çıkarı için dökülmelerin, savrulmaların olacağı gerçeğini kabul edip, hareket etmelidirler.

Bir başka sorun da açıklık politikasıdır. Birlik çalışmalarında açıklık politikası içe ve dışa yönelik açıklamalarla da farklılık taşımamalıdır. Kurulacak parti işçi sınıfının partisidir. Proletaryadan, emekçi halktan partinin kuruluş çalışmalarında da gizlenecek hiç bir şey yoktur. Konsprasyon gerektiren konular bellidir. İdeolojik politik çalışmalar ve parti anlayışı gizlilik öne sürülerek açık tartışmadan yoksun bırakılmamalıdır. Kaldı ki bu, bir görev olduğu kadar, bir ihtiyaçtır. Aksi halde sorunlar bitim noktasına ulaştığı zaman niçin bitirdik veya birleştik türü açıklamalar çalışmaların olumlu ve olumsuz birikimleri geniş bir kesime mal edilmesini sağlayamaz. O bakımdan birlik süreci komisyon çalışmalarının dar sınırlarında tutulmalıdır. Gelişmenin her evresinde çekim merkezi olabilecek faaliyetlere girişilmelidir. Hem birleşenler için, hem de birliğin dışında kalanlar için, baskı grupları ancak çalışmalardan tam ve doğru bilgi edinildiği zaman oluşabilir. Bu bakımdan diplomasi diliyle değil, yoldaşça ve açıklıkla sorunlar devrimci kamuoyuna maledilmeye çalışılmalıdır. Tüm bunların yanı sıra içe dönük açıklamalarda farklı tutum takınan örgütler, gruplar saygınlıklarını yitirirler. Saygınlığını kaybeden bir partinin, örgütün, çevrenin güvenirliği kaybolur. İkili ve daha çok katılımlı görüşmelerde ileri sürülen düşünceler örgütlenmelere olduğu gibi yansıtılmalıdır. Geçmişte izleri görülen tersi yaklaşımlar grupçuluğu beslemiş ve güçlendirmiştir. Yöneticilerin parti ve grup ruhunu okşayıcı doğru olmayan açıklamaları dışa kapalı kadro tipini geliştirmiştir. Kısacası birlik çalışmalarında açıklık politikasından ödün vermek, birleşmeyi ertelemekle eşanlamlıdır.

Özetlersek; birlik politikası geçmişin olumlu ve olumsuz mirasının üzerinde yükselecektir.

Yöneticiler, geçmişte yarattıkları yapılanmaları bir ileri biçimde aşarken, aceleci davranışlardan ve küçük endişelerden uzak durmalıdırlar. Katılaşmış yapılanmalar uygun taktiklerle aşılmalıdır.

B-Dışa kapalı ideolojik politik gelişimi:

Türkiye komünist hareketinde grupçuluk kendi dışına kapalı bir yapının oluşumunu sağlamıştır. Kendi özgülümüzde diğer ülkelerden farklı olarak dışardan etkilenip, dışarıya kapalı bir yapı ortaya çıkmıştır. Dışardan etkilenmenin en kolay olduğu bir komünist harekete sahip olmamıza rağmen, örgütler suni gerginlikler, akıl almaz problemlerle birbirinden uzak durmayı becerebilmişlerdir!? İdeolojik olarak köklü birikimlere sahip olmamamız, enternasyonalizm adına basmakalıpçılığı benimseyen bir anlayışa yol açmıştır. Yaklaşık tüm örgütler birbirlerinden etkilenmelerine rağmen, dışa kapalı bir yapılanmanın yaratılması için çaba sarfetmişlerdir. Kendi dışında Marksist-Leninist bir örgütün varlığının tanınmaması, bu subjektif ve doğru olmayan iddia,tüm gerçeklere rağmen tabana şırınga edilmeye çalışılmıştır. Örgütsel tedbirlerle perçinlenen bu anlayış tüm gelişmeleri nalıncı keseri gibi hep kendi tarafına yontmaya çalışmıştır. Yönetim kadrolarının dışında kalanlar böylelikle "zararlı" dış etkilenmelerden "korunmuş",ideolojik üretimde taban pasif duruma düşmüştür. İdeolojik politik çizgide tutarlı değil, tutucu bir anlayış egemen olmuştur. Dışa kapalı, kendi içindeki tartışmalara dahi tahammülü olmayan yapılanmaların birlik için hazır hale gelmesi çitlerin yıkılmasıyla mümkün olabilecektir.

Diğer yandan dışa kapalı olma, örgütlerde dünyanın kendi etrafında döndüğünü zanneden bir anlayışı yerleştirmiştir. Üyeler, ideolojik politik evrimin kendi sınırları ötesindeki gelişimini görememiştir. Kendi dışında kalan tüm Marksistlerin ideolojik politik çalışmalarına duyulan ilgisizlik ve bihaber olma, üyelerde, diğer örgütlere karşı tepeden bakma gibi hiç te haketmediği bir üstünlük havalarını yaratmıştır. Kaldı ki parti hayatı ile ilgili olarak bildikleri, kendi biriminin çalışması ve yöneticilerin çoğunlukla abartı ile anlattıkları şifai enformasyondan başka bir şey değildir. Böylece şekillenen örgütlerin bugünden birlik çalışmasına, daha doğrusu birleşmeye hazır olduğunu söylemek çok zordur. Bu örgütlerde oluşan birlik anlayışı kendi programı etrafında gerçekleşecek bir birlik şeklindedir.

Oysa birleşik bir partinin programı, birliğe katılan örgütlerin, partilerin programlarından daha gelişmiş ve ayrı ayrı şekillenen tüm ideolojik politik geleneklerden daha ileri değerlere sahip olacaktır. Doğal olarak birleşmek mevcutlardan daha ileri bir programı ve örgütü ortaya çıkaracaktır.

C-Birlik konusunda şematize edilen anlayışlar:

Birliğin bir zorunluluk olduğunu Türkiye komünist hareketinde çok az bir siyaset dışında hemen hemen herkes kabul ediyor. Ama zorunluluk olduğunu kabul edip pratikte bir adım atılmaması, birliği, teorik olarak tartışmadan ileri götürmüyor. Bugün aynıların ve ayrıların detaylara varıncaya kadar ortaya konmasına rağmen birlik gerçekleşmiyorsa, bunda subjektif faktörlerin yol kesiciliğini de görmek gerekiyor.

Birlik politikası konusunda o kadar çok şey söylendi ki, yapılanları göz önüne alırsak, söylenenlerin çoğunun birliğe yön vermek veya çalışmaların önümüze çıkardığı sorunları çözmekten çok, soyut formüllere dayandığını ve uygulanma şansı olmadığını görmekteyiz. Bu düşüncelerde doğrular yok demiyoruz ama, soyut konuşulduğunu belirtiyoruz.

Birleşmek fikrine ideolojik-politik ve örgütsel olarak karşı çıkan, ayakları yere basmayan bir örgüte birlik çağrısı yapıp durmak, gazete sayfalarında bu çağrıları yayınlayıp günlerce birlik şöyle iyidir böyle iyidir teorileri yapmak, sonuçta ise hiçbir mesafe almamak bu çalışmayı sürdüren siyaseti birlikçi yapmıyor ve yapamaz da. Tüm politik kararlarda olduğu gibi birlik konusunda da somutu kavramak gerekiyor.

Birlik konusunda da, diğer konulara yaklaşımda olduğu gibi kağıt üzerinde şemalar çizip hayatı bu şemalara uydurmaya çalışarak yol alınamaz. Bugüne dek birkaç istisna dışında yapılanlar budur. Ele alınabilecek neredeyse tek deney TKP ve TİP'in birliğidir. (Haksızlık yapmak istemiyoruz. Birleşen bazı örgütlerin deneyleri geniş bir kesime mal edilemediğinden veya yansıtılamadığından tek bilinen deney olarak bu örneği ele aldık. Y.N) Kim ne derse desin, sağ geri bir programa sahip de olsa, bu deneyin olumlu yönleri de vardır. Birleşmek fikrini yıllarca savunup, birleşmeden yıllarca yerinde duranlara, birliğin olabileceğini göstermişlerdir. 70 yıl önce kurulan bir partinin böyle bir karar alması cesur davranıştır. Ama ortaya çıkarılan program kabul edilecek bir şey değildir. Radikal sol'da aynıların, süreci bilinmez tarihlere ertelemesi karşısında bu deney incelenmelidir.

Bugüne kadar gerçekleşen birlik çalışmalarının sonuçlarını incelediğimiz zaman başarısızlıktan sonra içe yönelme, kabuğuna çekilme gibi bir anlayışı görmekteyiz. Birlik çalışmalarında yıkılacak yapıların olması gerçeği kabul görmesine rağmen, uygulanmaya gelindiğinde ürkeklik başlamaktadır. Ama biliyoruz ki, birlik, ürkekliği üzerinden atan, birleşik bir proletarya partisine inanan ve cesur kararlar alabilen yöneticilerin bilinçli çabasıyla ortaya çıkacaktır. Yıllarca oturup birlik teorileri, şemaları ve onları izah eden bol yazılar yazmak yerine, birlik için adım atıp onu geliştirmeye ve yaşatmaya çalışılmalıdır.

İdeolojik-politik konularda olduğu gibi birlik konusunda da basma kalıpçı yöntem komünist hareketin birliğinin önünde engeldir. Her örgütün elinde bir kalıp vardır. Ve yıllardır değişmeden geliştirmeden o kalıp durmaktadır. Farklı tarihsel süreçlerin ortaya çıkardığı birlikler idealize edilip adeta kopye edilmiştir. Bu anlayıştan kurtulmak gerekir. Neden birleşemiyoruz sorusuna cevap verirken, tarihsel süreçleri farklı ülkelerden alıntı almak doyurucu ve ikna edici değildir.

Birlikten yana olan güçler, yutma ve yutulma gibi endişeyi taşımamalıdırlar. Biliyoruz ki, bu eğilim komünist harekette vardır. Ve uzunca bir süre de etkisini gösterecektir. Birlik çalışmaları hasımların barıştırılması değil, yoldaşların birlikte üretmeleri olarak kavranmalıdır. Tuzakçı politikalar küçük hesaplardır. Komünist harekete bu politikaların getireceklerinden çok götürecekleri olacaktır.

Sonuç olarak hiç bir komünist parti, grup, çevre bir diğerine katılma anlayışı dayatmamalıdır. Teknik bir takım sorunlar abartılmamalıdır. Örgüt ismi ve vb. sorunlar anlamsız tartışmaları doğuracaktır. Bundan özellikle kaçınmak gerekir.

Nasıl bir birlik

Buraya kadar ki düşüncelerimizde birlik sorununda bazı olumsuzlukları, engelleri göstermeye çalıştık. Ve aşmak için önerilerimizi yaptık. Nasıl bir birlik istediğimiz konusunda yapacağımız önerilerin etrafını kalın surlarla çevirerek, çok ayrıntılı birlik yazılarıyla kendimizi avutmak, iç ve dış etkilenmeye kapalı kalarak kendi dünyamızda birlik teorileriyle yaşamak istemiyoruz. Birlik sorununa yaklaşımımız, mademki birleşmek istiyoruz o halde her şeyi birlikte yapmalıyız anlayışından kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz bu, birlik gerçekleşinceye kadar yazıp çizmeden, mücadele vermeden geçirilecek bir dönem değildir. Birlik sürecine daha aktif katılırken, ileri sürdüğümüz düşüncelerin tez olduğunu, düşüncelerimizin tartışmaya açık ve anti-tezlerle boğuşarak senteze ulaşacağını belirtmek anlamına gelir.

Katılaşmış grupçu ruhun birlik konusunda yarattığı engelleri bugün, tek başına hiç bir grup aşamaz. İleri örnekler çıkarılamadığı müddetçe içe kapanıklık doğru olmasa da kendine haklı bir zemin bulur. Birliğin önüne dikilen unsurlar "Boşa geçen zaman" vs. tanımlamalarıyla dönemi kavrayan politikanın yaşamasına engel teşkil ederler. Birleşik parti ruhunu parti kurulmadan yaratmak mümkün değildir. Bu anlayışın dar, katılaşmış grupçu ruha üstünlüğünü teorik olarak yazmak da, grupçu ruhu yıkmak demek değildir. Grupçuluk ileri örneklerle yıkılabilir. Fakat bu yazıldığı gibi kolay olmayacaktır. Bugün devrimci harekete yön veren çok sayıda kadro geçmiş birikimlerin ya yaratıcıları, ya da onun üzerinde şekillenen komünistlerdir. Her ne kadar "birleşik partinin üyeliğini grup yöneticiliğine tercih ederim" diyen insanlar varsa da, sözden eyleme geçerken aynı kolaylığın herkes tarafından gösterileceğini beklemek saflıktır. Yerleşik sistemi yıkmak düşüncesi eylemle bütünleştiği an realite haline gelir. Varsayımlar üzerine çok ayrıntılı şeyler söylemek yerine, yaşanılan sürecin önümüze çıkardığı sorunları çözmek için yeni kararlar üretilmelidir.

Türkiye komünist hareketinde grup, örgüt ve partiler tüm çeşitliliğine rağmen örgütlenme konusunda birbirinin aynısı denecek kadar benzeşen yapılanmaları gerçekleştirmişlerdir. İdeolojik-politik hırgürlere rağmen bu benzeşme tüm olumsuzlukların yanı sıra, olumlu bir birikimi kendi dışında oluşturmuştur. Grupçu çıkışsızlığın bir hayli geniş çevrede kabul görmesi, sosyalist demokrasi konusunda geçmişteki uygulamaların aynı noktalarda eleştirisinin toplulaştırmış, benzeşen örgüt demokrasisi anlayışları farklı geleneklerden gelen komünistlerin ayrı yerlerde de olsa, ortak bir düşünce oluşturmalarını sağlamıştır.

Bugün herşeyden önce birliği savunmak ve bu kavgada görev almak zorunluluktur. Bunun tersi bir anlayışı 70'li yıllarda komünist hareket yaşadı ve hala mda yaşıyor. Birliğin alternatifi grupçuluktur. Birlik çalışmalarının birkaç kez denenmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmış olması birlik politikasının yanlışlığını değil, izlenen politik taktiklerin yanlışlığını göstermektedir. Devrim yapmak isteyen, iktidarı hedefleyen komünistler, kendilerine lazım olan araç yani partiyi örgütlerken, içinde bulunulan koşulların tesbitini sağlıklı olarak yapamazlarsa, oluşturulacak partilerin "Militan proletarya"yı örgütlemesi, emekçilere öncülük edebilmesi mümkün olamaz. "Militan proletarya"yı örgüt silahından yoksun kılacak, dar grupçu örgütlenme anlayışları ne kadar iyi niyetle yapılırsa yapılsın, sonuçta örgütsel maceracılıktan kurtulamayacaktır. O bakımdan dönem komünistlerin önüne birleşik parti kurmak ve örgütlemek görevini koymuştur. Tek başına hiç bir grup çekim merkezi haline gelemez. Dağınık potansiyelin toparlanmasını sağlayacak klavuzluk edici birleşik merkez, komünist birikimin toparlanıp kuracağı bir partiyle mümkün olabilir. Yenilenme sözcüğü eğer, eski grupların katılaşmış anlayışlarından kurtulmaları şeklinde tanımlanıp, birleşik bir partiyi hedeflemişse biz göre doğrudur. Ve yeni sözcüğü ancak bu şekilde kullanıldığı zaman içi doldurulmuş olur.

Tüm yaşanan tarihsel sürece rağmen, tek başına yeni keşiflere mevcut birikimlerin yeterliliğini ileri sürerek heyecanla girenler, kısa bir süre sonra yanılgıların anlayacaklardır. Delikanlılığın ötesine geçmeyecek bir gelişimi tekrar tekrar yaşamak ve yaşatmak potansiyelin kötü kullanılmasına yol açacaktır. Bir parti, bir gecede programı ve tüzüğü hazırlanıp kamuoyuna çeşitli şekillerde ismini duyurarak kurulabilir. Belli bir gelişim de sağlayabilir. Ama bu parti, parti değildir. Doğuşuyla birlikte, ölümünü de belirlemiştir. Sayısal artışlar da onun doğruluğunu kanıtlayamaz.

Aynılar ve ayrılar ideolojik olarak şekillenmiştir. Kimin ne dediği aşağı yukarı bellidir. Örgütler mevcut birikimleriyle en ileri şeyleri söylemeye çalışmışlardır. Bu noktada birleşmek fikri aynıların ortak çalışmasına yönelmelidir. Bu birliğin belirsiz tarihe ertelenmesi ve sürgit birlik sözcüğünün tekrar edilmesi şeklinde anlaşılmamalıdır. Bugünden, birleşik bir partiyi örgütlemek için faaliyetlere başlanmalıdır.

Bu çalışmalarda geçmişte yaşanılan olumsuzlukları ön plana çıkarmanın pek bir anlamı yoktur. Olumsuzlukları aşabilmek için uygun taktikler geliştirilmelidir. Ama her defasında hem birlik isteyip, hem de birleşmemek için olumsuzluklar yığını birliğin önüne dikilmemelidir.

Radikal sol'un birleşik partisinin, eylem birliği, güçbirliği, vs aşamalardan sonra oluşacağını ileri sürenlerin tesbitlerine katılmıyoruz. Bu, birlik politikasının en atıl uygulaması ve savunulmasıdır. Bir nevi birlikten kaçmak için icad edilen aşamalı birlik teorisidir. Evet eylem birliği, güçbirliği solda yapılabilir ve yapılmalıdır da. Öylesi birlikler sadece Radikal-sol'la da sınırlı değildir. Ama eylem birliğinden öte birleşecek güçler varken ve birleşmeyi önlerine koymuşken bu teoriyi, yani aşamalı birlik teorisini her grup, parti ve örgüte karşı öneremeyiz. Bugünden birleşebileceğimiz güçler vardır. Onlara yönelirken önerimiz birlikte parti kurmak, bugünden birleşemeyeceğimiz güçlere karşı da eylem birliği, güçbirliği önermek şeklinde olabilir. Mevcut birikimlerimizle solda birleşik bir partiyi örgütleyebiliriz.

Birlik konusunda bugüne dek yapılan tartışmalarda genellikle akademik sorunlar tartışmaların ağırlık noktasını teşkil etti. Birleşebilmek için en küçük noktalarda dahi anlaşmak gerektiği gibi bir gelenek oluştu. Oysa bırakın farklı örgütlerin birleşerek oluşturacağı birlikleri, dar gruplarda dahi tüm düşüncelerde birliği sağlamak mümkün değildir. O halde parti birliğine yönelirken böylesi bir birliğin programlarla sağlanabileceğini, yani ideolojik-politik konularda program birliğinin parti birliği için temel kıstas olarak alınmasını öneriyoruz.

Program nasıl olmalıdır sorusu ise düne nazaran karmakarışık değildir. Geçmişin klasikleşmiş sistematiği ile yamalı bohça gibi yazılan programlar olmamalıdır. Kendi özgülümüzü kavrayan, teferruatlı tahlillerden kaçınan, birbirinin tekrarı aşamaları önüne koymayan, sade ve anlaşır bir dille, "militan proletarya"nın iktidara yönelik hedeflerini belirleyen bir program olmalıdır. Program sistematiği aşamalı devrim stratejisinden ayrılarak, tek bir devrim sürecini hedeflemelidir. Yazılacak program ne cephe programı, ne de çoban toplumun programıdır. Kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu ve iktidarın tekelci zümrenin eline geçtiği bir program işçi sınıfının, emekçi halkın iktidarını hedeflemek zorundadır. Bugüne dek yazılan programlar talepleri itibariyle anti-kapitalist öz taşımalarına rağmen, orta sermaye, orta tabakalar vs tesbitlerle zorlama olarak geri bir konuma çekilmeye ve o noktada tutulmaya çalışılmıştır. Sosyalizm sözcüğü ağızlara alınmaktan kaçınılmış, devrimin kesintisizliği formüle edilirken, kapitalizmden komünizme geçişte, bir demokratik aşamanın yaşanması mutlaklaştırılmıştır. Oysa bugünden hazırlanacak bir program proletarya ve emekçilerin iktidarını hedeflemeli, devrimin anti-kapitalist yönü ön plana çıkarılmalıdır.

Ulusal sorun, Kürt ulusal mücadelesinin aldığı boyut karşısında somut bir politika yerine, ayrı örgütlenme mi, birleşik örgütlenme mi? tartışmaları anlamını yitirmiştir. Ezen ulusun komünistleri olarak parti programında bu sorun ulusların kendi kaderini tayin hakkı çerçevesinde ele alınmalı ve bir sorun olarak görülmelidir. Kürdistan solunun yetersizliği ve ya yeterliliği üzerinde tartışma sürdürmek, boş ve anlamsız olduğu kadar ilişkilerde güven vermekten ve saygıdan yoksun bir davranıştır. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini kendi ekseni etrafında tutabilmek için icad edilen, akıllı değil, kurnazca tedbirler ve kurdurulan sözüm ona bağımsız partilerle iki ulusun ortak düşmana karşı mücadelesi yükseltilemez. Kürdistan örgütlenmesinin bir il örgütlenmesi ve ya bir bölge düzeyinde düşünülmesi hala somut gerçeklere gözümüzü kapatmaktan başka bir şey değildir. Kürdistan ulusal mücadelesiyle girişilecek ilişkiler ise bu mücadelede devrimci örgütlerle kurulacak birliklerden geçmektedir. Programda detaylara girmeden, özlü cümlelerle bu sorunun belirtilmesi yeterlidir. Diğer yandan Sovyetik biçim tek doğru yöntem değildir. Ulusların kendi kaderini tayin hakkında ezilen ulusun iradesine başvurmadan çözümü gösterdiğinden dolayı, ezen ulus komünistlerince bugünden savunulması doğru değildir. Kaldı ki ezen ulusun komünistleri Sovyetik biçimi savunarak değil, ayrılmayı savunarak propaganda yaparlar. Herhangi bir çözüm biçimine ilişkin kararı Kürt ulusu verecektir. Birleşik komünist partisinin programında Kürt ulusunun ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkı da dahil, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunur formülasyonu doğru ve yeterlidir.

Bugünden verilen demokrasi mücadelesinde çok ayrıntılı tabeplerin programda yer almasına gerek yoktur. Bir çok talep kapitalizmin sınırları içerisinde çözülebilir. Komünist partisi demokratik mücadelede bir belgeye sahip olmalıdır. Ama bunu programının önüne koymak gibi bir anlayışla, daha doğru söylemek gerekirse reformlar uğruna mücadeleyle kendisini sınırlayacak bir politik yönelişten uzak durmalıdır. Birleşik parti programı oluşturulurken tüm düşünceler tartışmaya açıktır. Daha ileri birikimler ancak böyle oluşturulabilir. Hemen belirtelim; radikal sol'un birleşik partisini savunmak yarın bu birliğin gerçekleşeceği anlamına gelmez. Hayalci değiliz. Radikal sol çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu kesim içerisinde birliği savunanlar olduğu kadar, böyle bir derdi olmayanların varlığına da tanık olmaktayız. Bugünden oluşacak bir birliğin tüm güçleri kapsamasını beklemek mümkün değildir. Birleşik bir partinin oluşturulmasını savunan güçlerle işe başlanması, atılan ilk adımdan sonra diğer güçlere yönelmesi gerçekçi bir durum olacaktır. Birleşik parti belli güçlerle kurulduktan sonra birlik sorununu çözmüş olmayacaktır. Yine önünde birlik problemi ve görevleri olacaktır. Ama ilk günden, ileri bir yol alacaktır. Birliğin olabileceğinin somut ifadesi kendi varlığı olacaktır. Nasıl birleşileceği konusunda ise belli bir birikim ve deneylere sahip olduğundan dolayı, etki gücü diğer gruplardan daha çok olacaktır.

Birliğin gerçekleşmesinde, üzerinde anlaşılması gereken en temel noktalardan biriside, Leninist parti demokrasisi konusunda tavizsiz tam bir görüş birliğine ulaşmaktır. Birleşirken, ideolojik konularda tartışmaya açık ve birleşik parti içerisinde de devam edecek bir çok düşünce ayrılıkları olacaktır. Bunun böyle olması da kaçınılmazdır. Ama sosyalist demokrasi ko-

nusunda ilk baştan başlayarak ileri örnekler ve birikimler yaratılmaya, çeşitli geleneklerde oluşturulan birikimler birleşik partiye yansıtılmaya çalışılmalıdır. Parti içerisinde ideolojik tartışmaların, görüş ayrılıklarının çözümünde de parti demokrasisinin koruyucu zırhı olmazsa tartışmaların sonuçlanması ve sürmesi mümkün olamaz. Sosyalist demokrasi sadece azınlığın çoğunluğa uyması değildir. Seçimlerde oy kullanmak ve ya kararlarda lehte, aleyhte düşünce belirtmek gibi bürokratizme düşülecek bir anlayış da değildir. Parti hayatının tümünde geçerli olan ve üyelerin arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir sistemdir. Sosyalist demokrasinin öz olarak genel bir tanımı olsa da "çoğunluğuz, istediğimizi yaparız" pratik tavırlarıyla, sosyalist demokrasi sözden ileri geçemeyecek bir şekilde savunulmuş olur. Sosyalist demokrasiyi sadece kağıt üzerinde alınan kararlar değil, o kararların pratikte yarattığı gelenekler yaşatacaktır.

Birliği bugün istiyoruz ve birleşmek için varız diyen örgütler, çevreler ve gruplar aylar yıllar sürecek komisyon çalışmalarıyla, zamanı kötü kullanacaklarına ve sorunları sadece komisyonlarda çözmeye çalışacaklarına, birleşik bir kongreyi örgütlemek için çalışmalara başlamaları ve ilişkileri bu çerçevede sürdürmeleri daha sağlıklı bir yoldur. Birleşik kongreye hazırlık sürecinde tüm ilişkilerde güven vermek gerekir. Böylesi bir güven yaşanılan onca olumsuzluklar sonrası, karşılıklı olarak gözlenecek ve aranacaktır. Faydacı yaklaşımlar, küçük çıkarlar birliği olumsuz yönde etkileyecek faktörlerdir.

Toparlayacak olursak:

1- Radikal sol'un komünist partisi, zorlama yöntemlerle değil, birliğe hazır olan çevre, grup ve örgütlerle başlatılmalıdır.

2- Parti birliği programsal birlik düzeyinde ele alınmalı, program birliğine engel olmayan akademik sorunlar parti içerisinde tartışılmalıdır.

3- Sosyalist demokrasi anlayışından asla taviz verilmemeli, komünist hareketin tüm ileri örnekleri partiye kuruluş çalışmalarından başlayarak mal edilmelidir.

4- İlişkilerde yoldaşça güven esas olmalı, tüm ilişkiler karşılıklı saygı temelinde yoldaşça sürdürülmelidir.

5- Hareketin genel çıkarları küçük çıkarlara teslim olmamalı, yakalanan moment iyi değerlendirilmelidir. Tıkanan yönler yeni birlik taktikleriyle aşılmalıdır.

6- Birlik süreci tam bir açıklıkla yaşanmalı, devrimci kamuoyu tüm gelişmelerden bilgi edinebilmelidir.

7- Birlik konusunda ilgisiz kalan güçleri zorlayabilmek için ileri örnekler ortaya çıkarılmalıdır.

8- Radikal-sol'un en genel anlamda birliği için birleşik parti yapıcı önerilerini bu güçlere yapabilmeli, kurulduktan sonra kabuğuna çekilmeyi öngören politikaları redd etmelidir.

DEVRİM'in Erken genel seçimlerde sosyalistlerin tutumunu belirlemek üzere İşçi Partisi Yolunda Politika dergisinin çağrısı ile düzenlenen toplantılara sunduğu metni yayımlıyoruz.

BURJUVA PARTİLERE OY YOK!

1991 erken genel seçimleri, Türkiye burjuvazisinin, önündeki ilk beş yıl için bir zaman kazanma ve vitrin yenileme ihtiyacının sonucu olarak gündeme gelmiştir.

Bölgedeki dört ülke tarafından bölünmüş, asimilasyon, baskı ve sömürü yoluyla kimliksiz bırakılmaya çalışılmış Kürt halkının ulusal uyanışı ve öncü devrimci Kurtuluş Hareketinin mücadelesi, burjuvaziyi tarihinin en zor dönemlerinden birini yaşatmaya başlamıştır. Bugün devrimci ulusal kurtuluş mücadelesi Kürdistan'da ikili iktidar koşullarını zorluyor.

Eylül rejimi ile baskı ve sömürünün üstünde yoğunlaştığı Türkiye işçi sınıfı, yükselen mücadelesi ile egemen sınıfları geriletmeye başlamıştır. Burjuvazi, işçi sınıfına zor kullanamaz hale gelmiştir.

On yıllık ekonomik, siyasi, sınıfsal ve toplumsal zor kullanarak ülkeyi yöneten burjuvazinin şimdi bütün alanlarda uyguladığı politikalar iflas etmiştir.

Eylül sonrası bütün partiler, düzeni koruma güdüsünü aşırı geliştirmiştir. Öyleki topluma, birbirlerinden farklı oldukları imajını yaratmaktan bile çekinir hale gelmişlerdir. Özde olduğu gibi, biçimde de aynılaşmışlardır. %40'lara varan kararsız seçmen oranı tesadüf değildir.

Siyasi tahammül sınırları o kadar daralmıştır ki, parlamentoda üyesi bulunan iki partiyi ve sistem içi program sahibi bir partiyi seçim dışı bırakmış, genç kuşağın politikaya pratik ilgisini yok saymışlardır. Örgütsel gevşekliği ve bu sayede güç kazanma isteği olan partileri seçim dışı bırakarak, toplumsal muhalefeti taşımalarından korkulmuştur.

SBP, sınıf ve sınıf politikasının dışında ve karşısında, reformist bir particiktir.

HEP, parti kimliği ile bir burjuva sistem partisidir. Kürt dinamiğinin yerel örgütler aracılığı ile bu partide insiyatif kazanmaya başlaması, başı tabana muhtaç, tabanı başına muhtaç olmayan bir parti özelliği kazandırmıştır.

Bu ikili durum, HEP'in başının, SHP'ye gitmesiyle yeni bir manzara ortaya çıkarmıştır. HEP'le ilgili tutum, genel olarak Kürt halkının ve öncü insiyatifinin seçimlere karşı tutumuna bağlı olarak düşünülmesi gereken bir tutumdur. Sosyalistler, parti kimliği ile bir HEP'i değil, Kürt halkı ve devrimci hareketin seçimler karşısında alacağı tavrı ilke olarak desteklemelidir.

SP, geleneği, çizdiği politik çerçeve, ideolojik bakış ve kimliğini belirleyen bir çok özellikle tasvip etmediğimiz ve birlikte davranışı doğru bulmadığımız bir partidir.

Dolayısıyla mevcut tüm siyasi partilerden sınıf politikası temelinden başlayarak köklü ayrılıklar vardır.

Sosyalistlerin durumu ise açık. Anlatılan nesnellik ve ortaya çıkan tablo mevcut güçleriyle sosyalistlerin toplumun gündemine etkin olarak giremeyecek kadar zayıf durumdadırlar.

Boykot tavrı, sosyalistlerin toplum gündemine girmek için atacakları bütün adımları ortadan kaldırmaktadır. Boykot için hiçbir nesnel gerekçe yoktur. Aynı biçimde, güç azlığı nedeniyle, çok geniş seçim birliklerine girişmek de mevcut partilerin kuyruğuna takılmak olacaktır. Her iki tavır da, sosyalistler ve işçi sınıfı için tam anlamıyla ifadesiz kalmaktır.

Seçimler karşısında sosyalistler, bağımsız sınıf politikası temelinde örülecek bir yaklaşımla kapitalizm ve düzenin teşhirini yapacak, Kürt halkının kendi kaderini belirleme hakkını, ayrılma hakkını da içererek savunacak, sosyalizmin propagandasını yapacak, bir hareket noktası üzerinde odaklaşmalıdır.

Bu odağın merkezi bir koordinasyon çerçevesinde, söz konusu ilkeler temelinde bir seçim bloğu oluşturmasından yanayız.

Bu blok, güçlerini etkin olmayı mümkün gördüğü seçim çevrelerinde bağımsız sosyalist adaylar göstermelidir. Bağımsız sosyalist adayların, işçi sınıfı içinden, sınıfın önder ve öncüsü olan sosyalist işçilerden oluşturulmasına çaba harcanmalıdır.

Bağımsız sosyalist adayların çıkarılamadığı yerlerde, boş oy ve yoğun olarak propaganda faaliyetleri yürütülmelidir.

DEVRİM 3.9.1991

Demokratik merkeziyetçilik üzerine bazı notlar

M . G Ö Ğ E N

İster oluşum aşamasında olsun,isterse belli bir gelişmişlik düzeyine erişmiş olsun,komünist partileri her dönemde örgütsel sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır.Ülkelerin özgül koşulları karşılaşılan sorunları çeşitlemiştir.İktidardaki bazı komünist partiler de,farklı sorunlar olmasına rağmen,diğer komünist partilerin karşılaştığı sorunlarla yüzyüze gelmişlerdir.Kısacası komünist partiler kuruldugu günden başlayarak tüm gelişim evrelerinde,değişik olmakla birlikte çeşitli sorunlarla karşılaşmışlardır.

Leninist parti örgütlenmesinin normlarına bağlı kalan komünist partiler,ulusal ve yerel çeşitlilikler göstermeler onların,bilimsel öğretiden uzaklaşmaları anlamına değil,değişik koşullarda Leninist parti öğretisinin uygulamaları anlamına gelir.Zaten ulusal ve yerel özgüllükleri olmayan bir komünist partisi kendi çizgisini yakalayamadığından dolayı,tek yanlılığa düşmekten kurtulamaz.Yani Leninist öğretiden uzaklaşmaksızın her komünist parti kendi çizgisine sahip olmalıdır.

Yıllarını "temiz komunistler" arasındaki fikir tartışmalarıyla geçirmek istemeyen bir komunist partisi,bir ülkede bölgeler arasında hatta iller arasında görülen farklılıklara rağmen,tek bir kalıpla ve onu kısırlaştırarak örgütlenmeye çalışırsa,kendi kendi ile övünmekten başka bir şey yapamaz.

Hata yapmamak için kendi özgüllüğünü genel kalıplara hapsetmeye çalışan bir komünist partisi,emekçilere öncülük iddiasını hiçbir zaman gerçekleştiremez.Tarihte ve şimdi çok acı deneyler yaşayan proleterya,bu türden komünist partilerin bu hatalarının faturasını çok ağır olarak ödemiştir.

Günümüzde de görülmektedir ki,iktidarda çok uzun bir dönem bulunan komünist partiler kendi hatalarını tartışmaktan,eksiklerini görmekten kaçınmalarından dolayı,proletaryanın iktidarını tamiri güç yaralarla karşıkarşıya bıraktılar.Bugün sosyalist ülkelerdeki komünist partilerin içine düştükleri durum acı bir örnektir.Bu partiler iktidar olmanın tüm avantajlarına rağmen %9-10 hatta daha az bir oy potansiyeline ve desteğe sahip olmaları,bu partilerdeki bürokratik deformasyonunun sonuçlarını göstermektedir.

Sosyalist ülkelerde yaşanan bu durumun tüm faturası Leninist normlardan uzaklaşmalarına rağmen,Leninist parti örgütlenmesine çıkartılmaya çalışılmaktadır.Hatta komünist parti ismi dahi kullanılmamaktadır.Bu komünist harekette bir depresyon yaratmıştır.Hala bu depresyonun etkileri sürmektedir.Uzunca bir dönem de etkisini sürdürecektir.Leninist parti öğretisi Rusya koşullarında hangi taktik zenginliklerde uygulanmışsa SBKP hangi tarihsel birikimlere sahipse,tüm bunları alıpLeninci bir parti kurmak Leninci partinin karikatürleştirilmesinden başka bir sonuç doğurmaz. Yeni kurulan bir parti,gelişmiş bir partinin birikimlerinin sonuçlarını yaşamadan uygulamaya çalışırsa ve bolşevikleşmek için gelenek transferine girerse,o doğru gelenekleri de yaşatamaz. Komünistler tüm ülkelerdeki deneyleri incelemelidirler.Ama bunları kopye etmemelidirler.Devrimci yaklaşıma yabancı olan bu yöntem soyut konuşmaktan ileri gidemez.

Türkiye komünist hareketinde çok tartışılan ve öneri yığınıyla boğulan örgütlenme konusunda,karşılaşılan güçlüklerden birisi demokratik merkeziyetçiliktir.Leninist parti öğretisi üzerine her yazı yazan kişi bu temel ilkeyi belirtmeden geçemiyor.Ama söylenenleri doğrulayacak örnekleri onlarca yıllık parti olmalarına rağmen çoğu kendi deneylerinden değil,Lenin'in bolşevik parti içerisinde yarattığı örneklerden veriyor.Bu deneylerin aktarılması kuşkusuz kötü değildir.Öğreticidir.Yıllar boyu taşınması,kuşaktan kuşağa aktarılmasında yarar vardır.Ama burada önemli olan belli bir zaman dilimi sonrası hala kendi demokratik merkeziyetçi geleneklerini yaratamayanların acıklı durumudur.

Mevcut öğretilerin gelişimini ve Leninci demokratik merkeziyetçilikle bağını bu şekilde kuranlar,her ne kadar Leninist parti teorisini savunsalar da,bu anlayışlarına rağmen pratikte uygulamasını gösterememişlerdir Biliyoruz ki,Leninist demokratik merkeziyetçilik partilerin vazgeçemeyeceği bir düşüncedir.Bunun teorik olarak tekrarı yerine,Türkiye sahasında iyi örnekler gösterilmeye çalışılmalıdır.

Demokratik merkeziyetçilik nedir ?

Pratik uygulamalarından çıkan sonuçlardan sonra fırtınalar koparılan demoknatikmerkeziyetçilik,Leninist partilerin hiçbir zaman vazgeçemeyecekleri kuruluş ilkesidir.Demokratik merkeziyetçiliği nesnel olarak gerekli kılan nedir? *"Bu komunist partisinin doğası ve karekteri ile uyum göstermesi,demokrasiyi açıkça belirlenmiş disiplin normlarıyla,azınlığın çoğunluğa uyması ve merkezileşmiş önderlikle organik olarak birleştirilmesi olgusudur."*

Bu genel tanımı hemen hemen her komunist partisi yapmakta ve savunmaktadır.Ama bunları yazıp savunmak demokratik merkeziyetçiliğin uygulanması anlamına gelmiyor. Onun pratikte oluşturduğu gelenekler ve olaylar karşısında alınan tavırlar bunun yaşatılması ,güçlendirilmesine yol açıyor. Tartışmalarda işte tam bu noktada başlıyor.Demokratik merkeziyetçiliğin her dönem ve koşul altında hiç değişiklik göster-

meden uygulanacağını ileri sürmek,hayatın değişmezliğini ve tüm komünist partilerin aynı koşullarda çalıştığını kabul etmek olur ki bu da doğru değildir.Bir komünist partide demokratik merkeziyetçiliğin uygulanabilmesi için,parti üyeleri arasında gönüllü işbirliğinin olması gerekir.Bunda karşılıklı olarak güven duyulması esastır.Bu güven duygusu soyut bir şey değildir.Tüm üyeler arasında demokratik bir alışverişle oluşur.Komünist partilerin ruhu kollektivizmdir.İşte bu anlayış pratikte uygulanmaya çalışılırsa,karşılıklı güven duygusu yaratılır.Kollektivizme karşı olan davranışlar barındırılırsa,partiler içerisinde güven sarsıcı olduğu kadar,ortak iradenin oluşumunu da engeller.Bir komünist partisinde azınlığın çoğunluğa uyması ve azınlıkta da olsa alınan kararları savunabilmek için,izlenen yöntem son derece önemlidir.Azınlık ve çoğunluk değişmez bir şey değildir.Bir kararda azınlıkta kalanlar,bir diğer kararda çoğunluk haline gelebilirler.Azınlıkta kaldıkları zaman savundukları düşünce ve tavırlarıyla,çoğunluk haline geldikleri zaman takındıkları tavırları demokratik havayı değişik tenefüs etmeye yol açarsa,güven duygusunu yaratmak ve yaşatmak çok zordur.

Bir komünist parti merkeziyetçiliğe karşı olamaz.Merkeziyetçiliğin kötü örneklerini görüp de ,demokratik merkeziyetçiliğin merkezi yönü liberalleştirilirse,o partinin eylem hayatı biter.İşçi sınıfına önderlik edebilmesi imkansız hale gelir.Parti tartışma kulübüne döner.Yani Leninist partilerde ne tek başına merkeziyetçilik,ne de demokratiklik tek yanlı olarak uygulanamaz.

Komünist partilerde kararların oy birliği ile alınması diye bir kural yoktur.Ama oybirliği ile kararlar alınıyorsa zorlama ile muhalefet yaratmaya da gerek yoktur.Partide farklı düşüncelerin olması gayet doğaldır.Bu düşünce farklılıkları eğer bir fraksiyon örgütlenmesi yaratıyorsa partinin eylem birliğini bozacağından dolayı hoşgörülemez.Ama partinin eylem birliğini bozmayacak her türlü düşünce farklılıkları bir parti çatısı altında tartışılabilir ve tartışılmalıdır.

En çok tartışılan konulardan birisi de azınlığın karşılaştığı durumdur.Partide her zaman çoğunluk devrimci kanadı oluşturmayabilir.Azınlık ve çoğunluk konumunda bulunan gruplardan herhangi biri,hatalı bir politikayı savunuyorsa,bu durumdaparti içerisinde izlenecek politika ve çözümler demokratik merkeziyetçi ne kadar uygulandığını gösterir. Azınlık ve çoğunluk olmadurumu değişmez bir şey değildir.Azınlığın haklı ve devrimci bir politikaya sahip olduğu bir durumda-çoğunluğun hatalı politikası kanıtlandığı zaman,dün azınlık olan düşünce yarın çoğunluk haline gelebilir. Bu bakımdan azınlığın sesinin boğulması ve örgütsel tedbirlerle pasifize edilmeleri,en az fraksiyon örgütlemek kadar tehlikeli ve partinin eylem birliğini bozucu davranışlardır.Fraksiyon örgütlenmesine iten koşullar böylesi kararlarla da yaratılır

Azınlık çoğunluk olma koşulları ortaya çıktığı zaman bundan korkmamak gerekir.Eğer bir parti tarihinde,demokratik merkeziyetçiliği yaşatacak geleneklere sahipse,böylesi durumlardan yüzakı ile çıkabilir.Kaldı ki böylesi durumlarda azınlıktan kurtulma yerine,parti birliğini sağlamaya yönelik kararlar ve taktikler izlenirse,ortaya çıkan bu durum aşılabilir.Bu konuda "tarihte,bir çoğunluk bir de azınlık'ın varolduğu koşullardaparti birliğinin sağlanmasının yollarını gösteren Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin 1905'teki üçüncü kongresinde kabul edilen RSDİP Tüzüğü'ne ilişkin Lenin şöyle yazdı:"Tartışma ve farklılıklar örgütsüzlüğe yol açmadığı...ve otokrasi ile kapitalistlere karşı,birlikte savaşımı engellemediği sürece,azınlık şimdi,tüzükte güvence altına alınmış,görüşlerini savunma ve ideolojik savaşım yürütme koşulsuz hakkına sahiptir.." Anlaşmazlıkları aşmanın ve ilkeli devrimci bir temelde anlaşmaya varmanın koşullarını yaratma amacıyla yapılan,görüşlerin dikkate alındığı ancak bunun parti içinde kalıcılaştırılmadığı kollektif tartışma temelinde azınlığın hakları güvence altına alındı.

Lenin taraflılarının azınlığa düştüğü zamanlar da oldu.Onlar (birleşme) kongresinde(1906),alınan kararları desteklemediklerini,ancak buna bağlı kalmaya hazır olduklarını gizlemediler.Lenin şöyle yazdı:"Tüm partiye,herhangi bir bölünmeye karşı olduğumuzu açıklıyoruz.Kongrenin kararlarına uyulmasından yanayız." Lenin çoğunluktayken,tüzüğe bağlı kaldıkları sürece azınlık üyelerine hoşgörülü bir tavır aldı.

Komünist hareketin tarihinde görülen bu yöntemlere rağmen en küçük tartışmaların ayrılıklara yol verdiği bir birikime sahip olmamız,bolşevik deneylere ne kadar sahip olduğumuzu ortaya koymaktadır.Türkiye komünist hareketinde Leninist parti anlayışını savunan tüm örgütlenmeler,onun temel öğelerinden olan ve kuruluş ilkeleri olarak ortaya çıkan demokratik merkeziyetçiliği; budamadan,sekterliğe,liberalleşmeye yol açmadan savunmalı ve uyguyamalıdırlar.

Ekzantrik devrimci tutumların,Marksist lafazanlıkla kamufle edilmiş biçimlerinin Türkiye devrimci hareketinde yarattığı tahribatlar,doğru bir politik önderlikle aşılabilir.Bugünden yarına bırakılamayacak bir çok görev vardır.Marksist harekette uzun yıllar sözsahibi olmuş küçük burjuva düşüncelerin ve ona has kaprislerin yarattığı tablo ortadadır.Komünistlerin önünde duran görev bu tabloyu kırmaktır.Küçük burjuva ilişkilerin,egemenliğin yarattığı koşullarda,Lenininci parti yaşamı ve örgüt normları,ancak onun pratikte zenginleştirilmesiyle ve olumsuz havanın devrimci yöntemlerle aşılmasıyla giderilebilir.

Gençlikle birlikte başlarken

Gençliğin bir bütün olarak, kendi özgün dinamikleri ile, toplumsal-sınıfsal ilişki ve konumlanışını kavrayarak ele alınmasından yanayız.
Gençliğinde, birçok toplumsal kategoride de bilinçlenme biçimlerinde olduğu gibi özelliklerinden birine ya da bir kaçına indirgenmesini doğru bulmuyoruz.Özellikle, politikada faydacı yaklaşımın yol açtığı böyle bir yanlışta bulunmayacağımızı baştan belirtmek istiyoruz.
Kavramaya çalıştığımız bütünsellik, doğal olarak gerçlik ve politika ilişkisini de daha bilimsel ve gerçekçi bir biçimde ortaya koyacaktır.
Çıkan sonuç her zaman örgütlenmelidir.
Sonucun örgütlenmesi başlangıcın amorfluğunu önler.
Birçok sonucu birlikte çıkarabilmek için bir sayfa olanağından yararlanmak istedik. Temel çerçeve olarak yayinlamayı düşündüğümüz gençlik çalışmalarını bu bağlamda ele alacağız.
Birlikte yapmak hedefi tüm çalışma ve yapma hedeflerimizin ruhu olacaktır.
Gençlik alanında da teorik temsil gücünü maddi güce dönütürecek olan örgütlenme sorununa temel sorun olarak bakıyoruz.
Ortak sorunumuz olarak görüyoruz.
Ortak sorundan kaçınılamayacağı gibi, ortaklığın gerçekleşmesinden de kaçınılamaz inancındayız.
Bu sayfalar gençliğin bilimsel-bilgisel üretimine açık olduğu kadar, bu derginin sağlıklı yapmayı hedeflediği devrimci politikalarında, gençliğin gelişkin mücadele araçlarına kavuşması için etken olacağını düşünüyoruz.
Angajmansız, önyargısız, pragmatizmden uzak, Marksist Leninsit Komünist bir kuşağın sürece damgasını vuracağından hiç kuşkumuz yok.
Gençliğin bu anlamda, aktif zihinsel ve pratik çabalarıyla açık, ilkesel olarak yeniden ve yeniyi amaçlayan bir hareket olanağına kavuşması mümkün.
Kalıplardan ve kabalıklardan arınmış bir savaşçı olarak...

Sınıf ve gençlik -1

S. ÇELİKER

Bir açıklama

1989 yılının ortalarına doğru *Toplumsal Kurtuluş*'taki bir grup genç arkadaşla birlikte, aynı yılın sonlarına doğru bir gençlik dergisi çıkartmaya karar verdik ve belirli konuları seçerek bir işbölümü sonucunda bu konular üzerinde çalışmaya başladık.

Benim üzerime aldığım konu dünya gençlik hareketleri idi. Bu çok geniş alanın ilk ülkesi Rusya ve takiben Sovyetler Birliği olacaktı. Daha sonra İkinci Dünya Savaşı döneminde Avrupa'daki gençlik hareketlerini ikinci bir çalışma olarak hazırlayacaktım. Ardından Latin Amerika Devrimleri ile son bulacaktı. Ve bütün bu çalışmaların ortak hedefi incelenen dönemden günümüz Türkiye devrimci mücadelesine yönelik dersler çıkartmaktı. Yani Türkiye Sosyalist Gençliğinin mücadele ve örgütlenme süreçlerine açılımlar sunmak ve pratiğe yönelik çalışmalarda yol açıcı olacak temel bir yaklaşıma ulaşmak istiyorduk.Bu anlamda sorun detaylı bir tarihsel inceleme olmaktan ziyade, yaşanan geçmişe genel bir bakış oluyordu.

Gelişen süreçte yukarda söz konusu olan gençlik dergisini çıkarmak mümkün olmadı. Ama elimde o zamana kadar yaptığım çalışmaların bir sonucu olarak hazırladığım kısa ve mütevazi bir yazı vardı.Bu gün bu yazıyı, o zamanki çalışmayı sonradan ulaşabildiğim bazı kaynaklardan edindiğim bilgilerle bir ölçüde genişleterek meydana getirdim.

Yalnız şunu hemen eklemeliyim, bu konuda kaynak bulmak hiç de kolay olmadı ve aslında çok fazla bir kaynağa ulaşabilmiş de değilim. Ama Engels'in bir sözü var."Teorinin gücü bilginin yetersizliğini aşmak zorundadır.".Ayrıca iyi incelendiğinde, ideoloji ve teori alanındaki her çalışma aynı zamanda bir tarih yazımı oluyor. Bu yazı için daha çok bu tür kaynaklar kullanıldı.

Sınıflı toplum, sınıfa bakış ve gençlik

Tarihin sınıf savaşımlarından ibaret olduğunu kabul edenlerin, gençlik gibi toplumsal bir kategorinin bu kadar üzerinde durmaları bir çelişki midir?İlk bakışta öyle görünür, ama değildir.Sınıf savaşımı kavramı, pratik bir mücademeyi anlatmasının ötesinde genel teorik düzlemde soyut bir kavrayışın ifadesidir. Temel belirleyici olması dolayısıyle, genel ifade ediliş tarzında ayrıntı sayılabilecek bir sürü toplumsal olgu ve durumu, göz ardı ettiği kanısını uyandırır. Aslında gerçekliğin en yalın ifadesi olduğu ölçüde, ayrıntıları ihmal etmek zorundadır da.

Sınıfsal yaklaşım temel alındığında, kesimsel yaklaşım bir ayrıntıdır. Ama ayrıntılar da bir gerçekliktir

ve içine dalındığında, çoğu durumda ayrıntı olduğunu unutturacak kadar önemli görünür.

Genelleyici söylemin ayrıntıları unutturucu,ayrıntıyla yakından ilgilenmenin de temel belirleyicileri göz ardı ettirici bir niteleği var.

Söz konusu alan gençlik olunca bu iki risk her zaman mevcut.Sosyalistlerin bu alanla şöyle ya da böyle ilgilenen büyük çoğunluğunun bu iki durumdan birisine illa ki düştüğünü görüyoruz.Bir yanda " Bu işin genci, ihtiyarı olmaz, temel olan sınıfsal yaklaşımdır" diyenler, bir yanda gençliğin bir sınıf olmadığını göz ardı ederek onun vereceği mücadeleyi Türkiye devriminin temel belirleyicisi olarak algılayanlar kimsenin bilgisi dışında değil.

Bizim konumuz ise oldukça farklı. Gençliğe yakın olmak için sahte övgüler düzecek değiliz.Bunun dışında, yirminci yüzyılda toplumsal bir kesim olarak bile kalsa gençliğin devrim ve sosyalizm mücadelelerinde ortaya koyduğu pratikleri göremeyecek kadar kör de değiliz. Gençliği sosyalist devrim mücadelesindeki yerli yerine oturtan bir bakış en doğru ve uzun vadede en sağlıklı yaklaşım olacaktır. Bu yazı böyle bir yaklaşımla hazırlandı.

Konunu içine girmeden önce toplumsal bir kategori olarak gençliğin öne çıkışının tarihine kısa bir göz atmak, yaklaşımımızın temel mantığını ortaya koymak açısından yararlı olacaktır.

Tarih sahnesine gençlik yirminci yüzyılla, daha doğru bir deyişle ondokuzuncu yüzyıl sonlarıyla birlikte çıkmıştır.İlk görünüşte saçma görünen bu yaklaşım, gençlikten ne anladığımız ortaya konulunca kendiliğinden anlamına kavuşuyor.

Gençlik nedir?

Gençlik toplumsal üretim sürecine doğrudan katılmayan ve bu nedenle doğrudan sınıfsal bir mensubiyete sahip olmayan diğer yönüyle de toplumsal üretim sürecine katılmaya hazırlık sayılabilecek gerekli bilgi ve becerilerin kazanıldığı dönemleri yaşayan bireylerden meydana gelen bir toplumsal kategoridir.Gençlik bu konumlanışından kaynaklanan toplumsal, biyolojik ve psikolojiik belirlenimleri içerir.

Konumuz gençlik olunca bugüne kadar yaşanan tarihsel süreci Sanayi Devrimi öncesi ve sonrası diye ikiye ayırmak açıklayıcı olacaktır.

"Nisbeten basit bir toplumsal yapıya sahip olan ilkel toplumlarda, birey yetişkin hale gelmesi için gerekli olan toplumsal yükümlülükleri ve alışkanlıkları kazanmada çok az güçlük çekiyordu.Ayrıca bu toplumların tipik özelliği olan kısa yaşam süresi ve yüksek ölüm oranı "hazırlık dönemi"nin önemli ölçüde uzatılmasını olanaksız kılıyordu.İlkel toplumlarda çocukluk çok erken biter, eğitim, öğretim ve yetiştirme de doğal, pratik bir nitelik taşırdı.Çocuklar yeteneklerinin elverdiği ölçüde ana-babalarınınkinden farklı olmayan bir faaliyet biçimi geliştirirlerdi." (1)

"Feodal toplumda da çocuklar ve gençler yetişkinlerin çalışmalarına doğrudan katılıyorlardı. Başlangıçta çocuklar ana ve babalarının yanında ikinci dereceden işler yapıyorlardı. Daha sonraysa yani büyüdüklerinde(zanaatkar çırağı, şövalyelerin yanında iç oğlanı ve zırh taşıyıcısı, manastırlarda manastır hizmetçisi olarak vb.) evin dışında çalışmaya başlıyorlardı." (2)

Bu aktarılanlardan da kolayca çıkarılacağı gibi bizim gençlik tanımımızı belirleyen temel etken biyolojik özellikler değil ama toplumsal konumlanıştır.Gençlikle kastettiğimiz sınıfsal mensubiyeti olmayan gençlerdir.Bu noktada gençlik kavramlaştırması genç ya da gençler kavramlaştırmasından farklı bir niteliğe tekabül eder. Yoksa, genç işçi işçi sınıfına, genç kapitalist, burjuva sınıfa, genç esnaf da küçük burjuvaziye mensuptur.Bunların ele alınmasında onların yaşları öne çıkartılamaz söz konusu olan onların sınıfsal konumlanışıdır.

Bizim gençlik tanımımız içine giren bireylerin ülkemizdeki büyük bir çoğunluğu işsiz ve geri kalanı ise daha aktif bir kesimi oluşturan öğrencidir.

Son ve özet olarak bu konumlanışın nesnel temelini şunlar oluşturur.

Nüfusun hızla artması sonucu ortaya çıkan işsizlik olgusu, Üretim teknolojisinin ulaştığı gelişmişlik düzeyinde çok daha az bir iş gücü ile, gerekli ürünlerin elde edilibilir hale gelmesi.Teknik uzmanlık alanların artması sonucu belirli alanlarda görev alacakların daha uzun bir eğitim süresi içerisinde yetiştirilebilir hale gelmesi.

Son olarak burjuvazinin egemenliğini korumak ve sürdürmek için ideolojik alana gittikçe daha fazla ihtiyaç duyması ve bu doğrultuda kurumsal eğitimin-ki ideolojik bir biçimlendiriliş sürecidir-gittikçe yaygınlaşması ve süresinin uzaması.

Bütün bu sayılanlar yirminci yüzyıla ve emperyalist aşamaya yaklaştıkça gençlik denilen toplumsal kategorinin,hızla genişleyip ön plana çıkarak, önemli bir aktivite alanı haline gelmesini sağlamıştır.

Rusya'da incelediğimiz dönem gençliğin ta ih sahnesine çıktığı dönemin başlarıdır ve Rusya bu başlangıcı oldukça haraketli ve heyecanlı bir romantizm içinde yaşamıştır.

Konuya girmeden önce tekrara düşmek pahasına da olsa son kez söylemekte yarar var.Bizim bu yazıda ele aldığımız gençlik, genç işçiler, genç kapitalistler, genç küçük burjuvalar, genç köylüler toplamı olan bir kategori değil, ama bu sınıfsal konumlanışla doğrudan bağları olmayan, onlarla dolaylı bağlara sahip olan gençlerdir.

19. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'nın politik arenası içerisinde gençliğin yeri

19.yüzyılın ortalarından itibaren Rusya'da hem toplumsal mücadele alanında, hem de aydın hareketinde önemli gelişmeler ortaya çıkmaya başlar.

1861 Toprak Reformu'ndan umdukları sonuçları elde edemeyen Rus köylülerinin hoşnutsuzluğu artmaya devam etmektedir.

Yüzyılın sonları yaklaştıkça yaygınlık kazanan kapitalist üretim biçimine paralel olarak, proletaryanın sayısı hızla artmakta ve bunlar gün geçtikçe belirli sanayi merkezlerinde yoğunlaşmaktadır.

Çarlığın ağır baskı rejimine rağmen Rus aydınları gittikçe toplumsal sorunlara karşı daha fazla bir ilgi duymakta ve yoğun tartışma süreçlerini yaşamaktadır.Bu giderek değişik aydın çevrelerinin oluşması ve

bunların politik mücadeleye katılımı sonucunu doğurur. Aydın hareketleri ise çoğu durumda öğrenci kitlesiyle iç içe gelişir.

Bu dönemde Rus aydın ve üniversite çevrelerinin tartışmalarının temel ekseni, Rusya'nın nasıl bir gelişme çizgisi izleyeceği sorunudur.Kapitalizmin Avrupa'daki gelişimini yakından izleyen Rus aydınları, aynı gelişmelerin Rusya'da da ortaya çıkıp çıkmayacağını, yani ülkelerinin kapitalist bir gelişme izleyip izlemeyeceğini tartışmaktadır.Ağırlıklı görüş Rusya'nın Avrupa'dan farklı bir gelişme izleyerek kapitalizmi yaşamaksızın sosyalizme ulaşacağı şeklindedir. Onlara göre Rus köylü komünü,Rusya'da sosyalizmin kurulacağı temel olacaktır.

Aslında bu tartışmaların temeli çok eskilere,neredeyse yüzyılın başlarına dayanır. Ama açık formülasyonlar 1870'lerde ortaya çıkmaya başlar. Herzen ve Çernişevski de ise en yetkin yazılımına ulaşır. Rusya'da ortaya çıkan bu popülizm anlayışı değişik dönemlerdeki gelişimleri de göz önünde bulundurarak, şöyle özetlenebilir.Rusya'nın temel çelişkisi, Çarlık rejimi ile halk arasındaki çelişkidir.Halk ise en genişi köylüler olmak üzere, işçiler, aydınlar ve öğrencilerden oluşmaktadır. Temel görev de halkın bilinçlendirilerek mücadeleye çekilmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkacak olan bir köylü ayaklanmasıyla, Çarlığın devrilerek sosyalizmin kurulmasıdır. Bu sosyalizm köylülere dayanacaktır.Çünkü Rus köylü komünü,Rusyanın Avrupa'dakinden farklı yollardan sosyalizme ulaşmasını sağlayacak, ileri bir oluşumdur.

Sorun bu şekilde konulunca aydınlara ve öğrencilere çok önemli görevlerin düşmesi kaçınılmazdır.Bu teorik çerçevede üniversite çevrelerinde gizli örgütler oluşturulmaya başlanmıştır.Bunlardan ilk ortaya çıkan 1862 yılında kurulan Zemelya i Volga (Toprak ve Özgürlük)tür.Bu hareket kısa bir süre içerisinde dağıldı.Böyle bir hareketin oluşturulmasındaki temel amaç, genel bir köylü ayaklanmasının yaratılmasıydı.Ama üniversiteler içerisinde kalınarak böyle bir ayaklanmanın yaratılamayacağı da ortadaydı.. Öyleyse doğrudan halkın arasına,köylere gidilmeliydi.Bu ilk açık ifadesini Bakunin'de buldu.Şöyle: "1868 yılında Bakunin, göçmen Rus aydınlarının dergisi olan Narodnoe Delo (Halkın İradesi) 'nde yayımlanan ünlü makalesinde genç Ruslara üniversiteleri bırakıp halka gitme çağrısında bulundu."(3)

"1870'li yılların başlarında insanlık tarihinde çok ender rastlanan bir olay Rusya'da yaşandı. Özellikle üniversite çevrelerindeki yüzlerce hatta onbinlerce genç aydın okullarını, ailelerini, maddi güvenliklerini, toplumsal kariyerlerini bırakarak halka yeni bilgiler götürmek amacı ile halkın arasına girmeye başladılar."(4) Bu gelişim neredeyse bir patlama halinde hızla yayılmaya başladı.Tabi ki halka gitme denilince söz konusu olan köylüye gitme idi.Ve köy yaşamı sadece mücadele alanı olarak değil, ama doğal mekanlarıyla da çekiyordu Rus genç aydınını."Rus köylüsünün içindeki sosyalist eğilimlere duyulan bu romantik inançta görülen patlarcasına gelişmenin ürünü 1873-1874 yıllarının büyük popülist kampanyası oldu.Çaykovski çevresi'nin ve Doluşgin Çevresi'nin üyelerinin ortaya koydukları örneği izleyerek yüzlerce, binlerce erkek, kadın genç, halka gitmeye karar verdi.Gidecekleri kimselerle daha önceden herhangi bir görüşme yapmadan ve çoğu kez birbirlerine bile danışmadan, köylü giysileri giyinerek,doğal, sağlıklı ve yalın yaşamı tatmak için köylere gittiler." (5)

Bu girişim Rus aydınları ve öğrencileri için olduk ça büyük bir atılımdı. Çünkü 1860'lı yılların öncesinde Rusya'da öğrenciler genellikle eyleme dönük olmayan ve doğrudan politik uğraşı hedeflemeyen okuma ve tartışma grupları oluşturuyorlar.Çabaları bundan ibaret kalıyor.Herzen ve Petraşevski'nin oluşturduğu gruplar en çok bilinen ve en etkili olanları.Doğrudan politik faaliyet göstermemelerine rağmen, çarlığın baskısıyla karşılaşan bu tür gruplar çok çabuk dağılmak zorunda kalıyorlardı.

Halka gitme kampanyasının kısa zamanda genişleyerek otuz yedi bölgeyi kapsaması, 1870'li yılların sonlarına doğru başarısızlıkla sonuçlanmasını engellemeye yetmiyor.Yalnız burada söz konusu olan pratik hedefler noktasında bir başarısızlıktır.Bu kampanya devrimci tipolojinin ortaya çıkmasında büyük bir olay olmuştur. İnançları uğruna herşeylerini feda edebilen, ve başkaları için çalışmayı bir dönemliğine de olsa bir yaşam biçimi haline getiren bu insanlar hep özenilesi genç devrimciler olarak kalacaktır.Aynı kampanya daha sonraları ortaya çıkmaya başlayan Rus nihilistlerini de etkilemiştir.Kollantai anılarında çocukluğunu anlattığı bölümün bir yerinde"...artık nihilistlerin ne olduğunu biliyordum. Gözlük takan ve manto yerine Aşçı Maşa gibi şal giyen öğrencilerdi bunlar"(6)diyor.

Öğrenci kitlesinin olduğu her ülkede öğrenci hareketleri de kaçınılmaz olarak ortaya çıkıyor.Hareketin niceliği ve harekete katılanların niteliği bir dönemden diğer döneme çok çabuk değişebiliyor, ama uzun vadede varlığı, durumu hiç bir zaman değişmiyor. Rusya'da gençlerin toplumsal dönüşüm sürecine etkin katılımı yukarıda da söylendiği gibi 1860'lı yıllarda başlıyor.Bu katılımın bir heyecanla birlikte olduğu ve bir coşku yarattığı da ortada.İşte bu heyecanla olsa gerek Tkaçyev-ki kendisi de 1868-69 yıllarındaki öğrenci hareketlerine katılıyor- kişiliğine özgü bir aşırılık eğilimiyle Rusya'nın temelden yeni bir Rusya olarak doğabilmesi için yaşı yirmi beşin üzerindeki herkesin kim olursa olsun temizlenmesi gerektiğini söylüyor.(7)

Bu dönem de bu anlatıların dışında daha ziyade öğrenci olmasından kaynaklanan sorunlarına çözüm arayışı doğrultusunda mücadele yürüten gençler de bulunuyor. Fakat bunların eylemlerinin asıl yükseldiği dönem daha sonralara, 1880'li yıllara denk düşer.Kaldı ki Rusya'da öğrencilerin nicel olarak önemli bir kesimi oluşturması da ancak o dönemlerde mümkün olmuştur.

1888 yılında Rusya'daki öğrenci sayısı ve bunların şehirlere göre dağılımı şöyle: Petersburg Üniversitesi'nde 1661, Moskova'da 3471,Kazan'da 784 Odesa'da ise578 öğrenci. (8)

İlk anda bu öğrencilerin zengin ailelerin çocukları olacağı akla geliyorsa da, durum aslında böyle değil-

dir. Çünkü zengin ve aristokrat ailelere mensup gençler eğitim görmek için yurt dışına gidiyorlar. Rusya içerisinde yüksek öğrenim gören öğrencilerin çoğu ise kent ve kır küçük burjuva ailelere mensup gençler.Doğal olarak bunlar büyük kent yaşamının getirdiği,en başta maddi ve diğer sıkıntıları çok yoğun olarak yaşıyorlar. Devletin verdiği burslar hem çok az bir öğreci kitlesini kapsıyor,hem de yeterli olmaktan uzak. 1863'te yukarda sayılan üniversitelerde burs alan öğrencilerin oranı şöyle; Petersburg'da%10, Moskova'da%14,Kazan'da %18, Kiev'de % 15 ve Odesa'da %13.

Bu dönemde resmi olarak dernekleşme özgürlüğü olmasa da fiilen bu tür çabalar hayata geçirelebiliyordu.Ama 1888 yılında çıkarılan ve dernek kurmayı tamamen imkansız hale getiren bir yasayla öğrenciler arasında var olan huzursuzluk iyice arttı. Ve söz konusu yasaya rağmen öğrenciler kendi içlerinde örgütlenme çabalarına ağırlık vermeye başladılar. Moskova'da Ziemlacestwo adındaki derneklerini kurdular.Bu derneğin öğrencilere karşı çıkatılan yasanın geri alınması ve kendisinin tanınması doğrultusunda yürüttüğü mücadele Çarlık rejiminin karşı koyması, eylemleri şiddetle bastırarak üyelerini tutuklaması sonucu başarısızlığa uğradı.

1897 yılında ise Petersburg'da birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkmaya başlayan öğrenci dernekleri sonradan bir araya gelerek bir federasyon oluşturuyorlar. Aynı dönemde Varşova,Petersburg, Moskova ve Kiev şehirlerinde yoğun öğrenci olayları meydana geliyor.

Doksanlı yıllara yaklaştıkça hem öğrenci derneklerinin sayısında hem de öğrenci eylemlerinin yoğunluğunda görülen gelişme artarak devam etti.1892 yılında öğrenci derneklerinin sayısı yirmi iken,1894'te bu sayı kırk üç'e yükseliyor.1899'a gelindiğinde bu derneklere üye öğrenci sayısı on yedi bini bulmuştu. (10)

Yüzyılın sonlarına yaklaştıkça ise neredeyse bir patlama görülüyor öğrenci kitlesinde.Ve bu patlamayı da Çarlık rejimi yeni bir yasal düzenlemeyle karşılıyor.Olaylar şöyle gelişiyor;

1899 yılının 8 Martında Petersburg Üniversitesi'nin kuruluş yıldönümünde yapılan kutlamalar sırasında patlama çıkması üzerine polis öğrencilerin üzerine saldırarak bir kısmını gözaltına aldı. Bunun üzerine öğrenciler derslere girmeyerek "işçilerin yaptığı gibi"grev yaptılar.Bu eylemden sonra gelişen eylemler dizisi aynı yıl genişleyerek tüm Rusya'ya yayılıyor. Otuz üniversitede yapılan gösterilere yaklaşık yirmi beş bin öğrencinin katılmasından kaygılanan Çarlık rejimi 29 Haziran 1899'da bir yasa çıkardı. Yasa eylemlere katılan öğrencilerin tutuklanarak askere gönderilmesini öngören bir yasadır.Bu yasanın ilk uygulaması olarak Kiev Üniversitesi'nden yüz seksen üç öğrenci alınarak askere gönderiliyor.Çarlığın bu girişimleri öğrenci gençlerin eylemlerinden vaz geçmelerini sağlamaya yetmiyor, aksine öğrenci gençlik hızla politikleşerek,politik çevrelerle ilişkiye geçmeye başlıyor.

Buraya kadar anlatılanlar marksizmin henüz önemli ölçüde Rusya'ya girmediği döneme ilişkindir.Daha önceki dönemde ülkede tek tek marksistlere ve ufak marksist gruplara rastlansa da marksizmin Rusya'da asıl tartışılıp yaygınlaşmaya başladığı dönem yüzyılın son on yılıdır Ama gerçek bir güç olabilmesi için yirminci yüzyılın ilk on yıllarına kadar beklemek gerekecektir.Bu döneme geçmeden önce buraya kadar anlatılanları toparlayarak bir değerlendirmeye tabi tutmak yararlı olacaktır.

İçinde bulunulan dönem gençliğin toplumsal mücadele alanında ön plana çıkması için ideal bir zemin oluşturur. Kapitalistleşme yolunda hızla ilerleyen Rusya'da tüm toplumsal sınıf ve katmanlar, bu sürecin bütün sıkıntılarını oldukça yoğun bir şekilde yaşamaktadır. Bu duruma bağlı olarak önemli çalkantılar sürekli su yüzüne çıkmaktadır. Rahatsızlığı olanlar tepkilerini değişik biçimlerde açığa vuruyorlar, ama örgütlü bir mücadele süreklilik sağlayamıyor . Sınıfsal konumlanış bir netlik ve oturmuşluktan ziyade geçiş döneminin muğlaklığını yaşıyor. Bütün bu koşullar gençliğin ön plana çıkabilmesi için ideal bir ortam yaratır. Çünkü gençlik, diğer toplumsal kesimlere oranla daha fazla bir hareketliliği, potansiyel olarak her dönemde içeriyor. Ek olarak sınıfsal konumlanışın netleşip, sınıfsal çelişkilerin yoğunlaşmadığı dönemlerde hareketli toplumsal kesimler daima ön plana çıkar. Son olarak şu eklenebilir. Rahatsızlığı ve dönüştürme bilinci olmayanlar, mücadeleye en uzak kişilerdir.Öğrenci gençlik ise o dönemde henüz ve hala ilerici bilinçlenmenin kaynağı olan üniversitelerin, daha doğru bir deyişle üniversiteli aydınların arasında bulunuyor.Kolayca görüleceği gibi Rus popülist aydınların düşünceleri, en çok gençler, öğrenci gençler arasında yankı buluyor. Diğer yandan popülist örgütlenmelerin mücadele anlayışında gençlere önemli bir yer düşer. Bunun yanında gençlerin dinamizmlerini ve enerjilerini şu olay da kanıtlıyor;

Daha önce oluşturulduktan kısa bir süre sonra dağıldığı söylenen, Zemlya i Volya hareketi ikinci kez 1877 yılında ortaya çıkıyor. Bu kez kırda ve kentte faaliyet gösterecek iki seksiyona ayrılan bu örgütlenmenin şehirlerde hayata geçirdikleri terörist mücadele yöntemleri oldukça büyük yankı uyandırır.Kır seksiyonunun bu durumdan rahatsızlık duyması sonucu kopuş yaşanıyor.Ortaya iki yeni örgütlenme çıkıyor;Narodnya Volya (Halkın İradesi) ve Cerney Perdel (Kara Bölüşüm).Birinci örgütlenme terör eylemlerine devam ediyor ve daha ziyade öğrenciler içerisinde ve onlarla birlikte faaliyet gösteriyor. Bu örgütlenmenin hem üst düzey elemanlarının, hen de sempatizan ve üyelerinin büyük çoğunluğu öğrenci ya da gençtir. Bunlar daha sonra bu yapının etkisiz hale gelerek zayıflaması sonucu Sosyalist Devrimci Partiyi oluşturacaktır-ki buna ilerde değinmek fırsatını bulacağız.-Cerney Perdel ise Plehanov'un önderliğinde marksistleşerek Emeğin Kurtuluşu Grubu'nun oluştuğu çevrenin bir ölçüde çekirdeği olacaktır.

Devrimcinin ölümü

AZAR GÖK

Yüzümüzün bir parçası gergin. Bir yanımızın boşluğa sarktığını duyuyoruz. Boşluk ve sonsuzluk.

Gözümüzün önünde, üniformalı bir zamanölçer. Bize mahkum olacağımız zamanı gösteriyor.

Gülüyoruz.

Zaman, bizde yalnızca birimlerle işlemiyor çünkü.Bir hücrede geçen yılların fizik etkisini silecek kadar zihin etkisine sahip olduğumuzu düşünüyoruz.

Zaman, yalnızca birimlerle değil, zihinde de işliyor Çoğun, daracık mekanlarda, zihinsel derinliğin ağırlığıyla geniş mekanlara çıkmayı amaçalıyoruz.

Devrim.

Tarih, biriktirir. Genişler ve daralır.Trajediyi biçimler. Bilinmektedir ki, trajediler gerçek devrimcilerin tüm zamanlara girmiş ve girecek yaşamlarıdır. Küçük mutluluk, haz ve doyumlarla çekilebilir acılar dünyasını istemek devrim taraftarı olabilen ama devrimci olamayanların bir tutumu olmakta.Taraftarlık ya da taraf olma, güç ilişkisine bağlı bir tutumdur.

Devrimci, gücün kendisidir. Devrim de.

Doğal sayılabilecek ölümler dışında, bir çaba sonucu doğal akışı değişen her ölüm, içinde bir intihar oranı taşır.Çabanın bilinçli olması bu oranı artırır.

İntihar kaçınılmaz ile, kaçınılabilir olan bir noktadaki seçimden başka bir şey değildir. Teslim ol çağrısına karşı alınan tavırda bu açıkça görülür.

Varolan düzene tüm kapılarını kapatmış ve zamanı kendi mücadele ettiği değiştirme çabasının uyumuna göre işleyen her devrimci, anlamında onur ve gizemli bir başkaldırı taşıyan intiharı, çatışma ve savaş içinde olduğu kadar, çoğu sanatçı, bilimci ve felsefeci de olduğu gibi bireysel bir eylemle, reddin kanıtı yaparlar.

Pisliği temizlerken, pisliğe bulaşmama çabası gösterirler.

Son yüzyılın tarihini büyük ölçüde belirleyen devrimciler, tarih yazımına bizzat bedenleriyle katıldılar.

Bu gün büyüyen sevgi ve özlemlerimizde, inanç ve güzelliğimizde onların rengi var.Trajedimizde onların öyküleri, coşkumuzda trajedimizin yaratıcılığı.

Devrim.

Suna'nın ölümü.Bizim yaşamımız. Aynı damarda akıyoruz, yeni bir bedene. Güneş etrafımızda dönüyor, sıcaklığımızın çektiği bütün güzellikler gibi.Trajedimizi anlıyoruz.Sıcaklık

Ölümü, her gün en çok biz sorguluyoruz.Kendimizi sorguluyoruz. Rüzgara açıp kapısını yüreğimizin en ağır soruları soruyoruz.

Sorular, doğumu gecikmiş bir kadının sancısını yedirtiyor bize.Dört yoldaş, üç duvarlı odada, iki koltuk ve bir masa yanında bekliyoruz. Sıfır'ı çağırdık.Ölüm, O mu?

Aliminyum bir çaydanlığı piknik tüpten hiç indirmiyoruz. Güneş doğuyor, güneş batıyor. Boz bir ışık sürekli saçlarımızda. Oturduğumuz yere bakıyoruz, bir uzayın ortası farzettiğimiz dünyamıza. Masamıza.

Anlamamızı kolaylaştırmak için kuşlar kanatlarını bırakıyor, ağaçlar boşaltıyor damarlarını, yatağında gözlerini kapatıyor ölümcül ihtiyar, lokomotif paslanıyor, oksitlenmiş tüm menteşeler düşüyor kapılardan, camlar eriyor,gökyüzü dağılıyor, mavi rengi akıyor avuçlarımıza. Ellerimiz akıyor.Rüzgarların esmesi yüreğimizin atışına bağlanıyor. Soruların çıkıp gitmesini bekliyoruz, yanıt arayacak zamanımız kalmadı, alışırız açlığa da.

Ne rüzgarlara tuttuysak da atamadık soruları dışımıza. Çünkü içimiz dışımızdı da Trajediden kaçanların komikliğine düşücek olan değildik henüz.

Bir haber geldi. Bir Mayıs ya da onaltı Haziran.Üniformalı zaman ölçerin sıfıra dayandığını gördük.Sıfırı gördük. Sıfır geldi.

Ölüm, O muydu?

O muydu korkulan?

Sıfıra baktık. Sanıldığı gibi içi boş değildi. Güvenlik güçleri vardı içinde, sorgucular, idam mangaları, yöneticiler, şirket sahip ve müdürleri. Tüm müdür ve amirler.

Biz dört kişi ne kadar da kalabalıktık, sıfıra baktık.

İnsanın kendisi neredeyse ölümü de oradadır. Sıfırdakilerin ölümü de oradaydı.

Ya bizimki ?

Biz, ellerimizin akışına baktık. Parmaklarımızın çağlayanı birer sokak olup dolaşıyordu Ortadoğu coğrafyasını.

Sorunun eksik sorulduğunu ancak böyle anladık Anladık ki sorunun yarısı ellerimizdeki hayatın içindeydi.

Yüzümüzün bütün parçaları artık dingin.

İnsan neredeyse ölümü de oradadır. Bu yüzden soruyu daha da sivriltip bastık ciğerimize. Biz neredeyiz?

Ellerimizin akışına baktık.Ayaklarımızın, gözlerimizin, aklımızın, bedenimizin... İşte, hüzün ve sevinçlerin çarpıştığı nokta burasıydı. Bir doruk her zaman bir sınırdır da. Sınırdaydık.

Devrimciler sınırda ölür.

Gidebileceği en son nokta. Dorukta.

Suna, sınırda öldü.

Cevabı bulunan bir sorudan sonra, cevaba sorulan bir çok soru sıralandı.

Dışarı çıkıyorduk:

-Üniformalı saat?

-Vakit vakti olanlarındır.Vakte layık olanlarındır.

-Hüzün ?

-Hüzün sevincin bir parçasıdır.Yalnızca kendi değil

-Ölüm ?

-Sınırdır.Sonra sınırsızlık başlar. Sınırsızlık başlatmak içindir.

-Trajedi ?

-Yeni bir öykü. Yeniliğin öyküsü.

-Öykü ?

-Anlatandır.

-Anlatan ?

-Devrim.

Türkiye iç ve dış,sınıfsal,ulusal ve toplumsal çelişkilerin yoğunlaşıp yumaklaştığı,siyasal,ekonomik ve ideolojik alanların kriz içinde olduğu bir ülkedir.Türkiye işçi sınıfı ,nitel nicel gelişmişlik düzeyi ile ileri sosyalizm fikrinin öncü gücü olmaya da adaydır.Bu açıdan,Türkiye işçi sınıfının insiyatif alma ve insiyatif kullanma becerisi,bilinen reel sosyalizm pratiklerinden daha olgun bir başlangıca elverişlidir.(Türkiye, Dünya ve Sosyalizm / Devrim / s.3-7)

Marksizmi tarihe gömebilmek için, onun kapitalizme yöneltiği temel eleştirileri boşa çıkarmak, sınıf mücadelesi teorisini ve sınıf mücadelesinin zorunlu olarak yolaçacağı devrimci dönüşüme ilişkin tezleri çürütebilmek gerekirdi.Bunu yapabilen yoktur. Kapitalizmin ebedi yaşamın sırlarını bulduğunu iddia edenlerin yapabildiği tek şey, sabah akşam Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde olup bitenleri göstererek zafer çığlıkları atmaktan ibarettir. Marksizmin iflas ettiği iddiasının bilimsel bir gücü bulunmuyor.(Sosyalizm Deneyimi / Haluk Yurtsever / s.18-23)

Ancak sosyalizmin yeni denemelerine karşı emperyalizm çok daha acımasız olacaktır. Tekelci dünya sisteminin en güçlü göründüğü bir zamanda kendi varlığını sorgulayan çok büyük çelişki ve sorunlarla karşı karşıyadır. Devrim kuşağı ülkelerinin birinde ya da bir kaçında gerçekleşecek devrimler emperyalist ülkelerde yeni durumlar yaratacaklardır.(Yeni Dünya Düzeni / Esin Irmak / s.24-27)

Teorik ya da zihinsel faaliyet ile, zaman ve mekan farklılaşmasından doğan mesafe onun eyleminin derecesini verir. Bu derece o uğraşçının eyleminin niteliği tartışması için yeterli değildir. Eylemin gerçekleşmesine de bağlıdır.Gerçekleşen eylemi ile maddi ve teorik doğrusal ilişkisi önemlidir bu noktada. Marks ve Lenin öznelerini ve Marksizm ile Leninizm ilişkisini böye kurmak gerçekçi olur.(Kötümser Bilgin / Emine Güneş / s.28-31)

Kapitalizmde yaşamak, her birey için her gün ölümle yüz yüze yaşamaktan başka bir şey değildir. Şunun için:İnsan kapitalizmde, ancak "ölerek" temiz kalabilir. Bunu yapamadığında, her gün gördüğü, zorunluluk olarak gördüğü ölüm noktasından geri çekildiğinde ise her gün artan bir biçimde kirlenir ve ezilir (Sanatçıve Sapma:Sanat /Can Kardelen / s.32-37)

Kadın sorununda teorik-ideolojik-politik mücadele, erkekçi toplumun cinsiyetçi ideolojisi ile, mülkiyetçi toplumun kadın kültürü ve kapitalizmin sınıfsal ekonomik karekterinin tarihe gömülmesinin bileşkesi olmak zorundadır(İdeoloji Politika Kadın /Mesut Hastürk /s.37-44)

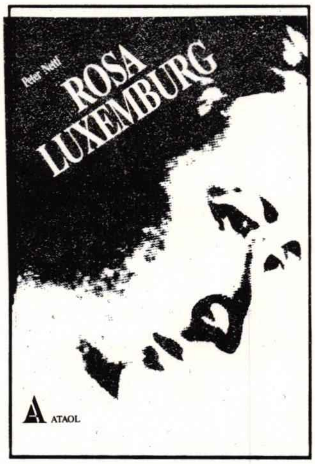
Türkiye komünist hareketin gündeminde önemili bir yer işgal eden birlik konusunda küçük çaplı bir araştırma. Marksist yöntemin somuta uygulanırken ne kadar karmakarışık bir hale getirildiğini ve tahrif edildiğini görmemizi sağlayabilir.(Radikal sol Leninizm'in Zanaatçılığı aşılmalıdır. / A. Turgut / s.51)

DEVRİM AYLIK SOSYALİST DERGİ SAYI 1 KDV'Lİ 8000 TL.

SINIF VE PARTİ

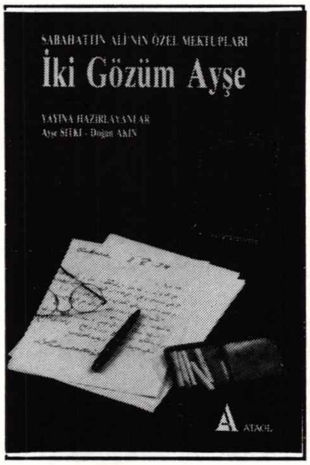
HALUK YURTSEVER

Yeni baskı hazırlanıyor!..
ETKİ yayınevi

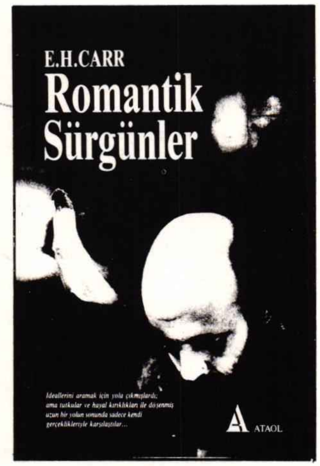
ROSA LUXEMBURG
Biyografi. cilt 1
Peter Nettl

Fiyatı:20.000

İKİ GÖZÜM AYŞE
Sabahattin Ali'nin Özel Mektupları
Yayına Haz:Ayşe Sıtkı
Doğan Akın

Fiyatı:15.000

ROMANTİK SÜRGÜNLER
E. H. CARR

Fiyatı:23.000

Baskıya Hazırlanan Kitaplar:
- -ASMİN- Mehmet Çetin- Öyküler
- -RÜZGAR VE GÜL İKLİMİ-Mehmet Çetin 2.Baskı
- -ROSA LÜXEMBURG-Biyografi cilt 2
- -SINIF MÜCADELESİ ve KADINLARIN ÖZGÜRLÜĞÜ- Tony Cliff

ATAOL YAYINCILIK: Hamam Sok. Yavuz Han No: 2/15 Cağaloğlu-İstanbul
Tlf: 526 58 89